HAZAI VÁLTÓJOG

AZ

UJ VÁLTÓTÖRVÉNY

(1876. XXVII. TÖRVÉNYCZIKK)

ALAPJÁN S SZÁMOS VÁLTÓ-MINTÁVAL KISERVE.

IRTA:

TAKÁCS ISTVÁN,

volt jogtanár (jelenleg iroda-igazgató a m. t. Akadémiánál.)

HARMADIK KIADÁS.

Megbővitve a „**Váltó-eljárás**" iránt kibocsátott igazságügyminiszteri rendelettel.

Ára 90 kr.

BUDAPEST, 1880.

Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése.

A nemzeti szinház bérházában.

MÉLTÓSÁGOS

FOGARASI JÁNOS

ÚRNAK,

A M. K. KÚRIA MINT LEGFŐBB ITÉLŐSZÉK BIRÁJÁNAK,

A M. T. AKADÉMIA RENDES TAGJÁNAK

ÉS SZENT ISTVÁN APOSTOLI KIRÁLY JELES RENDJE

VITÉZÉNEK

MINT

A MAGYAR VÁLTÓJOGI IRODALOM

ELSŐ RENDŰ KITÜNŐSÉGÉNEK

MÉLY TISZTELETTEL

A SZERZŐ.

ELŐSZÓ.

A jelen munka megirásához azon szándékkal fogtam, hogy a tanuló ifjuság kezébe oly könyvet adjak, melyből a váltó-jogot minél kevesebb fáradsággal megtanulhassa. Különös súlyt fektettem ennélfogva az úgynevezett szemléleti módszerre, melynek az által kivántam eleget tenni, hogy váltó-mintákat nagy számmal szőttem be.

A mi a rendszert illeti, melyben e munka az új váltótörvényt tárgyalja, arra törekedtem, hogy az minél könnyebben áttekinthető legyen. Ily czélból a törvénynek mind azon intézkedéseit, melyek egy fő eszme alácsoportosithatók, kiválogattam, s az illető szakaszok alatt tárgyalom, azon intézkedéseit pedig, melyek ily csoportositást meg nem engednek, „Különös határozványok“ czim alatt egy külön szakaszban adom elő.

Ez eljárásom okozza azt, hogy a §-ok sorrendje a törvény §-ainak sorrendjétől tetemesen eltér. S ezt természetesnek, s remélem, helyesnek is, fogja találni a szives olvasó akkor midőn látja, hogy én például az *elfogadás*ról, legyen az közönséges vagy pedig névbecsülési, ugyanazon egy fejezetben szólok, midőn a törvény a névbecsülési elfogadásról a *Fizetés* czimü fejezet után szól. Erre pedig engemet nem csak azon körülmény inditott, hogy az 1840. (régi) váltótörvény a kétféle elfogadást ugyanazon egy (V.), a franczia váltótörvény pedig

egymásután következő két fejezetben (III. IV.) tárgyalja, hanem inditott különösen a tapasztalás. Hasonlóan azon megjegyzéseket, melyek a váltókon olykor-olykor előfordulnak, s melyek az új törvényben a *forgatmány*, az *engedmény*, az *elfogadás végetti bemutatás*, az *elfogadás* és *fizetési viszkereset* czimü fejezetekben külön-külön jőnek elő, *váltói figyelmeztetések* czim alatt egy szakaszban adom elő. Erre is engemet a tapasztalás, s kizárólag a tapasztalás vezetett. Szerencsém volt ugyanis néhány ifjunak a váltójogot előadhatni, s azt a tapasztalást tettem, hogy azok értették és tanulták meg legjobban a váltójogot, kiket akkor tanitottam, midőn többféle próbálgatás után, elvégre azon rendszerhez jutottam, melyet e munkámban már most nyilvánosan is bemutathatok. Úgy vélem, hogy helyesen cselekedtem akkor is, midőn, ugyancsak tapasztalásom következtében, az idegen és saját váltót nem külön, hanem együtt t. i. párhuzamosan tárgyalom. Ha azért e munkám a tanuló ifjuság tetszésével, s különösen a szakférfiak helyeslésével fog találkozni, azt csak is a benne követtem, s tapasztalásom igazolta rendszernek fogom tulajdonitani. Legyen szabad azonban azt is fölemlitenem, hogy a jelen munka, mint még kézirat, Fogarasi János urral, váltójog-tudósaink egyik legjelesbikével, e nagy tekintélyü szakférfiuval, átolvasás, s a netaláni észrevételek megtétele czéljából, a szerző megnevezése nélkül, közöltetvén, ő e munka felől egy egész terjedelmében sajátkezüleg irt, s nálam eredetiben megtekinthető iratában ekkép nyilatkozott:

A „Hazai váltójog" czimü s 210 lapra terjedő kézirat velem átolvasás végett közöltetvén, azt figyelmesen elolvasám, és mint segédtankönyvet kiadás végett az alábbi okokból bizvást ajánlhatom:

1. A munkában követett rendszer a tárgy felosztása tekintetéből oly szerencsésen van választva,

hogy annál fogva az egész váltóüzletet könnyen át lehet tekinteni, s váltójogunkkal minden részben megismerkedni.

2. A munka irálya nemcsak helyes magyarságu, hanem e mellett világos és könnyen érthető.

3. Az abban levő számos váltóminták a tanulást könnyeddé s az emlékezetben maradandóvá is teszik.

4. Valamint maga a munka mindenütt a gyakorlati irányt követi, úgy a váltók bélyegdíját ismertető függelék is gyakorlati szempontból becses. Budapest, január 6. 1877. Fogarasi János.

Természetesnek fogja találni e szerint a szives olvasó azt is, ha én ezen alig reméltem kedvező vélemény vétele után siettem magamat a fönt nevezett tisztelt férfiúnál azonnal bemutatni, s kegyes engedelmét arra, hogy e váltójogi munkámat Néki ajánlhassam, kikérni.

Mellőzendőnek tartám e gyakorlati irányú munkában a váltó történetéről és a különböző váltójogi elméletekről szólani, mert ha ezekről oly részletességgel szólok, mely a tudomány emberét kielégiteni képes, legalább 3 ív szellemi és anyagi kiállitásának költségével drágitom e munkát a nélkül, hogy a gyakorlat emberének számba vehető szolgálatot tettem volna.

Noha e munkám rövid, igyekeztem minél világosabb és érthetőbb lenni. Ha mégis, emberi gyarlóságból, itt-ott homályos maradtam volna, a hozzám személyesen (nem levélben) forduló tanuló ifjaknak a kellő felvilágositással szivesen szolgálok, még pedig e munka megjelenése után három hónapig, vagyis a folyó év márczius, április és május havaiban, *minden díj nélkül.*

„*Hazai* váltó-jog“ czimet adtam e munkának azért, mert szándékom van egy „*Külföldi* váltó-jogot“ is irni,

mely a külországok váltótörvényeit a mi váltótörvényünkkel fogja egybehasonlitani.

Megemlitendőnek tartom végül azt, hogy az e munkához csatolt — a váltó bélyegdíját stb. tárgyazó — II. Függelék teljes hitelességünek tekinthető, a mennyiben azt a budapesti k. illeték kiszabási hivatal, kérésem folytán, átvizsgálta; minek folytán kedves kötelességemnek tartom az illetőknek, úgymint Barsy Adolf pénzügyi tanácsos úrnak és Szlatinyi Antal pénzügyi titkár úrnak ebbeli szives fáradozásukért köszönetemet nyilvánitani.

Budapest, február havában 1877.

A szerző.

HAZAI VÁLTÓ-JOG *)

I. SZAKASZ.

A váltó ismertetése.

ELSŐ FEJEZET.

Mi a váltó?

1. §.

A *váltólevél* vagy rövidebben *váltó* a törvény által előszabott kellékekkel ellátott oly irásbeli szerződés vagy okirat, melyben valaki magát nevének puszta aláirásával arra kötelezi, hogy ezen okirat jogos birtokosának bizonyos

---

*) E munka kidolgozásában a magyar nyelven irt váltó-jogok közűl (Fogarasi, Császár, Karvasy, Apáthi, Degen, Szeniczey, Szinovácz munkái) különöseu e hármat használtuk és tanulmányoztuk:

1. Magyar váltó és kereskedelmi jogtan. Második kiadás. Irta Alsóviszti Fogarasi János.

2. A váltójog-tan. Irta Dr. Karvasy Ágost, egyetemi tanár.

3. A magyar váltójog kézikönyve. Irta Dr. Apáthi István, egyetemi tanár.

Használtuk és tanulmányoztuk az elsőt, mint oly művet, mely „Alaptan“ előbocsátásával a váltó-jogot nagy gonddal, éles észszel és mély tudományossággal igazi tősgyökeres magyarsággal tárgyalja, s mely a magyar váltó-jog-tudományt első alapitotta meg; a másodikat, mint oly

pénzösszeget, bizonyos helyen és bizonyos időben a váltó-törvény szigora szerint fizetni fog.*)

Rövid példában felvilágositva ez azt teszi, hogy ha p. Kern G. Róth K. részére kiállitott egy váltót, (melyet lehet vagy egészen tiszta lapra, vagy pedig ugynevezett ürlapra (blanquette) irni, a milyent a dohány-tőzsökben (Tabaktrafik) az állam megbélyegezve árultat), az abban kitett pénzösszeget p. 500 forintot Kern a kitett helyen és időben azon harmadik, negyedik, ötödik stb. személynek, kinek birtokába, Kern értesitése nélkül, a váltó Róth utján került, azaz a kire a követelési jog a váltó átadása mellett átruháztatott, még az esetben is kifizetni tartozik, ha Kern Róthtól az 500 for. fejében soha semmit nem kapott volna is, vagy jövőben sem kapna. És épen ebben áll legfőképen a váltó-

---

művet, mely a váltó-jogot különösen gyakorlati szempontból tárgyalja, s ezáltal annak megértését nagyon megkönnyiti; a harmadikat, mint oly művet, mely a váltó-jogot elméleti szempontból tudományosan fejtegeti.

Külföldi iróktól a következő műveket használtuk:

1. Code de commerce, suivi d'une table alphabétique des matières. (A franczia váltó-jog e könyvnek VIII. czimét — titre — képezi.)

2. Edwards: Treatise on bills of exchange and promissory notes.

3. St. Josef: Concordance entre les codes de commerce étrangers et le code français. Gyakorlati irányu, nagyon használható könyv.

*) Az új váltó-törvény (1876: XXVII. t. cz.) a váltó meghatározását teljesen mellőzi, alkalmasint azon nézetből indúlván ki, hogy arra akkor, midőn a honpolgárok a váltó körül 35 évi tapasztalást szereztek, semmi szükség nincs, s hogy a meghatározás már most csak a váltó-jogot tárgyaló könyvekbe való.

törvény szigora — az ugynevezett anyagi váltói szigor —, hogy t. i. a váltó-adós még ily esetben is fizetésre szorittatik. A váltói kötés e szerint nem két oldalu szerződés, hanem szorosan kötelező igéret a fizetés teljesitésére.

MÁSODIK FEJEZET.

A váltó különböző fajai.

2. §.

Az oly váltót, melyben az a ki azt kiállitja, e kifejezést használja: *fizessen ön*, nevezik *tulajdonképeni* vagy szokottabb névvel *idegen* váltónak, vagy egy szóval *intézvénynek* (eigentlicher Wechsel, fremder Wechsel, Tratta); az oly váltót pedig, melyben a kiállító igy szól: *fizetek*, nevezik *nem tulajdonképeni* vagy szokottabb névvel *saját* váltónak (eigener Wechsel, trockener Wechsel).

Az idegen váltó továbbá vagy *teljes*, vagy *nem-teljes*, a szerint, a mint annak kiállítója vagy a váltóban megnevezétt harmadik személy részére, vagy pedig a maga részére rendeli meg az összeg kifizetését. Lássuk ezeket példában.

1. Idegen teljes váltó.

Győr, 1876. jul. 2. *Ér 300 frt.*

1876. julius 31. fizessen ön ezen váltónál fogva Klein Jakabnak

háromszáz forintot

König Józsefre Budapestén

Elfogadom König József

Veres Péter

2. Idegen nem-teljes váltó.

Sopron, 1876. aug. 3. *Ér 1000 frt.*

Mától három hónapra fizessen ön nekem ezen váltónál fogva

egyezer forintot

Beer Károly úrra Komáromban

Elfogadom Beer Károly

Varga M.

3. Saját váltó.

Eperjes, okt. 2. 1876. *Ér 200 frt.*

1876. decz. 14. fizetek ezen váltónál fogva Karg S. úr rendeletére

kétszáz forintot

Fizetendő Budapesten

Berg M.

Minthogy a váltó kiállitására rend szerint valamely jogügylet (adás-vevés, kölcsön, csere stb.) szolgáltat alkalmat, a föntebbi váltókat így magyarázhatjuk meg magunknak.

1. sz. váltó. Veres Péter győri lakosnak a Budapesten lakó König József gabona árában 300 forinttal tartozik. Veres Péternek szüksége van néhány vég posztóra, melyekért azonban a Budapesten lakó Kleinnak nem készpénzzel, hanem a König József elleni követelésével akarván

fizetni, az 1. sz. alatti váltót állitja ki, minthogy a posztó ára épen 300 forintot tesz, s akkor e váltót postai vevény mellett tüstént megküldi Klein Jakabnak. Klein Jakab ekkor azonnal felkeresi König Józsefet s felszólítja, hogy az esetben, ha a 300 forintot jul. 31. neki kifizetni hajlandó, ebbeli megegyezését irja rá a váltóra e szavakkal: *Elfogadom König József.* (E szavak e szerint a váltóra csak a Königo Józsefnek való bemutatás után jöhetnek). Julius 31-ke eljővén Klein Königet újra fölkeresi, s midőn ez a pénzt neki átadta, Klein viszont az 1. sz. váltót, reá irva ezt: *ki van fizetve,* vagy más hason értelmű kifejezést, adja neki. Ez eljárásnak következése aztán az, hogy a kölcsönös követelések, a nélkül hogy pénzhez még csak nyulni is kellett volna, a váltó által kiegyenlittettek.

2. sz. váltó. Varga Mihály 1000 forintot adott kölcsön a Komáromban lakó Beernek. A Sopronban lakó Varga Mihály minden hónapban megfordúlván Komáromban, s igy több ismerőse lévén, e váltót Sopronból egy komáromi ismerősének oly megbizás mellett küldi meg, hogy arra irassa rá Beerrel e szavakat: *elfogadom Beer Károly* s a pénzt (mely 1000 forintnál kevesebb fog lenni), azután neki adja át. Nov. 3-ka elérkezvén, Varga a váltót fizetés végett bemutatja Beernek, s midőn ez neki az 1000 forintot kifizette, a nyugtájával ellátott váltót neki átadja. Látni való, hogy Varga e nem-teljes (idegen) váltót azért állította ki, mert a kiállítás napján nem volt olyan tartozása, melyet e váltóval akart volna fedezni, s azért mondja a váltóban, hogy Beer ne másnak hanem *neki* fizessen. S épen ezért a nem-teljes

(idegen) váltót a közéletben *saját rendeletre szóló* váltónak szokták nevezni.

3. sz. váltó. Bergnek készpénze nem lévén, hitelbe vásárol vasneműeket Karg S-tól s e végből a 3. sz. alatti váltót állítja ki Eperjesen. Karg S. azonban, mint a ki Budapesten lakik, kiköti magának, hogy Berg a pénzt Budapesten fizesse ki, s ezért vannak e váltón e szavak: *Fizetendő Budapesten.* A fizetés alkalmával (decz. 14.) Berg a váltót kezéhez kapja.

Uj e 3. sz. alatti váltóban e szó: *rendeletére* (an die Ordre). Erről azt kell tudnunk, hogy az új váltó-törvény szerint tökéletesen mindegy, akár e szavak álljanak a váltón, még pedig *akár idegen*, *akár saját* váltón: *NN-nek, nekem*, akár pedig e szavak: *NN. rendeletére, az én rendeletemre.*

A mi már az idegen és saját váltó közötti különbséget illeti, nem kell azt gondolni, hogy bizonyos jogügyletekre nézve mindig *idegen*, s bizonyos jogügyletekre nézve mindig *saját* váltót kelljen kiállítani, mert az idegen és saját váltó között egyéb lényeges különbség nincs, mint az, hogy az idegen váltóban az a ki azt kiállítja, mindig hitelező (akár engedje át hitelezői jogát egy harmadik személynek, mint az 1. sz. váltóban Veres Kleinnak, akár magának kivánja teljesittetni a fizetést, mint a 2. sz. váltóban Varga), holott a saját váltóban a kiállító mindig adós (mint a 3. sz. váltóban Berg).

A mi továbbá a 2. és 3. sz. váltót illeti, nem kell azt gondolni, hogy akár Varga akár Karg hitelezői jogát egy harmadik személynek át nem engedhetné, s hogy e szerint, ha e váltók kiállítása után, hitelre szükségök volna, mert p.

valamit hitelbe akarnak venni, a magok illető váltóját e czélra nem használhatnák. Nekik nem kell egyebet tenni, mint egy pár szót irni a váltójok *hátára*. Erről azonban alább fogunk szólhatni.

3. §.

Folytatás.

Mind az idegen, mind a saját váltó lehet továbbá *egyszerű* és *többszerű*.

A) *Egyszerű* váltónak nevezzük az oly váltót, melyben, minden más személynév kizárásával, csak két jogi személynek, u. m. az eredeti hitelezőnek és az eredeti adósnak a neve fordúl elő:

I. a.

Idegen váltó.

Budapest, 1876. nov. 10. *Ér 525 frt.*

1876. decz. 30. fizessen ön nekem ezen váltónál fogva

ötszázhuszonöt forintot

Bergmann P.-re Budapesten

Elfogadom Bergmann P.

Fizetendő Győrben

Kund és Berg.

I. aa)

Saját váltó.

Budapest, 1876. nov. 10. *Ér 525 frt.*

1876. decz. 30. fizetek ezen váltónál fogva Kund és Berg úrnak

ötszázhuszonöt forintot

Bergmann Péter.

Az I. a) alatti mintában, valamint az I. aa) alattiban is kettőnél több személy fordul ugyan elő, de azért e váltók mégis egyszerű váltók, mivel Kund és Berg, habár két physikai, de mint közkeresetre alakult társaság czégje *), csak *egy* jogi személyt képeznek.

---

*) A czég szó a törvény szövegében igen gyakran fordulván elő, szükségesnek tartjuk a kereskedelmi törvénynek (1875. XXXVII. t. czikk) a czégre vonatkozó §§-ait közölni:

10. §. A czég (Firma) azon név, mely alatt a kereskedő üzletét folytatja, s melyet aláirásául használ.

11. §. Kereskedők, kik üzletöket egyedül folytatják, czégül saját polgári nevöket, és pedig legalább vezeték nevöket kötelesek használni.

Czégökhöz oly toldást nem csatolhatnak, mely társas viszonyra mutatna. Ellenben szabadságukban áll oly toldásokkal élni, melyek a személy vagy az üzlet közelebbi megjelölésére szolgálnak.

12. §. Ki valamely létező kereskedelmi üzletet szerződés vagy örökösödés útján szerez meg, azt a volt tulajdonos vagy jogutódainak beleegyezésével, az addigi czég alatt, az utódlást kifejező toldással vagy a nélkül, folytathatja.

B) *Többszerűnek* nevezzük a váltót az ellenkező esetben, még pedig tekintet nélkül arra, hogy a személyek jogilag különbözők-e egymás-

---

13. §. A közkereseti társaság czégének, ha abban minden társtag neve nem foglaltatik, legalább a társak egyikének nevét a társasági viszony létezésére utaló toldással kell tartalmaznia.

Betéti társaságoknál a czégnek a beltagok közűl legalább egyiknek nevét a társasági viszonyra utaló valamely toldással kell magában foglalni.

Átalában tilos ujonnan keletkezett társaságok czégébe a beltagok nevén kivül más személyek neveit foglalni; szintúgy tilos a közkereseti vagy betéti társaságoknak magokat részvénytársaságoknak vagy szövetkezeteknek czimezni.

14. §. A részvénytársaságok és szövetkezetek czégökben határozottan mint ilyenek jelölendők meg.

15. §. Ha valaki egy fennálló kereskedelmi üzletbe társtagul belép, vagy egy kereskedelmi társasághoz új tagul csatlakozik, vagy ilyenből kilép, az eredeti czég e változás daczára azontul is használtathatik.

Oly tagtárs kilépése esetében azonban, kinek neve a czégben foglaltatott, az addigi czég használásához a kilépett tagtárs beleegyezése szükséges.

Ugyanez áll oly esetben is, midőn a társaság csak két személyből állott és ezek egyike a társaságból kilép.

16. §. Minden kereskedő, ki az 5. §-ban érintett kivétel alá nem esik, a 21. §-ban meghatározott (500 frtig terjedhető) pénzbirság terhe alatt, üzlete megkezdésével egyidejüleg czégét azon törvényszéknél, melynek kerületében kereskedelmi telepe létezik, bejegyeztetni, egyúttal azt ugyanott sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesített alakban bemutatni tartozik.

Mig e bejégyzés meg nem történt, a kereskedő azon jogokban, melyeket a jelen törvény a kereskedők részére megállapít, nem részesülhet; ellenben elvállalt kereskedelmi kötelezettségeiért, harmadik személyek irányában, a jelen törvény értelmében felelős.

tól, vagy nem, azaz egyik vagy másik a más nevében lép-e váltói viszonyba. A minták a következők:

. **II.** a.

Budapest, nov. 10. 1876.	*Ér 525 frt.*
1876. decz. 10. fizessen ön ezen váltónál fogva Klein Jakabnak (vagy pedig: Klein Jakab rendeletére)	
ötszázhuszonöt forintot	
Bergmann Péterre Budapesten	
	Kern és társa
	meghatalmazásából
	Merk M.

---

17. §. Minden új czégnek az azon helyen vagy azon községben már létező és a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett czégtől világosan különbözni kell.

Ki a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett valamely kereskedővel egyenlő nevet visel, köteles azt czégül olykép használni, hogy az a már bejegyzett czégtől világosan megkülönböztethető legyen.

18. §. Ha más helyen vagy községben fióktelep állittatik fel, a czég, a fióktelepet illetőleg, az arra nézve illetékes törvényszéknél is bejegyzendő.

E bejegyzésnek azonban addig helye nem lehet, mig nem igazoltatik, hogy a czégbejegyzés a főtelepre nézve az illetékes törvényszéknél megtörtént.

Ha azon helyen vagy községben, hol a fióktelep felállíttatik, egy már bejegyzett azonos czég létezik, a bejegyzendő czég olykép használandó, hogy az a már bejegyzett czégtől megkülönböztethető legyen.

vagy pedig **II.** b.

Helyettünk Klein
Jakab úrnak. Buda-
pest, nov. 15. 1876.
Kern és társa
meghatalmazásából
Merk M.

Budapest, 1876. nov. 10. *Ér 525 frt*

1876. decz. 10. fizessen ön ezen váltónál fogva nekem (vagy pedig: az én rendeletemre)

ötszázhuszonöt forintot

Bergmann Péterre Budapesten

Kern és társa
meghatalmazásából
Merk M.

II. aa.

Helyettünk Klein
Jakab úrnak (vagy
pedig: Klein Jakab
rendeletére). Buda-
pest, 1876. nov. 15.
Kern és társa
meghatalmazásából
Merk M.

Budapest, nov. 10. 1876. *Ér 525 frt.*

1876. decz. 30. fizetek Kern és társa uraknak ezen váltónál fogva

ötszázhuszonöt forintot

Bergmann Péter.

Mind a három (II. alatti) váltó többszerű váltó, mert bennök öt személy fordúl elő, kik közűl Merk M. mint Kern és társa meghatalmazottja irta nevét a váltóra, vagyis jogilag különböző személy három van, ugymint: Klein, Bergmann, Kern és társa.

A mi már e mintáknál különösen szemünkbe ötlik, az hogy a II. b. és II. aa. alatti váltóknak a hátán is van irás, s hogy csak e hátiratok által lehetett őket a Klein birtokába juttatni. Ebből tehát azt tanúlhatjuk, hogy valahányszor kettőnél több, s jogilag különböző személy lép egymással váltói viszonyba, akkor az idegen váltót kétféleképen lehet kiállitani, egyszer az előlapon (mint II. a), másszor hátirat segélyével (mint II. b); a saját váltót pedig csak hátirat segélyével (mint II. aa). Az egyetlenegy kivétel e szabály alól az, midőn valamely váltón nem csak külön fizetési hely van megjelölve (mint föntebb a 3. sz. váltón), hanem azon személy is meg van nevezve, ki ott a fizetést teljesiteni fogja; — mert az ily — többszerű — váltót csak egyféleképen, t. i. az előlapon, lehet kiállitani, a mennyiben mind a *telep* (a külön fizetési hely), mind a *telepes* (a fizetést teljesitő személy) az előlapra szokott iratni. De megtanulhatjuk azt is, hogy ha valamely váltó-birtokos (ezen pedig érteni kell mindig azt a kinek a kezeihez a váltó törvényes azaz nem tiltott úton jutott) valamely tartozását váltóval akarja leróni, nem szükséges, hogy új váltót állitson ki, mert azt úgy is teheti, hogy a birtokában lévő váltónak a hátára ráirja hitelezőjének a nevét és a váltót neki átadja. Most már érthetjük azt is, a

mire a 2. §. végén csak czéloztunk. (Tudniillik mind Varga, mind Karg tovább adhatja a maga váltóját, vagyis fizetést tehet vele, ha azt a fentebbi módon hátirattal ellátja).

Vegyük most azon esetet, hogy a váltó kiállitója nem tudván bizonyosan, ha vajon azon (tőle jogilag kölönböző) személy, kit a váltóösszegnek kifizetésére a váltóban felszólit vagyis megbiz, ebbe beleegyezik-e: ez egyen kivül, ugyancsak a váltón, még többekhez is intéz hasonló felszólitást. Ő ez esetben a váltót csak az I. a. illetőleg II. a. minta szerint állithatja ki.

III. a.

Székesfehérvár, 1876. okt. 1. Ér 200 frt.
Lát után három hónapra fizessen ön nekem (vagy pedig N. N. úrnak)
kétszáz forintot
Vajkai N. urra
Fizetendő Budapesten
szükség esetében
Virág Mihályra Budapesten
Nagel G. úrra Budapesten *Sipos P.*

III. aa.

a saját váltó ily esetben
nem alkalmazható.

Hogy ez többszerü váltó, az egy tekintetre látszik, miután rajta kettőnél több személy fordul elő.

A *lát után* kifejezés pedig azt teszi, hogy Vajkai, ha a fizetésbe az által, hogy nevét a váltóra ráirja, beleegyezik, a 200 forintot ő, ha például e váltóra a nevét nov. 3. irta, e naptól számitva 3 hónap alatt azaz 1877. febr. 3. tartozik (Budapesten) lefizetni. Valamint ugyanazt tartozik tenni Virág Mihály az esetben, ha Vajkai a fizetést, neve aláirásával, magára nem vállalván, ő irta a nevét a váltóra. Ugyanez áll Nagelről, ha sem Vajkai sem Virág nem vállalván el a fizetést, a fizetést neve aláirásával ő igérte.

Hogy ily esetben saját váltót használni nem lehet, mutatja az, hogy a fizetés csak úgy történhetik, ha az arra felszólított személy annak teljesitését neve aláirásával magára vállalja, holott a saját váltóban a fizetés már a kiállitás ténye által — mert épen a hitelre szoruló személy állitja azt ki — meg van igérve.

Láthatjuk ebből azt is, hogy az idegen váltó a váltó céljának jobban megfelel mint a saját váltó, s hogy e szerint az idegen váltó helyesen mondatik tulajdonképeni váltónak, minthogy azt minden gondolható esetben lehet használni.

HARMADIK FEJEZET.

A váltóban szereplő személyek.

4. §.

Hogy a váltóban szereplő személyekkel mennél könnyebben megismerkedhessünk, vegyünk egy-egy nagyobb szabásu mintát az idegen váltóra is, a saját váltóra is.

IV. a.

Helyettem Bing A-nak.
Nagyszombat, decz. 27. 1876.
Bender N.
Sipos Pál mint kezes.

Helyettem Kern M-nek.
Komárom, jan. 2. 1877.
Bing A.

Helyettem a debreczeni István gőzmalom részvény-társulatnak.
Kassa, jan. 16. 1877.
Kern M. meghatalmazásából (per procura)
Csonka S.

Helyettem Róth József rendeletére.
Debreczen, február 5. 1877.
Debreczeni István gőzmalom részvény-társulat.
Nagy B. igazgató.

Pozsony, decz. 22. 1876. *Ér 3000 frt.*

Kelet után négy hónapra fizessen ön ezen váltónál fogva Bender N. rendeletére

háromezer forintot

Szabó Mihály urra Sopronban
szükség esetében
Gurk Ádámra Sopronban

Klein O.

IV. aa.

Helyettem Bender N. rendeletére.
Miskolcz, decz. 23, 1876.
Klein O.

Helyettem Bing A-nak.
Nagyszombat, decz. 27. 1876.
Bender N.

Helyettem Kern M. rendeletére.
Komárom, jan. 2. 1877.
Bing A.

Helyettem a debreczeni István gőzmalom részvény-társulatnak.
Kassa, jan. 16. 1877.
Kern M. meghatalmazásából. Csonka S.

Helyettem Róth Józsefnek.
Debreczen, febr. 5. 1877.
Debreczeni István gőzmalom részvény-társulat.
Nagy B. igazgató.

Sopron, decz. 22. 1876. *Ér 3000 frt.*

Kelet után négy hónapra fizetek ezen váltónál fogva Klein O. ur rendeletére

háromezer forintot

Fizetendő Győrben Berg Mihálynál

Szabó Mihály.

A IV. a. mintában (idegen váltó) az előlap alján levő Klein O. *intézvényező*-nek (trassant vagy adressant) neveztetik, mert a váltót ő másra (itt Szabó Mihályra) intézte; Bender N. *intézvényes*-nek vagy *rendelvényes*-nek (remittent) mondatik, még pedig intézvényesnek azért mert az idegen váltónak (intézvénynek) ő az első birtokosa, rendelvényesnek pedig azért, mert a váltó az ő rendelvényére van, az előlapon, kiállítva; Szabó Mihály, kinek a 3000 for. kifizetése meghagyatott, *intézvényezett*-nek (trassat vagy adressat), s végre Gurk Ádám, kire a fizetés csak azon esetre bizatott, ha Szabó Mihály azt teljesiteni hajlandó nem volna (mert a megbizás elfogadása az intézvényezettnek mindig saját tetszésétől függ) *szükségbeli utalványozott*-nak (Nothadressat) neveztetik.

A IV. aa. alatti mintában (saját váltó) az előlap alján levő Szabó Mihály *kibocsátó*-nak *) (Aussteller); Klein O. *rendelkező*-nek **) (Disponent), s végre Berg Mihály, ki a váltóösszeget, nem Sopronban t. i. a kiállitás helyén, hanem Győrben, kifizeti, *telepes*-nek (Domiciliat) neveztetik.

---

*) Az új váltó-törvényben, valamint a közéletben is nem csak a saját váltó kiállitója, hanem az idegen váltó kiállitója is kibocsátónak mondatik. Mi azonban e munka folyamában, csupán azon czélból, hogy a tanuló azonnal tudhassa, hogy idegen vagy saját váltóról van-e szó, czélszerűnek véltük a kibocsátó szót csak a saját váltó kiállitójára nézve használni, az idegen váltó kiállitóját pedig a hosszabb intézvényező helyett a rövidebb intéző névvel nevezni, értvén az intézőn az intéző-rendelvényest is (a milyen p. az I. a. mintában Kund és Berg czég).

**) A rendelkező név az új váltó-törvényben nem fordul elő. Mi azonban úgy vélekedvén, hogy a tanulóra nézve nagyon czélszerű, ha a különböző fogalmakra külön-

A két hátlap közül elég lesz csak az egyikről szólanunk.

A IV. a. minta hátlapján Bing A. *forgatmányos*-nak (giratar), Bender N. pedig *forgató*-nak (girant) mondatik, a mi azt teszi, hogy Bender N. rendelvényesi azaz a 3000 forintra való követelési illetőleg hitelezői jogát Bing A.-ra ruházván, rendelvényesből forgatóvá lett; a váltó végre Róth Józsefre forgattatván, s ő azt tovább nem forgatván, neki mint utolsó forgatmányosnak, illetőleg váltóbirtokosnak, lesz mindenek előtt joga a 3000 forint összegre.

Az ugyane hátlapon levő Sipos Pál nem neveztetik sem forgatmányosnak sem forgatónak, hanem pusztán kezesnek, még pedig egyedül Bender N. kezesének; Csonka S. és Nagy B. pedig mint pusztán meghatalmazott képviselők, saját személyökre nézve semmiféle kötelezettségben nem állanak, valamint nincsen kötelezettségben a IV. a. váltónál fogva sem Szabó Mihály sem Gurk Ádám, minthogy a váltó csak az esetben kötelez, ha arra valaki a maga nevét ráirta.

Röviden egybefoglalva az eddigieket, azt mondhatjuk tehát, hogy a váltón előforduló személyek közül csak azok váltóilag kötelezettek, kik nevöket a váltóra ráirták, de ezek sem kötelezettek azon esetben, ha azt kellő meghatalmazás folytán más nevében irták alá (mint Csonka S. és Nagy B.).

---

böző neveket használhat, valamint az idegen teljes váltó első birtokosának külön neve van (t. i. rendelvényes), épen úgy szükségesnek tartottuk a saját váltó első birtokosát is, e tanulásra szánt könyvben, külön — de a rendelvényessel némileg találkozó — névvel jelölni.

NEGYEDIK FEJEZET.

A váltó kellékei.

5. §.

Okvetetlenül megkivántatik, hogy a váltólevél magában foglalja, akár idegen, akár saját váltó legyen az:

1. A *váltó* nevet (p. ezen *váltónál* fogva), s ha nem magyar nyelven állíttatott ki, a *váltó* szónak megfelelő kifejezést p. *Wechsel, lettre de change, lettera di cambio, bill of exchange sat.*

2. A fizetendő pénzösszeget, melyre nézve a törvény (4. §.) azt rendeli, hogy ha az betükkel is, számokkal is ki van fejezve, eltérés esetében a betükkel kiirt összeg érvényes; hogyha pedig az összeg akár betükkel, akár számokkal többször van kifejezve, a különböző összegek közül a legkisebb az érvényes.

3. Azon személy vagy czég (p. Kund és Berg) megnevezését, a kinek a pénzösszeg fizetendő.

4. A fizetés idejét, azaz hogy mikor kell a pénzösszeget lefizetni, s mely idő a váltón mindig egy és ugyanaz. Az oly váltó e szerint, mely p. 300 forintról szólván, a fizetési időt igy tűzné ki: *az első százat egy hónap, a második százat 2 hónap, s a harmadik százat 5 hónap mulva,* érvénytelen volna.

5. A fizetés helyét. A fizetés helye pedig, ha különös figyelmeztetés nem létezik, az idegen váltón mindig azon hely, a mely az intézványezett neve mellett van kitéve (p. IV. a.

Sopron), a saját váltón pedig, ha ebben sem tétetik különös figyelmeztetés, a kiállitás helye.

6. A kiállitó nevét, tudniillik az idegen váltón az intézőét, a saját váltón pedig a kibocsátóét.

7. A kiállitás helyét, évét, napját és hónapját p. *Győr, 1876. aug. 3.* a mi a váltó előlapjára felül szokott tétetni.

Csak is az idegen váltóban:

8. Azon személy vagy czég nevét, a kire a váltó az intéző által intézvényeztetett (p. IV. a. Szabó Mihály).

Nagyon tanácsos e szerint, hogy az idegen váltóban a rendelvényes (remittent), a saját váltóban pedig a rendelkező (disponent), s még különösebben mindegyikben a forgató jól megvizsgálja, hogy megvan-e a váltón e hét, illetőleg nyolcz kellék, mert ha ezek közül csak egy is hiányzik, (p. a *váltó* szó helyett *kötelezvény* vagy *utalvány* szó állana, vagy a IV. a. mintában *Szabó Mihályra* után kimaradt volna: *Sopron* sat.) a váltóbiróság az ily váltóügy elintézésébe bocsátkozni nem fog, hanem illetőségét azonnal leszállítja.

A váltóbirtokos (rendelvényes, rendelkező, forgatmányos) nézzen arra is, hogy nincsen-e a váltón e 7, illetőleg 8 kellék közül valamelyik kitörölve, mert a váltó ez esetben is érvénytelen, kivévén mindazáltal ha a váltóbirtokos be tudja bizonyítani, hogy a törlés nem szándékosan, hanem véletlenségből történt.

E 7, illetőleg 8 kelléken kivül a váltóban minden egyéb vagy nem szükséges, vagy birói figyelembe nem vétetik. Igy

a) Ervényes a váltó, ha nem az intéző, illetőleg a kibocsátó irta is a váltó *szövegét;*

b) Érvényes a váltó, ha abban kamat volna is kikötve (p. fizetek 1000 frtot mától — t. i. a kelettől — számitandó 10 százalékos kamatjával együtt);

c) Érvényes a váltó akkor is, ha azon más érvényes aláirás vagy aláirások mellett, oly személy aláirása van, ki magát váltóilag nem kötelezheti p. csőd alatt álló, biróilag tékozlónak nyilvánitott személy sat.;

d) Érvényes a váltó akkor is, ha az illető valamely testi fogyatkozás miatt irni képes nem lévén (p. szélhüdés miatt) nevét mással iratja alá s ez aláirást birói személy vagy közjegyző által hitelesitteti. Az irni más ok miatt (t. i. mert irni meg nem tanultak) nem tudókat a törvény e kedvezésből kizárja;

c) Érvényes a váltó akkor is, ha arra valaki ugy irta a nevét mint másnak meghatalmazottja, noha később kiderül, hogy neki nem volt meghatalmazása. Az ilyen személy egyébiránt azon mértékben felelős, a melyben lett volna meghatalmazás esetében az állítólagos meghatalmazó. Épen igy felelős azon gyám vagy más képviselő is, ki váltó aláirásra nem volt vagy csak bizonyos összeg erejéig volt meghatalmazva;

f) A váltó érvényességére továbbá az érték kitétele, ugy mint ezt a franczia és orosz váltótörvény megkivánja, egyátalában nem szükséges. Minthogy azonban érték kitételével váltók még mindig állittatnak ki nálunk, szükségesnek tartjuk egy pár szót szólani róla.

Az érték a váltó előlapján szokott kitétetni,

s a legszokottabb kifejezés erre nézve ez: *Értékét megkaptam* (Werth empfangen). Ha tehát e két szó a IV. a. és IV. aa. mintában, a „három ezer forintot“ szavak után oda iratott volna, mindegyik, az érték kitételével kiállitott váltó volna. Használtatnak még ily kifejezések is:

Értéke váltóban (Werth gewechselt), ha t. i. a váltóbirtokos más váltót adott érte.

Értéke árukban (Werth in Waaren), ha a váltóbirtokos árukat adott érte, sőt az áru néha meg is neveztetik p. *értéke gyapjuban.*

Értéke számolásban (Werth in Rechnung), a mi akkor használtatik, ha a váltóbirtokos és a váltóadós egymásért fizetni szoktak.

S több más kifejezések.

g) Nem szükséges a váltóban ezen, különben szokásos kifejezés sem: *tudósitás szerint,* vagy pedig *tudósitás nélkül* (laut Bericht, ohne Bericht). Szokásban van ugyanis az idegen váltókra nézve, hogy mielőtt az intéző a váltót az intézvényezettnek elfogadás végett bemutattatná, neki előbb egy tudósitó-levelet (Aviso-schreiben) küld, melyban arról értesiti, hogy reá egy váltót bocsátott ki — s melyet tudósitó-levelében közelebbről megjelöl vagy épen lemásol. Ez előleges tudósitás kétség kivül hasznos, a mennyiben ez által a hamis váltó bemutatásának eleje vétetik; hasznos annyiban is, hogy, miután e tudósitásban a jogviszonyok, melyek az intéző és intézvényezett s netalán a rendelvényes között léteznek, bőven kifejtethetnek, — mit a váltón tenni egyátalában nem lehetne, — az intézvényezett részéről való elfogadás sokkal bizonyosabb, mint volna ily tudósitó levél nélkül. Mind a mellett

ily levél többnyire csak akkor szokott küldetni, midőn a váltó tetemesb összegről szól, a melynek beszerzéséről e szerint az intézvényezettnek már korán gondoskodnia kell. Hogy pedig valaki hamis tudósitó levelet se koholhasson, szokásban van, különösen a nagykereskedők s pénzemberek között, az ily tudósitásra többféle számot jegyezni p. o. a közönséges levelezési számon kivül (azaz, hogy hányadik az azon évbeli minden levelek között) a különös levelezési számot (azaz hogy hányadik az azon levelek között, melyeket az év folytán annak küldött, kire most a váltót intézvényezte) s magának a váltónak a számát (azaz, hogy hányadik az azon váltók között, melyeket az év folytán kiállitott). Ha a váltón a *tudósitás nélkül* szók állanak, ez azt teszi, hogy az illető ne várjon tudósitó levelet, s e kifejezés leginkább csak akkor használtatik, midőn a váltó csekélyebb összegről szól.

Minthogy a törvény a váltó kellékeire oly nagy súlyt fektet, szükségesnek tartjuk arról is szólani, hogy azok miért okvetlenül szükségesek.

1. A *váltó* elnevezés azért szükséges, mert különben a váltót a kereskedők között szokásos — a kereskedelmi törvény 291—298. §-aiban meghatározott — utalványtól alig lehetne megkülönböztetni; de szükséges azért is, mert a váltó kiállitója ez által jelenti azt ki, hogy a kötelezettség teljesitésére nézve, ezen okiratnál fogva, a köztörvényinél szigoróbb eljárás fog a biróság által alkalmaztatni.

2. A fizetendő pénzösszeget vagyis a váltó értékét pénzben azért kell kitenni, mert a váltó a forgalomban kész pénz helyett adatván és

vétetvén át, a pénz értékét sokkal könnyebben meg lehet határozni mint p. 100 vámmázsa gyapju, gabona, sat. értékét.

3. A rendelvényes, illetőleg rendelkező nevét azért szükség beirni, hogy a váltó elvesztése esetében valamely roszlelkü találó a váltóval, az által, hogy a maga nevét irja be mint rendelvényesét vagy rendelkezőét, vissza ne élhessen. A mi váltó-törvényünk tehát czélszerübb mint p. az angol váltó-törvény, mert e szerint a bemutatóra (au porteur) szóló váltó is érvényes.

4. A fizetés idejének vagyis a váltó lejáratának kitétele azért szükséges, hogy a váltóbirtokos tudhassa, mikor van neki joga a pénzt követelni, a váltóadós pedig tudhassa, hogy mikorra kell neki a pénzt készen tartani.

5. A fizetés helyét (illetőleg az intézvényezett lakhelyét) azért kell kitenni, hogy a váltó birtokosa tudhassa, hogy hol jelentse magát a váltóval az összeg kifizetésének eszközlése végett.

6. A kiállitó neve azért szükséges a váltón, hogy a váltóbirtokos azon esetben ha (idegen váltó) az intézvényezett, ki a váltót vagy el nem fogadta, vagy elfogadta, de nem fizet, tudhassa, hogy viszkeresettel kin követelje a váltóösszeget; de meg, ugyancsak az idegen váltónál, azért is, hogy az intézvényezett tudhassa, hogy kinek a megbízásából fogadja el a váltót s kitől kapott már fedezetet (azaz a váltóösszeggel felérő értéket akár készpénzben, akár más értékes tárgyban), vagy kitől kell azt várnia. Saját váltóban pedig épen a kiállitó a főadós.

7. A kiállitás helyét, évét, napját és hónap-

ját pedig azért kell kitenni, mert a kiállitás helye a saját váltóban, ha a fizetés helyére nézve különös figyelmeztetés nincs, egyszersmind a fizetés helye, de szükséges ez azért is, hogy tudni lehessen, vajon a magyar korona területén vagy külföldön állittatott-e ki a váltó (mert ez utóbbi esetben a váltó kellékei az illető ország törvénye szerint itéltetnek meg a mi biróságaink által); az időt pedig azért szükséges kitenni, hogy a váltóbirtokos az esetben, ha a váltó *látra* vagy *lát után* bizonyos időre (l. alább 7. §.) állittatott ki, tudhassa, hogy menynyi ideje van neki a váltó bemutatására, de meg azért is, hogy tudhassa, hogy vajon a kiállitáskor váltói kötelezettséget vállalhatott-e az intéző, illetőleg kibocsátó p. nem nyilt-e már meg ellene előbb a csőd, sat.

8. Az intézvényezett nevét (idegen váltó) azért kell kitenni, hogy a váltóbirtokos tudhassa, hogy kit szóllítson fel a váltóösszeg kifizetésének elvállalására, azaz az ugynevezett elfogadásra.

II. SZAKASZ.

A váltó-nyilatkozatok s jogi foganatjok.

Mi a váltónyilatkozat s hányféle?

6. §.

Váltó-nyilatkozatot tenni mondatik az, ki a váltóra a nevét vagy mint kibocsátó (illetőleg intéző), vagy mint forgató, vagy mint elfogadó, vagy mint kezes ráirja. A váltó-nyilatkozat e szerint négy féle u. m. kibocsátás, forgatás, elfogadás és kezesség. Tudnunk kell továbbá azt is,

hogy a kezességi nyilatkozat kivételével, mely mindig egyszerü, a többi nyilatkozat vagy egyszerűen áll a váltón, illetőleg hátlapján, vagy pedig valamely figyelmeztetéssel van kisérve.

A) Egyszerű váltó-nyilatkozatok.

ELSŐ FEJEZET.

A kibocsátás.

7. §.

A kibocsátási (vagy intézési) nyilatkozat abban különbözik a többi nyilatkozatoktól, hogy a kibocsátó vagy intéző részéről nem elég, hogy csupán a nevét irja a váltó elő-lapjára, hanem rendszerint a váltó szövegét is neki kell elkészitenie, illetőleg elkészittetnie (l. föntebb 5. §.) azaz a kellékekkel ellátnia. Minthogy a kellékekről már fentebb bőven szólottunk, de közöttök a fizetési határidőt csak érintettük, itt a kibocsátásnál kivánunk e kellékről körülményesen szólani.

A törvény szerint a magyar polgár ötféle határidőt tűzhet ki a váltó lejáratára vagyis a fizetésre, u. m.

1) hogy a váltösszeg fizettessék bizonyos *meghatározott napon* p. 1877. január 10. napján, vagy a) márczius elején, vagy b) február közepén, vagy c) aug. végén, — a mi a törvény szerint azt teszi: a) hogy a váltóösszeg márcz. 1. b) hogy február 15-én — mert az ily határidő mindig az illető hó 15. jár le, — c) hogy aug. 31. fizetendő, — s az ily váltót napos váltónak

(Tagwechsel) szokťák nevezni. Az ily határidőről azt mondja továbbá a törvény, (30. §. harmadik kikezdés) hogy „ha a fizetési időben a nap és hó mellett az év hiányzik, azon év értendő, melyben a váltó kiállittatott; ha azonban a fizetési nap azon évben már eltelt, a lejárat (t. i. a fizetési nap) a legközelebbi évre esik"; p. a váltó kiállíttatott 1876. nov. 8. s a fizetési határidő — a nélkül, hogy az 1877. évszám beiratott volna — márczius közepére tüzetett ki: ezen váltó 1877. márczius 15. lesz fizetendő.

2) hogy a váltóösszeg fizettessék *látra*, azaz azon napon, melyen az a váltóadósnak bemutattatik. Hogy idegen váltót ily határidővel kiállitani lehet, az kétséget nem szenved, de vajon nem különös, sőt nevetséges volna-e, ha a saját váltó kiállítója akkor midőn a váltó épen szeme előtt van, a fizetési határidőt *látra* tüzné ki? Felelet: épen nem különös, mert a saját váltóban a *látra* szó nem azt teszi s nem is teheti, hogy a kibocsátó az összeget a váltó kiállításakor fizesse, hanem azt teszi, midőn a rendelkezőnek vagy a tovább forgatni nem akaró forgatmányosnak tetszik azt neki *későbben* bemutatni, a honnan a törvény a 3. §. 4. pontjában el nem mulasztotta az ily határidőre nézve a *látra* szó után magyarázatul e két szót: *bemutatásra, tetszésre,* zárjel között a szövegbe beiktatni. A saját váltón tehát a *látra* szó azt teszi: felszólításra.

3) hogy a váltóösszeg fizettessék *lát után* bizonyos időben p. a) lát után 25 napra, b) lát után 5 hétre, c) lát után 4 hónapra, d) lát után fél hónapra, e) lát után 2 és félhónapra, f) lát után fél évre, g) lát után egy évre; mindez pedig

azt teszi, hogy ha a váltóadós ráirta a váltóra a *láttam* szó után p. ezt: 1877. ápr. 1. akkor a) a váltó lejár ápr. 26. *); b) lejár máj. 5.; c) lejár aug. 1.; d) lejár ápr. 15.; e) lejár jun. 15. **); f) lejár okt. 1.; g) lejár 1878. ápr. 1.

4. hogy a váltóösszeg fizettessék *kelet után* bizonyos időben. A keleten a váltó kiállitásának helye, éve és napja értetvén, az ilyen váltó a határidő kiszámitására nézve ugyanazon szempont alá esik, mint a *lát után*-ra szóló váltó. A különbség csak az, hogy a kelet utánra szóló váltót nem szükség a váltóadóssal láttamoztatni és kelteztetni. Megjegyzendő még csak az, hogy ha az ily váltó p. Oroszországban, hol az ó időszámitás divatozik, állittatott ki, minthogy az ó és új időszámitás között jelenleg 12 nap a különbség, a határidő kiszámitásánál a 12 nap nálunk felszámitandó. Igy ha a váltó Pétervárott jul. 1. kelt, s a fizetés benne 2 hónapra tüzetett ki, e váltó, ha a magyar korona területén fizetendő, nem szept. 1-én hanem szept. 13-án jár le (34. §.). Az ily kelet utánra szóló váltót *keletváltónak* (Datowechsel) szokták nevezni.

5. hogy a váltóösszeg bizonyos *vásár* alkal-

---

*) Az ily határidő kiszámitásakor a láttamozás napja tekintetbe nem vétetik, s ezért van a példában ápr. 25. helyett ápr. 26-ka.

**) A törvény szerint (32. §. 3) ily esetben a félhónap, melyen mindig 15 nap értendő, nem a hónap vagy hónapok előtt, hanem utána vagy utánok számitandó. Igy az a ki az egy és fél hónap mulva fizetendő váltót febr. 1. láttamozta, ha előbb a félhónapot = 15 nap, azután az egész februárt = 28 nap számitaná, fizetnie márcz. 13-án kellene, holott az ellenkező számitással márcz. 15-én kell fizetnie.

mával fizettessék. Erre nézve a törvény (35. §.) azt rendeli, hogy a magyar korona területén tartatni szokott vásárokra kiállított váltók lejárata esik:

a) a vásár napjára, ha az egy napig tart; b) a vásár utolsó napjára, ha az egy napnál hosszabb ideig, de legfeljebb 8 napig tart; c) a vásár nyolczadik napjára, ha a vásár nyolcz napnál tovább tart.

Jogi foganatja a kibocsátásnak az, hogy a kibocsátó a saját váltónál az öszveg kifizetéséért felelős, az idegen váltónál fogva pedig az intéző mind az elfogadásért mind a kifizetésért felelős.

MÁSODIK FEJEZET.

A forgatás.

8. §.

A forgatás abból áll, hogy a váltó első birtokosa — idegen váltóban a rendelvényes (l. II. a), saját váltóban a rendelkező (l. II. aa) — a váltó hátlapjára ráirja annak nevét, kire követelési jogát átruházni akarja, egyuttal ráirván a keletet és saját nevét, s átadván a váltót az új birtokosnak. Ha az új birtokos követelési jogát épen ilyen eljárás mellett másra, s ez ismét másra s igy tovább a harmadik a negyedikre, a negyedik az ötödikre, az ötödik a hatodikra stb. átruházza, a forgatmánynak (giro), mely átalános névvel hátiratnak (indossament) is neveztetik, egy egész sora keletkezik, a mint ezt a IV. aa) mintában láthatni. Sőt néha előfordul az az eset is, hogy a váltó hátára már több forgatmányra hely nem lévén, ugynevezett *toldat*-ot

(alonge) kell használni, a mi abból áll, hogy a tovább forgatni akaró a váltó hátára alul e szókat: *ezután toldat következik N. N.* felirván, a váltóhoz gondosan egy darab tiszta papirt ragaszt, s forgatmányát ráirván, ugyan e toldat másik oldalára a váltót egész kiterjedésében a rajta lévő hátiratokkal együtt lemásolja.

A törvény szerint lehet továbbá a forgatmányt, a nélkül hogy az illető toldatot használna, mindjárt a váltó másolatának a hátára irni. Az illető t. i. megjegyezvén az ürlap felső szélén, hogy e váltó nem eredeti, lemásolja a váltót, (természetesen sürübb irással, mint az eredetin látható) s ennek aláirván ezt: *eddig másolat N. N.* a maga forgatmányát annak a *hátára* irja.

Megjegyzendő erre nézve:

a) Hogy másolatát venni mind idegen mind saját váltónak lehet.

b) Hogy miután az eredeti váltó annál marad, ki forgatás czéljából annak másolatát vette, e másolatról, ha annak a háta forgatmányokkal már megtelt, megint lehet venni ujabb másolatot, ha a forgatmányos a váltóhoz való jogát forgatás által másra akarja ruházni. Miből látszik, hogy valamely váltónak több, 4—5 másolata is lehet.

c) Hogy midőn az intéző az idegen váltót az intézvényezett által leendő elfogadás eszközlése végett valamely levelező társának — ki váltói nyelven gondviselőnek neveztetik — megküldi, tanácsos az arról veendő másolatra ráirni, hogy az eredeti az elfogadás eszközlése végett kihez küldetett, mert a másolt váltó utolsó birtokosa csak igy érvényesitheti a maga jogát,

mert lejáratkor a váltó eredeti példányára okvetetlenül szüksége lesz. Különben pedig e megjegyzés elmulasztása a másolt váltót váltójogi erejétől meg nem fosztja.

9. §.

Folytatás.

A forgatmányt továbbá nem csak a váltónak vagy bármelyik másolatának hátára, vagy a toldatra lehet irni, hanem lehet irni a váltónak *hason példányaira* *) is. A törvény ugyan erről a 10. §-ban nem tesz emlitést, de hogy azt nem tiltja, világos abból, hogy a 71. §. 1. pontjában oly forgatóról szól, ki a hason példányon (másodlaton) levő forgatmányánál fogva még felelőséggel tartozik.

A hason példányokat vagyis a váltót több eredeti pélydányban kiállitani, csak az idegen váltóra nézve szokás. Oka pedig ennek lehet az, hogy az intéző azon esetben, midőn az intézvényezett más messze levő országban, vagy épen más világrészben lakik, aggódik az iránt, ha vajon, hacsak egy példányt állit ki, nem vesz-e el az útközben. Igy p. ha az intézvényezett New Yorkban (Americában) lakik, czélszerüen cselekszik az intéző, ha a váltónak legalább 3 eredeti

---

*) A törvény a hason példány helyett másodlat szót használ (l. 70. §.), de azt hiszem, hogy miután a másolat és másodlat fogalmakat ily elnevezés által egymástól tisztán csak bajjal lehet megkülönböztetni, sokkal czélszerübb, egy tankönyvben, mely a fogalmakat lehető tisztán tartozik feltüntetni, a másodlat helyett hason példány nevet használni.

példányát inditja utnak, p. egyet Havrén, egyet Hamburgon, egyet Londonon át. Ezeknél a szövegben azon csekély eltérésnek meg kell lenni, hogy egy példány igy fog hangzani: Fizessen ön ezen *első* váltónál fogva, a második igy: ezen *másod* vagy második, a harmadik igy: ezen *harmad* vagy harmadik váltónál fogva.

A hason példányok kiállitásának oka lehet az is, hogy az intézványezett nagyon messze lakván, az intézőnek érdekében áll e váltóval addig fizetést tenni, mig azon messze helyen lévő levelező-társától megtudja, hogy az intézványezett a megbizást elvállalta-e. Ez esetben tehát a váltót kiállitja két hason példányban t. i. egy *első* váltót és egy *másod* váltót; az elsőt elküldi tüstént levelezőjének oly kéréssel, hogy azt az intézványezettnél mutassa be, s irassa rá a megbizásba való beleegyezését, az ugynevezett elfogadást. A másod váltót ekkor az intéző forgalomba hozza, ráirván annak hátára (l. II. b. minta) a forgatmányt, s egyuttal az elő-lapon megjegyezvén, hogy az elfogadás eszközlése végett elküldött *első* váltó kinél található. És ebből lehet megérteni, hogy miért nem állittatik ki saját váltó másod, harmad stb. példányokban.

Az ily váltónak mintája ez:

V. a.

Helyettem Bing J. urnak.
(Kelet) Kern Dávid.
Helyettem Salzer H. asszonynak.
(Kelet) Bing J.
Helyettem Katona Sándor urnak.
(Kelet) Salzer H.

Budapest, decz. 1. 1876. *3000 frt o. é.*

Fizessen ön ezen ***másod*** *váltónál fogva nekem stb.*

Torillo N. urra Madridban

Kern Dávid.

Az ***első*** *az elfogadás eszközlése végett elküldetett* ***Bunos I. úrnak Madridba.***

A mi a harmad, negyed stb. váltót illeti, annak kiállitását megérthetjük a következőkből.

Tegyük fel azt az esetet, hogy midőn Katona Sándor e másod váltót megkapta, igy beszél magában: „Szerencse rám nézve, hogy Salzer Helena, tartozása fejében, nekem, a helyett hogy egy maga kiállitotta saját váltót küldött volna, ezt a másod váltót forgatta rám; szerencsém ez azért, mert e váltó kiállitója Kern Dávid nagyon gazdag, és szilárd hitelű ember, s igy az a kire én e váltót átruházom, teljesen bizonyos lehet a felől, hogy a 3000 frtot ha tőlem nem, Kerntől okvetetlenül megkapja. Minthogy azonban ily kedvező alkalom csak ritkán kinálkozik, nem

csak e másod példányt forgatom Sürgető Imrére, ki már egy hét óta követeli rajtam a 3200 forintját (a 200 forintot neki készpénzben fogom a váltóval együtt átadni), hanem kérek e váltóból még egy harmad és egy negyed példányt is, mert ezeknek birtokában bizonyos lehetek a felől, hogy mind Zsiros Mihálytól azon 16 pár ökröt, melyeknek párját 300 frtjával tegnap előtt kialkudtam, mind Boros J-től azon 150 hektoliter bort, melyet 20 forintjával ugyancsak tegnap előtt kialkudtam, hitelbe meg fogom kapni. Ha akkor sem Zsiros sem Boros nem voltak hajlandók az én saját váltómra velem üzletbe bocsátkozni, azt most egy ily Kern-féle váltóra szives örömest fogják tenni. A harmad váltót, 600 forint készpénz ráfizetése mellett, fogom forgatni Zsirosra, a negyed váltót pedig, mivel a bor ára épen 3000 frtot tesz, minden ráfizetés nélkül, Borosra.“ Ekkor Katona S. Salzer Helenának, mint közvetetlen megelőzőjének egy levelet ir, melyben arról értesiti, hogy ezen (másod) váltónak (melyet másolatban leveléhez csatol) még egy harmad és egy negyed példányára van szüksége. Salzer H. e kivánság teljesitését a törvény értelmében meg nem tagadhatván, ő is a maga közvetetlen megelőzőjét Bing J.-t értesiti a dolog felől, a ki ekkor Kern Dávidhoz mint közvetetlen megelőzőjéhez s egyuttal a váltó kiállitójához fordulván, Kern mind a harmad mind a negyed váltót — a kiállitást megtagadnia szabad nem levén — kiállitja, s az előlapon, neve alatt, mindegyikre ráirván (épen ugy mint a másod váltónál történt), hogy az első példány az elfogadás kieszközlése végett ki-

hez küldetett, mind a két példányt Bing kezeihez juttatja, ki mindegyikre a maga forgatmányát ráirván, a két váltót Salzer Helenának küldi, ki velök ugyanazt tevén, mindegyiket az azokat szükségelő Katonához juttatja, ki azután, a mint már fentebb mondottuk, a harmad példányt Zsirosra, a negyed példányt pedig Borosra forgatja.

Ha továbbá Boros J., ki most a negyed váltót kapta, vagy ennek valamelyik következője akarna ugyane váltóval két vagy háromfelé magának hitelt eszközölni, az ötöd — illetőleg ötöd és hatod — váltó kiállitását hasonlóan a fentebbi módon eszközölhetné.

Az intézőnek ily esetben, midőn t. i. valamely forgatmányos egy vagy több hason példányt kiván, nagyon ügyelnie kell arra, hogy az új példányokon a *harmad, negyed* stb. megjelölést kitenni el ne mulaszsza, mert a törvény szerint azon megjegyzés, hogy az „első példány az elfogadás eszközlése végett N. N-hez küldetett“ okvetetlenül szükséges annyiban nem lévén, a mennyiben e megjegyzés elmulasztása a váltót erejétől meg nem fosztja, azaz elfogadás esetében a váltóöszveget az intézvényezettől (példánkban Kern Torillótól) váltói uton követelheti: ha a *(másod) harmad, negyed* stb. megjelölés kimaradt, minden egyes példány önálló váltónak tekintetik a törvény által, s igy ő (Kern) az öszveget annyiszor fog tartozni kifizetni, a hány példányban a váltót kiállitotta.

Egybevetve a másolatról mondottakat a hason példányról most mondottakkal, azonnal látni fogjuk, hogy a másolat vétele nemcsak

kényelmesebb, és hamarabb czélhoz vezető, mint a hason példány kiállitása, azonkivül hogy ez költséggel jár, mig a másolat minden költség nélkül eszközölhető.

10. §.

Folytatás.

Ha a forgatmány úgy iratik a váltó hátára, a mint azt az eddigi mintákban láttuk, t. i. hogy kitétetik a forgató neve előtt a forgatmányos neve és a forgatmány kelte is, az ilyen forgatmány teljes forgatmánynak mondatik. Ellentéte ennek az üres forgatmány (giro in bianco), mely abból áll, hogy a forgatmányos neve is, a forgatmány kelte is, ki van hagyva, s a forgató csupán nevét irja a váltó hátára *). S ez épen olyan érvényes, mint a teljes forgatmány, mert a törvény (10. §.) azt mondja, hogy *„a forgatmány akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti a váltó vagy a másolat* (vagy a hason példány) *hátára vagy a toldatra.“*

Arra, hogy valaki üres forgatmányt tegyen a váltóra, azaz csupán neve aláirásával adja tovább, többféle ok lehet. Igy p. a váltóbirtokosnak kész pénzre van szüksége. Egy bizalmas emberének tehát az üres forgatmánynyal — azaz csupán nevével — ellátott váltót átadja azon megbizással, hogy azt valamely banknak vagy takarékpénztárnak adja el, s ha kapott érte pénzt, irja be mint forgatmányost azon bankot vagy

*) Üres forgatmány az is, midőn a forgató saját neve vagy czégje előtt vagy csak a forgatmányos nevét, vagy csak a keletet irja ki.

takarékpénztárt, mely a váltót megvette. Ok lehet p. az is, hogy valaki a váltóval üzérkedni (speculálni) akar. Igy, tegyük fel, hogy egy budapesti lakos, forgatmány utján, egy Párisban fizetendő váltónak jutott birtokába, s két-három nap mulva megtudja, hogy p. Bukurestben az ottani tőzsdén (tegyük fel, hogy van ott tőzsde) az ily váltót nagyon keresik, annyira, hogy 5—10%-kal (százalékkal) többet adnak érte a benne kitett összegnél. A birtokába jutott váltóra tehát csupán a nevét ráirván, elküldi azt bukuresti levelezőtársának oly megbizással, hogy az ottani tőzsdén vagy maga adja el, vagy valamely váltóalkusz (Wechselagent) által adassa el annak a ki legtöbbet ad érte. Lehet e szerint oly váltó, a melynek a hátán részint teljes, részint üres forgatmányok vannak, de lehet olyan is, melyen csupán az utóbbiak vannak; sőt lehet oly váltó is, mely a nélkül, hogy ha bár csak üres forgatmánynyal is elláttatott volna, *puszta átadás* által több kézen át forog, mely esetben az utolsó birtokos a maga nevét mint forgatmányosét, saját tetszése szerint, be vagy be nem írván, lejáratkor az összeget a váltóadóstól felveszi.

Kétséget nem szenved, hogy a teljes forgatmány sokkal tökéletesebb mint az üres forgatmány, és mint a puszta átadás. A teljes forgatmányban ki levén téve a forgató lakhelye, a váltó-birtokos fogja tudni, hogy az esetben, ha a főadós (saját váltóban a kibocsátó, idegen váltóban a megbizást elvállalt intézvényezett) nem fizet, kin követelje a váltóösszeget, vagy (váltói nyelven) ki ellen inditson viszkeresetet; de ki levén benne téve a forgatás napja is, a váltó-

birtokos megitélheti, vajon a forgató vállalhatott-e akkor kötelezettséget vagy nem p. nem volt-e már akkor csőd alatt; s megitélheti azt is, vajon a forgatás nem a váltó lejárta után történt-e. Mind ez az üres forgatmánynyal ellátott, vagy pusztán átadott váltóból nem csak hogy ki nem tünik, hanem a visszaélésre tágas tér van nyitva. Igy p. ha valaki az ily váltót ellopta, a főadóstól a pénzt, ha a váltó már lejárt, a legkönnyebb módon felveheti, holott a teljes forgatmány esetében a főadós neki nem fizetett volna, ha pedig le nem járt, igen könnyen eladhatja. Mind a mellett a puszta átadással való forgatást az üzér világ nagyon kedveli, mivel az üzlet embernek érdekében fekszik, hogy a neve mint váltókötelezetté, mennél kevesebb váltón álljon.

Ezek után, emlitenünk alig szükséges, hogy teljes forgatmány esetében az, hogy a forgató a forgatmányos nevét és a keletet saját kezével irja be, épen úgy nem kivántatik, mint nem kivántatik az hogy a kibocsátó vagy intéző a váltó kellékeit az elő-lapon maga írja be.

11. §.

Folytatás.

Hogy a forgatási nyilatkozat jogi foganatját könnyebben megérthessük, tudnunk kell előbb, hogy kik a váltóban az úgynevezett *megelőzők* (Vormänner) és kik az úgynevezett *következők* vagy követők (Nachmänner), s minő jogviszonyban állanak ezek egymással.

Vegyük erre nézve a V. a. sz. alatti idegen

váltó mintáját, s képzeljük mintha annak hátán Salzer H. után még ezen forgatmányok volnának:

Helyettem Karg S. úrnak.

(Kelet) *Katona Sándor.*

Helyettem Beer K. rendeletére.

(Kelet) *Karg S.*

Helyettem Dudás Mihály úrnak.

(Kelet) *Beer K.*

Tegyük fel, hogy Torillo N. erre már ráirta a nevét, azaz a megbizást elvállalta; ez esetben az ő következői ily rendben jönnek: Torillo N. után Kern Dávid, ez után Bing J., ez után Salzer H., ez után Katona Sándor, ez után Karg S., ez után Beer K., ez után Dudás Mihály. Torillónak e szerint e példában 7 következője, Dudás Mihálynak pedig 7 megelőzője van. Meg kell azoniránt jegyeznünk, hogy közönségesen megelőzőnek sem az idegen váltóbeli intézvényezett, akár elfogadta az intéző megbizását, akár nem; sem a saját váltó kiállitója nem neveztetik, s igy, közönségesen szólva, Dudásnak nem 7, hanem csak 6 megelőzője van. (A saját váltóban is épen ez lévén a rend, csupán azon különbséggel, hogy ebben a kiállitó a fizetést e szóval: *fizetek,* önmaga igéri, külön mintára e tekintetben nincs szükségünk.) A jogviszony már a megelőzők és a következők között abban áll, hogy ha p. Torillo a váltó lejártakor Dudás Mihálynak, mint a váltó utolsó forgatmányosának nem tudna fizetni, Dudás Mihály a váltóösszeget *hat* megelőzői közül akármelyiken követelheti. Tegyük fel, hogy a 3000 frtot közvetetlen megelőzője

Beer K. fizette ki neki, ez esetben Beer K. ez összeget az ő *öt* megelőzői közül akármelyiken követelheti, s ha azt neki nem közvetetlen megelőzője Karg S. hanem Salzer H. fizette volna ki, ez azt a maga *két* megelőzője közül megint akármelyiken követelheti, mig végre a fizetés terhe Kern Dávidra az intézőre hárul. Az ily követelést pedig, mely t. i. akkor támasztatik, ha a főadós (Torillo N.) nem fizet vagy nem tud fizetni a lejáratkor, váltói nyelven viszkeresetnek (Regress) nevezik. E szerint kimondhatjuk, hogy a megelőzőnek az utána következőn vagy vagy következőkön nem lehet viszkeresete, ellenben a következőnek mindegyik megelőzőjén viszkeresete van.

Innen ki lehet magyarázni azt is, hogy miképen fog alakulni a jogviszony, ha ugyanazon egy váltó — minden esetre a lejárat előtt — olyanokra forgattatik, kiknek aláirása már részint a váltó előlapján részint annak hátlapján látható, azaz olyanokra kik már váltói kötelezettségben állanak. Tegyük fel, hogy Dudás Mihály a váltót még tovább forgatná, forgatná pedig nem egy uj emberre, hanem p. Katona Sándorra. Ez esetben Katona Sándornak viszkeresete lenne Dudáson, Beer Károlyon, *önmagán,* Salzer Helénán sat. Mivel pedig Katona Sándor a 3000 frtot, melyeket mint Beer és Dudás következője ezek egyikétől vagy másikától kapott, ugyanezek egyikének vagy másikának azon okból mert ő a fentebb álló forgatmányban őket megelőzi, viszkereset utján visszafizetni köteles volna, ebből azon szabályt vonhatjuk le, hogy ha valamely forgatóra a

váltó ismét forgattatik, azon forgatóknak, kik ő közte mint *forgató* és *forgatmányos* között állanak, váltói kötelezettsége ez által elenyészik. Igy ha Dudás a váltót nem Katonára hanem Kernre az intézőre forgatja, Kernnek minden következői megszabadúlnak a váltókötelezettségtől. De mi történik, ha Dudás a váltót Torillóra forgatja. Itt (az idegen váltóban) két eset fordúlhat elő, t. i. Torillo a lejárat előtt vagy még nem irta rá a váltóra a nevét, vagy már ráirta. Az első esetben ő mint a következők legutolsója, a váltón levő valamennyi kötelezetten, tetszése szerint, akár egyiken akár másikon követelheti a 3000 frtot, mert azok neki mindnyájan megelőzőivé lettek; a második esetben pedig, ha t. i. a váltón már az elfogadása rajta van, mint utolsó forgatmányosnak és váltóbirtokosnak viszkeresete volna valamennyi megelőzőjén (ha t. i. saját maga ellen úgynevezett óvást — miről alább szólunk — vétet föl) de viszont, mint elfogadón, valamennyi következő az összeget követelni jogositva lévén, látnivaló, hogy ily esetben a jog és kötelesség egy személyben egyesülvén, keresete neki senkin nem lehet.

Ezek után fölvethetjük azt a kérdést, hogy lehet-e a váltót a lejárat, illetőleg az óvás kitételére megszabott határidő után forgatni, s ha lehet, mi az ily forgatásnak jogi foganatja?

Hogy e kérdésre felelhessünk, tudnunk kell, hogy a törvény értelmében a fizetést a lejárat napján déli 12 óráig kell teljesiteni, s hogy a váltóbirtokos, az összeg meg nem kapása esetében, az óvási oklevelet — melyet csak hiteles

személy u. m. váltójegyző, közjegyző; továbbá járásbiró, aljárásbiró, járásbirósági jegyző vagy aljegyző állíthat ki — a lejárati nap déli 12 órájától fogva legkésőbb a lejárati napra következő második köznapon vétetheti ki. Ezt tudván, a fentebbi kérdésre azt feleljük, hogy a törvény a váltónak a lejárat után való forgatását nem tiltja ugyan, de kimondja egyúttal (14. §.), hogy ily esetben a forgatmányos csak azon joggal bir, melylyel birt az ő forgatója, továbbá, hogy a forgató ily esetben váltójogilag kötelezve nincsen.

Hogy a törvénynek e határozatát könnyebben megérthessük, tudnunk kell, hogy midőn valaki a váltót a lejáratra következő második köznap eltelte után hátiratilag másra ruházta, a váltóra nézve az óvást már vagy kivétette, vagy nem vétette ki.

Ha az óvást a kellő időben kivétette, akkor ő a váltóval együtt, az óvási oklevelet is átadja annak a kire a váltót forgatta, s valamint a forgató, az óvási oklevél birtokában, a váltóösszeget bármelyiktől azok közül, kik a váltót az óvás kivételére megszabott határidőig forgatták, követelheti, ide számitva természetesen az intézőt is, ugyanezt fogja tehetni, az óvási oklevél birtokában, az ő forgatmányosa is.

Ha pedig az óvás a kellő időben ki nem vétetett, valamint ez esetben a forgató az összeget *váltójogi úton* csupán a közönséges elfogadótól, illetőleg kibocsátótól követelheti a lejárattól számitott 3 év alatt, csak ennyihez lesz joga az ő forgatmányosának is. Magától értődik, hogy

azon — leginkább előforduló — esetben, midőn a váltóbirtokos a pénzt, lejáratkor, az elfogadótól, illetőleg kibocsátótól megkapta, s a helyett, hogy a váltót neki átadta volna, azt utóforgatmánynyal másra ruházza, ily esetben még az elfogadó, illetőleg kibocsátó is azon kifogást, hogy ő már fizetett, — s ezt kellően bebizonyitja, — minden utóforgatmányos ellenében, sikerrel használhatja; az utóforgatmányos pedig az összeget csak a maga közvetlen megelőzőjétől, s csak köztörvényi úton követelheti.

Igy kell tehát azt értenünk, midőn a törvény azt mondja, hogy ily esetben *a forgatmányos a forgatónak jogaiba lép.*

A mi pedig az ily forgató kötelezettségét illeti, azt kell megjegyeznünk, hogy az ily forgató *tekintet nélkül arra, hogy a váltó megóvatoltatott-e annak idejében vagy nem,* csak köztörvényi nem pedig váltójogi kötelezettséget vett magára, a mi azt teszi, hogy ha a váltón több ily forgató volna is, a váltóbirtokos az összeget nem akármelyiken az ily forgatók közül, hanem csak a maga közvetlen forgatójától követelheti, még pedig úgy, hogy ha ez, aláirása daczára, a tartozást tagadná, a forgatmányos a maga követelését különösen bizonyitani tartozik. Más szóval ez oda megy ki, hogy az ily forgatónak épen az a jogviszonya illető forgatmányosa irányában a mi a köztörvényi engedményezőnek engedményese irányában.

Igy kell azt érteni, midőn a törvény azt mondja, hogy *a forgató* (akár egy akár több legyen) *ezen esetben váltójogilag kötelezve nincsen.*

HARMADIK FEJEZET.

Az elfogadás.

12. §.

Az elfogadási nyilatkozat abból áll, hogy az intézvényezett a nevét — rend szerint a váltó elő-lapjára — ekképen: *elfogadom N. N.* ráirja, a minek váltójogi értelme az, hogy ő kötelezi magát az illető határidőben a váltóösszeget a váltóbirtokosnak kifizetni. *Elfogadási nyilatkozat e szerint csak idegen váltón lehet, s igy mind az, a mit az elfogadásról fogunk mondani, csakis az idegen váltóra vonatkozik.* *)

*) E kijelentésünk ellen azon kifogás, hogy az úgynevezett intézvényezett saját váltóban, mely a törvény 5. §-ában emlittetik, rendes elfogadás van, meg nem állhat, mert az idegen váltóban az intézvényezett az intézőtől legalább physikailag (sokszor jogilag is) különböző személy, s épen e különbözőség a fő ismérvéje az idegen váltónak, az intézvényezett saját váltóban pedig, a milyen p. ez:

Győr, aug. 1. 1876. *Ér 200 frt.*

A folyó hó 26-dikán fizessen ön ezen váltónál fogva Tarányi Béla úrnak

kétszáz forintot

Én magamra;

fizetendő Komáromban.

Elfogadom Kund Ede.

a kibocsátó ugyanaz a ki az elfogadó, s minthogy ezenkivül Kund már a kibocsátáskor ráirta az elfogadást, ebből következik, hogy az ily váltó nem egyéb mint oly idegen alaku saját váltó, melyben különös fizetési hely van kitüzve.

Nem szükséges, hogy az intézvényezett e szót *„elfogadom"* (acceptirt; vagy ha többen volnának p. egy közkereseti társaság tagjai e szót: *elfogadjuk)* okvetlenül ráirja a váltóra, mert a törvény szerint érvényes elfogadásnak tekintetik az is, ha az intézvényezett nevét vagy czégjét, minden hozzáadás nélkül a váltó *előlapjára* irja.

A váltó hát-lapjára a nevet vagy czéget ily esetben azért nem lehetne irni, mert azt, nagyon könnyen, üres forgatmánynak lehetne venni.

Az elfogadás teljesen megtagadottnak nem tekintetik az esetben, ha az intézvényezett az elfogadást a váltóban kitett összeg egy részére szoritja p. ha egy 1000 frtról szóló váltót igy fogad el: elfogadom 800 frt erejéig; ellenben minden más feltétel p. ha azt irná rá: elfogadom ha a lejárat előtt az intézőtől fedezetet kapok; vagy elfogadom, de jun. 10-ke helyett csak aug. 16-án fogok fizetni; vagy elfogadom, de csak úgy, ha az intéző kezest állit sat. az elfogadás teljes megtagadásának tekintetik; az elfogadó azonban ily esetben is, azon váltóbirtokos irányában, ki netalán az ily megszoritó feltételbe beleegyezett, elfogadási nyilatkozata értelmében váltójogilag felelős.

Hogy pedig a törvény amaz egy feltételt t. i. a váltóösszegnek kisebb összegre szoritását nem tekinti az elfogadás teljes megtagadásának, annak oka az, mert ezáltal a forgatók a váltóösszeg egy részének fizetése alól megmenekülnek az esetben, ha az intézvényezett az elfogadott részt kifizeti. Egyébiránt mind a két esetben úgy lehet és kell a bajon segiteni, hogy

a váltóbirtokos a kisebb összegre szoritás esetében, az összeg el nem fogadott részére nézve, egyéb feltétel esetében pedig, az elfogadás teljes megtagadása miatt — mert minden egyéb feltétel ilyennek tekintetik — óvási oklevelet állittat ki, melynek alapján aztán viszkereseti jogát a tetszése szerint választandó megelőzője ellen váltói úton érvényesitheti.

13. §.

Folytatás.

Az elfogadásról tudnunk kell még:

a) Hogy az elfogadás ráirathatik a váltóra az intézvényezett meghatalmazottja által is. A váltóbirtokos, illetőleg az, kinek ez a váltót az elfogadás eszközlése végett átadta, ily esetben okosan cselekszik, ha a meghatalmazottól, meghatalmazási levelét elkéri, s miután meggyőződött, hogy a meghatalmazás kellő alakban van kiállitva, azt magának megtartja. A bejegyzett czégvezetőnek azonban külön meghatalmazásra nincs szüksége, s ilyet tőle kivánni fölösleges volna.

b) Hogy a megtörtént elfogadást visszavonni nem lehet, nem, még azon esetben sem, ha ebbe a váltóbirtokos beleegyezne. S a törvénynek ez intézkedése nagyon czélszerű, mert a váltó hitele általa fentartatván, a forgatók a biztosság érzetével, adhatják azt tovább; de nem csak czélszerű, hanem igazságos is, mert a törvényes vélelem a mellett szól, hogy a ki elfogad valamely váltót, arra már kapott fedezetet, mivel különben az elfogadást, mire senki nem kény-

szerithető, megtagadta volna. A franczia kereskedelmi törvény (121. §.) különösen megemliti, hogy az elfogadást az intézvényezett még az esetben sem vonhatja vissza, ha az intéző csőd alá jutott, s az intézvényezettnek erről az elfogadáskor tudomása nem volt.

c) Hogy az elfogadást csak egyszer kell teljesiteni, még pedig vagy valamelyik példányon, ha a váltó több hason példányokban állittatott ki, vagy az *eredeti* váltón, illetőleg annak másolatán. Oly esetben tehát, midőn valamely már elfogadott váltónak egyik vagy másik hason példányát mutatnák be elfogadás végett, s az intézvényezett nem tudná bizonyosan, ha vajon az *első* vagy *másod* stb. példányt már elfogadta-e, legokosabban cselekszik, ha a hason példányra elfogadását ily formán teszi: „elfogadom, a mennyiben ez a már egyszer általam netalán elfogadott példánynyal csupán egy váltót teszen.“

A törvénynek pedig azon intézkedése, hogy a ki valamely váltónak több hason példányát fogadta el, mindegyik váltóbeli összeget tartozik kifizetni, nagyon szükséges a csalás megakadályozására. Mert ha a törvény megengedné, hogy azon intézvényezett, ki a váltónak több hasonló példányait fogadta el, csak egyszer fizessen, könnyen megtörténhetnék, hogy valamely roszhiszemű váltóbirtokos 3—4 példányt különkülön személyekre forgatna, s a melyik forgatmányos legelőbb jelentené magát az elfogadónál, az kifizettetnék, a többi példányon levő forgatmányosok pedig egyszerűen elútasittatnának. A törvény ily intézkedése mellett a gondatlan

elfogadó tetemesen megkárosodhatik ugyan, de az elfogadó ne legyen gondatlan.

14. §.

Folytatás.

A váltót nemcsak az intézvényezett, a kire t. i. az intéző intézvényezte azt, fogadhatja el, hanem elfogadhatja az is, a kit az elfogadásra szükség esetében vagy az *intéző* vagy valamelyik *forgató* útasitott, sőt elfogadhatja olyan személy is, a kit az elfogadással a váltón megnevezett személyek közül senki meg nem bizott, vagyis elfogadhatja az úgynevezett *közbenjáró* (Intervenient) is.

Midőn az intézvényezett az intéző megbizása folytán fogadta el a váltót, mely esetben azon vélelem áll, hogy az intézvényezett az intéző által a váltóösszegre nézve fedezve van, az ily elfogadás *közönséges* elfogadásnak neveztetik.

Ellentéte ennek az úgynevezett *névbecsülési* elfogadás, melyet a) vagy az intézvényezett tehet, s szokott tenni az esetben, ha az intézőtől fedezetet nem kapott, vagy b) oly személy tehet, kit valamelyik forgató (s az esetben, ha az intéző nem bizonyos az intézvényezett általi elfogadásról, az intéző is) az elfogadásra az illető nevének megnevezése mellett utasitott, s ki váltói nyelven, *szükségbeli utalványozottnak* mondatik, vagy c) a közbenjáró. A névbecsülési elfogadás e szerint kétféle u. m. *első rendü névbecsülési elfogadás* az a) és b) alatti esetben, azaz, ha azt az elfogadás végett utasitott személy teljesiti; és *másodrendü névbecsülési elfogadás,* midőn azt az elfogadásra nem utasitott személy teljesiti.

Az első rendű névbecsülési elfogadásnak, mely épen úgy, mint a közönséges elfogadás magának a váltónak előlapjára szokott tétetni, s pedig ily alakban: *névbecsülésből elfogadom N. N.-re,* azon esetét már emlitettük, midőn azt az intézvényezett teszi. Erre nézve azonban még azt kell tudni, hogy az intézvényezettnek szabadságában áll a váltót névbecsülésből, nemcsak az intézőre, hanem bármelyik forgatóra is (föltéve, hogy ilyenek már többen vannak) elfogadni.

Az első rendű névbecsülési elfogadásnak azon esetét, midőn azt a szükségbeli utalványozott teszi, igy képzelhetjük magunknak. Tegyük fel, hogy midőn a IV. a. minta alatti váltó Kern M.-nek a birtokába jutott, az még akkor Szabó Mihály által nem volt elfogadva. Kern ekkor a helyett, hogy a váltót Szabónál elfogadás végett bemutatná, forgatmányát, t. i. ezt: „helyettem a debreczeni István gőzmalom részv.-társulatnak“, ezen figyelmeztetéssel: „s e váltó szükség esetében elfogadás végett Gurk Adámnak bemutatandó“, megtoldja, s a keletet és nevét kiirván, egyuttal a váltó előlapjára ezt irja: „szükség esetében Gurk Ádámra Sopronban.“ *) Ha már a debreczeni gőzmalmi társulat bármi okból a váltót elfogadás végett nem mutattatja be Gurknak, hanem egyszerűen Róth Józsefre forgatja, Róth ujra azt tehetné a mit tett már Kern, t. i.

---

*) Szokásban van az is, hogy a forgató a szükségbeli utalványozottat csak az előlapon nevezi meg, s az utalványozott neve alá a maga nevének kezdő betüit irja p. a jelen esetben: *Gurk Ádámra*
K. M.

forgatmányához azon figyelmeztetést csatolná, hogy „elfogadás végett bemutatandó p. Kári Jánosnak“ s ennek nevét, mint szükségbeli utalványozottét egyúttal a váltó előlapjára ráirná. Ebből láthatjuk, hogy valamely váltón, kivált ha már a váltó kiállitásakor maga az intéző is nevezett meg szükségbeli utalványozottat, ilyenek többen is lehetnek.

Alább látni fogjuk, hogy azon esetben, midőn a váltót az intézvényezett *közönségesen* azaz az intéző megbizása folytán el nem fogadta, óvási oklevelet kell fölvétetni; látni fogjuk azt is, hogy az óvás felvételére a törvény csak harmadfél napi időt enged. Szükséges tehát, noha azt a törvény világosan nem parancsolja, hogy az intéző vagy bármelyik forgató oly szükségbeli utalványozottat nevezzen, ki azon helyben lakik, melyben az intézvényezett, illetőleg a hol a váltó fizetendő, mert csak igy lehet az óvást a törvényes idő alatt megtétetni. Megjegyezzük továbbá azt, hogy valamint az intézvényezett nem köteles a váltót *névbecsülésből* kizárólag a megbizást adó intézőre fogadni el, hanem annak valamelyik következőjére is, tetszése szerint, elfogadhatja azt, ugy a szükségbeli utalványozott sincs kötve azon forgatóhoz, ki őt az elfogadásra utasitotta, hanem ő is bármelyik váltókötelezettre (intéző, rendelvényes, forgató) elfogadhatja azt mint névbecsülő.

Hogy a másodrendű névbecsülési elfogadást könnyebben megérthessük, vegyük a következő mintát:

VI. a.

Helyettem Klein Mihálynak.
(Kelet) Barna Péter.
Helyettem Kern M-nek.
(Kelet.) Klein Mihály.
Helyettem a debreczeni István gőzmalom r.-társulatnak, s e váltó szükség esetében Gurk Ádámnak elfogadás végett bemutatandó.
(Kelet) Kern M.
Helyettem Róth Józsefnek.
(Kelet.) Debreczeni István gőzm. r.-társ.
Nagy B. igazgató.
Helyettem Spitz K.-nak, s e váltó szükség esetében elfogadás végett Kári Jánosnak bemutatandó.
(Kelet) Róth József.

Győr, decz. 1. 1876. *Ér 500 frt.*
Lát után 4 hónapra fizessen ön ezen váltónál fogva Barna Péternek
ötszáz forintot
Gutmann Jakabra Sz.-Fehérváron
szükség esetében *Őri J.*
Gurk Ádámra Sz.-Fehérváron
Kári Jánosra Sz.-Fehérváron
Névbecsülésből elfogadom
Klein Mihályra.
Berg A.

s tegyük fel, hogy Spitz K.-nak mint utolsó forgatmányosnak a birtokába e váltó 1878. november végén kerül, akkor t. i. a midőn e lát után kelt váltót elfogadás végett okvetetlenül be kell mutatni (a törvény szerint a kiállitás napjától számitva erre 2 év van engedve); ő ez esetben Székesfehérvárra utazik, s a váltót elfogadás végett bemutatja legelőbb Gutmann Jakabnak, ki azonban azt még csak névbecsülésből sem fogadja el; azután elmegy Gurk Ádámhoz, s felszólítja ezt, hogy mint szükségbeli utalványozott, névbecsülésből elfogadja-e e váltót; ez is tagadó választ adván, elmegy Kári Jánoshoz, s ehhez ugyanazon kérdést intézi, s tőle hasonlóan tagadó választ kap. Több szük-

ségbeli utalványozott nem lévén, felkeresi tüstént a sz.-fehérvári közjegyzőt, a ki aztán Gutmannhoz, Gurkhoz és Kárihoz egymás után elmenvén, az óvási oklevet kiállitja s ezt Spitznek átadván, ez oklevél hiteles bizonyságul fog Spitznek szolgálni arra, hogy az elfogadást mind az intézvényezett, mind a szükségbeli intézvényezettek megtagadták. Tegyük fel most, hogy Spitz a sz.-fehérvári vendégfogadóban még az nap (decz. 1. v. 2.) összetalálkozik egy régi ösmerősével Berggel, s ily beszélgetésbe ereszkednek:

Spitz. *Csak gondolja meg kedves barátom, ezt a váltót sem az intézvényezett, sem a két szükségbeli intézvényezett közül egyik is, el nem fogadta s igy kénytelen vagyok megelőzőim ellen az 500 frt. biztositása végett pert inditani.*

Berg. *Az baj, mert a per költséggel jár, azon kivül hogy több hét vagy talán több hónap is elmulik, mig ön a biztositékot megkapja.*

Spitz. *A megelőzőim egyébiránt mind jól állanak s szilárd hitellel birnak, s így azt hiszem, hogy talán valamelyik per nélkül is fog biztositékot adni.*

Berg. *(A váltó hátán a forgatmányokat átvizsgálván.) Ne aggódjék kedves barátom, én az első forgatmányos Klein Mihály nevére, kit közelebbről ismerek, e váltót névbecsülésből elfogadom.*

Spitz. *Kérem irja rá a váltóra az elfogadást, s most menjünk el együtt a közjegyzőhöz, s utólagosan mint függeléket irassuk be az óvási oklevélbe, melyet önnek ezennel átadok, az ön névbecsülési elfogadását. S egyuttal sziveskedjék nekem az óvási oklevél kiállitása végett tett költségemet megtériteni.*

4*

Abból, hogy másodrendő névbecsülő az, ki az elfogadásra sem az intéző sem valamelyik forgató által nem utasittatott, következik, hogy másodrendű névbecsülésből a forgató is elfogadhatja valamelyik megelőzőjére a váltót, vagy más szóval, hogy bármelyik forgató lehet közbenjáró. Ha valaki azt kérdezné, hogy vajon az intéző névbecsülésből elfogadhatja-e a váltót, erre azt felelhetjük, hogy nem. Az intéző ugyanis azt minden czél nélkül tenné, mert megelőzője nem lévén, biztositási viszkeresetet senki ellen nem indithatna.

Tudnunk kell azonban, hogy a törvény a váltóbirtokost épen nem kényszeriti arra, hogy az elfogadásra nézve közbenjárót keressen, sőt a váltóbirtokosnak joga van az ily közbenjárói névbecsülési elfogadást kereken visszautasitani, s a váltó összeg biztositását megelőzőitől még per utján is követelni. Ha mégis az ily másodrendű névbecsülésbe beleegyezik, ezt csak azért teszi, mert úgy gondolkozik: perlekedjenek mások, én perlekedni nem akarok. A pert egyébiránt a váltóbirtokos még az esetben is kikerülheti, ha másodrendü névbecsülő még a forgatók közül sem akadt volna; kikerülheti pedig az által, hogy *ő maga fogadja el a váltót névbecsülésből egyik vagy másik megelőzőjére.* Első tekintetre különösnek látszik ugyan, hogy épen az, a ki a váltó elfogadását mástól várja, önmaga fogadja azt el, de ha szemesebben betekintunk a dologba, a váltóbirtokos ily névbecsülés által nem tesz egyebet, mint azt, hogy midőn a váltó lejártakor fizetésre kerül a sor, neki fizetési viszkeresete kevesebb személyen lesz, mint lett volna

különben, a mint erről mindjárt meg fogunk győződni.

Midőn a törvény (58. §.) azt mondja, hogy a névbecsülő (akár első akár másod rendű) a névbecsültet (azaz azt a kinek nevére az elfogadást tette) az elfogadásról az óvás kivételétől számitva két nap alatt az óvási oklevél megküldése mellett értesiteni tartozik, mivel különben a mulasztásból eredhetett kárért a névbecsülő felelős, ez azt teszi, hogy a névbecsülő tartozik a névbecsültet azon helyzetbe tenni, hogy ez a maga megelőzői ellen (biztositási) viszkeresetet támaszthasson, a mit pedig ő csak úgy tehet, ha az óvási oklevelet kezéhez kapja, s ha azt meg nem kapná, s igy viszkeresetet nem támaszthatván, azon eset adná magát elő, hogy ha p. Klein Mihálynak mind a két megelőzője t. i. Barna Péter rendelvényes és Őri J. intéző 7—8 nap alatt megbukott, Klein Mihály a Berg mulasztása miatt biztositékot nem kaphatván, mind a mellett a váltó lejártakor az 500 forintot Spitznek váltójogi uton lefizetni tartozott, ez esetben Klein az 500 forint visszafizetését s a mulasztásból származott egyébb kárának megtéritését *köztörvényi uton* sikerrel követelhetné Bergen.

Midőn további a törvény (56. §. második kikezdés) azt kivánja, hogy az elfogadásra nézve a szükségbeli utalványozottak között sor rendet kell tartani, ez azt teszi, hogy ha p. Spitz egy helyiségben találván mind Gurk Ádámot mind Kári Jánost, azon esetben ha a névbecsülési elfogadásra mindegyik ajánlkozott volna, és Spitz a Kári névbecsülését iratta volna a váltóra, midőn Róth a Kári által neki megküldött óvás

alapján Kern M. ellen viszkeresetet inditott volna, Kern a viszkeresetet azonnal visszautasithatja, mert az óvási oklevélből kitünik, hogy Spitz a helyett, hogy Gurknak, mint korábbi megelőző által utasitottnak, névbecsülését iratta volna a váltóra, a későbbi Róth által utasitott Kári névbecsülésébe egyezett bele. Azon eset pedig, a miről ugyane kikezdés szól, midőn t. i. a váltóbirtokos sorrendhez kötve nincs, csak ugy fordulhatna elő, ha p. mintánkban, Kern a maga forgatmányosát t. i. a Debreczeni István gőzmalom r. társulatot, és Róth is a maga forgatmányosát Spitzet, külön levélben és igy nem a váltón utasitotta volna, amaz Gurkhoz, emez pedig Kárihoz. Mert elv a váltóban, hogy csak annak van váltójogi ereje, a mi magára a váltóra (illetőleg másolatra, toldatra) van irva, s a külön levél esetében Kern a viszkereset, illetőleg a Kári névbecsülése ellen kifogást nem tehetett volna. Hogy pedig a másodrendü névbecsülők között, kik közül egyik egy, másik más, a harmadik ismét más megelőzőre ajánlaná a névbecsülési elfogadást, a váltóbirtokos sorrendet tartani nem köteles, onnan következik, mert a törvény 57. §. szerint ő a másodrendü névbecsülési elfogadásba beleegyezni nem tartozik, s igy közülök, tekintet nélkül arra, hogy melyiknek az elfogadása által szabadulna legtöbb megelőző a viszkereset alól, egyet szabadon választhat, s a többiek neveit az óvási oklevélből is jogosan kihagyathatja, mert ha az ily névbecsülést átalában visszautasithatja, kétségtelen hogy abból bizonyos személyeket még inkább kizárhat. (Cui licet plus, licet minus).

Végre azon esetben, ha a névbecsülő (akár első akár másodrendű) pusztán csak ezt irja a váltóra „elfogadom névbecsülésből N. N.“ de a névbecsültnek a nevét ki nem irja, ily esetben névbecsültnek az intéző tekintetik.

15. §.

Folytatás.

Az elfogadás jogi foganatja különböző ahhoz képest a mint az elfogadás közönséges, (az intézvényezett által az intéző megbizása folytán) vagy pedig névbecsülési (akár első akár másodrendű).

a) A közönséges elfogadásnak jogi foganatja az, hogy a közönséges elfogadó az elfogadott öszvegnek annak idejében leendő kifizeteséért váltójogilag felelős levén, ha az öszveget a lejáratkor ki nem fizeti, őt a váltókapcsolatban álló személyek közül bármelyik fizetési keresettel (illetőleg, ha t. i. óvás vétetett ki, fizetési viszkeresettel) támadhatja meg, nem képezvén erre nézve kivételt még az oly intéző sem, ki neki fedezetet nem küldött, mert ő az intéző irányában is váltójogilag van kötelezve, s igy e tekintetbeli kifogását legföljebb csak az ily intéző ellenében érvényesitheti. Másik jogi foganatja a közönséges elfogadásnak az, hogy az ily elfogadót, még az esetben is, ha a fizetés nem teljesitése miatt inditott viszkeresetből kihagyatnék, azon személy, ki viszkereset következtében az öszveget kifizette s ez által a váltónak és óvási oklevélnek birtokába jutott, a váltó lejártától számitva 3 év alatt váltójogilag be-

perelheti, vagyis az ily elfogadó a váltó lejárati napjától fogva a fizetés teljesitésére nézve még 3 évig váltójogilag felelős.

b) Nem igy áll a dolog a névbecsülési elfogadóra nézve, mert először is ő ellene, ha annak idejében nem fizet, nem a váltó kapcsolatban álló valamennyi személy, hanem csak a névbecsült következői, vagy is, ha felteszszük, hogy a VI. a. alatti mintában Gurk Ádám fogadta el névbecsülésből a váltót Kernre: a debr. gőzmalom-r.-társ. továbbá Róth és Spitz; ha pedig azt teszszük föl, hogy Berg A. tette a névbecsülést, tette pedig Klein Mihályra: Kern, a Debreczeni gőzmalom r. társulat, Róth és Spitz indithatnak fizetési viszkeresetet s pedig az első esetben Gurk ellen mint a ki a viszkereseti sor tekintetében közvetlenül névbecsültje t. i. Kern után következik, a második esetben pedig Berg A. ellen, mint a kinek helye viszkereset esetében közvetetlenül névbecsültje t. i. Klein Mihály után van. Ez az egyik különbség. A másik, ennél sokkal fontosabb, az hogy ha p. Gurk akár per következtében akár pedig maga jó szántából fizette ki az 500 forintot, ő ez öszveget névbecsültjén (Kern) s ennek előzői közöl (Klein, Barna, Őri) akármelyiken viszkereset utján megveheti, sőt ő ellene viszkeresetet fizetés végett csak azon esetben támaszthatnak a Kern után következők (Spitztől a gőzmalom r. társalatig) ha neki a váltó legkésőbb a fizetési napot követő második köznap eltelte előtt (tegyük, hogy szerdán járt le a váltó, s e szerdára áldozó csütörtök és igy nem köznap következvén, szombaton) fizetés végett bemutattatott, mert különben a váltói kötelezett-

ségtől egészen megszabadul, holott a közönséges elfogadó a lejárat után még 3 évig marad váltói kötelezettségben.

Nem tesz pedig névbecsülési elfogadás esetében különbséget a sem, hogy a váltó birtokos (mintánkban Spitz), nem akadván másodrendü névbecsülőre, önmaga fogadja el a váltót névbecsülésből, mely esetben ő a váltót természetesen tovább forgatja, mert hiszen épen azért tette a névbecsülési elfogadást, hogy a váltóval még mások is fizethessenek, azaz hogy a váltó forgatása megkönnyittessék. Igy ha Spitz azt elfogadja p. Klein Mihály nevére, s lejáratkor az 500 forintot kifizeti, neki ez esetben fizetési viszkeresete van Klein, Barna és Őri ellen, ellenben, ha névbecsülést nem tesz, viszkeresete van Róthtól fogva egész Őriig.

NEGYEDIK FEJEZET.

A kezesség.

16. §.

A váltói kezesség vállalás abból áll, hogy az illető a maga nevét vagy czégjét a váltóra irja, s hogy ily minősége felől kétség se lehessen, e toldást kapcsolja hozzá: mint kezes, s egyuttal megnevezi azon személyt vagy czéget is, a kiért kezességet vállal p. *Berg A. mint kezes Weiss J.-ért.* A kezességi nyilatkozatot pedig lehet irni magára az eredeti váltóra, vagy annak másolatára, vagy a toldatra, vagy valamelyik hason példányra, s lehet kezességet vállalni, különbség nélkül, bármelyik váltó kötelezettért,

még pedig akár egyért akár többért; lehet e szerint vállalni az idegen váltóban az elfogadóért, az intézőért (saját váltóban a kibocsátóért, a rendelkezőért), a forgatóért stb. Ha nem tünik ki a váltó előlapjára irt kezességi nyilatkozatból, hogy az (idegen váltóban) az elfogadóért vagy az intézőért vállaltatott-e, akkor az a törvényes vélelem áll, hogy a kezes azt az elfogadóért tette, s az intézőért tett kezességnek csak az esetben tekintetik, ha az idegen váltó akkor még elfogadva nem volt. Az igy irt kezesség, saját váltóban, mindig a kibocsátóért vállaltnak tekintetik.

A kezességnek jogi foganatja ugyanaz, a mi a névbecsülési (akár első, akár másodrendü) elfogadásé, mert a váltóbeli kezesnek épen nem az a jogviszonya a mi a magyar köztörvényi vagy magánjogi jótállóé (fidejussor), kit csak akkor lehet fizetésre szoritni, ha az illető öszveg annak vagyonából, a kiért jót állott, be nem hajtható, vagy csak részben behajtható, hanem az a mi a készfizető kezesé, a menyiben a váltótörvény szerint ő váltóbeli egyetemleges (solidaris) kötelezettséget vállal, s igy még az esetben is fizetni tartozik, ha az, a kiért kezeskedett, váltói kötelezettséget nem vállalhatott. Sorrendje is épen az, a mely a névbecsülőé, azaz, ha felteszszük, hogy p. a. VI. a. alatti mintában Talg S. Klein Mihályért mint forgatóért kezeskedett volna, ez esetben Talg ellen nemcsak a Klein után közvetlenül következő Kern M. forgató, hanem ennek minden következője is, az óvás kivétele esetében, viszkeresetet támaszthat; viszont ha Talg az öszveget kifizette, őt viszkereset illeti nem

csak Klein Mihály ellen hanem ennek megelőzői u. m. Barna, Őri, és az elfogadó ellen. *) A különbség a kezesség és névbecsülési elfogadás között főkép abból áll, hogy mig a névbecsüli az esetben, ha a váltó fizetés hiánya miatt meg nem óvatoltatott, a kötelezettségtől teljesen megszabadul, addig az oly kezes, ki p. az elfogadóért (vagy kibocsátóért) vállalt kezességet, a váltó lejárta után még 3 évig marad kötelezettségben, azaz annyi idő alatt rajta az öszveget váltói uton bármikor követelhetni.

B. Figyelmeztetéssel kisért váltónyilatkozatok.

17. §.

Váltói figyelmeztetésnek (recommandation) nevezzük azon jogi foganattal biró megjegyzést, melyet egyik vagy másik váltókapcsolatban álló személy bizonyos esetben nyilatkoza-

*) Abból hogy a kezességnek jogi foganatja ugyanaz, a mi a névbecsülésnek, következik, hogy a mely váltótörvény (mint p. a közönséges német váltó rendtartás) a kezesség iránt nem intézkedik, de intézkedik a névbecsülés iránt, hiányosnak nem mondható. Mind a mellett a magyar váltó törvénynek a kezességre vonatkozó intézkedése, ama nemzeti szokásunk tekintetéből, mely szerint a máskép nem biztositott adósságot kezes által szeretjük biztositani, fölöslegesnek épen nem mondható, sőt e nélkül a nagyobb rész a törvényt hiányosnak tartotta volna. De nem lehet tagadni azt sem, hogy névbecsülőnek, ha mindjárt ajánlkozik is, a váltó kötelezett az esetben, ha már a (idegen) váltón akár a közönséges, akár a névbecsülési elfogadás megvan, hasznát nem veheti, holott a kezest, ha ajánlkozik, minden esetben lehet használni.

tához csatol. Ily figyelmeztetés van hét, u. m. a) Figyelmeztetés a fizetés helyét illetőleg; b) Figyelmeztetés a váltó nem forgathatását illetőleg; c) Figyelmeztetés a váltó átengedését illetőleg; d) Figyelmeztetés az óvási költség megkimélését illetőleg; e) Figyelmeztetés a váltói kötelezettségből kilépést illetőleg; f) Figyelmeztetés a látra szóló váltónak kifizetés végett; a lát utánra szólónak pedig elfogadás, illetőleg (saját váltóban) láttamozás végett bemutatását illetőleg; g) Figyelmeztetés a váltóöszveg behajtását illetőleg.

ELSŐ FEJEZET.

Figyelmeztetés a fizetés helyét illetőleg.

18. §.

A váltó kiállitójának sok esetben érdekében fekszik, hogy a váltóöszveg más helyen fizettessék ki, mint a hol a váltó kiállittatott, illetőleg a hol az intézvényezett lakik. Ha ugyan is a váltóban a fizetés helyére irásbeli figyelmeztetés nem történik, a saját váltóban a *kiállitás helye* (mely t. i. felül a keletben meg van nevezve) egyszersmind a fizetés helyének, idegen váltóban pedig hasonló figyelmeztetés nélkül, az *intézvényezett lakhelye* vagy a neve mellett kitett *más hely* egyszersmind a fizetés helyének tekintetik.

Az olyan váltót, akár idegen, akár saját váltó, melyen a fizetési helyre nézve — rend szerint a váltó előlapján — különös figyelmeztetés áll, s mely e szavakkal szokott kifejeztetni: fizetendő N-ben (p. Hatvanban, Kecskeméten, Nagyszebenben stb.) *telepitett* váltónak (domici-

lirter Wechsel) s magát a fizetés helyét *telep*-nek (Domicil) nevezik. Ily telepitett váltók ezek:

VII. a.

Kolozsvár, jan. 3. 1877.	*Ér 200 frt.*
Kelet után 3 hónapra fizessen ön ezen váltónál fogva nekem (vagy Tóth Jánosnak)	
kétszáz forintot	
	Ottó K.
Varga M.-re	
Fizetendő Debreczenben.	

VII. aa.

Kolozsvár, jan. 3. 1877.	*Ér 200 frt.*
Kelet után 3 hónapra fizetek Tóth János úrnak ezen váltónál fogva	
kétszáz forintot	
Fizetendő Nagyszebenben.	
	Vári S.

A VII. a) alatti váltóban a telep Debreczen, a VII. aa) alatti váltóban pedig Nagyszeben.

A fizetés helyére való figyelmeztetés vagy egy szóval a *telepités* (domiciliren) a váltóban oly fontos szerepet visz, hogy midőn a fizetés ideje eljött, a váltóbirtokos csupán a telepen tartozik a váltót bemutatni, még az esetben is, ha bizo-

nyosan tudná, hogy ott a váltóadóst feltalálni nem fogja. A váltóbirtokosnak ugyanis egyátalában nem kötelessége a váltóadóst másutt keresni; ő a maga jogát ily esetben is megóvja az által, ha a telep rendőri hatóságánál (falun, a község birájánál) tett tudakozás után, óvást vétet fel s belé iratja, hogy az adós a telepen található nem volt, vagy is ha ily esetben úgynevezett szélóvást (Windprotest) használ.

A telepitett váltóra egyébiránt legtöbb esetben még azon személy nevét is fel szokták irni, a ki a telepen a fizetést teljesiteni fogja, vagyis kijelölik az úgynevezett *telepest* (Domiciliat). Telepes kijelölésére joga idegen váltóban az elfogadónak van, még pedig akár a közönséges elfogadónak akár a névbecsülő elfogadónak, saját váltóban pedig a kibocsátónak. Az elfogadó, illetőleg kibocsátó, telepes kijelölése esetében — mivel ezt tenni saját tetszésétől függ — vagy oly telepest jelöl ki, a ki tőle jogilag különböző személy, vagy olyat, a ki tőle jogilag nem különböző, p. az ily telepezésben : fizetendő Kecskeméten, *fióküzletemet vezető Karg S.-nél.*

A telepitett váltón, a dolog természeténél fogva, fizetési hely csak egy lehet; ha tehát valamely váltón több telep volna kijelölve, fizetési helynek a legelől nevezett tekintetik.

Divattá vált, kivált a pénzintézeteknél, hogy a telepnél a magok kényelmére, hogy t. i. ne kelljen a váltót bemutatniok, saját magokat neveztetik meg telepesül. Erre van czélzás a vált. törv. 44. §. utolsó pontjában is.

MÁSODIK FEJEZET.

Figyelmeztetés a váltó nem forgathatását illetőleg.

19. §.

A váltó nem forgathatását illető figyelmeztetés abból áll, hogy a váltóbirtokos az esetben, ha azt akarja, hogy ő egyedül saját forgatmányosának (közvetlen következőjének) legyen a váltóösszegért felelős, illető nyilatkozata mellé e szókat irja: *nem rendeletére* (nicht an die Ordre). Szolgáljanak erre nézve mintául a következő váltók:

VIII. a.

Lőcse, febr. 1. 1877. *Ér 150 frt.*

Kelet után hat hónapra fizessen ön ezen váltónál fogva Kund J. úrnak, de nem rendeletére

egyszázötven forintot

Róth P.

Karg S. úrra Eperjesen

Elfogadom Karg S.

vagy pedig: **VIII.** b.

Helyettem Kund J. úrnak, de nem rendeletére.
Lőcse, febr. 5. 1877.
Róth P.

Lőcse, febr. 1. 1877. *Ér 150 frt.*

Kelet után hat hónapra fizessen ön nekem ezen váltónál fogva

egyszázötven forintot

Karg S. úrra, Eperjesen.

Karg S.

Róth P.

VIII. aa.

Helyettem Kund J. úrnak, de nem rendeletére.
Lőcse, febr. 5. 1877.
Róth P.

Helyettem Stolz K. úrnak.
Kassa, február 16. 1877.
Kund J.

Helyettem Berger M. úrnak, de nem rendeletére.
Miskolcz, febr. 25. 1877.
Stolz K.

Helyettem Kári N. úrnak.
Pozsony, márcz. 2. 1877.
Berger M.

Eperjes, febr. 1. 1877. *Ér 150 frt.*

Kelet után hat hónapra fizetek ezen váltónál fogva Róth P. úrnak

egyszázötven forintot

Karg S.

A VIII. a. alatti mintából már azt látjuk, hogy Róth P. ez idegen teljes váltón e figyelmeztetést az előlapra irta; a VIII. b. alatti mintából pedig, (melyen Karg S. elfogadása, mint a fentebbiekből tudjuk, az *elfogadom* szó nélkül is érvényes) azt, hogy Róth e figyelmeztetést, ez idegen nem teljes váltónak a hátlapjára irta. A hátlapra irta, s kellett irnia azért, mert a saját rendeletre szóló váltóban csak két személy szerepel, úgy mint az intéző és az elfogadó, s igy ha az intéző a váltót másra akarja ruházni, azt csak hátirat által eszközölheti. A VIII. aa. alatti mintából végül azt látjuk, hogy noha Róth Kund J.-nek (a hátlapon) a forgatást megtiltotta, Kund a váltót mégis Stolz K.-ra forgatta, sőt hogy Berger a Stolz ujabb tilalma ellenére, azt Kárira ruházta. Meg kell ennélfogva jegyeznünk, hogy a *nem rendeletre* szavak a váltójogban egyátalán nem azt teszik, mintha az illető a váltót más személyre, még pedig teljes jogérvényességgel, nem forgathatná, de nem jelentik azt sem, mintha az elfogadó, illetőleg kibocsátó, másnak nem fizethetné ki a váltóösszeget, mint egyedül annak, kinek neve mellett a *nem rendeletre* szavak állanak; ellenkezőleg ő teljes biztossággal fizethet és fizetni tartozik bármely váltóbirtokosnak, ha ez a váltóhoz való tulajdoni jogát a hátiratok összefüggő, s hozzá lenyuló sora által igazolja.

E figyelmeztetés jogi foganatját ezek után könnyü lesz megérteni. Ez ugyanis abból áll, hogy az esetben, midőn a főadós (elfogadó vagy kibocsátó) a lejáratkor nem fizetvén, a váltóbirtokos viszkeresetet indit megelőzői ellen, az a ki a *nem rendeletre* szókat használta, a váltóbir-

tokos által csak az esetben vonathatik be a viszkereseti perbe, ha ő annak közvetlen következője. Tegyük fel p., hogy a VIII. aa. alatti mintában Karg S. kibocsátó a lejáratkor nem fizet, s Kári N. az óvás kivétele után azonnal fizetési viszkeresetet indit, s ezt intézi nem csak Berger, Kund és Karg ellen, hanem Stolz és Róth ellen is, ez utóbbiakat a biróság a viszkereset alól, a váltó megtekintése után, azonnal fölmentené, miután viszkereset esetében Róth csak Kund irányában, Stolz pedig csak Berger irányában vállalt forgatmányával felelősséget.

Midőn tehát az uj váltótörvény a 8. §-ban azt mondja, hogy *ha az intéző a „nem rendeletre“ szókkal a váltó átruházását megtiltotta, a forgatmánynak váltójogi hatálya nincsen*, ez csak azt teszi, hogy ő ellene az a kire a váltó az ő saját forgatmányosa (illetőleg a rendelvényes) által átruháztatott, valamint ennek következői, váltójogi uton föl nem léphetnek; még világosabban van e figyelmeztetés jogi foganatja a törvény 13. §-ának e szavaiban kifejezve: *ha a forgatmányban a tovább adás ezen szavakkal: „nem rendeletre“ megtiltatott, a forgatmányost követőknek a tilalmat használó forgató ellen viszkeresetök nincsen.*

Azt a kérdést tehetné itt valaki, hogy vajon a VIII. aa. alatti váltót Karg nem állithatta volna-e ki ekképen . . . Róth P. urnak *de nem rendeletére* . . . E kérdésre azt feleljük, hogy *nem*, nem pedig azért, mert a *nem rendeletre* figyelmeztetést csak a váltóbirtokos, illetőleg az használhatja, kinek a váltót másra átruházni joga van. Karg pedig, mint e saját váltó *kibocsátója*, e joggal nem bir.

HARMADIK FEJEZET.

Figyelmeztetés a váltó átengedését illetőleg.

20. §.

E figyelmeztetés, mit hasonlóan csak a váltóbirtokos (intéző, rendelvényes, rendelkező, forgató) használhat, abból áll, hogy a váltóbirtokos annak nevéhez, a kire a váltót átruházza, e szókat csatolja: *mint engedményesemnek*, vagy pedig más oly kifejezést alkalmaz, mely az átengedés iránt kétséget nem hagy. Mindegy volna e szerint, ha p. a IV. a) alatti mintában Klein intéző akár igy szólana: Bender N-nek *mint engedményesemnek*, akár igy: Bender N-nek *mint a kinek e váltót átengedtem.*

E figyelmeztetésnek jogi foganatja az, hogy az átengedő a váltói kötelezettséget minden következője irányában magáról elháritja, saját váltójogát azonban engedményesére, s ennek következőire átruházza, még pedig tekintet nélkül arra, hogy az engedményező kapott-e az engedményestől a követelési jog átengedésért valamit vagy nem, s igy tekintet nélkül arra, hogy a követelési jog viszteher mellett vagy ingyen engedtetett-e át. Ha e szerint a IV. a. alatti mintában Bing J. igy irja a forgatmányát: helyettem Kern M.-nek, *mint engedményesemnek*, ez esetben Róth J., Binget kivéve, valamennyi megelőzőjét, tetszése szerint egyiket vagy másikat, viszkeresettel támadhatja meg; s viszont Kern, ha a váltóösszeget kifizette, ezt, az engedményező Bing kivételével, bármelyik megelőzőjén viszkeresettel követelheti.

Láthatjuk ebből azt is, hogy a váltójogí engedmény, és a köztörvényi (polgári magánjogi) engedmény között tetemes különbség van. Ha én p. Veres Péternek azon 200 forintról szóló kötelezvényt, mely összeggel nekem Kis J. tartozik, 180 forintért átengedtem; ha Veres P. ezt, noha kellő időben látott a behajtáshoz, Kis J.-től meg nem kaphatta, én mint engedményező, legalább a 180 forintot Veres Péternek megtériteni tartozom, holott, ha én egy 200 frtról szóló váltót engedményezek neki, ő a fenforgó esetben hiába fogna ellenem a váltóbirósághoz fordulni, mivel ez őt keresetével azonnal elutasitaná. Más szóval: a váltói engedményező nem vállal a követelés behajthatóságért szavatosságot (evictio), holott a köztörvényi engedményező engedményesének szavatossággal tartozik. Sőt e kétféle engedmény még a külső alakban is különbözhetik egymástól; mert a váltói engedménynek mindig a váltón vagy annak másolatán kell lenni, — különben semmi foganatja —; holott a köztörvényi engedményt nem kell szükségkép az illető oklevélre (kötelezvény) irni, hanem lehet irni külön papirra is, a nélkül, hogy igy érvénytelen volna.

NEGYEDIK FEJEZET.

Figyelmeztetés az óvási költség megkimélését illetőleg.

21. §.

Ezt a figyelmeztetést az olyan váltókötelezett használja, a ki azon költséget, melybe az óvási oklevél kiállitása kerül, meg akarja takari-

tani; teszi pedig ezt ugy, hogy a váltóra vagy annak hátára e megjegyzést irja: *óvás nélkül* (ohne Protest) vagy ezt: *költség nélkül* (ohne Kosten), mely utóbbi épen azt jelenti, a mit az első. Az idegen váltó kiállitója e figyelmeztetést legczélszerübben (az előlapra) a neve alá irja, a rendelvényes, illetőleg rendelkező, s minden forgató pedig a hátlapra. Igy a IV. a. alatti mintában Klein O. intéző ezt igy irja: *Klein O. óvás nélkül*; a IV. aa. alatti mintában pedig ugyancsak ő, de már a hátlapon, igy: Helyettem Bender N.-nek, *költség* (vagy óvás) *nélkül*. Miskolcz, decz. 23. 1876. Klein O.

Jogi foganatja e figyelmeztetésnek abból áll, hogy azon esetben, midőn az elfogadó vagy (saját váltóban) a kibocsátó a lejáratkor nem fizetett, s igy a váltóbirtokos viszkeresetet indit a maga megelőzői ellen, ha csupán azon egy megelőzője van, a ki e figyelmeztetést használta, a váltóbirtokosnak ez esetben óvás kivételére egyátalában nincs szüksége, mert az óvás kivételét az ő megelőzője világosan elengedte. E szerint a IV. a. alatti váltó alapján Bender N.; s a IV. aa. alatti váltó alapján ugyan csak ő (feltéve, hogy a váltót tovább nem adta), Klein O.-t óvás nélkül is, azaz: az óvási oklevélnek keresetlevéléhez való csatolása nélkül is, viszkereset alá veheti. De nem igy áll a dolog, ha az intéző, illetőleg rendelkező kezéből a váltó már harmadik, negyedik, ötödik stb. kézbe került. Mert p. ha a IV. aa. alatti váltóban kitett összeget Szabó Mihály lejáratkor ki nem fizetné, s Róth az utolsó forgatmányos, viszkeresetével nem Klein ellen, hanem Kern M. ellen — mint a kitől a 3000 frtot

könnyebben véli megkapni — fordulna, az óvási oklevélre Róthnak okvetetlenül szüksége lesz, s ha Kern Róthnak az összeget, s természetesen a perköltségeket és az óvási költséget is kifizette, és igy mind a váltót, mind az óvási oklevelet kezéhez kapta, s ezek alapján, közvetlen megelőzőjének Bingnek átugrásával, a figyelmeztetést használó Klein ellen indit viszkeresetet, a figyelmeztetés Kleinnek ez esetben semmit sem használ, mert ő Kernnek az óvási költséget is kénytelen lesz megfizetni. Az ily figyelmeztetést használó e szerint csak akkor ér czélt az óvási költség megtakaritására nézve, ha vagy csak egy következője van, vagy pedig ha az utolsó forgatmányos minden más előzőit átugorva, a viszkeresetet egyenesen ő ellene támasztja. Az ily figyelmeztetést használó hiába tenné azt a kifogást is, hogy a váltóbirtokos a váltót az elfogadónál, (illetőleg kibocsátónál) fizetés végett be nem mutatta, mert ha ily kifogást használna, neki kellene bebizonyitani (nem pedig a váltóbirtokosnak), hogy a bemutatás csakugyan meg nem történt.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Figyelmeztetés a váltói kötelezettségből kilépést illetőleg.

22. §.

Sokszor megtörténik, hogy a váltóbirtokos a helyett hogy engedményképen ruházná át a váltót, azt ezen szavakkal *forgatja* következőjére: *kötelezettség nélkül* (ohne Verbindlichkeit, vagy ohne Obligo) vagy pedig ezekkel: *szavatosság nélkül* (ohne Haftung).

Jogi foganatja e figyelmeztetésnek az, hogy ha ezt p. IV. aa) alatti mintában Bender N. teszi ekképen: Helyettem Bing A-nak, *kötelezettség nélkül:* (Kelet) *Bender N.*, Bender N. ellen, az esetben ha Szabó Mihály a 3000 forintot lejáratkor ki nem fizetvén, a váltóbirtokos Róth által viszkereset támasztatnék, a viszkeresetet Bender ellen intézni nem lehetne, mert ő a *kötelezettség nélkül* szók által a kötelezettséget magáról végkép elháritotta. Vegyük most az az esetet, hogy e figyelmeztetést nem csak Bender, hanem a debreczeni gőzmalom r. társulat is használta, mert igy irta volna a forgalmányt: helyetten Róth Józsefnek, *szavatosság nélkül*: ez esetben, Róth József, ha Szabó nem fizetett, sem a debreczeni gőzmalom r. társulat ellen, sem Bender ellen, holott pedig mind a kettő megelőzője, nem támaszthat viszkeresetet, a debreczeni társulat pedig csak egy megelőzője, u. m. Bender ellen nem léphet fel viszkeresettel.

HATODIK FEJEZET.

Figyelmeztetés a látra szóló váltónak kifizetés végett; a látutánra szólónak pedig elfogadás, illetőleg láttamozás végett bemutatása iránt.

23. §.

Midőn valaki egy látra szóló váltónak jut birtokába, legelőbb is meg kell néznie, hogy mely napon állittatott az ki, mert ha a váltóbirtokos az ily váltót a kiállitás napjától számitva két év alatt az intézvényezettnek (idegen váltó), illetőleg a kibocsátónak (saját váltó) fizetés vé-

gett be nem mutatja, az ilyen váltó, váltójogi erejét, a két év elteltével, teljesen elveszti.

Szokásba jött ennélfogva, s e szokást a magyar törvény is szentesiti, hogy az ily váltó bemutatására nézve rendesen nem várják be a 2 év utolsó napját (teszem, ha a váltó 1877. márczius 9. állittatott ki, 1879. márcz. 9. napját), hanem a váltóbirtokos — p. az idegen váltóban az intéző — midőn az ily váltót következőjére átruházza, ily megjegyzést tesz a váltó előlapján: Fizessen ön ezen váltónál fogva, *mely az intézvényezett N. N.-nek mától 4 hónap alatt fizetés végett bemutatandó* stb. vagy a hátlapján: Helyettem N. N.-nek, *s e váltó fizetés végett az intézvényezett N. N.-nek 1877. sept. 30-ig bemutatandó.* Kelet N. N.

E figyelmeztetést továbbá nem csak az intéző, illetőleg rendelkező teheti a maga következőjének, hanem teheti bármelyik forgató is.

Jogi foganatja e figyelmeztetésnek az, hogy ha a váltót a bemutatásra kitüzött idő alatt a váltóbirtokos fizetés végett az illetőnek be nem mutatja, ez idő elmultával az e figyelmeztetést használó intézőt (illetőleg rendelkezőt) vagy forgatót viszkeresettel meg nem támadhatja. Ha azért oly eset adná magát elő, hogy a fizetés végetti bemutatásra A. 3 hónapot, B. 40 napot, C. 2 hetet tűzött volna ki, legokosabban cselekszik a váltóbirtokos, ha a bemutatást a legrövidebb határidő alatt (példánkban 2 hét, t. i. a kiállitás, illetőleg forgatmány keltétől) teljesiti, mivel igy viszkereseti joga mindegyik ellen épségben marad.

Csekély különbséggel ugyanezen figyelmez-

tetést láthatni olykor-olykor a lát után (l. 7. §.) bizonyos időre szóló váltón is; mert a lát után bizonyos időre szóló váltó is, épen ugy mint a látra szóló, ha a kiállitás napjától számitva 2 év alatt a váltóbirtokos által az intézvényezettnek be nem mutattatik, váltójogi erejét, ez idő elteltével, végkép elveszti.

Hogy e figyelmeztetés mivoltát könnyebben megérthessük, külön fogunk szólani az idegen és külön a saját váltóról. Ha a lát utánra szóló *idegen* váltó akkor jut valakinek a birtokába, a midőn az intézvényezett még el nem fogadta, ez esetben az intéző vagy forgató ezt irhatja a váltó elő-illetőleg hátlapjára: . . . s e váltó *elfogadás* végett (az elfogadáson egyuttal annak keltezése is értetvén) N. N. intézvényezettnek ennyi s ennyi idő alatt bemutatandó. Ha pedig a váltó már el van fogadva, de az elfogadás napját az elfogadó szabályellenesen rá nem jegyezte, ez esetben a váltóbirtokos ezt fogja irni . . . s e váltó az elfogadó N. N.-nek az elfogadás *keltezése* végett ennyi s ennyi idő alatt bemutatandó. Az elfogadás napjának kitétele pedig azért szükséges, mert csak igy lehet kiszámitani a fizetés határidejét. Természetes, hogy ez esetben az elfogadó nem azt a napot fogja elfogadása alá följegyezni, melyen az elfogadást tette, mivel arra legtöbb esetben nem is emlékezik, hanem azt a napot, melyen a váltó az elfogadás keltezése végett neki bemutattatik.

A lát utánra szóló saját váltó tekintetében némi eltérés van, a mennyiben az ily váltóra (a hátára) a rendelkező vagy forgató a figyelmez-

tetést ily módositással irja: „Helyettem N. N.-nek, s e váltó *láttamozás* végett (a láttamozáson egyuttal, annak keltezése is értetvén) N. N. kibocsátónak ennyi s ennyi idő alatt bemutatandó.“

Jogi fogagatja az elfogadás, keltezés vagy láttamozás végetti bemutatásra vonatkozó figyelmeztetésnek ugyanaz, a mi a látra szóló váltónál a fizetés végetti bemutatást illető figyelmeztetésnek. A váltóbirtokos tehát okosan cselekszik, ha oly esetben midőn több váltókötelezett különböző határidőt tűzött ki a bemutatásra, a bemutatást a legrövidebbik határidő alatt teljesiti, mert igy viszkeresetét a figyelmeztetők mindegyike ellen fenntartja.

Hogy azon esetban, ha a váltóbirtokos czélt nem érne, azaz az illető nem irná rá a váltóra az elfogadás illetőleg láttamozás keltét (a szerint t. i. a mint idegen vagy pedig saját váltó forog kérdésben), e bajon óvással segithet, alább látni fogjuk. Ha azonban az óvás kivételét a váltóbirtokos ily esetben elmulasztotta, megelőzői ellen viszkeresetét végkép elvesztette, s az öszveget csak a kibocsátótól, illetőleg (idegen váltónál) csak az intézvényezettől, a mennyiben t. i. ennek elfogadása a váltón van, követelheti a lejáratkor. A lejárat pedig ez esetben ugy számittatik ki, hogy a váltó kiállitása napjától számitunk 2 évet, s ehhez hozzáadjuk azon időt, melynek elteltével az öszveg fizetendő volt p. a 25 napot, 2 hónapot, 6 hónapot stb.

HETEDIK FEJEZET.

Figyelmeztetés a váltóöszveg behajtását illetőleg.

24. §.

Midőn a váltóbirtokos, a lejárat közeledtével, a váltóöszveget be akarja hajtani, annak behajtásával mást is megbizhat, vagy úgy, hogy e megbizottja részére kellő alakban, azaz birósági vagy közjegyzői hitelesités mellett, meghatalmazó levelet állit ki, s a váltót neki átadja; vagy ugy — és ez legszokottabb módja az öszveg más által való behajtásának — hogy a váltó hátára (akár idegen akár saját az) ily forgatmányt ir: Helyettem N. N.-nek *behajtás végett* (zum Incasso), vagy pedig: Helyettem N. N.-nek *meghatalmazásul* (per procura). S ezután, feltévén szokás szerint a keletet és aláirását, a váltót az igy megbizottnak átadja. Ez utóbbi mód azért előnyösebb a közönséges meghatalmazásnál, mert az ily forgatmányos, ha véletlenül közbejött akadály miatt a behajtást személyesen nem eszközölhetné, avval mást ismét nagyon könnyü szerrel megbizhat. Neki ugyanis nem kell egyebet tennie, mint a váltó hátára ujra e szavakat irni : helyettem N. N.-nek *behajtás végett* (vagy meghatalmazásul), (Kelet. N. N.), s ennek megtörténtével a váltót átadni; holott a közönséges meghatalmazást előbb még a megbizónak visszaadni vagy küldeni, s az uj megbizott részére egy uj meghatalmazó levelet kellett volna kiállittatnia.

Jogi foganatja e figyelmeztetésnek abból áll, hogy az ily forgatmányos, az összeg behaj-

tása tekintetéből, mindazon lépéseket megteheti, melyeket tenni a forgató-megbizó jogositva van, s igy nem-fizetés esetében óvást tehet, s erről forgató-megbizójának megelőzőjét értesitheti, a váltót beperelheti, s ha az összeg netalán a biróságnál tétetnék le, azt fölveheti.

Miután e szerint az ily forgatmányos csak a behajtásra van felhatalmazva, magától értődik, hogy ő a váltó tulajdonjogát ujabb forgatmánynyal másra még az esetben sem ruházhatja át, ha a forgató-megbizó, a forgatmányt — talán szórakozottságból — igy irta volna: Helyettem N. N.-nek *vagy rendeletére*, behajtás végett (Kelet, N. N.); mert kétséget nem szenved, hogy a forgató-megbizó szándéka az öszveg behajtása, nem pedig a váltó átruházása volt.

III. SZAKASZ.

Váltó-cselekvények szorosb értelemben.

Váltó-cselekvénynek neveztetik a) a váltónak bemutatása akár elfogadás (vagy láttamozás) akár fizetés végett; b) az óvási oklevél kivétele; c) a megelőző értesitése; és d) a váltó-öszveg kifizetése.

ELSŐ FEJEZET.

I. A bemutatás elfogadás vagy pedig fizetés végett.

A) Elfogadás végett.

25. §.

Már fentebb emlitettük, hogy elfogadásról csak az idegen váltóra nézve lehet szó, midőn tehát most a váltónak elfogadás végetti bemu-

tatásáról szólunk, azt természetesen csak az idegen váltóról értjük. Erre nézve pedig a következőket kell megjegyeznünk:

a) Minden idegen váltót be *lehet* az intézvényezettnek elfogadás végett mutatni akár bizonyos napra, akár kelet után bizonyos időre, akár valamely vásárra, akár végre lát után bizonyos időre szóló legyen az, de e különböző lejáratú váltók közül csak az utolsó az, melyet okvetetlenül be kell mutatni elfogadás végett.

b) Hogy a váltót elfogadás végett a lejárat napjáig bármikor be lehet mutatni, kivévén a hazai vásárra szóló váltót, melyet csak a vásár ideje alatt lehet fentebb a 7. §-ban emlitett fizetési határidőig bemutatni.

c) Hogy a váltóbirtokos a váltót vagy maga mutathatja be, a nélkül, hogy ahhoz való jogát igazolnia kellene, vagy mást bizhat meg a bemutatással, a nélkül hogy ez ebbeli meghatalmazását igazolni tartoznék, mert a törvény szerint a váltónak puszta birtoka jogot ád az elfogadás végetti bemutatásra.

d) Hogy vasárnap és közönséges ünnepen (nálunk a kath. egyház ünnepein) valamint semmiféle váltói kötelezettséget az illető teljesiteni nem tartozik, úgy az elfogadást is visszautasithatván, a bemutatást csak köznapon kell tenni.

26. §.

Folytatás.

A mi a saját váltót illeti, miután ezen a kibocsátó aláirása mutatja a kötelezettséget, magától értődik, hogy bármely határidőben

járjon az le, elfogadás végett bemutatni nem is lehet. Kivételt képez azonban itt is a *lát utánra* szóló váltó, melyet nem ugyan elfogadás, hanem *láttamozás* és ennek keltezése végett, nem csak lehet, hanem okvetetlenül be is kell a kibocsátónak mutatni, mivel különben a fizetési határidőt kiszámitani nem lehetne.

Miután ezek szerint az idegen váltók közül is, a saját váltók közül is, csak a lát utánra szóló az, melyet elfogadás illetőleg láttamozás végett be kell mutatni, együtt szólunk mind a kettőről.

Az ily lejáratú mind idegen mind saját váltót, a mint ezt már föntebb (23. §.) érintettük, a kiállitás napjától fogva 2 év alatt kell elfogadás végett az intézvényezettnek illetőleg a kibocsátónak bemutatni. E két évi időt azonban a váltóbirtokos csak ritka esetben várhatja be, mert a mint ugyancsak a 23. §-ban láttuk, az intéző illetőleg rendelkező vagy valamelyik következő az elfogadás (vagy láttamozás) végetti bemutatásra rövidebb határidőt szokott kitüzni. Az ily rövidebb határidőt pedig a váltóbirtokosnak az esetben ha viszkereseti jogát az ily megelőzője ellen fenn akarja tartani, okvetetlenül figyelembe kell vennie, s igy a váltót bemutatnia. A két évi határidőt e szerint a váltóbirtokos viszkereseti jogának veszélyeztetése nélkül csak az esetben várhatja be, ha a bemutatásra rövidebb határidőt egyik előzője sem tűzött ki. A formula egyébiránt az ily lejáratu idegen váltóra nézve ez: *elfogadom* (p.) *jan. 9. 1877.; N. N.* vagy ha már előbb elfogadta volna, ez: *láttam* (p.) *jan. 9. 1877. N. N.;* a saját váltóra nézve pedig minden esetben ez: *láttam* (p.) *febr. 16. 1877. N. N.*

A törvény (24. §.) még emlit egy esetet, melyben ha az idegen váltó nem lát utánra szólna is, a váltót elfogadás végett be kell mutatni. E pedig azon eset, midőn a telepitett váltó kiállitója rendeli meg a bemutatást. Mi ha elmulasztatik, a következés épen az, a mi a lát utánra szóló váltónál, hogy t. i. ily esetben az intéző ellen-viszkeresettel föllépni nem lehet.

Folytatás.

27. §.

Minthogy megtörténik, hogy az intézvényezett az *elfogadom*, a kibocsátó pedig a *láttam* szót ráirja a lát utánra szóló váltóra, a keletet azonban ki nem teszi, kérdés, mit tegyen ily esetben a váltóbirtokos. Ily esetben a főczélt azaz a váltó lejáratának kiszámithatását, csak úgy érheti el a váltóbirtokos, ha óvást vétet fel, mert a törvény kimondja, hogy az óvás felvételének napja ez esetben a bemutatás napjának tekintetik. Magától értődik, hogy az ily óvás alapján, a mennyiben idegen váltó forog kérdésben, mivel ez nem a váltó *el nem fogadása* miatt vétetett fel, biztositási viszkeresetet a megelőzők ellen nem lehet inditani, mert ez óvás csak a lejárat kiszámitására szolgál. Egy másik kérdés az, hogy miképen kell a lejáratot az esetben kiszámitani, ha a váltóbirtokos óvást nem vétetett fel. Felelet: ily esetben a váltó lejárata a kiállitás napjától számitott két év letelte után következő első naptól számittatik, magától értődvén, hogy a váltóbirtokos egyedül

az elfogadótól illetőleg a kibocsátótól követelheti a váltóösszeget. Például ha a váltó kiállittatott márcz. 1. 1877. lát után 5 hónapra, e váltó az esetben ha a végső határidő t. i. 1879. márcz. 1. illetőleg 2. vagy 3. napja előtt óvás nem vétetett ki, 1879. aug. 1. fog lejárni, s a váltóbirtokos e naptól fogva még 3 évig követelheti az összeget váltói uton.

Mielőtt a fizetés végetti bemutatást tárgyalnók, vizsgálni kivánjuk e helyen azt a kérdést, hogy miután a törvény 21. §. első kikezdése igy szól: *Az elfogadást magára a váltóra kell ráirni;* a 74. §. második kikezdése továbbá azt mondja: *Ha az eredeti példány elfogadás végett elküldetik;* e tételekből e szerint a látszik, hogy másolatot elfogadás végett bemutatni nem lehet, vajon e két §. nincs-e ellenmondásban a törvény 61. §-ával, mely igy hangzik: *Ha a fizetés hiánya miatt óvatolt váltón vagy annak **másolatán** . . . névbecsülési **elfogadás** létezik;* azaz csakugyan lehet-e *másolatot* elfogadás végett bemutatni?

Tegyük föl erre nézve, hogy midőn Barna a *VI. a.* alatti váltót Őritől átvette, mely váltón e szerint akkor még hátirat nem volt, (s képzeljük, hogy nem volt rajta, természetesen, Bergnek Kleinra tett névbecsülési elfogadása sem) egyszerre két dologra határozza el magát, még pedig egyikre, hogy e váltót Fehér Mihály üzlettársának Sz.-Fehérvárra oly czélból küldi, hogy ez azt Gutmann Jakabbal fogadtassa el, másikra, hogy e váltóval addig is mig az elfogadás megtörténik, fizetést tesz illetőleg hitelt eszközöl. Ez esetben Barna, a *VI. a.* alatti váltót elküldés előtt lemásolja, vagy épen valamelyik segédje

által lemásoltatja, ráirván vagy ráiratván a másolatra a *Másolat* szót, s azt, hogy az eredeti az elfogadás eszközlése végett Sz.-Fehérvárra Fehér Mihálynak küldetett: s ekkor a másolat hátára, mivel Kleinnak 3 hordó kávéért épen 500 forinttal tartozik, önmaga ezt irja: *Helyettem Klein Mihály rendeletére. (Kelet.) Barna Péter.* E másolat azután tovább forog; midőn azonban Róth J. kezeibe kerül, ez arra határozza magát, hogy e váltó lejárati idejét, melyet jelenleg, az elfogadás s ennek keltezése meg nem történvén, kiszámitani nem lehet, megtudja. Elmegy tehát a másolattal (melynek a hátán már 4 eredeti forgatmány van) Sz.-Fehérvárra, s felszólitja Fehért, hogy neki az eredeti váltót, mint a melyhez a másolaton levő hátiratok szakadatlan lánczolatánál fogva neki van kizárólagos joga, adja át, mivel ő azt maga akarja Gutmannal elfogadtatni. Fehér azonban az eredeti váltó kiadását (talán mivel Róth egy régibb könytartozást neki mindeddig ki nem fizetett) kereken megtagadja. Ekkor Róth Gutmannhoz fordul s arra szólitja fel, hogy igy állván a dolog, irja elfogadását a másolatra, s egyúttal az eredeti váltó kiadásának megtagadása felől óvást vétet ki. Kérdés most az, vajon Gutmann az Őri megbizása folytán ráirja-e elfogadását a másolatra? Felelet: nem fogja ráirni, még pedig azon okból nem, mert Őrinek — különben előtte nagyon ismeretes — eredeti aláirását nem látja, s igy megtörténhetett, hogy a váltó előlapja (a másolt rész) hamis. Róthnak tehát azt feleli: Barátom, valamint Ön, mint okos ember, váltót nem fogadna el, ha az intézőnek eredeti aláirását nem látná, úgy én sem

irom e másolatra elfogadásomat, mert ki tudja, vajon nem hamis váltóról készült-e e másolat (az előlap); hanem tudja mit? *névbecsülésből* elfogadom Kern M.-re, mint a kinek e váltó hátán lévő eredeti aláirását jól ismerem.

Világos ezekből, hogy másolaton csak *névbecsülési* — akár első, akár másod rendü — *elfogadás* (mert p. Gurk épen úgy szólott és cselekedett volna szükség esetében, mint Gutmann) létezhetik, mivel óvatos ember arra közönséges elfogadást irni nem fog. Ebből pedig a következik, hogy midőn a törvény a 21. és 74. §-ban egyszerüen elfogadásról szól, kétség kivül *közönséges elfogadást* ért; a miből megint a következik, hogy egy részről a 21. és 74. §§-ok, más részről a 61. §. nincsenek egymással ellenmondásban.

B) Fizetés végett.

28. §.

Fizetés végett minden váltót, akár idegen akár saját váltó legyen az, okvetetlenül be kell mutatni. Erre nézve a következő kérdések adják elő magokat: a) ki mutatja azt be; b) kinek kell bemutatni; c) hol kell azt tenni; d) mikor kell a bemutatást teljesiteni; és végre e) hogyan kell eljárni a váltóbirtokosnak az esetben, midőn (idegen váltónál) vagy valamelyik hason példány, vagy az eredeti váltó, az elfogadás eszközlése végett a gondviselőhöz küldetvén, a váltóbirtokos kezei között egy másik hason példány, vagy pedig másolat van?

a) A váltót bemutathatja akár maga a váltóbirtokos, akár megbizottja, ki azonban ez eset-

ben, nem úgy mint az elfogadás végetti bemutatásnál, a megbizást akár a váltó hátára irt meghatalmazási forgatmánynyal (l. fentebb 24. §.), akár külön meghatalmazással igazolni tartozik.

b) A saját váltót be kell mutatni a kibocsátónak, s ha ez azt ki nem fizetné, azonnal óvást vétetni fel. A mi az idegen váltó bemutatását illeti, ez már több bajjal jár, s némi óvatosságot igényel. Az idegen váltót ugyanis be kell mutatni, még az esetben is ha azon névbecsülési elfogadás volna, legelőbb az intézvényezettnek (feltéve, hogy nem ő a névbecsülési elfogadó), mivel megtörténhetik, hogy azon ok, a miért előbb az elfogadást megtagadta (p. mert az intéző nem küldött neki fedezetet), már megszűnt (mert pénzt vagy megfelelő értéket kapott), s ha az intézvényezett a fizetést megtagadná, azonnal óvást kell fölvenni. Ha a váltón szükségbeli utalványozott vagy sz. utalványozottak vannak, akkor a váltót, de sorrendet tartva — ha az a váltóból kitünik — ennek, vagy ezek elsejének kell bemutatni, s ha sz. utalványozott személy sem ajánlana fizetést, ezt a már felvett óvás függelékébe be kell jegyeztetni, s csak ha ez megtörtént, lehet a váltót a másodrendű névbecsülőnek bemutatni. Ilyenkor gyakran megtörténvén, hogy olyan személyek is ajánlanak fizetést, kiknek neve a váltón elő nem fordul, vagyis tulajdonképeni névbecsülési fizetés esete adja magát elő: a váltóbirtokos, mielőtt a másodrendü névbecsülési elfogadótól az összeget átvenné, szerezzen magának előbb meggyőződést arról, ha vajon a névbecsülési fizetésre ajánlkozók közül nem bir-e valamelyik elsőséggel a

másodrendü névbecsülési elfogadó fölött, azaz nem korábbi megelőzőért ajánltatik-e a névbecsülési fizetés, s igenlő esetben ettől fogadja el a fizetést, mi az óvási oklevél további függelékébe hasonlóan beirandó. Igy p. ha a VI. a. alatti mintában a hol már Berg A. Klein Mihályra névbecsülésből elfogadta a váltót, a fizetés végetti bemutatáskor még két idegen ember, teszem Schwarz és Weiss ajánlana névbecsülési fizetést, még pedig amaz Barnára, emez pedig Őrire, elsősége kétségtelenül Weissnak volna, mert az ő fizetése által az intéző Őri kivételével, a váltóbirtokosnak valamennyi megelőzője szabadul a kötelezettségtől. Ha tehát Spitz Bergtől fogadta volna el a névbecsülési fizetést, és Berg a neki átadott váltó és óvási oklevél alapján viszkeresettel Klein és Barna ellen fordulna, ezek azon érvényes kifogást tehetnék, hogy az óvás tanusága szerint bizonyos Weiss az őket megelőző Őrire ajánlván a fizetést, ő ellenök viszkeresetnek helye nincs. Látjuk tehát, hogy a névbecsülési fizetésnél máskép áll a dolog, mint a névbecsülési elfogadásnál, mert ez utóbbinál, mint láttuk, a váltóbirtokos sorrendet tartani nem köteles. Magától értődik, hogy ha az intézvényezett akar névbecsülésből fizetni, neki van mindenek felett elsősége, még pedig akár korábbi akár későbbi kötelezettért teszi a fizetést, ő utána pedig a szükségbeli intézvényezettnek, mivel ők nem közbenjárók, hanem a váltóban a fizetésre egyenesen utasitott személyek.

Van egy eset, melyben a váltót fizetés végett, se nem az intézvényezettnek, se nem a kibocsátónak, hanem a telepesnek kell bemutatni

(l. fentebb 18. §.). A telepesnek való bemutatás pedig oly nagy fontosságú, hogy ha ezt a váltóbirtokos elmulasztja vagy is óvással nem tudja igazolni, hogy a telepes neki nem fizetett, ily esetben a váltóbirtokos az öszveget még az elfogadótól, illetőleg kibocsátótól sem követelheti, s annál kevesbbé netaláni megelőzőitől. Oka pedig a törvény e szigorú intézkedésének az, mert feltétetik, hogy az illető a (tőle jogilag különböző) telepesének már annak idejében fedezetet küldött, s igy a törvény őt arra nem kötelezhette, hogy kétszeresen fizessen.

c) A váltót, ha telepitve van, a telep helyén kell bemutatni, ha bár az illető ott feltalálható nem volna is, s ha a váltón egyuttal telepes is volna megnevezve, a telepesnek; ha pedig a váltó nem telepitett, az idegent az intézvényezett neve mellett kitett helyen, a sajátot pedig a kiállitás helyén. Ha az intézvényezettnek, illetőleg kibocsátónak üzlethelyisége (boltja) van, itt; ha pedig nincs, a magán lakásán még pedig bármelyik esetben, délelőtt 9—12 óra között. A tőzsdén bemutatni a váltót — feltéve hogy az illető azt látogatni szokta — csak az esetben lehet, ha abba az illető beleegyezik.

d) A bemutatás idejére nézve a törvény azt rendeli, hngy a bemutatást a lejárat napján déli 12 óráig kell teljesiteni, s nem fizetés esetében az óvást csak déli 12 óra után lehet fölvétetni. Hogy a bemutatás csak köznapon történhetik, már fentebb mondtuk; ha azért a váltó lejárata vasárnapra vagy közönséges ünnepre esik, a bemutatás csak a legközelebbi köznapon történhetik, az óvásnak pedig legfeljebb az erre következő

második köznapon kell fölvétetnie. Hogy a *látra* szóló váltót a kiállitás napjától fogva két év alatt *bármikor* be lehet (és be kell) mutatni, azt már fentebb a 23. §-ban emlitettük.

e) Ha a váltóbirtokosnak valamelyik hason példány van birtokában, p. az első váltó (mert péld. nem ez, mint rendesen történik, hanem a másod vagy harmad váltó küldetett a levelezőtárshoz az elfogadás eszközlése végett), mielőtt ezt bemutatná, azon kell lennie, hogy az elfogadás végett elküldött példányt annak gondviselőjétől megkapja, mivel csak igy számithat arra, hogy az elfogadó a két váltó kieresztése mellett fizetni fog. Hasonlóan kell eljárni azon váltóbirtokosnak, kinek a váltó valamelyik másolata van a birtokában.

Ha a másolaton vagy a hason példányon meg van jegyezve, hogy az elfogadás végett elküldött eredeti, illetőleg hason példány kinél található, a váltóbirtokosnak egyszerűen az illető gondviselőhöz kell fordúlnia; de mit tegyen az esetben, ha e megjegyzés az ő másolatán vagy hason példányán nem áll rajta? Felelet: Az intézőnél kell eziránt kérdést tennie, s ha ettől bármi okból (p. mert időközben meghalt, vagy külföldre utazott) a kellő értesitést meg nem kapná, vagy azt be nem várhatná (mert p. a lejárat előtt csak egy nappal irt neki e tárgyban levelet), ez esetben más mód nincs, mint a másolatot, vagy el nem fogadott hasonpéldányt mutatni be az intézvényezettnek, s ha erre — a mi nagyon valószinű — fizetést nem kapna, óvást vétetni fel, s előzői ellen viszkeresetet támasztani.

Megtörténik azonban az is, hogy a gondviselő az elfogadott eredeti, illetőleg hasonpéldányt a váltóbirtokosnak ki nem adja. Kérdés, mit kell tenni ez esetben, miután a gondviselő, mint a kinek eredeti aláirása nincs a váltóbirtokos kezében levő másolaton, illetőleg hason példányon, hanem idegen kéz irta erre az ő nevét mint gondviselőét, váltóbiróság előtt azaz gyorsan a kiadásra szoritani nem lehet, hanem e tekintetben a köztörvény hosszadalmas útjára kellene lépni ellene. Felelet: ez esetben is az intézvényezettnek kell a másolatot vagy a hason példányt bemutatni, s óvással igazolni mind azt, hogy a gondviselő az elfogadott eredeti, illetőleg hason példányt ki nem adta, mind azt, hogy a fizetést a másolatra vagy hason példányra megkapni nem lehetett, mert csak ily óvási oklevél mellett indithat a váltóbirtokos ez esetben viszkeresetet előzői ellen, még pedig a hason példány alapján valamennyi vagy bármelyik megelőzője ellen, a másolat alapján pedig csak azon megelőzői ellen, kiknek a másolaton *eredeti* aláirásuk foglaltatik. A törvény szerint ugyanis (75. §.) a másolaton lévő eredeti forgatmány a forgatót épen úgy kötelezi, mintha az eredeti váltót forgatta volna.

MÁSODIK FEJEZET.

II. Az óvási oklevél kivétele.

29. §.

Az óvás hiteles személy által kiállitott oly oklevél, mely a viszkeresetnek alapul szolgáló tényt bizonyitja, mihez képest minden

oly tényre nézve, melynek bebizonyitása a viszkereseti joggal élésre szükséges, óvást kell kivenni. Kiállitja pedig az óvási oklevelet:

a) a közjegyző, ki erre nemcsak a váltó törvény 98. §. értelmében van jogositva, hanem erre már előbb is a királyi közjegyzőkről szóló 1874. XXXV. t. czikknél fogva feljogosittatott.

b) a járásbiró, aljárásbiró, járásbirósági jegyző vagy aljegyző.

c) a váltójegyző, miután a törvény kimondja, hogy a k. közjegyzőkről szóló törvény 213. §-a, melynek illető része igy szól: „A kinevezett váltójegyzők eddigi hatáskörüket továbbra is megtartják, újak azonban már ki nem nevezhetők“ — érintetlenül hagyatik. Váltójegyzők neveztettek pedig ki, az 1840. váltótörvény szerint, csupán az első biróságú váltótörvényszékek mellé, ilyen pedig csak 8 volt, u. m. Aradon, Debreczenben, Eperjesen, Fiuméban, Károlyvárosban, Pesten, Pozsonban és Sopronban.

Emlitenünk talán fölösleges is, hogy az a kinek óvási oklevélre van szüksége, a most nevezett hiteles személyek közül ahhoz fordulhat, kit legközelebb talál, vagy a kihez különös bizalma van.

30. §.

Folytatás.

Az óvási oklevélbe a hiteles személy tartozik beirni:

a) azon személy nevét vagy azon czéget, a melynek felszólitására az óvást felveszi, valamint azon személy nevét vagy azon czéget, a mely ellen az óvás felvétetik;

b) az eredeti vagy másolt váltót egész terjedelmében, s igy a netalán rajta levő forgatmányokkal, figyelmeztetésekkel és megjegyzésekkel (eddig másolat, itt toldat következik stb) együtt. A váltónak e másolata állhat egyébiránt akár az óvás szövegében akár az óvási oklevél alján vagy hátán;

c) azon felszólitást, melyet az illető személyhez intézett, mint szintén ennek válaszát, vagy ha nem válaszolt, ezt a körülményt; vagy ha fel nem találtatott, a föl nem találást;

d) különösen pedig akkor midőn névbecsülési elfogadás vagy névbecsülési fizetés esete forog fenn, azt bejegyezni, hogy ki, továbbá hogy kiért tette az elfogadást, vagy teljesitette a fizetést;

e) be kell irni a helyet, évet, hónapot és napot, melyen a felszólitás történt, és végre

f) alá kell irni a nevét, s rányomni a hivatalos pecsétet.

Ezek szerint az óvási oklevél ilyen formán hangzik:

„Alulirott kir. közjegyző (vagy váltójegyző vagy járásbirósági albiró stb.) 1877. év jun. 17. napján Kári János úr felszólitására a hátlapon irt váltót itt helyben Veres P.-nek, Bálvány utczában levő üzlethelyiségében fizetés végett bemutatván, azt válaszolta, hogy ő mindeddig az intéző Vas J.-tól fedezetet nem kapván, nem fizet.

Kelt, Budapesten, 1877. jun. 17.

(P. H.) N. N.
közjegyző.

Másnap, ugymint 1877. év jun. 18-kán ugyancsak Kári János úr felszólitására felkerestem Vad J.-t mint szükségbeli utalványozottat, Új utczában 28. sz. alatti lakásán, s a névbecsülési fizetésre felszólitottam; ő azonban azt felelte, hogy a fizetésre utasitóval semmiféle viszonyban nem áll.

Kelt Budapesten, 1877. jun. 18.

(P. H.) N. N.
közjegyző

A mai napon Kári János úr arról értesitvén engemet, hogy Róth P. mint közbenjáró a váltót kifizetni késznek ajánlkozott, azonnal Kári J-sal együtt elmenten Róth P-nek a Király utczán 82. sz. alatti üzlethelyiségében s felszólitván őt a névbecsülési fizetésre, a váltó öszveget jelenlétemben Kári Jánosnak azonnal kifizette, (vagy igy: A mai napon Kári János Róth P.-vel irodámban megjelenvén, ez utóbbi oda nyilatkozott, hogy ő névbecsülésből kész a váltó öszveget kifizetni, s azt jelenlétemben Kári J-nak azonnal kifizette) s kijelenté egyúttal, hogy e fizetést Kurz A. iránti névbecsülésből teszi."

Kelt Budapesten, 1877. jun. 18.

(P. H.) N. N.
közjegyző.

IX. a.

(Az óvási oklevél hátlapján.)

Helyettem Kurz A-nak. Pécs, márcz. 20. 1877. Vas János. Helyettem Wolf G-nek, s e váltó szükség esetében elfogadás végett Vad J-nek Budapesten bemutatandó. Sopron apr. 15. 1877. Kurz A. Helyettem Kári Jánosnak. Szabadka, jun. 15. 1877. Wolf G.

Pécs, 1877. márcz. 17. *1000 frt o. é.*

Jun. 17-kén fizessen ön ezen váltónál fogva nekem

egyezer forintot

Vas János.

Veres P.-re Budapesten
szükség esetében
Vad J.-re Budapesten

Látjuk ebből, hogy azon esetben is, ha ugyanazon egy váltó miatt a hiteles személy több egyént szólit fel, nem szükség neki külön-külön óvási okleveleket venni fel, hanem az eredményt ugyanezen egy óvási oklevélen utólagosan bejegyezheti, vagy is mint függeléket (példánkban kettőt) beirhatja.

Lássunk még egy példát az óvásra.

„Alulirott közjegyző a mai napon Meunier úrnak mint Kern M. budapesti lakos meghatalmazottjának felszólitására az alább szóról szóra leirt váltót itt helyben Laroche E. úrnak bemutatni akarván, oly czélból, hogy a hozzá az elfogadás eszközlése végett megküldött első vál-

tót nekem adja át, nője és gyermekei arról tudósitottak, hogy ő hosszabb időre elutazott, ők pedig a keresett váltóról mit sem tudnak. Ennek következtében azonnal Cordonnier N. úrnak mint intézvényezettnek a lakására mentem, és őt a fizetésre felszólitottam. Ő azonban azt felelte, hogy e harmad váltóra a fizetést csak akkor hajlandó teljesiteni, ha neki az *első* váltó is, melyre elfogadását irta, átadatik."

Kelt Lyonban, 1877. márcz. 22.

(P. H.) N. N.
közjegyző.

Cordonnier N. Ducrot N. mint tanu
Faible N. mint tanu.

X. a.

(Az óvási oklevél alján.)

Helyettem Van der Gael N. úrnak. Alexandria, jan. 10. 1877. Perotti U. Helyettem Stern S. úrnak. Amsterdam, jan. 30. 1877. Van der Gael N. Helyettem a budapesti átalános hitelintézetnek. Bécs febr. 6. 1877. Stern S. Helyettem Kern M. úrnak. Budapest, márcz. 2. 1877. Átalános hitelintézet. Wild J. igazgató.

Alexandria, jan. 3. 1877. *6000 franc.*

1877. márcz. 22. fizessen ön nekem ezen ***harmad*** *váltónál fogva*

hatezer francot

Értéke áruban. Cordonnier N. urra Lyonban

Perotti U.

az ***első*** *példány az elfogadás eszközlése végett elküldetett* ***Laroche E.*** *úrnak* ***Lyonba.***

Ez óvási oklevélből azt látjuk, hogy az óvási oklevél érvényességére nem minden országban ugyanazon kellékek kivántatnak. Igy p. a Francziaországban kivett óvás csak ugy érvényes, ha azt vagy két közjegyző, vagy egy közjegyző és két tanu s még ezeken kivül az illető, ki ellen t. i. az óvási történik, aláirta, *) holott nálunk, csak egyetlen egy hiteles személy aláirása kivántatik.

Azon esetben pedig, midőn a váltó oly intézvényezettre forgattatott, ki azt még el nem fogadta, az óvási oklevél ily formán fog hangzani:

„A mai napon N. N. úr közjegyzői irodámban személyesen megjelenvén, az alább szóról szóra lemásolt váltót azon kéréssel mutatta be nekem, hogy őt az abban kitett 800 forint lefizetésére szólitsam fel; a mit én azonnal teljesitvén, N. N. úr oda nyilatkozott, hogy nem fizet, mivel az utolsó forgatmányból láthatólag, ő a váltónak jogszerű birtokosává lett.“ Kelet, aláirás és pecsét.

Magától értődik, hogy N. N. e váltót a le-

*) Oly esetben, midőn az óvás külföldön vétetik fel, okosan cselekszik a váltóbirtokos, ha egyúttal a külföldi hatóságtól, példánkban jelesül a franczia illető főtörvényszéktől (cour d'appel) oly bizonyitványt eszközöl ki, mely azt tanusitja, hogy ott az óvás ily és nem más alakban szokott felvétetni. A magyar biróság ugyanis a külföld váltói törvényhozását tudni nem tartozván, ha ily bizonyitvány kivétele elmulasztatott volna, azt utólag csak hosszadalmas nemzetközi (diplomatiai) uton lehetne megszerezni. (A magyar törvényszék fordúlna az igazságügy miniszterhez, ez a közös külügy miniszterhez, ez p. a bécsi franczia nagy követséghez stb.)

járat napjáig magánál tartotta, minthogy a fizetést csak a lejárat napján lehet követelni.

31. §.

Folytatás.

Már alkalmilag emlitettük, hogy az óvást az illetőnek üzlethelyiségében vagy ha ilyen nem volna, lakásán kell kivenni, ha pedig a váltó telepitett, a telep helyén, illetőleg a telepes üzlethelyiségében, vagy lakásán, — mit most avval toldunk meg, hogy ez nem azt teszi, mint ha a hiteles személy ott tartoznék az óvást irásba foglalni, mivel ezt az illető sok esetben meg sem engedi, hanem azt teszi, hogy magát a cselekvényt t. i. az elfogadásra vagy fizetésre felszószólitást okvetlenül ott kell teljesiteni. Kivétel erre nézve azon eset, midőn akár az elfogadásra akár a fizetésre közbenjáró ajánlkozik, mivel az ily óvást másutt is p. a közjegyző irodájában ki lehet venni. Emlitettük már azt is, hogy az óvást a lejárat napján déli 12 órától fogva, vagy ha a lejárat vasárnapra vagy közönséges ünnepre esik, a rá következő napon déli 12 órától fogva legkésőbben az ugyan-e napra következő második köznapon délelőtt 9—12 óra között és délutáni 2—5 óra között lehet kivenni; az óvás a tőzsdén, épen úgy, mint a bemutatás, csak az illető beleegyezésével történhetvén.

Ha azon eset fordul elő, hogy a hiteles személy az illetőnek üzlethelyiségét vagy lakását föl nem találhatta, e körülményt az óvási oklevélben meg kell jegyeznie, de mielőtt ezt tenné, városokban a kapitányi hivatalnál, falukon (kis

és nagy községekben) a község előjárójánál kell kérdést tennie, s hogy e tudakozódása siker nálkül maradt, az óvási oklevélben hasonlóan megjegyeznie. Ha e tudakozást a hiteles személy elmulasztaná, s igy pusztán csak azt jegyezné be az óvásba, hogy az illetőt fel nem találta, az ily óvás ellen a viszkereset alá vett egyén érvényes kifogást tehetne.

32. §.

Folytatás.

A hiteles személy köteles az óvási oklevelet a váltó birtokosának vagy meghatalmazottjának azonnal átadni, s egyúttal a kivett óvást az úgynevezett óváskönyvbe egész terjedelmében beirni oly végből, hogy ha ugyanazon óvásra az érdekelt félnek vagy jogutódjának szüksége volna, azt e könyv alapján akár egyszerü, akár hitelesitett másolatban kiadhassa. Hogy pedig maga az óváskönyv hitelességgel birjon, szükség hogy annak lapjai folyó számmal ellátassanak, hogy az az illető törvényszék elnöke által a hitelesitési záradékkal ellátassék, s hogy e végből vékony zsinórral, melynek két vége az utolsó lapon a hivatalos pecséttel lepecsételtetik, átfüzve legyen, s hogy a kivett óvások napról napról napra és a kelet sorrendje szerint vakarás és igazitás nélkül jegyeztessenek be. Ily óvás-könyvet tartozik e szerint vezetni minden járásbiróság, minden közjegyző és minden váltójegyző.

33. §.

Folytatás.

Azon kérdésre, hogy mely esetben kell óvási oklevelet kivétetni, azt felelhetjük, hogy: 1. el nem fogadás, és 2. nem fizetés esetében, s hogy mindkét esetben az óvás kivétele többféle okokból történhetik, jelesül

1. *El nem fogadás esetében* (természetesen csak idegen váltónál):

a) azon okból, hogy az intézvényezett föl nem található;

b) hogy az, a ki helyette a váltót elfogadná, meghatalmazását igazolni nem tudja;

c) hogy az intézvényezett csőd alá jutott;

d) hogy a váltót csak bizonyos feltétel mellett akarja elfogadni, (p. hogy az összeget másutt fizeti, vagy későbben fizeti stb.);

e) hogy kisebb összeget fogad el, (mely okból, csak az el nem fogadott részre nézve veendő ki az óvás);

f) hogy nem közönséges, hanem névbecsülési elfogadást tesz;

g) hogy a lát utánra szóló váltón az elfogadás keltét ki nem teszi;

h) hogy az elfogadás végett elküldött eredeti váltó, vagy hason példány gondviselője azt ki nem adja;

i) hogy az elfogadóba nem lehet bizni, hogy az összeget lejáratkor kifizeti, mert p. az elfogadás után már valamely tartozásért ellene a végrehajtás sikertelenül kisértetett meg;

k) azon okból, hogy az oly *saját váltóban,* mely lát után bizonyos idő mulva fizetendő, a

láttamozás kelte ki nem tétetett. (Hogy ezen okból, sem a saját, sem az idegen váltóra nézve viszkeresetet (biztositásit) nem lehet inditani, azt már fentebb emlitettük.)

És netaláni egyéb okokból.

2. *Nem fizetés esetében, még pedig mind idegen, mind saját váltónál.*

a) azon okból, hogy az intézvényezett névbecsülésből fizet;

b) hogy az intézvényezett (illetőleg a kibocsátó), vagy a telepes nem található, vagy pedig csőd alá jutott;

c) hogy a fizető az összegnek csak egy részét fizeti;

d) hogy nem a váltóban kitett pénznemmel akar fizetni;

e) hogy nem készpénzzel, hanem más értékkel p. áruval akar fizetni;

f) hogy az elfogadótól (illetőleg kibocsátótól), jogilag különböző telepes nem fizet;

g) hogy nem készpénzbeli vagy lejárt váltóbeli követelését akarja beszámitani;

h) hogy nem a telep helyén akar fizetni;

i) hogy a lejárat napján déli 12 óráig nem fizet;

k) hogy a fizetést valamely feltétel alatt ajánlja p. haladékot kér.

És netaláni egyéb okokból.

Megjegyezni kivánjuk itt, hogy miután a tapasztalás azt mutatja, hogy a váltóbirtokos, saját érdekénél fogva, nagyon is vigyáz arra, hogy az óvást, egy vagy más okból, kivétesse, s az óvás kivételével inkább visszaél, azaz akkor is óváshoz folyamodik, midőn arra szükség nincs:

még fontosabb a tanulóra nézve azon eseteket tudni, melyekben óvást kivétetni teljesen fölösleges. Ily esetek pedig, föltéve, hogy az idegen váltó már el van fogadva, még pedig az intézvényezett által, és nem névbecsülésből, hanem az intéző megbizása folytán (a saját váltó már a kiállitás ténye által elfogadott lévén) a következők:

1. Midőn a váltóbirtokosnak egyetlen egy megelőzője sincs, vagy ha vannak, ezek az óvást a *költség nélkül* vagy *óvás nélkül* szókkal *mindnyájan* elengedték.

2. Ugyanezen esetben, ha a telepitett váltón a telepes az intézvényezettől, illetőleg kibocsátótól jogilag nem különböző személy (p. fizetések tételére meghatalmazottja, vagy vidéki fióküzletének a vezetője).

3. Ha maga a váltóbirtokos a telepes, mi legtöbbnyire a vásárok alkalmával kiállitott váltóknál, valamint takarékpénztári és bankintézeti váltóknál fordul elő (p. ha a váltó így szól:

Szeged, okt. 17. 1877. 100 for.

Fizessen ön ezen váltónál fogva stb.

Berg J. úrra Szabadkán.

Elfogadom Berg J.

Blau K.

Fizetendő Blau K.-nál Debreczenben.

vagy pedig így szól:

Szeged, okt. 17. 1877. 100 for.

Fizetek ezen váltónál fogva Blau K. úrnak stb.

Fizetendő Blau K. úrnál Berg J.

Debreczenben.

HARMADIK FEJEZET.

III. Az értesités (Notification.)

34. §.

Az értesités az el nem fogadás vagy nem fizetés miatt megóvatolt váltó birtokosának azon cselekvénye, mely által a maga megelőzőjét a váltó el nem fogadásáról, illetőleg ki nem fizetéséről irásban tudósitja. Az értesités e szerint kétféle, u. m. vagy az el nem fogadást, vagy pedíg a nem fizetést adja benne tudtára a megelőzőnek a váltóbirtokos. Lássuk előbb is az elsőfélét.

a) Ez értesitést lehet tenni mind azon okokból, melyeket a föntebbi 33. §-ban 1. alatt elősoroltunk, kivévén a g) és k) alatt emlitetteket, mert ezen okokból az értesités teljesen fölösleges volna, miután ez esetekben az elfogadás, illetőleg láttamozás megtörtént.

b) Ez értesitéshez a váltóbirtokos az óvási oklevelet nem mellékeli, de épen ezért kell, hogy értesitésében mind a megóvatolt váltót közelebbről megjelölje vagy épen lemásolja, mind pedig azt is kitegye, hogy az óvás mikor vétetett ki; ellenben azon esetben, ha vagy az ő megelőzője, vagy valamelyik korábbi megelőzője biztositást (miről alább szólunk) adott volna, köteles ennek az óvási oklevelet azonnal átadni.

c) A névbecsülő, (a mint ezt már föntebb a 14. §-ban láttuk), akár első- akár másodrendű legyen, ez értesitéshez az óvási oklevelet azonnal mellékeli, minek oka az, hogy ő nincs jogositva biztositást követelni.

d) Ez értesitést lehet tenni, az óvás kivétele után legfeljebb 2 nap alatt.

e) Ez értesités posta utján és vevény (recepisse) mellett történik. Czélszerű, hogy a váltóbirtokos, mind maga az értesités boritékára ráirja e szókat: „váltó óvási ügyben,“ mind a vevényben a postatiszt által ugyanezeket bejegyeztesse, habár a törvény szerint elegendő, ha a váltóbirtokos csak azt bizonyitja is postai vevénynyel, hogy a megelőző számára a meghatározott napon levelet adott fel, kivévén mindazáltal, ha a megelőző bebizonyitaná, hogy a feladott levél nem váltó óvásról való értesitést foglalt magában.

f) A megelőző a maga megelőzőjét, s ez ismét a magaét s igy tovább azonnal, s legfeljebb az értesités vételétől 2 nap alatt értesiti, de az olyan megelőzőt, ki a váltói kötelezettségből valamely *figyelmeztetés* (engedményezés, szavatosság nélkül) használása által kilépett, értesiteni nem szükség, valamint nem szükség az oly megelőzőt sem, ki üres forgatmánynyal ruházta át a váltót. Ily esetben tehát, ha ez mégis előfordulna, azon legközelebbi megelőzőt lehet értesiteni, ki forgatmányában a helyet megjelölte.

g) Ez értesités elmulasztásának nincs ugyan, az uj törvény szerint az a következése, a mi volt a régi váltótörvény (1840-ki) szerint, hogy t. i. a beadott viszkeresetet a biróság, ha az értesités bizonyitva nincs, figyelembe nem veszi vagyis a viszkeresetnek helyt nem ad, de azon következése az uj törvény szerint is van, hogy „a váltóbirtokos vagy forgatmányos, ki az értesitést elmulasztja vagy azt nem közvetetlen

megelőzőjéhez intézi, az ebből eredő kárt az öszszes, illetőleg az átugrott megelőzőknek megtériteni köteles.

Lássuk most a második-félét. A nem-fizetés miatti értesitésről áll mind az, a mit most az el nem fogadás miatti értesitésről az a) — g) pontok alatt mondtunk, azon különbséggel

a) Hogy ez értesitést lehet intézni a kezeshez is, mert a törvény szerint (68. §.) a váltóbirtokosnak kötelessége a kezes elleni kereseti, illetőleg viszkereseti jog megszerzésére és fenntartására mindazokat teljesiteni, melyeket a jelen törvény azon váltókötelezettek elleni kereseti, illetőleg viszkereseti jog fentartására előszab, a kikért a kezesség vállaltatott. Világos e szerint, hogy a kezes ellen óvást is, és mindazon okokból ki lehet venni — feltéve, hogy a kezes, a közönséges elfogadást tett intézvényezettért, illetőleg kibocsátóért vállalt kezességet — melyeket fentebb a 2. a).—k) alatt elősoroltunk.

b) Hogy ezen értesitést lehet tenni, *kivétel nélkül*, mindazon okokból, melyeket a 33. §-ban 2. a)—k) alatt emlitettünk.

c) Hogy azon esetben, ha valamelyik megelőző fizet, ennek a váltóbirtokos már nemcsak az óvási oklevelet, hanem evvel együtt a váltót is kiadni tartozik.

d) Hogy a váltóbirtokos, illetőleg azon forgatmányos, ki neki a váltót kifizette, az előzők átugrása esetében ezeknek nemcsak kártérítéssel tartozik, hanem az ellenök támasztott viszkereset perköltségei sem itéltetnek meg neki, és ezenkivül a lejárattól (illetőleg a fizetés idejétől) a keresetre hozott birói határozat kézbe-

sitéséig járó kamatot sem követelheti. Igy p., a kamatot illetőleg, ha Spitz váltóbirtokos a IVa. alatti váltónál fogva, mely, tegyük, hogy 1877. jun. 5. járt le, az ugyanezen napon (mert az elfogadó Gutmann nem fizetett) kivett óvásnál fogva Klein Mihály ellen indit viszkeresetet, és ettől, vagyon nem létében, a pénzt meg nem kaphatván Kern M. ellen fordul, kinek a viszkeresetre hozott határozat a mondott év okt. 5. kézbesittetik, Spitz hiába kéri a jun. 5-től okt. 5-ig az 500 for. után járó 6%-os kamatot, mert ez neki megitéltetni nem fog, valamint nem a perre tett költsége sem. Ugyanezen eset állana elő, ha felteszem Spitzet Róth a vett értesités folytán azonnal kifizetvén, most Róth fordulna Klein ellen, s ettől a pénzt meg nem kaphatván, vagy a gőzmalom r. társulat vagy Kern ellen lépne föl.

NEGYEDIK FEJEZET.

IV. A fizetés.

35. §.

A fizetésről, ezen legeminensebb váltói cselekvényről, a következőket kell szem előtt tartani:

a) Ha a lejárat napján déli 12 óráig a váltó fizetés végett be nem mutattatik, a fizetni kivánónak még harmadfél napig várnia kell; azaz annyi ideig a mennyit a törvény a nemfizetés miatti óvás kivételére rendel (ha vasárnap vagy közönséges ünnep jő közbe, az természetesen ez esetben sem számittatik), s ezen idő eltel-

tével az összeg a váltóbirtokos veszélyére és költségére a biróságnál letehető, s ezt a fizető teheti a nélkül, hogy a váltóbirtokost, ha mindjárt ismerné is azt, a rendes úton, ha pedig nem ismerné — a mi forgatott váltónál nagyon valószinü — hirdetményileg megidéztetné. E letétel által a fizető azt nyeri, hogy a pénzt nem kell őriznie, s azt, hogy a letétel napjától fogva ő tőle kamatot nem követelhetni.

b) Ha a váltó fizetés végett az óvás kivételére rendelt határidő alatt, vagy a lejárat napján déli 12 óráig bemutattatik, az esetben, ha e váltón forgatmányok vannak, a fizető vizsgálja meg, ha vajon a bemutató jogositva van-e az öszveg fölvételére, azaz ha a bemutató nem maga a váltóbirtokos, a váltó *meghatalmazásul* vagy *behajtás végett* rá van-e forgatva, vagy ha nem volna, bir-e a pénz fölvétele végett hiteles alakban kiállitott meghatalmazó-levéllel; vizsgálja meg továbbá, ha vajon a hátiratok szakadatlan lánczolatban következnek-e egymásra s pedig tekintet nélkül arra, hogy egyik vagy másik forgató vállalhatott-e váltói kötelezettséget, s tekintet nélkül arra hogy egyik vagy másik forgatmány hamis lehet, mert a fizetőt a törvény sem arra nem kötelezi, hogy idő veszteséggel és fáradságosan járjon végére a forgatók váltó képességének, sem arra, hogy a hátiratok valódiságát vizsgálja. A hátiratok pedig szakadatlanul az esetben következnek egymásra, ha idegen váltón az első forgatmány alatt a rendelvényes (illetőleg intéző-rendelvényes), saját váltón pedig a rendelkező neve áll, s azon túl minden későbbi forgatmány alatt annak neve áll, ki a közvetle-

nül megelőző forgatmányban mint forgatmányos fordul elő. E vizsgálatnál azonban szem előtt kell tartani azt, hogy a törvény azt teszi föl, hogy ha valamely üres forgatmányra teljes forgatmány következik,a teljes forgatmány aláirója üres forgatmány mellett jutott a váltó birtokába; valamint szabály az is, hogy a mely forgatmányok ki vannak törülve, azokat a fizető ugy tekintheti, mint ha nem is irattak volna rá a váltóra. Ha e vizsgálat alkalmával a fizetni akaró azt veszi észre, hogy a hátiratok nem függenek össze szakadatlan sorban, vagyis a hátiratok között hézag van, akkor legokosabban cselekszik, ha az öszveget hasonlóan a biróságnál teszi le.

A hézagot e szerint meg kell különböztetni az üres forgatmánytól, mely rendesen üres helyet hagy a váltó hátán, de hézagot nem okoz; holott hézag esetében a váltón rendesen nincs üres hely, hanem vizsgálat után az derül ki, hogy egy forgatmány kimaradt. Lássunk egy ily hézagot.

Ha valamely váltónak a hátán ily forgatmányok vannak:

1. *Helyettem Bing Á. úrnak*
Beregszász, jul. 20. 1876.
Kohn S.

2. *Bing Á.*

3. *Helyettem Veres Sándornak*
Arad, jul. 30. 1876.
Schwarz J.

4. *Helyettem Beer K-nak*
Temesvár, aug. 9. 1876.
Karg D.

annak, a ki e hátiratokat figyelmesen megvizsgálja, azonnal szemébe tűnik, hogy a 2. számnál nincs hézag, hanem hogy az csak üres forgatmány, s hogy a 3. számú Schwarz J. forgató oda magát mint forgatmányost bizvást beirhatta volna, de hézag van a 3. és 4. szám között, mert a 4. szám alatt Karg D. mint forgató fordul elő, holott ő a közvetetlenül megelőző 3. szám alatt nem fordul elő mint forgatmányos. Az e váltót bemutató Beer forgatmányosnak e szerint az illető azt fogja mondani: barátom, e váltó hézagban szenved; e váltót Karg vagy lopta, vagy találta; s igy fizetni nem fogok, hanem a pénzt a biróságnál leteszem. Megtörténhetik azonban, hogy a hézag után következő forgatmányos egészen jogos uton jutott a váltó birtokába, p. ha a forgatmányos meghalt, s fija a váltót örökségbe kapván, azt hátirat utján másra ruházta. Azonban ily esetben is tanácsosabb a pénzt a biróság kezeibe adni.

c) Hogy az öszveget a váltón kitett pénznemben kell kifizetni azon esetben, ha az a váltón e szóval: *valósággal* (effectiv) vagy *természetben* (in natura) világosan kiköttetett. Ha p. a váltó igy szólana: fizessen ön kétszáz darab Napoleon aranyat *természetben*, vagy 500 darab egy forintos tallért *valósággal:* a váltóbirtokos más pénznemmel, ha szintén a fizető az árfolyam különbözetet megtéritené is, megelégedni nem tartozik. Ha azonban a *valósággal* vagy *természetben* szó nincs a váltón, és a fizetés helyén az illető pénznem vagy számitási érték nincs folyamatban, ez esetben a fizetést a folyamatban levő pénznemben lehet teljesiteni, s az ily fizetéssel

a váltóbirtokos megelégedni tartozik az esetben, ha neki az árfolyam különbözet megtérittetik, miről a törvény azt mondja, hogy a magyar korona területén fizetendő ily váltóra nézve azon árfolyam az irányadó, mely a budapesti tözsdén a fizetési napot megelőzőleg utólszor jegyzett árfolyamok középáraként mutatkozik. E pedig azt teszi, hogy ha p. a váltó 200 Napoleon (20 francos) aranyról szól, s a váltó, teszem, jul. 5. fizetendő, végire kell járni, hogy jul. 4. mi volt az árfolyama az ily aranynak mind készpénzben mind áruban p. ha készpénzben ért 10 frt 25 kr., áruban pedig 10 frt 31 krt (azaz enynyit érő árut adtak érte), akkor egy ily aranyért a két folyam középárát azaz 10 frt 28 krt kell kifizetni; ha pedig jul. 4. ez arany árfolyam — mert ily pénznemben üzlet nem történt — a tözsdén nem jegyeztetett volna, akkor menni kell visszafelé t. i. jul. 3-kára, 2-kára stb., mig oly napra akadni, melyen az ily arany árfolyama feljegyeztetett. Ez árfolyamot a nagyobb ujságok rendesen közlik, ha azonban a váltóbirtokos ezeknek e tekintetbe hitelt nem adna, akkor az illető árfolyamot a budapesti tőzsde bizottság bizonyitványával kellene igazolni.

d) Hogy valamint az idegen váltót első vagy másodrendű névbecsülésből el lehet fogadni, ugy lehet azt, sőt lehet a saját váltót is, névbecsülésből kifizetni. A névbecsülési fizetés az idegen váltóra nézve vagy az intézvényezett vagy a szükségbeli utalványozott által teljesittethetik, s ez az első rendű névbecsülési fizetés; vagy, ha ezek közül egyik sem volna hajlandó fizetni, valamelyik forgató vagy egyszerű köz-

benjáró által, s ez a másodrendű névbecsülési fizetés, s ez utóbbi a saját váltónál is előfordulhat. Hogy pedig mindenki jogositva van, akár idegen akár saját váltót névbecsülésből kifizetni, azt a törvény (62. §.) világosan mondja, midőn igy szól: A váltóbirtokos a névbecsülésből ajánlott teljes fizetést, *bárkitől* származzék is ajánlat, vissza nem utasithatja, mert ha visszautasitaná, — mondja tovább a törvény, — viszkeresetét a névbecsült és ennek következői ellen elveszti.

e) Hogy az első rendü névbecsülőkre nézve a fizetésnél is épen ugy, mint ezt az elfogadásnál láttuk, a váltóbirtokos sorrendet tartozik tartani. Elsősége van tehát az intézvényezettnek, s ha ez nem fizetne, a szükségbeli utalványozottnak. Sőt fizetésnél, a másodrendü névbecsülők között is — nem ugy, mint az elfogadásnál — sorrendet kell tartani, s igy annak adni elsőséget, a kinek fizetése által legtöbben szabadulnak a kötelezettség alól. Ha azért valamely forgató vagy egyszerü közbenjáró az intézőre, illetőleg rendelkezőre ajánlaná a névbecsülési fizetést, az ilyennek valamennyi ajánlkozó fölött elsősége volna. Az ily névbecsülési fizetésre ajánlkozó tehát óvatos legyen, mert, a törvény szerint (64. §.), azon közbenjáró, ki a váltót kifizeti, jóllehet, hogy más, kit a váltó vagy az óvás tartalma szerint elsőség illetett, a fizetésre késznek ajánlkozott, nem indithat viszkeresetet azon forgatók ellen, kik a jogosultabb közbenjáró részéről ajánlott fizetés folytán a kötelezettség alól szabadultak volna. Igy a VI. a. alatti váltón már a Klein Mihályra tett névbecsülési elfogadás állván, ha fizetés alkalmával Karg J., Róth J.-re

tenne névbecsülést és Spitz Kargtól fogadná e a fizetést, Karg nem indithatna fizetési viszkel resetet Róth, a gőzmalom r. társulat és Kern ellen, mert ezek mind a hárman azt mondanák: Karg láthatta a váltóból, hogy mi már a Kleinra tett másodrendü névbecsülési elfogadásnál fogva a kötelezettség alól megszabadultunk, forduljon tehát csak Klein, Barna és Őri ellen. Ha ily esetben, midőn t. i. már valamely közbenjárónak elfogadása rajta áll a váltón, az történik, hogy a lejáratkor az illető, példánkban Berg, fizetéshez nem juthat, nem pedig azért, mert p. vagy az intézvényezett fizetett, vagy a szükségbeli utalványozott ajánlott névbecsülési fizetést, ily esetben a névbecsülési elfogadó a fizetőtől ⅓ % váltódijat (Wechsel-Provision) *) követelhet, de természetesen nem váltói, hanem köztörvényi uton, miután se a váltó, se az óvás nincs kezei között.

f) Hogy midőn a törvény (38. §.) azt mondja, hogy a váltóbirtokos a felajánlott részletfizetést vissza nem utasithatja, ezt ugy kell érteni, hogy csak azon részletfizetést nem utasithatja vissza, melyet idegen váltón az intézvényezett nem névbecsülésből, hanem az intéző megbizása folytán, valamint saját váltón a kibocsátó ajánl. Mert abból, hogy a már emlitett 62. §. névbecsülés esetében *teljes* fizetésről szól, következik, hogy részletfizetéssel csak nem-névbecsülési fizetés

---

*) A váltódíj nem a levelezésért vagy postabér fejében járó díj, hanem a polgári keresetnek egy neme. A ker. törvény 284. §. szerint a díjat (Provision), a kereskedő minden munkájáért kikötés nélkül is követelheti. A váltódíjat, természetesen, nem-kereskedő is.

esetében tartozik a váltóbirtokos megelégedni. Világos ez különösen abból, hogy a névbecsülésből fizetőnek (fizetési) viszkereseti joga levén, e jogot, ha részletfizetést tett, azon okból nem érvényesithetné, mert a részletfizetőnek csak a váltó *másolatán* adatik nyugtatvány; már pedig a (fizetési) viszkereset meginditására az eredeti váltó szükséges. De egyébiránt is, a részletfizetést a törvény a *Fizetés* czimü, a teljes fizetést pedig a *Névbecsülési fizetés* czimü szakasz alatt emliti. A törvény átalánosságban csak részletfizetést emlitvén, következik, hogy ha az illető p. 1000 forint váltóösszegből bármely kicsiny részt, teszem csak 10 forintot fizetne is, a váltóbirtokosnak avval meg kell elégedni, magától értődvén, hogy az összeg többi részére nézve óvást kell kivétetnie.

g) Hogy a kibocsátó, illetőleg közönséges elfogadó, a lejárat napján déli 12 óráig tartozik fizetni.

36. §.

Folytatás.

Arra nézve, hogy miféle iratokat tartozik átadni a váltóbirtokos a fizetőnek, különbséget kell tenni, hogy a fizetés névbecsülésből, vagy nem névbecsülésből tétetik-e.

a) Ha a fizetés névbecsülésből tétetik, a fizetőnek joga van kivánni, hogy neki az eredeti, illetőleg (ha az idegen váltó több hason példányban állittatott ki) az elfogadott váltó, továbbá, ha külön meghatalmazó-levél mellett vétetik fel a pénz, e meghatalmazó-levél, és a nem-fizetés

(t. i. az utasitott általi) miatt kivett óvási oklevél — de csak ugy, ha ennek költségét megtériti — neki átadassék.

b) Ha pedig a fizetés nem-névbecsülésből, azaz idegen váltóra nézve az intézvényezett által az intéző megbizása folytán, saját váltóra nézve pedig a kibocsátó által tétetik, ez esetben óvásra nem levén szükség, a fizetőnek csak a váltót, s esetleg a meghatalmazó-levelet kell átadni; ha ő az összegnek csak egy részét fizette le, nem magát a váltót, hanem csak annak másolatát kell átadni, a melyen azonban a részfizetést nyugtatni, s egyúttal magán a váltón is meg kell azt jegyezni.

Valahányszor, t. i. teljes fizetés esetében, maga a váltó adatik át a fizetőnek, a fizető megkivánhatja, hogy az összeg fölvételét az illető nyugtatványozza, mi rendesen e kifejezéssel történik: *e váltó ki van egyenlitve*, vagy még gyakrabban e franczia szókkal: *pour acquit* (nyugtatványul), s természetesen hozzájárul a pénzfelvevő aláirása.

Nem kell azonban azt gondolni, hogy a váltó akkor, midőn az a fizetőnek átadatik, pályáját minden esetben megfutotta, mert az oly váltóra nézve, melynek vagy több hasonpéldánya, vagy több másolata van, váltói kötelezettségek, még a teljes fizetés után is, állhatnak fenn. Lássuk e tekintetből a következő mintákat:

XI. a) Hason példányok.

I.

Alexandria, jul. 30. 1876. *500 frt.*

Lát után két hónapra fizessen ön ezen ***első*** ***vál-tónál*** *fogva Menotti M. úrnak*

ötszáz forintot egy forintos tallé-rokban

Értéke számlában, tudósitás szerint.

Berg J. úrra Budapesten

Elfogadom Berg J. aug. 25. 1876.

Perotti K.

II.

Helyettem Perrier
N. úrnak.
Alexandria, aug. 2.
1876.
Menotti M.

Helyettem Carrier
Ch. úrnak.
Marseille, aug. 8.
1876.
Perrier N.

Alexandria, jul. 30. 1876. *500 frt.*

Lát után két hónapra fizessen ön ezen ***másod*** *váltónál fogva Menotti M. úrnak*

ötszáz forintot egy forintos tallé-rokban

Értéke számlában, tudósitás szerint

Berg J. úrra Budapesten

Perotti K.

az ***első*** *az elfogadás eszközlése végett elküldetett* ***Wahr K. úrnak Budapestre.***

III.

Helyettem Perrier N. úrnak. Alexandria, aug. 2. 1876. Menotti M.

Helyettem Carrier Ch. úrnak. Marseille, aug. 8. 1876. Perrier N.

Helyettem, Wild M. úrnak Lyon, aug. 26. 1876. Carrier Ch.

Helyettem Várai S. úrnak Bécs, aug. 30. 1876. Wild M.

Helyettem Sütő J. úrnak. Győr, okt. 28. 1876. Várai S.

Alexandria, jul. 30. 1876. *500 frt.*

Lát után két hónapra fizessen ön ezen ***harmad*** *váltónál fogva Menotti M. úrnak*

ötszáz forintot egy forintos tallérokban

Értéke számlában, tudósitás szerint

Berg J. úrra Budapesten *Perotti K.*

az első az elfogadás eszközlése végett elküldetett ***Wahr K. úrnak Budapestre.***

IV.

Helyettem Perrier N. úrnak. Alexandria, aug. 2. 1876. Menotti M.

Helyettem Carrier Ch. úrnak. Marseille, aug. 8. 1876. Perrier N.

Helyettem König S. úrnak Lyon, aug. 26. 1876. Carrier Ch.

Helyettem Beer J. úrnak Budapest, aug. 30. 1876. König S.

Alexandria, jul. 30. 1876. *500 frt.*

Lát után után két hónapra fizessen ön ezen ***negyed*** *váltónál fogva Menotti M. úrnak*

ötszáz forintot egy forintos tallérokban

Értéke számlában, tudósitás szerint

Berg J. urra Budapesten

Perotti K.

az első az elfogadás eszközlése végett elküldetett ***Wahr K. úrnak Budapestre.***

Tegyük fel, hogy Carrier, az a Carrier, ki megelőzője Perrier utján, még egy harmad és egy negyed példányt kivánt Perotti intézőtől, s noha amazt már Wildre, emezt pedig Königre forgatta, a másodpéldánynyal, melyen ő mint utolsó forgatmányos áll, okt. 25. napján (mert az aug. 25. elfogadott, lát után 2 hónapra szóló váltó ekkor jár le) megjelen Wahrnál Budapesten, — mert ennek, illetőleg Perriernek leveléből megtudta, hogy Berg a váltót aug. 25. fogadta el —, megjelen pedig oly czélból, hogy az első váltót Wahrtól átvegye, s ennek, és a kezei között lévő másod váltónak alapján az 500 ezüst forintot Bergtől megkapja. — Itt először is az a kérdés merül föl, vajon Wahr a gondviselő, még az esetben is, ha tudná, hogy Carrier e váltónak harmad és negyed példányát két különböző személyre forgatta, kiadhatja-e neki bizvást az elfogadott első példányt. Felelet: kiadhatja, sőt köteles kiadni, mert Carriernek az első példányhoz való joga a törvény 36. és 72. §§-ai értelmében igazolva van. Másik kérdés az, hogy Berg, kiről tegyük fel, hogy tudomással bir egy harmad és egy negyed váltónak Carrier által tett tovább forgatásáról, fizethet-e, az első és másodpéldány kiszolgáltatása mellett, Carriernek. Felelet: bizvást fizethet, mert a törvény szerint (71. §. 1. pont) az oly forgató, ki ugyanazon váltónak több példányát különböző személyekre ruházta át, még az összeg felvétele után is váltói kötelezettségben marad. Mindegy volna e szerint, ha Sütő a harmad váltóval, Beer pedig a negyed váltóval, akár Carrier után — tegyük okt. 26-kán —, akár vele, okt. 25-én, egy és

ugyanazon perczben jelentkeznek Bergnél, mert Berg az utóbbi esetben is Carriernek fog fizetni, mivel csak ettől kaphatja vissza az elfogadta első példányt. Carrier ekkor körülbelül igy fog, — az utóbbi esetben — szólani Sütőhöz és Beerhez : „Édes barátim, nekem akkor, midőn a másod váltó kezeim között lévén, még egy harmad és egy negyed váltó kiállitását kivántam, három üzletre volt kilátásom, ugymint Wilddel, Königgel és Kernnel, ez utóbbival való üzletem azonban létre nem jövén, a másod példányt fel nem használhattam, s igy evvel, a lejáratkor jelentkeztem. Hogy Wahr gondviselőnél önöket megelőztem, ez puszta véletlenség, mivel ellenkező esetben Wahr önök közül is egyiknek vagy másiknak épen ugy ki tartozott volna adni az elfogadott példányt, a mint kiadta nekem. Egyébiránt, előre tudva azt, hogy a harmad és negyed váltó fizetés végett ma (okt. 25.) vagy holnap be fog mutattatni, én hoztam magammal 500 ezüst forintot, s miután látom, hogy e váltók rendben vannak, a hoztom *) 500 forintot Sütő urnak, a most kaptom 500 forintot pedig Beer urnak ezennel átadom.“ Magától értődik, hogy ha Carrier nem igy tenne, hanem vonakodása által pert akasztana nyakába, mind Sütő, mind Beer, a Wahr és Berg ellen azonnal kivett óvás mellett, tőle az 500—500 e. forintot

---

*) Hogy az ilyes szólásokban, a midőn t. i. az áthatό ige mult részesülőjét szerkezeti állapotban használjuk, nem, a hoztam, hoztad, hoztuk, hoztátok, hozták alak a helyes, hanem a hoztom, hoztod, hoztunk, hoztotok hoztok alak, azt „Kisérlet három kérdés megfejtésére“ cz. munkám 47—50. lapjain, azt hiszem, czáfolhatatlan okokkal megmutattam.

fizetési viszkereset utján sikerrel követelhetnék. Hogy Berg az esetben, ha Sütő és Beer, Carrier után jelentkeznek nála, mit válaszolt volna nekik, azt könnyü elgondolni. Ő röviden csak annyit mondott volna: Én e váltó másod példányára az 500 e. forintot ma (vagy tegnap) Carriernek kifizettem, s mind az első mind a másod példány kezeim között van; Önök e szerint kereskedjenek megelőzőiken (Sütő: Várain, Wilden és Carrieren; Beer: Königen és Carrieren).

Hasonlóan állana a dolog Carrier kötelezettségét illetőleg az esetben is, ha vagy Sütő vagy Beer kapta volna meg Carrier előtt az elfogadott első példányt. Ha azt p. Beer, a negyed váltóbirtokosa kapta meg Wahr gondviselőtől, és e két példány kiadása mellett az összeget neki Berg kifizette, Berg minden további kötelezettségtől ment. Ha azért még az nap vagy másnap Sütő őt a fizetésre felszólitaná, ennek ő azt fogja felelni: „E harmad példány a már általam kifizetett negyed példánytól annyiban eltér, hogy az enyémen a Carrier következői König és Beer, az ön harmad példányán pedig a Carrier következői Wild, Várai és Ön; tessék tehát az összeget Carriertől követelni.“ Carrier pedig ez esetben Berget arra fogja kérni, hogy miután Berg a harmad vagy negyed példányt kifizette, a később jelentkező példány birtokosát utasitsa N. N. üzlettársához, mint a kinél ő (Carrier) az 500 e. forintot már letette. Ő pedig a maga másod példányát bizvást megsemmisitheti.

Ha továbbá azt teszszük föl, hogy Carriernek csak Wilddel és Kernnel volt szándéka üzletet csinálni, és igy csak egy *harmad* példányt ki-

vánt; miután Kernnel az üzlet nem sikerült, a másod példányra okt. 25. Bergtől a pénzt fölvette, ez esetben a harmad példánynál fogva kötelezettségben maradtak Sütőnek ezen megelőzői: Várai, Wild, Carrier, mert a törvény (71. §. 1. pont) azt mondja továbbá, hogy ily esetben váltó kötelezettségben maradnak az oly későbbi forgatók, kiknek aláirásai a fizetéskor visszamaradott példányokon (példányon) léteznek.

Mindezekből pedig azt a tanulságot lehet levonni, hogy másod-, harmad-, negyed stb. váltót csak oly forgatótól lehet bizvást elvállalni, kinek szilárd hitele van, mivel az elfogadó csak egynek, ki t. i. az elfogadott példányt neki átadja, tartozván fizetni, a váltóbirtokos, jogát, legtöbb esetben, csak megelőzői ellen érvényesitheti.

De lássuk a másolatokat.

XII. aa. Másolatok.

I.

Helyettem Perrier N. úrnak Bécs, sept. 5. 1876.
Todd J.

Helyettem Karner Ch. úrnak Marseille, szept. 15. 1876.
Perrier N.

Pozsony, szept. 3. 1876. *200 N. arany*

Mától négy hónapra fizetek ezen váltónál fogva Todd J. úrnak

kétszáz Napoleon aranyat

Véri J.

II.

Helyettem Perrier N. úrnak.
Bécs, szept. 5. 1876.
Todd J.

Helyettem Karner Ch. úrnak.
Marseille, szept. 15. 1876.
Perrier N.

eddig másolat

Helyettem Kern M. úrnak
Prága, szept. 25. 1876.
Karner Ch.

Másolat

Pozsony, szept. 3. 1876. *200 N. arany*

Mától négy hónapra fizetek ezen váltónál fogva Todd J. úrnak

kétszáz Napoleon aranyat.

Véri J.

III.

Helyettem Perrier N. úrnak
Bécs, szept. 5. 1876.
Todd J.

Helyettem Karner Ch. úrnak
Marseille, szept. 15. 1876.
Perrier N.

eddig másolat

Helyettem Kern M. úrnak
Prága, szept. 25. 1876.
Karner Ch.

eddig másolat

Helyettem Várai S. úrnak
Budapest, okt. 4. 1876.
Kern M.

Helyettem Sós J. úrnak
Győr, okt. 10. 1876.
Várai S.

Másolat

Pozsony, szept. 3. 1876. *200 N. arany*

Mától négy hónapra fizetek ezen váltónál fogva Todd J. úrnak

kétszáz Napoleon aranyat

Véri J.

Szánt szándékkal választottunk *saját* váltót, nehogy a tanuló, figyelem kivül hagyván a törvény 112. §-ának 9. pontját, a 76. §. szövegéből azt következtesse, hogy a saját váltónak másolatát nem lehet venni, vagy hogy az ily másolatra nézve, a tett fizetés után, már kötelezettség nem állhat fönn.

Tegyük fel most, hogy Kern, kinek mint forgatmányosnak birtokában van a XII. aa. alatti II-vel jelölt másolat, végére jár annak, hogy kinél van az eredeti váltó (mert e váltó saját levén, azt hogy az eredeti elfogadás végett, kihez küldetett, rájegyezni nem is lehetett); a miről a jelen esetben Karnernek a másolaton lévő eredeti forgatmányából könnyen meggyőződhetik, Karnert az eredetinek kiadására felszólitja, és 1877. jan. 3., mint a lejárat napján, fizetés végett mind a két váltót Véri G.-nek bemutatja. Kérdés, tartozik-e Véri a 200 aranyat kifizetni Kernnek? Kétségkivül tartozik, mert az eredeti és a másolat egymást tökéletesen kiegésziti, amazon több eredeti, emezen pedig habár csupán egy (t. i. a Karner forgatmánya), de az eredetivel összefüggő aláirás lévén. Magától értődik, hogy Véri, midőn fizetett, az eredeti váltót is, a II. sz. alatti másolatot is átvette.

Tegyük viszont azt az esetet, hogy Sós J. a III. sz. alatti másolat birtokosa, kinek a váltóján már kétszer áll az *eddig másolat*, miután végére járt, hogy az eredeti Karnernél van, ehhez fordul, s az eredeti és III. sz. másolattal Vérit lejáratkor felkeresi. Kérdés, fog-e neki fizetni Véri? Felelet: nem fog, mert az eredeti és a III. sz. másolat egymást csak látszólag egésziti ki, mert

az ő másolatán a Karner Ch. forgatmánya nem eredeti, a minek ennélfogva Véri hitelt adni nem tartozik. Sósnak tehát, hogy fizetéshez juthasson, okvetetlenül meg kell szereznie a II. sz. alatti másolatot is, mert csak a három váltó együtt mutat (összefüggő) *eredeti* forgatmányokat, — s kétséget nem szenved, hogy Véri, e 3 váltó átadása mellett Sósnak fizetni tartozik.

Menjünk vissza ismét az első esetre, a midőn t. i. Véri Kernt kifizette, s tegyük azon kérdést, hogy Sós, a ki már sem az eredeti, sem a II. sz. alatti másolatot meg nem kaphatja, mert ezek már a kibocsátó Véri kezei között vannak, mi uton és kinn vagy kiken követelheti Sós a 200 aranyat? Felelet: azon okból, mert Véri nem fizet, óvást kell kivétetnie, s azon megelőző ellen fordulnia viszkeresettel, kinek *eredeti* aláírása van az ő másolatán. Ilyen pedig van kettő u. m. Várai és Kern, kik közől elvégre is Kern tartozik a 200 aranyat megfizetni.

Látjuk ezekből, hogy azon esetben, ha a váltónak egynél több másolata vétetett, azon forgatók, kiknek a fizetés alkalmával a fizetőnek vissza nem adott másolaton vagy másolatokon *eredeti* forgatmányaik vannak, még azután is (föltéve, hogy az óvás annak idejében kivétetett) váltókötelezettségben állanak; látjuk egyuttal azt is, hogy a milyen kényelmes dolog, hason példány helyett, másolatra irni a forgatmányt, épen oly bajos, másolattal, fizetéshez jutni.

IV. SZAKASZ.

A váltói jog érvényesitése.

37. §.

A váltói jog érvényesitésén értjük a váltóbirtokosnak azon jogát, mely szerint egy felől még a lejárat előtt is biztositékot követelhet arra nézve, hogy az öszveg neki, vagy annak kire váltói jogát átruházta, okvetetlenül ki fog fizettetni, másfelől a lejáratkor, akár volt biztositásra szükség, akár nem, a váltó öszveget behajthatja.

Biztositékot követelhetni pedig a lejárat előtt I. Biztositási viszkereset által; magát a váltóöszveget pedig követelhetni a lejáratkor: II. Fizetési viszkereset —; III. viszváltó—; IV. Zálogjog —; V. Megtartási jog által,

ELSŐ FEJEZET.

A váltói jog érvényesitése biztositási viszkereset által.

38. §.

Biztositási viszkeresetnek helye van:

1. Idegen váltóra nézve az esetben;

a) ha az intézvényezett a váltót egyátalában nem fogadta el;

b) ha megszoritással, azaz bizonyos feltétel mellett fogadta el;

c) ha kisebb öszvegben fogadta el.

Helye van akkor is midőn az intézvény értelmében van ugyan elfogadva a váltó, az intézvényezett azonban a lejárat előtt :

d) vagy csőd alá jutott;

e) vagy valamely pénzbeli tartozása miatt, a végrehajtás siker nélkül kisértetett meg ellene.

2. Saját váltóra nézve csak az épen emlitett két esetben t. i. ha a kiállitó lejárat előtt vagy csőd alá jutott, vagy valamely pénzbeli tartozást végrehajtás utján sem lehetett tőle behajtani.

A biztositási viszkeresetről a következőket kell tudnunk:

a) Hogy az óvási oklevél birtoka okvetetlenül szükséges, mivel e nélkül a biróság a viszkeresetet visszautasitja.

b) Hogy a biztositék csak ingóságból, és igy nem fekvőségből, mint ház, szántóföld, erdő, szőlő stb. állhat. Erről ugyan a törvény egyenesen nem szól, de miután a 28. §-ban a biztositék *visszaadásáról* szól, alig lehet kételkedni, hogy biztositékul csak is ingóságot tartozik az illető elfogadni.

c) Hogy a biztositást kereső fél és az a kitől a biztositást kivánja, önmagok állapithatják meg annak mind mennyiségét mind módját p. ha 500 frt biztositása volna szóban, azt hogy erre nézve elég-e p. 30 vég finom gyapju szövet (a megtámadott fél történetesen gyapju szövet kereskedő), s hogy e kelme a kereső félnél, vagy egy harmadik személynél tartassék-e őrizet alatt. De ha a felek egymással megegyezni sem a menyiségre sem a módra nézve nem tudnának, ez esetben magát a váltó öszveget tartozik az illető fél, készpénzben, a biróságnál letenni.

d) Hogy a biztositást kereső nem csak a váltóbeli öszvegnek hanem a járulékoknak is a

milyen p. az óvás díja, és egyéb kiadásai, biztositását követelheti s hogy e szerint a biztositék mindig többet tesz ki, mint a váltóbeli öszveg.

e) Hogy valamint maga a váltóbirtokos ily viszkeresettel bármelyik előzőjét megtámadhatja, ugyanezen joga van azon megelőzőnek is, ki a váltóbirtokosnak biztositékot nyujtott; azaz biztositékot követelhet akár az intézőtől illetőleg rendelkezőtől, akár egyik vagy másik megelőzőjétől, — természetesen csak ugy ha a váltóbirtokostól az óvási oklevelet, melynek kiadását ez meg nem tagadhatja, kezéhez vette.

f) Hogy azon megelőző, a ki már egyszer, például a váltóbirtokosnak, adott biztosékot, ujabb biztositék adására valamelyik következője részére többé nem szoritható, s annál kevésbé, mert az óvási oklevél már az ő kezei között van; megengedi mind a mellett a törvény (27. §.), hogy ha valakinek az ő következői közül a biztositék módja vagy mennyisége ellen alapos kifogása van, azt az óvási oklevél birtoka nélkül is érvényesithesse.

g) Hogy a váltóbirtokos a váltót felmutatni nem tartozik (ennek hiteles másolata az óvási oklevélben különben is megvan); sőt ha ő maga biztositékot nem kivánna, — mert talán az óvási oklevél kivétele óta a körülmények megváltoztak — s az óvást valamelyik előzőjének átengedné, e megelőző bizvást indithat viszkeresetet a nélkül, hogy igazolni tartoznék, hogy ő valamelyik következőjének biztositékot adott.

h) Hogy az esetben, midőn az óvás a miatt vétetett ki, mert az intézvényezett a váltót ki-

sebb öszvegben fogadta el, biztositékot csak az el nem fogadott részre nézve lehet követelni.

i) Hogy azon esetben is, midőn az elfogadó, illetőleg kibocsátó csőd alá jutott, vagy valamely pénzbeli tartozása miatt a végrehajtás siker nélkül kisértetett meg ellene, ha bár bizonyosan lehet is tudni, hogy az első esetben a csődtömeg biztositékot nem fog adni, a váltót a tömeg gondnoknak be kell mutatni és óvást vétetni ki, a második esetben pedig ugyancsak a váltót az elfogadónak, illetőleg kibocsátónak, s ha vagy ez biztositékot nem adna vagy (az idegen váltóra nézve) a netalán kijelölt szükségbeli utalványozott az elfogadást megtagadná, hasonlóan óvást vétetni ki. Egyébiránt mind e két esetben a váltó puszta birtoka feljogositja az illetőt biztositék követelésére, s ennek megtagadása esetében óvás kivételére, vagy is sem a tömeg gondnok sem az elfogadó illetőleg kibocsátó nem követelheti azt, hogy a bemutató magát a váltó birtokára nézve igazolja.

39. §.

Folytatás.

Mikor lehet visszakapni az adott biztositékot?

Azon esetben, midőn az idegen váltót az intézvényezett egyátalában el nem fogadta, vagy megszoritással, vagy kisebb összvegben fogadta el, a biztositékot az, a ki azt kieszközölte, vissza tartozik adni:

a) Ha utólag az intézvényezett a váltót

megszoritás nélkül, illetőleg az egész öszvegre nézve elfogadta.

b) Ha azon megelőző ellen, ki biztositékot adott, a váltó lejárati napjától számitva egy év alatt fizetési viszkereset nem indittatik. Első tekintetre ezen egy évi határidő felette hosszúnak látszhatik, s a tanuló egyhamar nem képes belátni, hogy miért kelljen, gyakran tetemes értéknek, a forgalomtól ily sokáig elvonatnia, s ez által a biztositék adónak károsulnia. Alább azonban, midőn a fizetesi viszkeresetről lesz szó, meg fogunk győződni, hogy törvényünknek ez intézkedése a biztositék adóra nézve inkább kedvezés mint terhelés, mert p. azon esetben midőn a forgatók nagy számmal vannak, s hozzá még egymástól nagyon messze fekvő helyeken laknak — s a törvénynek kétségtelenül az ily esetet is figyelembe kellett vennie — az ujra meg ujra inditandó fizetési viszkeresetek elintézése 2 sőt 3 évet is igénybe vehet.

c) Ha a váltóöszveg kifizettetik.

d) Ha a biztositék adónak váltójogi kötelezettsége megszünik. Megszünik pedig p. ha a váltó a lejáratkor ki nem fizettetvén, a kellő időben az óvás ki nem vétetett; megszünik akkor is, ha az óvás kellő időben kivétetett ugyan, ő ellene azonban a fizetési viszkereset — habár egy éven belől is — de a törvényes határidőn túl (miről hasonlóan alább szólunk) indittatik.

Azon esetben, midőn az elfogadó, illetőleg kibocsátó ellen, valamely pénzbeli tartozása miatt a végrehajtás sikertelenül kisértetett meg, valamint azon esetben ha csőd alá jutott, a biztositék visszaadandó az épen most emlitett b) c)

és d) alatti esetekben; csőd esetén kivül pedig még akkor is, ha

a) ha az elfogadó illetőleg kibocsátó biztositékot ad;

b) ha (idegen váltónál) a váltót oly netaláni szükségbeli utalványozott, kinek elfogadás végett azt azon okból, mert az intézvényezett a kibocsátó megbizása folytán (közönségesen) elfogadta, bemutatni nem volt szükség, most az elfogadásra ajánlkozik, s elfogadását a váltóra valósággal ráirja.

c) ha valaki az ily közönséges elfogadóért, illetőleg kibocsátóért kezességet vállal s azt a váltóra ráirja.

MÁSODIK FEJEZET.

A váltói jog érvényesitése fizetési viszkereset által.

40. §.

Fizetési viszkeresetet a váltóbirtokos meg, előzői ellen csak úgy indithat, ha óvási oklevéllel igazolja, hogy ő a saját váltót a kibocsátónál az idegen váltót pedig az intézvényezettnél, s ha van, a szükségbeli intézvényezettnél vagy intézvényezetteknél, s a netaláni névbecsülési elfogadónál a lejárat napján fizetés végett bemutatta és az öszveget meg nem kapta.

A fizetési viszkeresetre nézve a következők tartandók szem előtt:

a) Hogy a váltóbirtokos, valamint a biztositási viszkeresetnél, ugy itt sincs a megelőzők sorrendjéhez kötve; jogában áll ennél fogva követelésével valamennyi megelőzője vagy né-

hány vagy egy ellen fellépni, sőt jogában áll egy bizonyos megelőző ellen inditott viszkeresetétől elállani, s azt más megelőző ellen intézni, valamint magát az elfogadót, illetőleg kibocsátót is megtámadni.

b) Hogy mindegyik megelőző követelheti, hogy neki a váltó, és a nem-fizetés miatt kivett óvás, átadassék az esetben ha ő a váltóöszveget, a kamatot, a váltódíjat, és költségeket kifizeti, sőt ezekről még külön ugynevezett viszkereseti számlát (Retourrechnung) is követelhet. Megjegyzendő azonban, hogy ha több megelőző ajánlana fizetést, a váltóbirtokos annak az ajánlatát köteles elfogadni, a kinek fizetése által legtöbb előző szabadul meg a kötelezettségtől.

c) Hogy a kamat és váltódíj bizonyos esetben máskép számittatik ha azokat a váltóbirtokos követeli, máskép ismét ha azokat valamely forgató a váltóbirtokosnak kifizetvén, a forgató követeli azokat valamely megelőzőjétől. Ez eset pedig az, midőn a viszkereső és a viszkeresettel megtámadott különböző és különböző törvények alatt álló országban laknak.

I. Vegyük e tekintetből előbb is azt, hogy a váltóbirtokos fizetési viszkereset utján mit követelhet? Tegyük fel, hogy oly váltóról van szó, melynek hátán például a következő forgatmányok vannak.

XIII. a)

Helyettem Borea N. úrnak
Budapest, aug. 1. 1876..
Kern M.

Helyettem Florescu K. úrnak.
Belgrád, aug. 10. 1876.
Borea N.

Helyettem Stein S. úrnak.
Bukurest, aug. 25. 1876.
Florescu K.

Helyettem Karg I. úrnak (Budapesten)
Berlin, szept. 3. 1876.
Stein S.

Pozsony, jul. 30. 1876. *800 frt.*

Szept. 30-dikán fizessen ön ezen váltónál fogva Kern M. úrnak

nyolczszáz forintot

s tegye számlába a tudósitás szerint

Beer N. urra Budapesten.

Elfogadom Beer N.

Hegyi S.

A váltóbirtokos, mint utolsó forgatmányos Karg I. e 800 frtról szóló váltót, Beer N. budapesti lakosnak szept. 30. bemutatván, s tőle fizetést nem kapván, most a kivett óvás alapján Florescu K. bukuresti lakos megelőzője ellen fordúl viszkeresetével, s perét decz. 30. azaz épen 3 hónap mulva véglegesen megnyeri: ez esetben Karg Florescutól a per költségeken felül követelheti:

a) A 800 frt váltóöszveget;

b) A Romániában divatozó, tegyük 8% kamatot, — a lejárattól azaz szept. 30-kától számitva — holott ha ő Kern M. másik megelőzője ellen fordul, ettől mint magyarországi pol-

gártól, váltótörvényünk értelmében, csak 6% kamatot követelhetne;

c) A Romániában divatozó váltódíjat, tegyük $^1/_2$ perczentet, holott Kerntől váltótörvényünk értelmében csak $^1/_3$%-ot követelhetne.

A törvény ugyan is (50. §.) azt mondja, hogy a váltóbirtokosnak viszkereseti igénye (oly egyén ellen, ki a magyar korona területén lakik) kiterjed :

1. A ki nem fizetett váltóöszvégre, és ennek a lejárattól számitandó 6% kamataira.

2. Az óvási s egyéb költségekre.

3. $^1/_3$% váltódíjra.

Hogy pedig Florescu hasonló viszkeresettel a maga megelőzői ellen fordulhasson, neki Karg nem csak a váltót és óvást tartozik átadni, hanem az összes kiadást igazoló viszkereseti számlát is. A viszkereseti számla pedig ez esetben igy fog hangzani.

Viszkereseti számla

egy 800 frtról szóló, Hegyi S. által Pozsonyban 1876. jul. 30. Kern M. részére kibocsátott s Beer N. budapesti lakos által elfogadott váltóról:

	frt	kr. o. é.
1. Váltóöszveg	800	—
2. 8% kamat 1876. szept. 30-kától decz. 30-ig vagyis 3 hóra .	16	—
3. $^1/_2$% váltódíj	4	—
4. Költségek	4	—
Ki van fizetve (saldirt)	824	—

Budapest, jan. 12. 1877. Karg. I.

A költségek közé a tulajdonképeni perköltséget, noha Florescu ezt is kifizette, a viszkereseti számlába azért nem lehet fölvenni, mert azon megelőző, p. Kern, kit most a három okirat alapján Florescu meg fog támadni, azt az alapos kifogást tehetné, hogy ő Kargot, ha fizetésre felszóllíttatott volna általa, per nélkül kifizette volna. Fel lehet és föl kell venni ellenben az óvási oklevélre tett kiadást, valamint a posta és bélyegdíjat. Annak oka pedig, hogy p. egy romániai polgár nagyobb kamatot és nagyobb váltódíjat tartozik fizetni az, hogy példánkban Florescu, mint váltókötelezett, a helyett, hogy a 800 forintot mindjárt az értesités alkalmával (s igy körülbelől okt. 4.) Karg számára Budapestre küldte volna valamelyik levelező társának, ő azt Bukurestban 8% kamatra kiadhatta, valamint az ott dívó ½% váltódíjban is egy vagy más üzlete következtében részesülhetett.

II. Nézzük továbbá azt, hogy azon forgató ki a váltót beváltotta (példánkban Florescu) mit követelhet megelőzőjétől viszkereset utján?

Tegyünk fel erre nézve más két esetet: egyiket, hogy Florescu, Borea belgrádi lakos megelőzője ellen fordul. Kérdés, hogy ha Szerbországban mind a kamat, mind a váltó-dij nagyobb a romániainál, követelhet-e e két czim alatt Florescu nagyobb összeget? Kétség kivül követelhet, mert valamint az esetben, ha Karg a váltóbirtokos fordult volna Borea ellen, ez a nagyobb kamatot és nagyobb dijat — a mi váltótörvényünk értelmében — kifizetni tartozott volna, azonképen tartozik evvel Florescunak is mint következőjének; másik esetet azt,

hogy Florescu nem Borea hanem Kern budapesti lakos ellen fordul viszkeresetével, s perét négy hónap mulva (1877. ápr. 30.) véglegesen megnyeri. Kérdés, hogy miután a magyar korona területén váltótörvényünk értelmében a kamat 6%, a váltódij pedig 1/3%, mit követelhetett Florescu, illetőleg mi fog neki megitéltetni. Felelet: Kern tartozik nem csak a váltóösszeget, hanem a viszkereseti számlán Karg által felszámitott kamatot, váltódijat és költséget (együtt 24 frt.) a perköltségen felül megfizetni; tartozik továbbá 4 hónapra (1876. decz. 31.—1877. ápr. 30-ig) a magyar törvény értelmében járó 6% kamatot és az 1/3% váltó-dijat letenni. A törvény ugyanis világosan mondja (52. §.) hogy „a viszkereső a külföldre intézett (Karg Florescu ellen) viszkeresetében az ott megengedett magasabb tételeket (t. i. kamatot és váltódijat) felszámithatja; ugyanez áll jogában a külföldi viszkeresőnek is (Florescu Kern ellen), ki belföldre intéz viszkeresetet azon magasabb tételekre nézve, melyeket kiegyenlitenie kellett."

A fő különbség e szerint azon eset között midőn a váltóbirtokos indit viszkeresetet, és azon eset között, midőn a váltó beváltása után a megelőző inditja azt, abban áll, hogy a váltóbirtokos a lejárat napjától, a megelőző pedig azon naptól, melyen a váltót beváltotta, számithatja a kamatokat.

Egyébiránt a már többször emlitett kamatot, váltódijat és költséget, a váltóösszegen és perköltségen felül, akár a váltóbirtokos, akár a váltót beváltó megelőző az elfogadótól illetőleg kibocsátótól is épen úgy követelheti, ha kerese-

tét egyedül az ellen intézte volna, mint bármelyike megelőzőjétől.

41. §.

Folytatás.

Fizetési viszkereset esetében a viszkereső, legyen az a váltóbirtokos, vagy azon megelőző, ki a váltót beváltotta, némelykor ugynevezett váltó-árfolyamot (Devisencurs) is követel. De hát mi a váltó-árfolyam?

A fentebbiekből már tudjuk, hogy a váltóval fizetést lehet tenni, még pedig annál czélszerübb és kényelmesebb váltóval fizetni, mennél távolabb eső helyen lakik az a kit a tartozási összeg illet. Ha már most azon eset áll elő, hogy egy bizonyos helyen nagyon sokan keresnek egy másik bizonyos helyen fizetendő váltót, ilyen váltót pedig nagyon kevesen kinálnak eladásra, ha e szerint a keresés sűrű, a kinálás pedig gyér, akkor az ily váltónak az ára, épen úgy mint bármely áruczikké, p. gyapjué, ha ez nagyon kerestetik és csak csekély mennyiségben kináltatik, a valódi értéken felül emelkedik, s ekkor azt mondjuk, hogy az ide s ide szóló váltónak árfolyama van. Azt, hogy van-e valamely bizonyos helyen fizetendő váltónak árfolyama, megtudni nem nehéz, mert a müvelt világ minden nagyobb kereskedési központjában vannak pénztőzsdék (Börsen), hol nem csak az egyes vert pénznemek árfolyama, az ugynevezett értékfolyam, hanem a különböző helyekre szóló váltók árfolyama is — ha ilyen létezik — a tőzsdei alkuszoktól nyert tudósitás alapján naponként

följegyeztetik, még pedig úgy, hogy egyik rovatban kitétetik, hogy mennyi készpénzt, másikban hogy mennyit érő árút adnak azon bizonyos váltóért, sőt e váltó-árfolyam a naponként megjelenő nagyobb politikai újságokban is ugyancsak naponként közöltetni szokott. Ilyen pénztőzsde vagy más névvel értéktőzsde (Effektenbörse) van Budapesten is, s a váltó-árfolyam a Párisra, Londonra, Hamburgra, Berlinre, Frankfurtra stb. szóló váltókra nézve naponként az illető árfolyam-jegyzőkönyvbe beiratik s a nagyobb ujságok által, — legpontosabban s legnagyobb gonddal a Pester Lloyd által — naponként közzé tétetik. Hogy a váltó-árfolyam egyszer nagyobb, másszor kisebb, annak legfőbb oka megint csak az, a mit fentebb emlitettünk, t. i. a keresésnek a kináláshoz való nagyobb vagy kisebb aránya; ez áll különösen azon helyek váltó-árfolyamaira nézve, melyekben a pénzérték ugyanaz. Igy Frankfurtban (a német birodalomban) arany nem pedig ezüst levén ujabb idő óta a pénzérték, azaz a hitelező a pénzbeli tartozást csak aranyban tartozván elfogadni, s Londonban (Angolországban) is arany lévén a pénzérték, Frankfurtban egy Londonra szóló váltó árfolyamára — rendes körülmények között — csak az van befolyással, ha az ily váltót sokan keresik. Nem igy áll azonban a dolog nálunk, valamint Ausztriában sem; mert nálunk nem a valódi érték, t. i. ezüst vagy arany a fizetési eszköz, hanem már 1848. május hava óta kényszeritett forgalmú papirpénz helyettesiti az országos pénzértéket, az ezüstöt, a miből következik, hogy a nevezett helyekre szóló váltók árfolyamára ná-

lunk a keresésen kivül állandó befolyással van még az a körülmény is, hogy azon váltók *valódi értéket* képviselnek.

Lássunk ezek után egy példát oly váltóra, melynél a fizetési viszkereset alkalmával váltóárfolyam is számittatik:

XIV. a.

Helyettem Jakcsics G. úrnak.
Liverpool, jun. 10. 1876. King J.
Helyettem Troll J. úrnak.
Belgrád, jun. 15. 1876. Jakcsics G.
Helyettem, Várai S. úrnak.
Linz, jun. 18. 1876. Troll J.
Helyettem Mark M. úrnak.
Győr, jun. 21. 1876. Várai S.
Helyettem Mayer I. úrnak. (München.)
Prága, jun. 28. 1876. Mark M.

Liverpool, jun. 8. 1876. *50 font st.*

Augusztus 8-dikán fizessen ön ezen váltónál fogva nekem

ötven font sterlinget

Stone N. urra Londonban

Fizetendő Budapesten *Elfogadom Stone N.*

King J.

Vegyük fel, hogy Mayer I. müncheni lakos mint váltóbirtokos, Stone N.-től aug. 8. az 50 font sterlinget meg nem kapván, óvást vétetett ki, s fizetési viszkeresetével Várai S. győri lakos megelőzője ellen fordúl, s perét 1876. decz. 8. véglegesen megnyeri. Kérdés mit követelhetett-e ő Váraitól, illetőleg mi itéltetett meg neki. Megitéltetett a per költségen felül:

a) azon összeg, mely osztrák értékben azaz bécsi bankjegyekben az aranyban fizetendő 50 font sterlingnek megfelel;

b) azon összegnek 1876. aug. 8.—decz. 8-ig azaz 4 hónapra járó 6% kamata;

c) váltó-díj gyanánt ugyanazon összegnek ⅛%-a.

d) Az óvási költség, posta s bélyegdíjak.

A Mayer viszkereseti számlája pedig ez esetben igy fog szólani:

Viszkereseti számla

egy ötven font sterlingről szóló, Liverpoolban 1876. jun. 8. King J. által saját maga részére kibocsátott és Stone N. londoni lakos által elfogadott váltóról:

	o. é. frt	kr.
a) A váltóösszeg tett a budapesti tőzsde bizottság itt mellékelt bizonyitványa szerint a lejárat előtti napon azaz aug. 7-én	635	35
b) 6% kamat 1876. aug. 8-kától decz. 8-káig vagyis 4 hónapra	12	70
c) ⅛% váltó-díj	2	12
d) óvás kivétele s egyéb kiadások	6	—
	656	17

Az a) alatt érintett bizonyitvány csak az esetben szükséges, ha azt a viszkeresettel megtámadott fél (példánkban Várai) kivánja, s nem okvetetlenül a tőzsde-bizottság által kell kiállittatnia, hanem kiállithatja két bejegyzett kereskedő is, természetesen csak a magyar korona területén lakó kereskedők, mert a magyar

törvény e tekintetből csak ezeket kötelezi. A tőzsde bizonyitványa pedig körülbelül igy fog hangzani:

A budapesti értéktőzsde bizottsága Mayer I. müncheni lakos megkeresése folytán ezennel bizonyitja, hogy a váltó-árfolyamokról vezetett jegyzőkönyvében 1876. aug. 7-dik napján ezen bejegyzés találtatik:

	Pénz		Áru	
	frt	kr.	frt	kr.
London, tiz font sterling	123	75	124	—

Budapest, decz. 12. 1876.

A tőzsde-bizottság nevében, N. N. titkár.

Mayer viszkereseti számlájának a) pontja már kizárólag ezen árfolyamon alapszik. El van fogadva ugyanis, hogy p. a Londonra szóló váltónál az árfolyamot mindig 10 font sterling után, a Párisra szóló váltónál pedig mindig 100 frank után sat. számitják, a minek alapján aztán a nagyobb összeg árfolyama is könnyen kiszámitható. Igy példánkban a 123 for. 75 kr. pénz, és 124 for. áru közép értéke 123 for. 87 kr. lévén, ha ezt 5-tel szorozzuk, a fentebbi 635 for. 35 kr. o. é. fog kijönni. A b) és c) alatti tételek pedig a kiszámitott 635 for. 35 kr. árfolyam után vannak kiszámitva. Hogy pedig ez esetben Mayer a budapesti nem pedig a győri árfolyamot vette számitása alapjául, holott pedig Várai Győrben lakik, annak oka az, hogy váltótörvényünk szerint, ha a viszkeresettel megtámadott egyén lakhelyéről a fizetés helyére ár-

folyam nem jegyeztetik (Győrből pedig Londonra nem jegyeztetik), ez esetben a váltóbirtokos azt a megtámadott fél lakhelyéhez legközelebbi pénzpiacz árfolyama szerint számithatja; a mi oda megy ki, hogy miután a magyar korona egész területén váltó-árfolyam csak Budapesten (a tőzsdén) jegyeztetik, bármely falujában vagy városában lakjék a széles értelemben vett Magyarországnak a megtámadott fél, ő ellenében mindenkor a budapesti váltó-árfolyam fog számittatni.

Ezek után könnyü lesz eligazodnunk a többi előfordulható eseteken is. Tegyük föl p.

1) hogy Várai, ki a váltót a 656 frt. 17 kr. lefizetésével beváltotta, most a kezeihez vett iratok (váltó, óvási oklevél, viszkereseti számla és árfolyam-bizonyitvány) alapján Troll J. linzi lakos megelőzője ellen fordul, s Troll a levélbeli előleges figyelmeztetés folytán azonnal fizetni akar: ez esetben Várai, miután Budapestről Bécsre mint a Troll lakhelyéhez legközelebb eső pénzpiaczra váltó-árfolyam nem jegyeztetik, az összegen felül semmi egyebet nem követelhet mint a váltódijat, vagyis a 656 forintot és ennek $1/3$ %-át. Tegyük föl

2) hogy Várai nem Troll ellen, hanem a váltó kibocsátója King J. liverpooli lakos ellen fordul viszkeresetével, s perét 1877. ápr. 8-án vagyis 4 hónap múlva véglegesen megnyeri: ez esetben Várainak meg fog itéltetni a perköltségen felül:

a) a 656 forintnak ángol pénzben megfelelő összeg, alapul vevén erre nézve azt, hogy az általa tett fizetést megelőző napon (decz. 7.)

mi volt az ángol pénznek árfolyama, vagyis mi volt az érték-folyam; a mi, minthogy a sterling az értékfolyamban nem jegyeztetik, egyre megy avval, hogy mi volt 25 franknak aranyban — mert egy font sterling épen 25 frank aranyban — az érték-folyama. Ez esetben tehát váltó-árfolyam felszámitásáról szó sem lehet, mert itt csak a körül forog a kérdés, hogy Várai a 656 o. é. forintot érő pénzt kapjon, minélfogva ő rá nézve tökéletesen mindegy, hogy King neki a decz. 7. értékfolyam szerint angol aranyakkal, vagy ezeket o. é. bankjegyekre váltva, ily bankjegyekkel fizet;

b) a 656 forintnak ángol pénzben megfelelő összegnek 4 hónapra eső 6%-os kamata, még az esetben is, ha Angolországban a törvényes kamat 6%-nál kisebb volna.

c) váltódíj gyanánt ugyanazon összeg 1/3 %-a az esetben is, ha Angolországban a váltódíj kisebb volna.

d) a költség, melyet a perköltségen felül netalán tett, p. az új viszkereseti számla kiállitására, és az *értékfolyam* tőzsdei bizonyitására. Tegyük föl

3) hogy Várai viszkeresetével se nem Troll se nem King ellen fordul, hanem Jakcsics G. nevü, Belgrádon lakó, megelőzője ellen. Képzeljük most a dolgot úgy, hogy nálunk a valuta helyre van állitva, azaz p. 10 forintos vagy 100 forintos bankjegyért azonnal lehet kapni 10 forintot vagy 100 forintot ezüst pénzban, s hogy ez esetben Várai Mayernek nem 656 forintot, hanem mintegy 644 forintot fizetett. Képzeljük ehhez még azt, hogy az ily pénzről szóló váltókat Bel-

grádon nagyon keresik, mert ott sokkal több kereskedő van olyan, a ki Győrbe tartozik, mint olyan, a kinek Győrben követelése volna, vagyis hogy az ily valódi pénzről szóló magyarországi váltónak Belgrádban árfolyama van, mert p. egy kétszáz forintról szóló váltóért ott szivesen megadnak 520 dinárt (egy dinár = 40 kr. ezüstben), s hogy az ottani pénztőzsdén (ha volna) e váltóárfolyam rendesen jegyeztetik: ez esetben Várai Jakcsicsnak, ki, tegyük fel, hogy az első felszólitásra a fizetésre azonnal késznek ajánlkozik, az uj viszkereseti számlában, felszámithatja:

a) a 644 forintnak dinárokban megfelelő öszveget azon váltóárfolyam szerint, mely a belgrádi tőzsdén, az ottani tőzsde bizottság bizonyitványa szerint decz. 7-ről följegyeztetett;

b) ugyanezen öszveg után azon váltódíjat, mely Szerborszägban szokásban van;

c) az új viszkereseti számla kiállitására, s — ha kivántatott — a *váltó-árfolyam* tőzsdei bizonyitására tett költségét;

d) az óvás költségét.

Alig szükség emlitenünk, hogy ugyanezen felszámitásnak volna helye az esetben is, ha Jakcsics nem Belgrádon, hanem p. — ugyancsak Szerborszägban — Kragujeváczon laknék, minthogy törvényünkben ki van mondva, hogy ha a viszkereső lakhelyéről a viszkereset alá vett egyén lakhelyére váltó-árfolyam nem jegyeztetik, ez a viszkereset alá vett lakhelyéhez legközelebb eső pénzpiacz (példánkban a belgrádi tőzsde) közép árfolyama szerint számittatik.

Különben magáról a viszkereseti számláról

(Retourrechnung, compte de retour) megjegyzendő:

a) Hogy midőn a törvény az 54. §-ban azt mondja, hogy „a viszkeresett csak a váltó, az óvás, és a *nyugtatványozott viszkereseti számla* kiadása mellett köteles fizetni“, annak oka hogy viszkereseti számla kiállitása esetében a nyugtatványt nem a váltóra, — mint rendesen — hanem a viszkereseti számlára kell irni, abban fekszik, mert a fizető megelőző azt, hogy *szám szerint* mennyit fizetett, csak a viszkereseti számlával tudja bebizonyitani. A váltó t. i. a valóban tett fizetés bizonyságául azért nem szolgálhat, mivel abban csak a váltóöszveg (példánkban 50 font sterling) van kifejezve; a (jogerőre emelkedett) birósági itéletre hasonlóan azért nem volna czélszerü a nyugtatványt irni, mert ez egyfelől többet mond, mint a mennyit a fizető viszkereseti számla utján követelhet, mert az itéletben a perköltség is meg van határozva, másfelől pedig az elmarasztalási teljes öszveget *szám szerint,* különösen a kamatra és váltódijra vonatkozólag, ki nem fejezi, mert legtöbb esetben csak annyit tartalmaz ezek tekintetében, hogy alperes tartozik a fentebbi öszvegnek ez s ez naptól fogva járó x%-os kamatát x% váltódijjal együtt végrehajtás terhe alatt lefizetni. A viszkereseti számlában ellenben, mely rendesen magán a fizetés napján állittatik ki, a váltóöszvegen felül, a kamatot is, a váltódijat is, szám szerint és teljes pontossággal ki lehet tenni.

b) Hogy midőn a törvény egész átalánosságban mondja, hogy a *viszkeresett .... a nyugtatványozott viszkereseti számla kiadása mellett kö-*

teles fizetni, ebből következik, hogy ha egy külföldi váltóra nézve egymás után 2—3 vagy több előzők részéről történik fizetés, mindenik fizetés esetében ujabb viszkereseti számla állitandó ki, s okvetetlenül az esetben, midőn a fizető és nyugtatványozó két oly országban laknak, melyeknek törvényei a váltódíj vagy kamat mértékére nézve eltérnek egymástól, vagy pedig a váltóviszonyban állók egyikének lakhelyéről a másikára váltó-árfolyam jegyeztetik, vagy netalán mind a három körülmény összetalálkozik. De különben is, a jogbiztonság csak szilárdul az által, ha p. B. megelőző megtartja magánál az A-tól kapott nyugtatványozott viszkereseti számlát, s C. megelőzőjének a fizetés alkalmával egy újat állit ki, mivel ez neki azon esetre ha C. a váltót elvesztvén, ő, vagy még inkább örököse, valamely rosz hiszemü találó által viszkeresettel támadtatnék meg, a legjobb fegyvert szolgáltatja.

c) Hogy a viszkereseti számla kiállitását a fizető az esetben is kivánhatja, ha ő önként fizetett, miután a törvény a nélkül, hogy akár az önkéntes akár az elmarasztalás folytán tett fizetést emlitené, csak a viszkereseti számla kiállitása melletti fizetésről szól. S ez természetes; mert a fizető azt, hogy mennyit fizetett a nyugtatványozónak, ez esetben is nem a váltóval, hanem csak a viszkereseti számlával képes kimutatni.

HARMADIK FEJEZET.

A váltói jog érvényesitése viszváltó által.

42. §.

A viszváltó (Rückwechsel, olasz *ricambio*, franczia *retraite*) nem egyéb, mint egy oly czélból kiállitott, látra szóló *idegen* váltó, hogy a viszkereseti per költségeit meg lehessen takaritani, vagyis a viszváltó, azonkivül hogy perköltséggel nem jár, minden egyéb tekintetben a viszkereset helyét pótolhatja. A viszváltót e szerint kiállithatja, illetőleg a viszkereset helyett használhatja mind a váltóbirtokos, mind azon megelőző, ki tőle a váltót beváltotta. Hogy a viszváltó magában a szövegben igy neveztessék, azaz a szöveg igy irassék: Fizessen ön ezen *viszváltónál* fogva stb. e helyett: ezen *váltónál* fogva stb. nem lényeges dolog, mivel azt hogy az illető megelőző viszváltóra fizette ki a váltóöszveget, a nyugtatványnak reá irása kétség kivül helyezi. Czélszerü azonban a *viszváltó* nevet használni azért, hogy e váltót a másiktól t. i. az alapváltótól már első tekintetre is meg lehessen különböztetni. Lássunk egy példát.

Nagy Ádám mint utolsó forgatmányos a következő váltónak van birtokában:

XV. aa.

1. *Helyettem Schneider és társának Szabadka, szept. 15. 1876. Merk N.*

2. *Helyettem Protics Rankó úrnak Bécs, szept. 30. 1876. Schneider és társa.*

3. *Helyettem Bódi Sándor-úrnak Belgrád, okt. 3. 1876. Protics Rankó.*

4. *Bódi Sándor.*

5. *Helyettem Nagy Ádámnak (Budapesten) Debreczen, okt. 20. 1876. Kálnai Mihály.*

Pozsony, szept. 2. 1876. *200 frt.*

Mától hatvan napra fizetek ezen váltónál fogva Merk N. úrnak

kétszáz forintot

Kerti S.

Fizetendő Budapesten a „Korona“ szállodában.

Nagy Ádám e saját váltót a lejárat napján, t. i. 1876. nov. 2. fizetés végett bemutatván (okt. 31. bemutatni nem lehetett, mert a kelet után bizonyos számu napok mulva fizetendő váltón a kelet napja számitásba nem jő; nov. 1. a tulajdonképeni lejárat napján pedig azért nem, mert e napra Gergely naptár szerinti közönséges ünnep esik), óvást vétet ki, mivel Kerti S. Budapesten meg nem jelent. Nagy Ádám ekkor még az nap (nov. 2.), Kálnai Mihály közvetlen megelőzőjének mellőzésével, mint a kit rosz fizetőnek ismer, valamint Bódi Sándornak azon okból mellőzésével, mert ez üres forgatmányt tévén, nem lehet tudni hogy hol lakik, Protics Rankó belgrádi lakost levélben felszólitja, hogy

hajlandó-e neki a 200 forintot járulékaival együtt azonnal kifizetni. Proticstól azonban választ még nov. 12-én sem kapván, a helyett hogy viszkereseti pert inditana ellene, a következő váltót intézi reá:

Budapest, nov. 15. 1876. *533 d.*

Látra fizessen ön ezen viszváltónál fogva Stein J. úrnak

ötszázharminczhárom dinárt

Protics Rankó úrra Belgrádon

Nagy Ádám.

s együttal a következő viszkereseti számlát állitja ki:

Viszkereseti számla

egy Kerti S. által Pozsonyban szept. 2. 1876. Merk N. részére kiállitott 200 forintról szóló, Budapesten fizetendő saját váltóról:

a) 200 frt tesz a belgrádi tőzsdén nov. 1. (Gergelyféle naptárt értve) jegyzett s az *Istok* cz. ujságban közölt váltó-árfolyam szerint, melynél fogva 100 forintos váltóért adnak készpénzben 258 dinárt, áruban pedig 262

	dinár*)	para
dinárt érőt	520	—
b) Váltódíj $1/2$%	2	50
c) Alkuszdíj $1/2$%	2	50
d) Óvásdíj és a viszváltó bélyegdíja	8	—
A viszváltó egész összege	533	—

*) Egy dinár 40 kr. ezüstben, egy para pedig $2/5$ kr.

Előre bocsátván azt, hogy mind a váltóra mind a viszváltóra, mind a viszkereseti számlára nézve a már fentebb emlitettünk azon szempontból indúltunk ki, mintha nálunk a valuta helyre volna állitva, valamint azon szempontból hogy Belgrádon nem csak pénztőzsde létezik, hanem hogy ott a Budapesten ily jó pénzben fizetendő váltón nagyon kapnak, s hogy e szerint a Budapestre szóló váltónak ott árfolyama van, a viszváltóra és a viszváltót kisérő viszkereti számlára a következőket jegyezzük meg:

a) A viszváltó csak idegen váltó lehet, mert nem az akar fizetni a ki azt kiállitja, hanem más által akarja a váltóöszveget kifizettetni.

b) Hogy a viszváltót „látra“ azért szokták kiállitani, mert az intéző igy azért a fizetés helyén, illetőleg a fizetési helyhez legközelebb eső pénzpiaczon sokkal könnyebben kap pénzt, vagyis sokkal könnyebben s egyúttal előnyősebben eladhatja, mint ha az bizonyos későbbi határidőre volna kiállitva.

c) Hogy a viszváltó rendesen oly pénznemről szól, mely azon helyen, hol az intézvényezett lakik, országos fizetési eszköz.

d) Hogy a viszváltót, ha az előnyösen eladható, vagy maga az alapváltó birtokosa adja el, vagy pedig alkusz által adatja el, — szabadságában állván akár egyik akár másik esetben az alkuszdíjt (Mäklergebühr, courtage) — mely az 1875-ki magyar kereskedelmi törvény 547. §-a szerint 5000 frtig $^1/_2$%, az ezen felüli öszveg után pedig $^1/_4$%, az esetben, ha a helyi szokás az alkuszdíjt máskép nem szabályozta volna — a viszkereseti számlában felszámitani.

e) Hogy viszváltó esetében a váltó-árfolyamot nem szükség mulhatatlanúl tőzsde-bizonyitványnyal igazolni, hanem elegendő arra nézve valamely, azt rendesen közlő, hirlap kimutatására utalni, mivel ez által is költség takarittatik meg, — s tőzsde bizonyitványt csak akkor használni, ha a megelőző a viszváltóra nem fizetvén, az ügyet viszkereset utján a biróság elibe kell hozni.

f) Hogy a viszváltót a váltóbirtokos az esetben, ha azt el akarja adni, kiállithatja úgy is hogy benne az intézvényes (példánkban Stein J.) nevének üres helyet hagy s azt csak akkor tölti vagy tölteti be, midőn a viszváltót valósággal negociálta, de kiállithatja az I. a) minta szerint is, azaz saját rendeletére, a mely esetben aztán a megvevő nevét a viszváltó hátára irja, azaz a megvevőre forgatja.

g) Hogy valamint viszkereset esetében a váltó birtokos azon megelőzőjének, ki a váltót beváltja, az illető okiratokat kiszolgáltatni tartozik, ugyanezen kötelessége van neki a viszváltó esetében is. Tartozik e szerint a fizetőnek kiadni az alapváltót (példánkban a Kerti S. kiállitottát) az óvási oklevéllel együtt, továbbá a viszváltót a viszkereseti számlával együtt.

h) Hogy az esetben, ha a viszváltó az intézvényezettnek fizetés végett leendő bemutatás végett (a többi okiratokkal együtt) valamely levelezőtárshoz küldetik, alkuszdíjt a viszkereseti számlában felszámitani nem lehet.

i) Hogy a viszváltó a fizetendő *teljes* öszveget foglalván magába, a fizető a nyugtát bizvást irathatja magára a viszváltóra.

Önként kinálkozik a viszváltóra nézve az a kérdés, hogy miután ez látra szól, és igy elfogadás végett nem kell bemutatni, vajon az intézvényezett a bemutatáskor az elfogadást azaz a fizetést nem fogja-e megtagadni, a mire neki kétségtelen joga van, a menyiben fizetésre csak az elfogadót lehet szoritani. E kérdésre igen találóan válaszolt már 1846-ban Fogarasi, a midőn fent emlitett jeles munkájában a 75. lapon azt mondja: „ha esze van, elfogadja“ azaz kifizeti. De hogyan is ne tenné ezt, a midőn a viszváltó birtokosa, a kezei között lévő *alapváltó* és óvási oklevél alapján ellene azonnal viszkeresetet indithat, s ez által neki tetemes perköltséget okozhat, nem is emlitve azt, hogy ez esetben azon napig, melyen a per véglegesen elintéztetett, kamatokat is kell fizetnie.

A törvény 53. §-a még azt is mondja, hogy a viszváltót közvetlenül az illető megelőző lakhelyére kell intézvényezni. Hogy ezt megérthessük, tegyük fel hogy Nagy Ádám a váltóárfolyamokat figyelemmel kisérvén, azt látta, hogy nov. 1. a belgrádi tőzsdén Bécsre szóló 100 frtos váltó (nem ugy mint a Budapestre szóló 258. és 262. dinárral) 270. és 274. dinárral vagyis közép árfolyam szerint 272. dinárral jegyeztetett. Kérdés, teheti-e Nagy Ádám azt, hogy az alapváltóval és óvással együtt, egy oly viszváltót és viszkereseti számlát küld valamelyik bécsi ismerősének, mely már nem 535 hanem több dinárról fog szólani, felkérve ez ismerősét hogy az ottani tőzsdén e viszváltót adja el, s a viszváltóban az intézvényes nevére nézve üresen hagyott helyet a megvevő nevével

töltse ki. Felelet : nem teheti, mert ez esetben a viszváltó nem közvetlenül a fizetés helyéről t. i. Budapestről, hanem egy harmadik helyről intézvényeztetnék Proticsra Belgrádba. De ha még is tenné, czélt vele nem érne, mert Protics azt a kifogást tenné, hogy nov. 1. a Budapestre jegyzett váltó-árfolyam közép ára nem 272, hanem csak 260 dinár volt. Helye volna ellenben az ily számitásnak az esetben, ha az alapváltó Bécsben, nem pedig Budapesten lett volna fizetendő.

Mivel a viszváltó, mint már láttuk, a viszkereseti per meginditását pótolja, magától értődik, hogy viszváltót lehet intézni, mind külföldön, mind az osztrák-magyar monarchia területén kiállitott váltó alapján. A mi a kamatot illeti, mivel a viszváltó és a viszkereseti számla egyszerre állittatik ki, ennek kiszámitásánál azon néhány nap, mely a fizetés végetti bemutatásig eltelik, tekintetbe nem vétetik.

43. §.

Folytatás.

Akár viszkereset, akár viszváltó utján váltotta be valamelyik megelőző a váltót, ő a maga hátiratát és következőinek hátiratait azonnal kitörölheti.

E kitörlésnek helye van még a váltó birtokosa részéről is az esetben, ha a váltó másodszor forgattatott reá. Igy például ha a XV. aa. mintában Protics megelőző Nagy Adám váltóbirtokost kielégitette, akkor ő a 3. 4. és 5. sz. alatti forgatmányokat kitörölheti, de kitörül-

heti ezeket az esetben is, ha Kálnai a váltót nem Nagy Ádámra, hanem ő rá (Proticsra) forgatta volna, mivel Proticsnak e másodszori forgatmányos minősége épen annyi, mint ha ő a 3. és 4. sz. alatti forgatmányosokat kielégitette volna. A törvény nem mondja, hogy a megelőző az ily forgatmányokat tartozik kitörülni, hanem csak azt, hogy *kitörölheti*, a miből következik, hogy ha a kitörlést nem teljesitené is, jogsérelmet szenvedni nem fogna. Minthogy azonban fordulhatna elő oly ese, tmelyben a kitörlés elmúlasztása jogsérelmet okozhatna, tanácsos a maga és a következők hátiratait azonnal kitörölni. Ilyen eset volna például, ha Protics, a váltó beváltása után, azt az óvással, viszváltóval és viszkereseti számlával együtt elvesztené, s az elvesztés után csak hamar meghalna. Tegyük föl, hogy Bódi találta meg az elvesztett iratokat, s hogy Bódi olyan ember, ki lelkiismeretével könnyen alkura lép. Ő most, az iratok közül csak az alap váltót, melyen többek között a 3. sz. alatti forgatmány nincs kitörülve, és az óvást használván, e kettő alapján Protics hagyatéka ellen, a legkönnyebben viszkeresetet támaszthatna, s a hagyatékot a váltóösszeg erejéig megkárosithatná.

NEGYEDIK FEJEZET.

A váltói jog érvényesitése zálogjog által.

44. §.

Lássuk itt legelőbb is azt, hogy mi a zálogjog? — A zálogjog dologbeli jog, melyet az adós a hitelezőnek enged oly végből, hogy ha a köte-

lezettség a meghatározott időben nem teljesittetik, a hitelező a dologból, mely ez esetben zálognak neveztetik, kielégitést nyerhessen. Zálogúl szolgálhat pedig minden dolog, mely forgalomban van. Az ingó dolog kézi-zálognak, az ingatlan dolog pedig jel-zálognak neveztetik, s a zálogjog ingóra átadás által, ingatlanra pedig a telekkönyvbe való bekeblezés által szereztetik.

Ezek előrebocsátása után nem lesz nehéz megérteni, a mit a törvény (a 106. és 107. §§-okban) a váltóbirtokosnak a kézi-zálogban való zálogjogáról mond.

A törvény, mint kézi-zálogot, háromféle ingó dolgot emlit, u. m.

a) tőzsdei árfolyammal biró értékpapirokat;

b) váltókat és egyéb követeléseket;

c) tulajdonképeni ingóságokat.

Megemlitvén előbb is azt, hogy zálogot *rendszerint* a váltó kiállitásakor s igy az elfogadótól, illetőleg kibocsátótól szokás követelni,

a) ha a kézi-zálog tőzsdei árfolyammal biró értékpapirokból áll, a milyenek p. a különféle részvények, a különféle államkötelezvények, a különféle elsőbbségi kötvények sat. ezeket a váltó-hitelezőnek szabadságában áll követelése erejéig, akár megtartani azon árfolyamban, melylyel azok a váltó lejárta napján a tőzsdén jegyeztetnek, akár pedig ugyanazon árfolyamban eladni; kötelessége azonban mindegyik esetben az elzálogositó adóst ezen eljárásról 24 óra alatt értesiteni, s ha a jegyzett árfolyam az ő váltói követelését meghaladja, a fölösleget az első esetben saját pénzéből, a második esetben pedig az érték-

papirért kapott pénzből az adósnak, vagy ha az adós csőd alatt áll, a csődtömegnek megküldeni. Magától értődik, hogy a hitelező adósa irányában itt is a közép árfolyamat számithatja fel az esetben ha az értékpapirokat követelése fejében megtartja. Igy p. ha 500 forint váltói követelésére nézve A. B-től három darab Gschwindt-féle szeszgyár részvényt kapott volna kézi zálogul, s a lejárat napján e részvény igy jegyeztetnék: pénzben: 200 forint, áruban 205 forint, ez esetben a közép ár, mely felszámitandó, 202 for. és 50 krt. tesz. A törvény megemliti azt is —, a mit különben a fentebbiekből már tudunk —, hogy ha a fizetés helyén tőzsde nem volna, akkor a legközelebbi tőzsde árfolyama értendő, azaz a magyar korona területén a budapesti tőzsdéé; ha azonban a kézi-zálogul adott értékpapir árfolyama itt nem jegyeztetnék, akkor azon külföldi, legközelebbi, tőzsde értendő, melyen azon értékpapir árfolyama jegyeztetik, s ez esetben az értékpapir megtartása vagy eladása a váltó lejártát követő harmadik napon történhetik, a fölösleg, természetesen, ez esetben is visszaadandó lévén.

b) Ha a kézi-zálog váltóból vagy valamely más követelésből p. közönséges adósságlevélből áll: a váltóhitelező a zálogba adott váltót, illetőleg adósságlevelet, lejáratkor behajthatja, s magát az összegből kielégitheti, vagy forgatmány illetőleg engedmény által másra ruházhatja p. oly személyre kinek ő tartozik, de csak is követelése erejéig, tartozván a fölösleget az adósnak vagy a netaláni csődtömegnek megküldeni.

c) Ha a kézi-zálog tulajdonképeni ingóságokból áll p. ezüst asztali készület, arany óra,

szelencze, karperecz sat. ezeket a hitelező sem el nem adhatja sem bizonyos árban meg nem tarthatja, hanem tartozik azokat a biróság közbeléptével nyilvános árverésen eladatni, s ez esetben a netaláni fölösleg az adósnak, vagy a netaláni csődtömegnek a biróság által szolgáltatik ki.

A hitelezőnek egyébiránt kötelessége mind a háromféle kézi-zálog esetében a kezei között lévő alap-váltót, ha teljes kielégitést nyert, az adósnak, vagy ha ez időközben csőd alá jutott, a csődtömegnek kiadni. Hogy azon esetben, midőn a váltóbirtokos teljesen ki nem elégittetik, csak a váltó másolatán tartozik a részletfizetést nyugtatványozni, s egyúttal azt az eredeti váltón megjegyezni, már föntebb említettük (36. §.).

A hitelezőnek továbbá, bármiféle kézi-zálog által legyen a váltó fedezve, ügyelnie kell, hogy oly mulasztást ne kövessen el, mely annak részbeli vagy teljes elvesztését vonná maga után, mivel ez esetben az adósnak kártéritéssel tartozik. Ily mulasztás volna például, ha követelése váltóval levén fedezve, ő e zálogba adott váltót a nem fizetés esetében meg nem óvatoltatná, s időközben az elfogadó vagy kibocsátó csőd alá kerülvén, a váltóösszeget viszkereset utján, az óvás elmulasztása miatt, a megelőzőktől még csak követelni sem lehetne. Ily mulasztás volna, ha p. zálogul két gyémántos karpereczet kapván s mind a mellett, hogy a zálogot a zálogba adó világosan kifejezett beleegyezése nélkül használni nem szabad, ezeket noha tudja, hogy roszszul csukódnak, nőjének valamely ünnepély alkalmából átadja, s ez azokat elveszti sat. Ily esetekben a hitelező, követelésére nézve nem csak

hogy teljesen kielégitettnek tekintetik, hanem a netaláni fölösleget is megtériteni tartozik.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A váltói jog érvényesitése megtartási jog által.

45. §.

Hogy a megtartási jogot könnyebben megérthessük, tegyük fel:

a) hogy Auernek, mint váltóhitelezőjének Beer, ki most a váltóöszveget a lejárat napján ki nem fizette, még a lejárat előtt küldött 500 forintot oly végből, hogy azt Auer Beer számára a pesti első hazai takarékpénztárba betegye;

b) hogy Spitzernek, mint váltóhitelezőjének Stern, ki a váltót a lejárat napján be nem váltotta, még a lejárat előtt küldött három darab Athenaeum-részvényt oly végből hogy Spitzer ezekre a Stern részére valamely banknál kölcsönt vegyen fel;

c) hogy Veresnek mint váltóhitelezőjének Gerei, ki a váltót lejáratkor ki nem fizette, 5 darab arató-gépet küldött a váltó lejárata előtt oly végből, hogy Veres ezeket a Gerei számára adja el:

kérdés, hogy Auer, Spitzer és Veres megtarthatják-e az illető ingóságokat váltó-követelések fejében?

E kérdésre a váltótörvény azt feleli, hogy ha Beer, Stern, és Gerei azután hogy a mondott ingóságokat elküldötték, vagy csőd alá jutottak, vagy pedig valamely pénzbeli tartozás miatt az ellenök elrendelt végrehajtás siker nélkül maradt, Auernek, Spitzernek és Veresnek a mondott ingó-

ságokhoz megtartási joguk van, sőt hogy e joguk már a váltó lejárata előtt is megnyilt, mert a törvény világosan mondja, hogy e két esetben, a váltóbirtokos le nem járt követelésére nézve is megtartási joggal élhet, s hogy ez esetekben az adós határozott czélú rendelkezése sem zárja ki a megtartási jog gyakorlatát, ha ez esetek a tárgyak átadása után következtek be, vagy a hitelező ezekről a tárgyak átvétele után értesült. Ebből következik, hogy a váltóhitelező, ha a mondott két eset fenn nem forog, a váltóadóstól vagy ennek nevében egy harmadiktól, meghatározott rendelkezés mellett, birtokába került ingóságaira nézve a váltóadósnak, megtartási joggal nem élhet.

A megtartási jog abban különbözik a zálogjogtól, hogy a zálog-tárgyakból, kivévén csupán a tulajdonképeni ingóságot, a váltóhitelező magát a biróság közbe lépte nélkül is kielégitheti, holott a megtartási jog bármiféle ingóságra nézve csak a biróság közbeléptével azaz kereset illetőleg viszkereset levél beadása mellett gyakorolandó; mert a törvény szerint: (109. §.): „a megtartási jog kereset utján *érvényesithető*; a mi azt teszi, hogy e jogot csak is kereset utján lehet érvényesiteni; hatályára nézve azonban a zálogjoggal teljesen egyenlő, a mennyiben a megtartási jognál fogva a birói árverés folytán bejött öszvegből csak is a fölösleg adatik ki a váltóadósnak, illetőleg csődtömegének s a mennyiben a megtartásra jogositott a netaláni mulasztásért épen ugy kártéritéssel tartozik, mint az a kinek követelése kézi-záloggal van fedezve.

Hogy a váltói jogot *keresettel* is lehet érvé-

nyesiteni, az már a föntebb több helyen mondottakból következik, s igy ezt külön fejezetben tárgyalni fölöslegesnek tartók. Csupán azt jegyezzük meg, hogy a követelés csak akkor neveztetik keresetnek, ha azt a közönséges elfogadó, illetőleg kibocsátó ellen kivánjuk érvényesiteni, s hogy e szerint a zálogjogot és megtartási jogot, a körülmények szerint, keresettel is, viszkeresettel is lehet érvényesiteni.

V. SZAKASZ.

Különös határozványok.

ELSŐ FEJEZET.

A váltó-képesség.

46. §.

Váltó-képességen értjük valakinek azon tulajdonságát, melynél fogva váltói kötelezettséget vállalhat, azaz váltót kiállithat, elfogadhat, forgathat, s a váltóösszegért kezeskedhetik, vagy rövidebben, mely szerint valaki a váltón terhelő nyilatkozatot érvényesen tehet. A törvény (1. §.) röviden ezt igy fejezi ki, hogy váltóképes mindenki, *a ki terhes szerződéseket jogérvényesen köthet.*

Váltóképességgel bir pedig a magyar korona területén:

a) Akár férfi, akár nő, ha élte 24 évét betöltvén, teljes koruvá lett, s valamely vagyonnal szabadon rendelkezik. A nő ugyan már 24 éves kora előtt is a férjhez menetel által teljes koruvá lesz, s e jogát akkor is megtartja, ha 24 éves kora előtt özvegységre jut, férjétől biróilag elválasztatik, vagy házassága feloldatik (1874. XXIII.

t. cz. 1. 2. §.); váltói kötelezettséget azonban ő is, mint a hajadon nő, csak 24-ik éve betöltése után vállalhat, kivévén mindazáltal, ha mint kereskedő vagy iparos, önálló üzlettel bir.

b) Akár férfi, akár nő, a teljes kor elérése előtt is, ha önállóan ipart üz. Önálló ipart üzhetnek pedig, ide értve a kereskedést is, az 1872:VIII. évi ipartörvény 2. §. értelmében, az atya, gyám vagy gyámhatóság beleegyezésével a kis- azaz nem teljes koruak is, s ez esetben vagyonukról szabadon rendelkeznek.

c) Hasonlóan a teljes kor elérése előtt az oly nem iparos vagy nem kereskedő, kinek az atyja saját háztartást engedett, avagy, a ki, az atyja már meghalván, a gyámhatóság javaslatára korengedélyt nyert.

d) Minden jogi személy, azaz 2 vagy több emberből bizonyos közös czél elérése végett alakult társaság, mint p. a kereskedelmi törvény 61. §-ában említett közkereseti társaságok, betéti társaságok, részvénytársaságok, és szövetkezetek, illető képviselőjök által.

A váltóképességnek ezek szerint egyik alapja a vagyon feletti szabad rendelkezés lévén, önként következik, hogy váltónyilatkozatot érvényesen nem tehetnek:

a) A kik észbeli hiány miatt, mint kábaság, esztelenség, örültség, gondnokság alatt állanak.

b) A kik biróilag tékozlóknak nyilvánittatván, gondnokság alá helyeztettek.

c) A kik csőd alá jutottak. Ezek azonban a csőd hivatalos megszüntetése időpontjától fogva váltóképességöket még az esetben is visszanyerik, ha iparosok vagy kereskedők volnának is,

mert az 1872. évi ipartörvény 84. §. azt mondja, hogy „iparüzhetési jogától senki sem birói itélet, sem közigazgatási határozat által meg nem fosztható“; már pedig e jogot váltói képesség nélkül alig lehetne érvényesiteni. *)

Minthogy gyakran előfordul oly eset, hogy nem váltóképes egyén váltó-nyilatkozatot tesz, a mennyiben váltót kibocsát, elfogad, forgat stb. kérdés, hogy azon nyilatkozatok, melyek ily váltóra, váltóképes személyek által tétettek, érvényesek-e vagy nem? Kétség nélkül érvényesek, mert azt, hogy az ily váltóra váltóképes személyek által tett nyilatkozatok váltói kötelezettséget vonjanak magok után, már maga a váltó hitelének fenntartása kivánja, ha a törvény világosan nem mondaná is. Annálfogva, ha p. A. intéző nem váltóképes, és igy ellene a következői (a forgatók) viszkeresetet hiában inditanának, ellenben B. az elfogadó váltóképes, a kötelezettséget ő magától el nem hárithatja, vagy ha C. elfogadó nem váltóképes, és igy fizetésre szoritani nem lehet, a váltóbirtokos viszkereset utján váltói jogát minden váltóképes megelőzői ellen érvényesitheti.

---

*) Azt, hogy a bukott kereskedő a csőd megszüntetése időpontjától váltóképességét visszanyeri, ugy kivánjuk érteni, hogy váltóilag csak ugy kötelezheti magát, ha volt hitelezőit kielègitette, s bukása sem hamis, sem vétkes nem volt. Az 1844. VII. t. cz. 5. §-ának azon intézkedése ugyanis, mely szerint, ha a bukás vagy hamisnak vagy vétkes gondatlanságból eredettnek bizonyult, a biróság kimondani tartozik, hogy az ily bukott kereskedő váltókat jövendőre ki nem adhat, folyvást érvényben van.

MÁSODIK FEJEZET.

Külföldi törvényhozás.

47. §.

A külföldi váltótörvénynek különösen azon szakai érdekelvén a magyar polgárt, melyek a) a váltó-képességet, b) a váltó lényeges kellékeit, c) a váltói jog érvényesitése végett külföldön teljesitett cselekvény alaki kellékeit megállapitják: ezekre a magy. váltótörvény átalánosan aztmondja, hogy mind ezek azon ország törvénye szerint itélendők meg, melyhez a külföldi mint alattvaló tartozik, illetőleg a hol a váltó kiállittatott, vagy a cselekvény teljesittetett. Különösen pedig

a) A mi illeti a külföldi személy váltóképességét, erre nézve tudnunk kell, hogy ha a *magyar korona területén* oly külföldi vállalt váltókötelezettséget (mint kibocsátó, elfogadó, forgató stb.) ki saját hazájának törvényhozása szerint váltóképességgel nem bir, az itt vállalt kötelezettség alól az esetben ha a magyar váltótörvény szerint ő váltóképes, magát ki nem vonhatja. Igy p. Würtembergben, Mecklenburg-Schwerinben és Mecklenburg-Strelitzben teljes-korú csak az lévén, a ki élte 25-dik évét betöltötte, ha egy odavaló 24 és 1/2 éves polgár p. Budapesten valamely váltót másra forgat, ezt nálunk érvényesen tehette, mert a mi törvényünk szerint a teljes-korúság a 24-dik év betöltésével kezdődik, minélfogva, ha viszkeresettel megtámadtatnék, azt a kifogást nem tehetné, hogy ő még akkor kiskorú volt, mert a mi törvényünk azon szempontból indúl ki, hogy azon külföldi, ki nálunk váltó nyilatkozatot tesz, a mi törvényünknek

magát már előre is alávetette. Épen ily érvényesen vállalhatna nálunk váltó kötelezettséget egy férjnél levő ángol nő is, noha az ángol törvény szerint a kellő korban lévő azaz 21-dik életévét betöltött hajadon leány igen, de a férjhez ment nő már nem váltóképes. Viszont ha egy 22 éves franczia polgár tenne nálunk valamely váltónyilatkozatot p. elfogadna egy váltót, ő meg kötelezettsége alól azon okból nem vonhatná ki magát, mert a külföldinek váltóképességéről a mi törvényünk azt mondja, hogy azt azon ország törvénye szerint kell megitélni, melyhez a váltókötelezett mint alattvaló tartozik. Már pedig a franczia polgári törvénykönyv (Code Napoléon) 488. §. szerint Francziaországban az, ki élte 21-dik évét betöltötte, teljes korú, s mint ilyen — ugyan azon törvény szavai szerint — a polgári élet minden cselekvényeire képes. *)

b) A mi a külföldön kiállitott váltó lényeges kellékeit illeti, erre nézve a magyar váltótörvény ismét a fentebb mondott elvből indul ki. Ugyanazért, ha p. egy idegen váltó Angolországban állittatik ki, mint Budapesten fizetendő, s Berry londoni lakos, a kire van a váltó intézvényezve, ezen szavak után *Berry N. úrra Londonban* csupán a névbélyegét nyomja le, a kötelezettség alól magát a mi biróságunk előtt ki nem vonhatja, mivel az ángol törvény szerint az intézvényezett elfogadása érvényes, ha szokott névbélyegét a váltóra rányomta. Viszont,

---

*) A felhivott 488. §. az eredetiben igy szól: „La majorité est fixée a vingt-un ans accomplis; à cet âge on est capable de tous les actes de la vie civile.

ha egy francziaországi polgár, a hol a kereskedelmi törvény (Code de commerce) szerint az idegen váltón az elfogadást e szóval: *accepté* s neve aláirásával kell kifejezni, egy Budapesten fizetendő váltót bocsátana ki, s arra az elfogadó, hasonlóan franczia polgár az *accepté* szó elhagyásával, csupán nevét irná, ő kifogást nem tehetne, mert a mi törvényünk szerint (21. §. harmadik kikezdés) az elfogadás érvényes akkor is, ha az intézvényezett nevét vagy czégjét, minden hozzáadás nélkül, a váltó előlapjára irja.

Ugyan igy állana a dolog, ha Párisban egy magyar polgár bocsátana ki egy Budapesten fizetendő váltót, s arra az azt ugyanott elfogadó magyar polgár, neve fölött, az *elfogadom* szót is ráirná, mert a mi törvényünk szerint váltójogi hatálylyal birnak azon nyilatkozatok is, melyek belföldiek közt külföldön keletkeznek, habár csak a belföldi törvény rendeleteinek felelnek is meg.

c) A mi végül a váltói jog érvényesitése végett külföldön teljesitett cselekvény alaki kellékeit illeti, ezek kizárólag a külföld törvénye szerint itélendők meg. Ugyanazért, ha p. egy Lyonban kivett óvási oklevél alapján valaki egy magyarországi polgár ellen viszkeresetet inditana, s az óvási oklevélen csupán egy közjegyző (notaire) aláirása volna, az itteni alperes sikerrel tehetné azt a kifogást, hogy az óvási oklevél nem érvényes. A franczia keresk. törvény szerint ugyanis az óvási oklevelet csak 2 közjegyző, vagy egy közjegyző és két tanú állithatja ki, s azonfelül azt még az illetőnek is alá kell irni, vagy följegyezni, hogy az illető (ki ellen t. i. az óvás kivétetett) azt aláirni vonakodott.

HARMADIK FEJEZET.

A váltójogi elévülés.

48. §.

Elévülésen értjük valamely jognak azon okból való elvesztését, mert az illető azt a törvényben meghatározott idő alatt nem gyakorolta. Ily esete p. az elévülésnek az, melyet az osztrák átalános polgári törvénykönyvből a telekkönyvbe bejegyzett ingatlan javakra nézve az országbirói értekezlet (l. Ideigl. törvénykezési szabályok 21. és 156. §§.) átvett, mely szerint t. i., ha valamely ingatlan, vagy valamely ingatlanra vonatkozó szolgalom, p. hogy Péter a Pál udvarán kocsival is átjárhat; hogy Péter a Pál szántóföldjén levő kutból a maga lovait és ökreit itathatja stb. valaki nevére bejegyeztetett, az a kinek e bejegyzés ellen kifogása van, panaszával a bejegyzés után csak három év alatt hallgattatik meg, azontul pedig, mert felszólalási joga *elévült*, panaszával elutasittatik. Ily esetei az elévülésnek, midőn p. a franczia polgári törvénykönyv (Code Napoléon vagy más névvel: Code civil) azt mondja (475. §.), hogy a kiskoru, gyámja ellen, a nagykoruság elérésétől fogva csak 10 év alatt emelhet panaszt, vagy midőn (2271. §.) azt mondja, hogy a fogadósnak és vendéglősnek a szállásért és tápláért való követelése, a munkásnak és napszámosnak bérkövetelése, s a havonként fizettetni szokott tanitónak díj követelése 6 hónap alatt évül el; vagy midőn (2273. §.) azt mondja, hogy az ügyvéd, költségeit és fáradsága díját csak a végitélet vagy a felek kiegyez-

tetése napjától számitott 2 év alatt követelheti stb.

Ezeket előre bocsátva, könnyen megérthetjük, mit tesz az, hogy a váltóbirtokosnak *váltókeresete* a közönséges elfogadó, illetőleg a kibocsátó ellen (84. 114. §§.) a váltó lejártától számitott 3 év alatt évül el. Ez t. i. azt teszi, hogy a váltóbirtokos csak addig követelheti a váltóbeli összeget *váltói uton,* mig 3 év el nem telt, a mi azonban nem zárja azt ki, hogy köztörvényi uton s a rendes elévülési (nálunk 32 év) idő alatt későbben is követelhesse azt, mivel a törvény világosan a *váltókereset* elévüléséről szól. Egyébiránt pedig akár a 3-éves elévülés miatt, akár azért mert telepitett váltó esetében a bemutatás és óvás kivétele a nemfizető telepes irányában elmulasztatott, vagyis a 3-évesnél rövidebb (miről mindjárt szólunk) elévülés miatt kelljen a váltóbirtokosnak, a köztörvény utjára lépni, a közönséges elfogadó, illetőleg kibocsátó ez uton is csak annyiban marad kötelezve, a mennyiben a váltóbirtokos kárával gazdagodnék, azaz ha forgatott idegen váltónál a közönséges elfogadó az intézőtől, és forgatott saját váltónál a kibocsátó a rendelkezőtől valósággal kapott fedezetet, mivel ha ez nem történt, az ő gazdagodásáról szó sem lehet. A megelőzők ellen pedig, mihelyt ezeknek váltói kötelezettsége, a rövidebb elévülés folytán, megszünt, még köztörvényi uton sem lehet föllépni.

Mind a hosszabb, mind a rövidebb elévülésről jegyezzük meg :

a) Hogy a biróságnak az elévülést figyelembe vennie nem szabad, azaz ha az alperes

maga nem hivatkozik elévülési jogára, a biróság ugy tartozik az ügyet tekinteni, mintha az elévülési idő el nem telt volna. Kivételnek ez átalános szabály alól az uj váltóeljárás (Igazságügyminiszteri rendelet 1876. nov. 30.) 17. §. értelmében csak akkor van helye, ha a fél sommás eljárást kér, mivel a biróság alperesnek a fizetést csak az esetben hagyhatja meg, ha előbb meggyőződött, hogy a kereset, illetőleg viszkereset, még el nem évült.

b) Hogy addig, mig valamely váltóadós csőd alatt áll, vagyis a csőd ideje alatt, ő rá nézve akár a hosszabb, akár a rövidebb elévülés meg nem kezdődik, sőt ha már a csőd előtt megkezdődött, az a csőd által félbeszakad. Például, ha A. ellen a csőd megnyilt 1877. febr. 4. s B. váltóbirtokosnak van egy febr. 1. napján lejárt, s kellően megóvatolt váltója, s a csőd eltart 1881. végéig, A. noha a 3 év bőven eltelt, elévülési jogot, a csőd tartama miatt, nem nyert; vagyha ugyancsak A. ki 1877. jan. 3. egy három hónapra szóló saját váltót állitott ki, mely e szerint ápr. 3-án járt le, 1880. márcz. 3-án csőd alá jut, mind a mellett, hogy a lejárat napjától fogva már 2 év és 11 hónap telt el, ez ő rá nézve épen annyi, mintha egy nap sem telt volna el, mivel a csőd-nyitás által a már lefolyt elévülési idő teljesen megsemmisült.

A mi már a rövidebb elévülést illeti, ez különösen a fizetési viszkereset esetében érvényesül, a midőn t. i. vagy a váltóbirtokos fordúl a megelőzők ellen, vagy pedig a váltót beváltó forgató.

Viszkeresetet indithat pedig a váltóbirto-

kos a magyar korona területén lakó valamely megelőzője ellen, az *óvás kivétele napjától* számitva:

a) 3 hónap alatt, ha a váltó Európában vagy Európához tartozó valamely szigeten volt fizetendő, azaz vagy az intézvényezett, illetőleg kibocsátó itt lakik, vagy ha nem lakik, de a váltón fizetési helyül Európának vagy a hozzá tartozó szigeteknek valamelyik városa van kijelölve, kivéve mindazáltal, ha Izlandnak vagy a Farői szigeteknek valamely városa volna a fizetési hely.

b) 6 hónap alatt, ha a váltó Ázsiának és Afrikának közép és fekete-tenger melletti partvidékein (ilyen városok a földközi tenger afrikai partján: Oran, Algier, Tunis, Tripolis, Alexandria; és ázsiai partján: Jaffa, Akre, és ezen tengereknek az emlitett földrészekhez tartozó szigetein (a milyenek: Cziprus és Rhodus) volt fizetendő.

c) 18 hónap alatt, ha a váltó nem Európában és ehhez tartozó valamely szigeten, valamint ha Izlandban *) és a Farői szigetek **) valamelyikén volt fizetendő.

---

*) Izland szigete a dánok birtokában van, s 1870 négyszög mértföldnyi területén, mintegy 70,000 lakost számlál. Télen át, a jégtorlás, mely az egész szigetet körülfogja, a közlekedést csaknem egészen lehetetlenné teszi, s ez oka alkalmasint annak, hogy az európai váltótörvények, az ide kitüzött fizetési helyet a más világrészben lévőkkel egy sorba állitják. Nevezetesebb városai Skalholt és Reikiavik. (Lásd Kapp: Vergleichende allgemeine Erdkunde. Második kiadás. Braunschweig. 1868. 452. 453. 455. ll.).

**) A Farői szigetek hasonlóan a dánok birtokában, számszerint 25, melyek közül csak 17 van lakva, Skótország és Izland között feküsznek, 25 négyszög mértföldön, mintegy 9000 lakossal. Legnagyobb köztök Strömoe szigete Thorshavn nevü várossal, mely még Kopenhágától is 280 mértföldnyire van. (Lásd Kapp idézett muukája 452. l.)

Ha e három pont alatt mondottakat egymással egybevetjük, azt látjuk, hogy ha a váltó Budapesten, Lyonban, vagy Dublinban, vagy Kopenhágában, vagy Málta szigetén, egy szóval, Európában volt fizetendő, a Sidneyben (Uj-Hollandiában) lakó váltóbirtokos épen ugy 3 hónap alatt tartozik, az óvás kivétele napjától számitva, fizetési viszkeresetét a magyar korona területén tegyük Budapesten lakó megelőzője ellen meginditani, mint a budapesti váltóbirtokos a Budapesten lakó megelőzője ellen, vagy hogy a váltóbirtokos lakhelyére a törvény semmi tekintettel nincs. Magától értődik e szerint, hogy a magyar korona alattvalója, ha az ily váltóra nézve, viszkeresettel, 3 hónap eltelte után támadtatnék meg, a rövidebb elévülési jogra, a mi biróságaink előtt, érvényesen hivatkozhatik.

A mi pedig azon forgatót illeti, ki a váltót már akár egyszerű felszólitásra, akár viszváltóra, akár viszkereset utján beváltotta, azón naptól fogva, melyen per nélkül fizetett t. i. vagy egyszerü felszólitásra vagy viszváltóra, vagy pedig azon naptól fogva, melyen a perbe idéző viszkereseti levelet megkapta, viszkeresetet indithat a magyar korona területén lakó megelőzője ellen:

a) 3 hónap alatt, ha ő Európában vagy az ehhez tartozó szigeteken *lakik*, kivévén mindazon által erre nézve is Izlandot és a Farői szigeteket;

b) 6 hónap alatt, ha ő Ázsiának és Afrikának a közép és fekete tenger melletti partvidékén, vagy ezen tengereknek az emlitett földrészekhez tartozó valamely szigetén *lakik*;

c) 18 hónap alatt, ha ő nem Európában s

Európa valamely szigetén, valamint ha Izlandban és a Farői szigetek valamelyikén *lakik.*

Ezek szerint a váltót egy vagy más úton kifizető azon forgató, a ki p. Corsica szigetén lakik, a magyar korona területén lakó megelőzője ellen a fizetés napjától, vagy ha nem fizetett, a kereset levél vételétől számitott 3 hónap alatt; a ki p. Alexandriában lakik, 6 hónap alatt; a ki p. Thorshavnban vagy Calcuttában, vagy Fokvárosban vagy Rio-Janeiróban lakik, másfél év alatt léphet fel viszkeresetével, mert különben a mi biróságaink által az ellenfél kifogása folytán elutasittatik. Vagyis az ily viszkeresetnél a törvény nem a fizetés helyét, hanem az ily viszkeresettel élni kivánó lakhelyének a széles értelemben vett Magyarországtól való kisebb vagy nagyobb távolságát veszi tekintetbe.

Az a kérdés adhatja itt magát elő, hogy ha p. Kingston Londonban lakó váltóbirtokos a franczia kereskedelmi törvény (Code de Commerce) szerinti határidőben Meunier Párisban lakó megelőzője ellen viszkeresetet inditott, okvetlenül szükséges-e, hogy Meunier p. a Zágrábban lakó Koller N. megelőzője ellen, *mindjárt* a Kingston keresetlevele vételekor a zágrábi törvényszék előtt viszkeresetet inditson, s e szerint egyszerre két pert folytasson, az egyiket mint alperes, a másikat mint felperes. Felelet: ez nem szükséges, mert a mi törvényünk szerint elég, ha Meunier a zágrábi törvényszéknek bejelenti, hogy ő a közte és Kingston között megkezdett per végével, azaz az e perben hozandó birói határozatnak jogerőre emelkedésekor, Koller ellen fizetési viszkeresetet fog inditani, vagyis

ha ő ugynevezett perbejelentéssel (litis denunciatio) él, mert a mi törvényünk szerint a perbejelentés a viszkereseti levelet pótolja. Köteles ellenben Meunier azon naptól fogva, melyen a Kingstonnal való pere végkép eldöntetett, illetőleg a vég itélet vételétől számitva 3 hónap alatt Koller ellen a viszkeresetet beadni, mivel különben a zágrábi törvényszék által Koller kifogása folytán elutasittatnék. A perbejelentésnek jogi foganatja e szerint abból áll, hogy ha Meuniernek Kingstonnal való pere 3 hónapnál *tovább* tartott volna is, Meunier viszkereseti jogát az elévülés ellen általa megóvta. Ha pedig Meunier attól tartana, hogy Kollertől a viszkereseti öszszeget aligha megkapja, akkor több rendbeli perbejelentést is használhat p. a Pozsonyban lakó megelőzője ellen a pozsonyi, a Kassán lakó megelőzője ellen a kassai stb. törvényszéknél. Ezt pedig azért kellene tennie, mert a viszkereseti jogot csak a viszkereset meginditása illetőleg a perbejelentés által lehet fentartani.

Midőn végül a törvény azt mondja, hogy az elévülést csak kereset által (midőn t. i. a közönséges elfogadó, illetőleg kibocsátó, az alperes) és viszkereset által (midőn t. i. valamelyik megelőző az alperes) és perbejelentés által lehet félbeszakitani, ezt a legszorosabb értelemben kell venni, mert p. ha A. elfogadott egy váltót, mely, tegyük, 1877. decz. 31. járt le, és B. a keresetet ellene csak 1881-ben és igy 3 év elmultával adja be, A. az ő elévülési jogára még az esetben is sikerrel hivatkozhatik, ha netalán ő a 3 év alatt valamikor ez adósságát elismerte, sőt az esetben is, ha B. őt

annak lefizetésére felszólitotta volna. Így ha C. váltóbirtokos az Európában fizetendő váltóra nézve az óvás kivétele napjától számitva 3 hónap alatt D. megelőzője ellen viszkeresetét be nem adja, vagy E. forgató, miután a váltót beváltotta, F. ellen a fizetés napjától számitva 3 hónap alatt viszkeresettel nem él, D. és F. a már emlitett esetben, sikerrel hivatkozhatnak váltói elévülési jogukra; sőt még az esetben sem szakad félbe az elévülés, ha a perbejelentés megtörtént, illetőleg a viszkereset idejében beadatott, azonban a felperes által egy vagy más okból (mert p. más megelőzőtől a pénzt hamarabb megkapni remélte) visszavonatott. Egyébiránt pedig akár a kereset, akár a viszkereset, akár a perbejelentés az elévülést csak azon váltókötelezett irányában szakitja félbe, a ki ellen az intéztetett.

Még csak azt kell megjegyeznünk az elévülésre nézve, hogy a kezes ellen a kereset, illetőleg viszkereset annyi idő alatt évül el, a mennyi idő alatt elévül az ellen, a kiért kezeskedett; és igy ha valaki a közönséges elfogadóért vagy bocsátóért vállalt kezességet, 3 év alatt, ha pedig valamelyik forgatóért, 3, 6, vagy 18 hónap alatt.

NEGYEDIK FEJEZET.

Az elveszett váltó megsemmisítése.

49. §.

Ha azon eset adja magát elő, hogy a váltóbirtokos a váltót akár elveszti, akár azt ellopják tőle, a váltóbirtokosnak, jogai megóvása végett, a váltó megsemmisitése végett azon tör-

vényszékhez kell folyamodnia, melynek területén a váltó fizetendő volt (a Budapesten fizetendőre nézve mindig a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszékhez); a fizetési hely pedig, mint már a fentebbiekből tudjuk, az esetben ha a váltó nincs telepitve, idegen váltóra nézve mindig az intézvényezett személy neve mellett kitett hely, a saját váltóra nézve pedig a kiállitási hely. Hogy pedig a biróság a megsemmisitési eljárást megindithassa, szükség hogy a folyamodó ne csak azt igazolja, hogy ő az elveszett (vagy ellopott) váltónak birtokában volt, hanem a folyamodáshoz, ha lehetséges, annak hű másolatát kell mellékelnie; ha pedig ez nem lehetséges (mert p. az illető a kezein megforduló váltókról könyvet, melybe a váltók lemásoltatnak, nem vezet), az esetben annak lényeges tartalmát ugy kell megjelölnie, hogy azt más váltótól meg lehessen különböztetni. E pedig nehézséggel nem jár, mert azt, hogy ki az elfogadó, illetőleg intéző, ki a kibocsátó, illetőleg rendelkező, s azt hogy hol és mikor fizetendő, s mily öszvegről szól a váltó, emlékezetébe mindenki könnyen megtarthatja, — s ennyi megjelölés, másolat hiányában, elegendő.

A biróság, ha a dolgot rendben találja, az elfogadónál, illetőleg kibocsátónál a váltóöszveg kifizetését azonnal betiltja, s egyuttal a megsemmisitési eljárás meginditását végzésileg kimondja, s az erre vonatkozó hirdetményt közzé teszi a hivatalos lapban (jelenleg a Budapesti Közlöny hivatalos Értesitőjében), vagy ha a folyamodó a közzététel maga óhajtja eszközölni, azt ez által eszközölteti.

A hirdetményben az elveszett váltóbirtokosa arra szólittatik fel, hogy arra való igényét, a váltó bemutatása mellett, 45 nap alatt a biróságnak jelentse be, mely 45 napi határidő, ha a váltó már lejárt, vagy a lejárat ideje benne kitöltve még nem volt, azon napra következő naptól számittatik, melyen a hirdetmény a hivatalos lapban először megjelent; ha pedig a váltó még le nem járt, a lejáratra következő első naptól.

Egy ily hirdetménynek a mintája, ha a váltó lejárt, ez:

58102. (t. i. Iktatókönyvi szám.)

„*A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék részéről közhirré tétetik, hogy N. N. folyamodására a következő váltóra nézve (ha t. i. a váltónak másolata bemutattatott) vagy pedig (ha másolatot nem lehetett bemutatni) egy, Grósz Simon által kibocsátott, Klein Adám által elfogadott, és Budapesten 1875. aug. 3. fizetendő, 800 forintról szóló elveszett váltóra nézve a megsemmisitési eljárás folyamatba tétetett.*

Minélfogva a váltótörvény 77. §-a értelmében ezen váltó jelenlegi birtokosa felhivatik, hogy ebbeli igényét a mai naptól számitott 45 nap alatt, vagyis a folyó évi junius 3. napjáig e törvényszéknél jelentse be, mivel különben a nevezett folyamodó ujabb kérelmére a kérdés alatti váltó semmisnek fog nyilvánittatni. Kelt Budapesten, 1876. ápr. 19-ik napján. A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék.“

(ápr. 19-dikétől jun. 3-ig 45 nap van). Ha pedig a váltó le nem járt, a hirdetmény második kikezdése igy hangzik:

„*Minélfogva a váltótörvény 77. §-a értelmében*

ezen váltó jelenlegi birtokosa felhivatik, hogy ebbeli igényét a váltó lejártától (tegyük, hogy a váltó 1877. márcz. 31. jár le) számitandó 45 nap alatt, vagyis folyó évi máj. 15. napjáig stb. Kelt Budapesten 1877. jan. 3-dik napján. A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék.“

Mihelyt a folyamodó a váltóbiróság végzésével igazolhatja, hogy az elveszett váltóra nézve a megsemmisitési eljárás elrendeltetett, a váltóöszvegnek kifizetését az elfogadótól, illetőleg kibocsátótól, ha t. i. már lejárt váltó megsemmisitése forog fenn, azonnal követelheti, s igy a nélkül, hogy a hirdetménynek a hivatalos lapban való megjelenésére következő naptól számitott 45 napi határidő lefolyását be kellene várnia, de csak azon feltétel alatt, ha a határidő elteltéig elegendő biztositékot nyujt, mert ha ezt nem teszi, akkor csak azt követelheti, hogy az elfogadó, illetőleg kibocsátó az öszveget a biróságnál tegye le.

A megsemmisitési eljárás meginditását e szerint az, ki a váltót elvesztette, rendszerint kérheti. Kivételt képez azonban azon eset, midőn (a mint már ezt fentebb a 28. §-ban érintettük) a váltót fizetés végett az elfogadótól illetőleg kibocsátótól jogilag különböző telepesnél kellett volna bemutatni, s e bemutatást az illető azért nem igazolhatja, mert a váltót már vagy a lejárat előtt elvesztette, vagy a bemutatást a kellő időben megtenni elmulasztotta. Ez esetben az elvesztő a megsemmisitésért hiában folyamodik, mert a biróság a megsemmisitési eljárást elrendelni nem fogja, s ez esetben az elvesztőre nézve csak az a mód marad fenn, hogy az ösz-

veget az elfogadótól, illetőleg kibocsátótól — de csak a mennyiben ez az ő kárával gazdagodott azaz a telepesnek fedezetet nem küldött volna — a köztörvény utján követelheti. Sikerrel folyamodhatik ellenben az esetben, ha azt, hogy lejáratkor a váltót (melyet e szerint a lejárat után vesztett el) a telepesnél fizetés végett kellő időben bemutatván, ettől fizetést nem kapott, óvási oklevéllel igazolja.

Ha a kitüzött 45 napi határidő alatt a meghirdetett váltó birtokosául senki nem jelentkezett, akkor a biróság az elvesztőnek ujabb kérelmére a váltót hirdetményileg semmisnek nyilvánitja. Ez ujabb hirdetmény igy szokott hangzani:

Megsemmisités.

20242. A kassai kir. törvényszék által, Berger Jakab folyamodására a következő elveszett váltó: „Kassa, jan. 3. 1876. 300 forint o. é. „Mától három hónapra fizessen ön ezen váltónál fogva az én saját rendeletemre háromszáz forintot o. é. Értéke áruban s tegye számlába tudósitás nélkül. Kurta Ármin úrra, Kassán. Berger Jakab. Elfogadom Kurta Ármin. Kreutz J. mint kezes“, minthogy az 1876. év ápr. 9-én 12345. sz. a. kibocsátott hirdetményben kitüzött 45 napi határidő alatt annak birtokosául senki sem jelentkezett, ezennel biróilag semmisnek nyilvánittatik. Kassa, jun. 12. 1876. A kassai kir. törvényszék.

Tegyük fel most azt az esetet, hogy a 45 napi határidő alatt valaki a meghirdetett váltóval, mint annak birtokosa, a törvényszéknél jelentkezett. Kérdés, mi történik ez esetben?

Ilyenkor a biróság, a nélkül, hogy uj hirdetményt bocsátana ki, a megsemmisitésért folyamodott személyt a történt jelentkezés felől végzésileg értesiti s egyuttal az előkerült váltóhoz való tulajdoni jogának a jelentkező ellenében érvényesitése végett őt a köztörvény utjára utasitja, valamint feloldja egyuttal azon tilalmat is, melylyel a váltóösszeg kifizetését az elfogadónál illetőleg kibocsátónál betiltotta, a mely feloldás azt teszi, hogy ez utóbbinak már most szabadságában áll a váltóösszeget akár a biróságnál letenni, akár pedig annak idejében annak kifizetni, ki a váltóhoz való tulajdoni jogát a köztörvény utján kellőleg igazolta, feltévén mind két esetben azt, hogy a váltó már lejárt. A váltónak biróilag elismert tulajdonosa ellenben a váltóösszeget az elfogadótól illetőleg kibocsátótól — a 3 évi elévülési idő alatt váltói uton követelheti; sőt ha azon eset fordulna elő, hogy valaki a váltót akkor vesztette el, midőn azt azért, mert az elfogadó, illetőleg kibocsátó lejáratkor nem fizetett, megóvatoltatta, s ő a megkerült váltóhoz tulajdoni jogát igazolta, a megelőzők ellen, ha az ezekre nézve megszabott elévülési határidő még el nem telt, viszkeresetet is támaszthat.

Magától értődik, hógy ha valaki az elveszett váltóval a 45 napi határidő *után*, de oly időben jelentkezik, a midőn a biróság a váltónak megsemmisitését, mert azért az illető fél nem folyamodott, végzésileg ki nem mondotta, illetőleg a megsemmisitési hirdetményt ki nem bocsátotta, követelését váltói uton érvényesitheti az esetben, ha a váltónak váltójogi ereje az elfogadó illetőleg

kibocsátó irányában meg nem szünt, azaz a lejárattól fogva 3 év még nem telt el.

Egyébiránt pedig az elveszett váltóbirtokosát azon esetben, ha ő a váltóhoz való tulajdoni jogát a hátiratoknak összefüggő és ő hozzá lenyuló sora által tudja igazolni, a biróság a váltó kiadására csak ugy szorithatja, ha ő annak megszerzése körül vagy roszhiszemüleg járt el p. ellopta vagy más által ellopatta, vagy vétkes gondatlanságot követett el p. ha ő rá a váltó hézaggal forgattatott, vagy pedig a forgatmány más kézirást mutat, mint azé a kinek a neve a forgatmány alatt áll, s e csalást ő némi figyelem mellett észrevehette volna.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A váltóbirtokos joga.

50. §.

Mind azon személyek, kiknek neve a váltón mint elfogadóé, intézőé, rendelvényesé, kibocsátóé, rendelkezőé, forgatóé, vagy mint kezesé áll, a váltóbirtokos irányában — a mennyiben váltói figyelmeztetést nem használtak, azaz magán a váltón bizonyos megszoritást ki nem kötöttek — *egyetemlegesen* vannak kötelezve, egyetemlegesen az esetben is, ha valamely váltó-nyilatkozatot együttesen tettek p. ha ugyanazon egy váltón több elfogadó, illetőleg kibocsátó, vagy több intéző vagy ugyanazon váltókötelezettért több kezes van, azaz a váltóbirtokosnak joga van mindegyiket mint adósát tekinteni, s a váltóösszeget akár az egyiken akár a másikon követelni, s ha

azt az egyiktől meg nem kapná, a második, harmadik, negyedik sat. ellen fordúlni.

Mind a mellett nem zárja ki a törvény, hogy a váltókeresettel, illetőleg viszkeresettel, megtámadott fél, a maga kifogását előadhassa, s ha alapos, érvényesithesse.

A megtámadott fél pedig vagy oly kifogással élhet, mely magán a váltótörvényen alapszik, vagy oly kifogással, mely őt kizárólag a megtámadó felperes irányában illeti.

Az első kategoriába tartozó ily kifogások például:

a) Hogy a váltón valamely lényeges kellék hiányzik p. a lejárat időpontja, vagy az intéző aláirása sat.

b) Hogy alperes akkor, midőn a váltókötelezettséget elvállalta, még kiskorú volt, ipart vagy kereskedést pedig önállóan nem folytatott.

c) Hogy alperes már férjnél volt ugyan, midőn a váltóra magát aláirta, azonban élte 24. évét még be nem töltötte, önálló ipart vagy kereskedést pedig nem folytatott.

d) Hogy a megtámadott fél a váltókötelezettség vállalásakor gondnokság alá volt helyezve, s hogy e gondnokság alá helyezés biróilag kellően kihirdettetett.

e) Hogy a megtámadott fél aláirását a váltón valaki csalási szándékból utánozta.

f) Hogy óvás a kellő időben ki nem vétetvén, a viszkeresetnek semmi alapja nincs.

g) Hogy a váltói jog elévült. E kifogást teheti, mint már tudjuk, az elfogadó, illetőleg kibocsátó, ha a lejárat napjától számitva 3 év már eltelt; az intéző vagy rendelkező és forgató

pedig, ha 3, illetőleg 6, vagy 18 hónap már eltelt az óvás kivétele, illetőleg a váltó beváltása napjától fogva sat. sat.

A második kategoriába tartoznak azon kifogások, melyeket nem bármelyik váltóbirtokos, hanem csak egy bizonyos váltóbirtokos ellen lehet használni, ilyenek p.

a) Hogy a jelenlegi felperes a váltó aláirására alperest erőszakkal kényszeritette.

b) Hogy a jelenlegi felperes alperest a váltó aláirására ravaszul rávette.

c) Hogy a jelenlegi felperes alperest előbb kábult állapotba hozta (lerészegitette) s úgy iratta alá a váltót.

d) Hogy alperes a jelenlegi felperestől a váltó értékét meg nem kapta. (Az a. b. és c. pontok alatt emlitett kifogásokat is ugyanez okból szokták érvényesiteni).

Nem tehet ellenben az alperes oly kifogást, mely egy másik váltókötelezettel való viszonyából származik. Például

a) Az intéző nem vetheti azt a váltóbirtokos ellen, hogy ő a rendelvényestől fedezetet nem kapott.

b) Az elfogadó, illetőleg kibocsátó, feltévén hogy még a lejárat előtt fizetett, a váltót pedig magához nem vette és nem is nyugtáztatta, s e váltó azután, mielőtt még az óvás kivételére törvényesen megszabott idő letelt volna, másra forgattatott, e forgatmányosnak nem teheti azt a kifogást, hogy ő az összeget már kifizette.

c) Bármelyik váltókötelezett, kinek aláirása valódi, nem mondhatja azt, hogy a váltón egyik-

nek vagy másiknak aláirása hamis, vagy hogy egyik vagy másik nem bir váltóképességgel.

d) Ha A. az alperes, kivel C. ittas állapotban iratta alá a váltót, ez állapotát B. felperes ellen kifogásúl nem használhatja.

e) Ha A. az alperes, ki B.-től egy saját rendeletre szóló váltót elfogadott, s a váltóra csupán ezt irta: *elfogadom N. N.*, a többi lényeges kellékek kitöltését pedig B.-re bizta, de a lejáratra nézve kikötötte, hogy az 9 hónapra szólljon, s *B.* e kikötés ellenére a lejáratot 3 hónapra tölti ki a váltón, s azután a váltót C.-re forgatja: A. ha C. által megpereltetik, nem teheti azt a kifogást C. ellen, hogy ő B.-vel 9 hónapi lejáratra nézve egyezett meg; teheti ellenben e kifogást, ha B. a felperes; s ha tanukkal vagy másképen be [redacted] tudja bizonyitani, hogy B. a köztök létre jött megállapodás ellenére tette a váltó lejártát 3 hónapra, B. ellen ügynyertes lesz.

f) Ha A. alperes B. felperesnek részletfizetést tett, s B. a részlet fizetést se a váltó másolatán nem nyugtatta, se az eredeti váltóra föl nem jegyezte, s azt e megjegyzés nélkül C.-re forgatta, A., C. felperes ellen a tett részlet fizetést kifogásul nem használhatja.

g) Átalában alperes felperes ellen azon kifogással nem élhet, hogy neki is van felperes ellen követelése, p. hogy kávét, posztót, gyapjut, vasárukat sat. adott neki hitelbe. Helye van ellenben az ily viszon követelésnek, illetőleg a beszámitásnak a következő 3 esetben u. m. ha alperes felperestől oly váltót bir, mely már lejárt; ha jogerőre emelkedett birói itélet folytán, — s

ha biróság előtt kötött egyesség következtében alperest felperes ellen *pénzbeli* követelés illeti.

HATODIK FEJEZET.

A váltó hamisitás.

51. §.

Hamisnak neveztetik az idegen váltó, ha annak nevét, ki azon mint intéző szerepel, más valaki csalási szándékból irta a váltóra; hamisnak pedig a saját váltó, ha a kibotsátó aláirása hamis, azaz más valaki által csalási szándékból utánoztatott.

De lehet a hátirat is hamis. Igy p. ha valaki egy váltót ellopott, melyen, tegyük, az utolsó forgatmány igy hangzott: *Helyettem Sápi G. úrnak. Győr, jul. 3. 1876. Veres P.* A tolvaj most, kit, tegyük fel, hogy Dieber K.-nak hivnak, ily hamis forgatmányt ir a váltó hátára, utánozva Sápi G-nak előtte ismert aláirását: *Helyettem Dieber K. úrnak. Sopron, jul. 30. 1876. Sápi G.*

Hamisitottnak neveztetik pedig akár az idegen akár a saját váltó, ha annak tartalmában a keletre, fizetés idejére, az összegre vagy pénznemre nézve vakarás vagy igazitás által hamis szándékból változás tétetett; hamisitott az oly váltó is, melyen a tolvaj az utolsó forgatmányos nevét kivakarta s annak helyére a magáét irta.

Ezek szerint ugyanazon egy váltó lehet hamis és egyuttal hamisitott is.

A mi a váltón levő hamis aláirásnak vagy hamis aláirásoknak jogi foganatját illeti, a törvény azt rendeli, hogy ezek az ugyanazon váltón

levő valódi aláirásoknak váltójogi erejére semmiféle befolyást nem gyakorolnak, azaz a ki a váltón levő aláirást a magáénak elismeri, a váltói kötelezettséget azon okból, mert a váltón hamis aláirás is van, magáról el nem háríthatja; kötelezettségben maradnak ennélfogva még a hamis hátiratot megelőző forgatók is a hamis hátirat után következők irányában. Igaz ugyan, hogy e szabály összeütközésben látszik lenni az észjog azon szabályával, melynél fogva az ember másra több jogot át nem ruházhat, mint a menynyivel maga bir. Ugy látszik tehát, hogy ha a hamis hátiratban megnevezett forgatmányosnak (példánkban Diebernek) nem volt joga a váltóösszeghez, a következőjének sem lehet; e szabály azonban a váltótörvényben nem áll, mert különben a váltó hitele tétetnék tönkre. Magától értődik, hogy annak, ki a hamis hátiratot tette, senki sincs lekötelezve.

A mi a hamisitást illeti, ennek leggyakoribb esete az, hogy az öszvegben tétetik változás, p. ha egy 200 forintról szóló váltónál a 200-hoz még egy zero csatoltatik, s a kétszáz az illető helyen betükkel kiirva nem levén, a hamisitáskor *két ezer* iratik oda. Jogi foganatja az ily hamisitásnak az, hogy ha az elfogadó, illetőleg kibocsátó vagy pedig az értök kezeskedő be tudja bizonyitani, hogy (példánkban) az elfogadás alkalmával ő csak 200 forintig vállalt kötelezettséget, nagyobb öszveg lefizetésére nem szoritható; ha ellenben, idegen váltónál, a meghamisitott öszvegben fogadta volna el az intézvényezett a váltót, akkor ő a meghamisitott öszveg kifizetésére szorittatik. A forgatókra nézve pedig

ily hamisitás esetében az a szabály, hogy azon forgatók, kik a váltót a meghamisitás *előtt* ruházták át, csak az eredeti összegért felelősök, holott azok, kik azt a meghamisitás *után* forgatták, a meghamisitott összeg erejéig vannak kötelezve. Ha azonban ki nem lehetne deriteni, hogy mely időpontban történt a meghamisitás s igy nem lehetne tudni, hogy kik forgatták a váltót meghamisitás előtt s kik azután, ez esetben a törvény az összes forgatókat csak a meghamisitás *előtti* összeg erejéig kötelezi.

A hamis váltótól meg kell különböztetni a mások megcsalása czéljából kiállitott, de valódi aláirással ellátott váltót. Igy p. ha valaki a bukáshoz már közel lévén, javainak egy részét a hitelezőktől elvonja az által, hogy vagy saját váltót állit ki vagy idegen váltót fogad el oly személy részére, kinek ő semmivel sem tartozik, s ezáltal magát a váltó lejártakor bepereltеti, azután pedig a mikor már a csődöt bejelentette, a pénzt magához veszi, vagy másképen értékesiti; az ily váltó a törvény értelmében nem hamis váltó, mert noha csalási szándékból állittatott ki, a névaláirások rajta valódiak.

A hamis váltó gyártástól meg kell különböztetni továbbá az ugynevezett váltónyargalást (Wechselreiterei) is, a mi abban áll, hogy valaki azért állit ki vagy fogad el váltót, hogy mielőbb pénzhez juthasson, a vállalt kötelezettséget pedig új meg új váltók kiállitásával minél tovább huzza.

A váltónyargalásnak egyik szokott módja az, midőn valaki egymásután több váltót állit ki oly czélból, hogy az ujabb váltóért kapott érték-

kel az előbbi váltót fedezhesse. Tegyük p., hogy Herr K.-nak pénzre nagy szüksége levén, ily váltót állit ki:

Eperjes, jan. 30. 1877. *2000 frt. o. é.*

Mától hat hónapra fizessen ön ezen váltónál fogva Fehér I. úrnak

kétezer forintot

Berger D. urra, Kassán. ***Herr K.***

Herr K. e váltóra az értéket, mely 2000 forintnál kevesebb fog lenni a kamat leszámitása folytán, Fehér I. rendelvényestől megkapván, a pénzt üzletébe felhasználja; mielőtt azonban a fizetési határidő (1877. jul. 30.) eljönne, azon czélból hogy Berger D-nek a 2000 frtnyi fedezetet megküldhesse, ez ujabb váltót állitja ki:

Eperjes, ápr. 10. 1877. *2200 frt o. é.*

Lát után öt hónapra fizessen ön ezen váltónál fogva Gutmann J. úrnak

kétezer kétszáz forintot

Kári S. urra Nagykanizsán

Herr K.

Herr most azon pénzből, melyet e váltóért Gutmanntól kap, Berger D-nek t. i. az első váltón lévő intézvényezettnek, a 2000 frtnyi fedezetet, még idejében t. i. a váltó lejárta előtt megküldi; hogy pedig a második váltón levő intézvényezettnek Kárinak is fedezetet küldhessen, egyúttal egy ujabb (már harmadik) váltót bocsát ki, s az ezért kapott értékkel fedezi annak ide-

jében Kárit, s ezt igy folytatja tovább a negyedik ötödik stb. váltóval.

Másik szokott módja a váltónyargalásnak az, midőn két személy, mindegyik nagy szorultságban levő, összebeszél s kölcsönösen váltókat állitanak ki bizonyos összeg erejéig, az intéző és elfogadó szerepét is egymás közt kölcsönösen megosztván. Ez megtörténvén, a váltót az illető intéző hátirattal tovább adja azaz értéket kap érte, s igy mind a ketten pénzmagra tesznek szert.

Ez azonban a váltónyargalásnak nagyon veszélyes módja, mert a két czimbora közül mindegyik az összes váltók teljes összegeért van kötelezve t. i. akár mint elfogadó, akár mint intéző. Ha azért egyikök megszökik, vagy a pénzt elharácsolja, az összes váltók kifizetése a másik czimborára nehezedik, a minek aztán ez utóbbi tönkrejutása is lehet a vége.

HETEDIK FEJEZET.

A váltójogi kiváltság.

52. §.

A váltón alapuló követelést minden ország törvényhozása nagyobb kedvezésben részesiti, mint a más okiraton alapulót. Ezen kedvezés pedig, melyet kiváltságnak nevezhetünk, részint magának a váltólevélnek, mint egészen sajátságos okiratnak nyujtatik, részint pedig a váltói követelésnek a köztörvényi követelésnél a biróságok általi gyorsabb érvényesitésében nyilatkozik.

I. Magának a váltónak e kedvezés hazánkban az által nyujtatik, hogy

a) Mig a Polgári törvénykezési rendtartás (1868. LIV. t. cz.) 167. §. szerint:

„Magán okirat, melynek tartalmát az ellenfél tagadja, ugy szolgál bizonyitékul: a) ha azt sajátkezüleg irta és irta alá, vagy b) ha az idegen kézzel irt okiratot két előttemező tanu jelenlétében irta alá, vagy azok előtt utóbb az aláirást sajátkezü aláirásának ismerte el a kiállitó; c) ha a kiállitó, a ki irni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében — kiknek egyike által a kiállitó neve is aláirandó — szokott kézjegyével látta el az okiratot"

addig a váltókötelezett ellen, a puszta névaláirása teljes bizonyitékot képez, a mennyiben váltótörvényünk szerint az hogy a kötelezett a váltó szövegét is sajátkezőleg irja, egyátalában nem kivántatik meg.

b) Ha F. A-nak egy közönséges kötelezvénynél fogva tartozik p. 100 forinttal, s A. ezt B-nek átengedi, B. ismét C-nek, C. D-nek, és D. E-nek, az esetben ha F. egymásután átengedett adós a határidőben nem fizet E-nek, ez a 100 frtot csak D-től mint közvetlen engedményezőjétől követelheti érvényesen, s ha D. fizetett, ő hasonlóan csak C. ellen fordulhat stb. holott ha F. váltót fogadott el s lejáratkor nem fizet, E. a 100 frtot nem csak D-től, hanem tetszése szerint bármelyik megelőzőjétől sikerrel követelheti.

c) Hogy a váltó csak pénzről szólhat, — s e körülmény kiváltság azért, mert a pénz értéke (értvén t. i. valódi pénzt azaz aranyat vagy ezüstöt) nincs oly ingadozásnak kitéve mint egyéb dolgoké p. termesztményeké, kéz- vagy gyárműveké stb. melyeknek értékét a kereslet-

nek és kinálatnak egymáshoz való aránya szabályozza.

d) Hogy a köztörvényi adós, ha tagadja a tartozást, a biróság neki, a körülmények szerint, a másik fél ellenzése mellett is, a főesküt odaitélheti, holott a váltóadós főesküre csak úgy bocsáttathatik, ha annak letételébe az ellenfél is beleegyezik (Uj Váltóeljárás 29. §. első kikezdés).

e) Hogy a rövid lejáratu váltó (Lásd alább a II. Függelékben) bélyegdíja az I. fokozat szerint fizetendő, holott más, hasonlóan pénzről szóló okiratok fokozatos bélyegdíja (a kereskedelmi utalványok kivételével) a II. fokozat szerint rovandó le.

Az ilynemü kedvezéseket a váltó anyagi vagy *belső* kiváltságának nevezhetjük.

II. A váltói követelés gyorsabb érvényesitését illetőleg csak a következők megemlitésére szoritkozunk, miután e helyen czélunk nem lehet az új váltóeljárást szakaszról-szakaszra commentálni:

a) a váltóadósnak mind a sommás mind a rendes perben az öszveg lefizetésére 3 nap tüzetik ki, holott a köztörvényi adósnak kötelezettsége teljesitésére a sommás perben 8 napot, a rendes perben pedig 15 napot engedhet a biróság;

b) a váltóadósnak a biróság előtti megjelenésre illetőleg tárgyalásra, az esetben ha a biróság székhelyén lakik, csak annyi idő tüzetik ki, hogy az idézés vétele és a tárgyalási nap között 24 órája maradjon, holott a köztörvényi adósnak, hasonló körülmények között, 15 nap tüzetik ki;

c) az első biróság által elmarasztalt váltóadóstól a végzés vagy itélet kézbesitése után, csak 3 nap alatt fogadtatik el a kifogás vagy feljebbezés, holott a köztörvényi adós sommás perben 8 nap, rendes perben 15 nap alatt feljebbezéssel még mindig élhet;

d) váltóügyben a megitélt eskü letételére való készséget 3 nap alatt kell bejelenteni, holott a Polgári törvénykezési rendtartás alá eső ügyekben erre 15 napi idő van engedve;

e) az elveszett váltó, ha 45 nap alatt elő nem kerül, a biróság által érvénytelennek nyilvánittatik, holott a közönséges adósságlevél csak egy egész év elteltével nyilvánittatik semmisnek stb.

A váltói követelés gyorsabb érvényesitésére vonatkozó kedvezéseket a váltó alaki vagy *külső* kiváltságának nevezhetjük.

Ezekből megérthetjük egyúttal azt is, hogy mily nagy a különbség, ha valamely jogot váltói úton azaz a váltói eljárás szerint, vagy pedig csak köztörvényi úton azaz a polgári perrendtartás szerint lehet érvényesiteni.

Oly czélból hogy a tanuló meggyőződést szerezhessen magának a felől, hogy az új váltótörvénynek egyetlen-egy §-át sem hagytuk figyelmen kivül, közöljük azt itt, mint e munka I. Függelékét, megjelölvén a törvény minden egyes s itt-ott jegyzettel kisért §-ánál e munka megfelelő §-át.

I. FÜGGELÉK.

1876. XXVII. törvényczikk. *)

(Ő Felsége által szentesittetett 1876. jun. 5. Kihirdettetett: a képviselő-házban 1876. jun. 7. a főrendi házban 1876. jun. 10.)

I. RÉSZ.

Váltó-képesség.

1. §. Szenvedő váltóképességgel bir mindenki, a ki terhes szerződéseket jogérvényesen köthet.

Nem-teljeskoruak szenvedő váltó-képességgel csak az esetben birnak, ha önállóan ipart üznek. (1872. VIII. 2.)

Nők, az 1874. XXIII. t. cz. 2-dik §-a által szabályozott teljeskoruság esetében is — a mennyiben önálló ipart nem üznek — csak a 24-dik életév betöltésével nyernek szenvedő váltó-képességet. (Lásd erre nézve fentebb a 46. §-t.)

2. §. Ha a váltón oly személyek nyilatkozatai fordulnak elő, a kik szenvedő váltó-képességgel nem birnak, e körülmény a többieknek érvényesen elvállalt kötelezettségeire befolyással nincsen. (Lásd fentebb a 46. §-t.)

II. RÉSZ.

Az idegen váltókról.

I. Az idegen váltó kellékei.

3. §. Az idegen váltó lényeges kellékei:

1. A váltó elnevezés magában a váltó szövegében, vagy ha az nem magyar nyelven állittatik ki, annak a nem magyar nyelven megfelelő kifejezés;

---

*) A hivatalos kiadás nyomán. Budapest, 1876. A pesti kőnyvnyomda részvény-társaság tulajdona.

2. a fizetendő pénzösszeg kitétele. Ha az összegen felül járulékok köttetnek ki, az ily kikötés nem létezőnek tekintetik;

3. a rendelvényes (intézvényes) vagyis azon személy vagy czég megnevezése, melynek részére vagy rendeletére a fizetés teljesitendő;

4. a fizetés ideje, mely az egész váltó összegre nézve csak egy és ugyanaz lehet. A fizetési idő csak határozott napra, látra (bemutatásra, tetszésre), lát vagy kelet után bizonyos időre, vagy valamely vásárra szólhat;

5. a kibocsátó (intézvényező) név vagy czég aláirása;

6. az intézvényezettnek vagyis azon személynek vagy czégnek megnevezése, mely által a fizetés teljesitendő;

7. a fizetés helye. Az intézvényezett neve vagy czégje mellett előforduló hely, ha magán a váltón külön fizetési hely kijelölve nincsen, fizetési helynek és egyszersmind az intézvényezett lakhelyének is tekintendő. Ha több hely van a váltón kijelölve, fizetési helynek az első tekintetik;

8. a kiállitás helye, éve, hónapja és napja. (Lásd f. a 3. 5. 18. §-t).

4. §. Ha a váltóban a fizetendő pénzösszeg betükkel és számokkal van kifejezve, eltérés esetében a betükkel kiirt összeg érvényes.

Ha az összeg akár betükben akár számokban többször van kifejezve, eltérés esetében a kisebb összeg tekintendő érvényesnek. (Lásd f. az 5. §-t).

5. §. A kibocsátó rendelvényesként önmagát is megnevezheti (saját rendeletre szóló váltó) és a mennyiben a fizetés nem a kiállitás helyén teljesitendő, intézvényezettként önmagát is kijelölheti (intézvényezett saját váltó). Az ily váltók minden tekintetben az idegen * váltó foganatjával birnak.

(* A saját rendeletre szóló váltó igenis ***idegen váltó***, de az intézvényezett saját váltó csak idegen alaku ***saját váltó.*** Lásd f. a 2. 12. §-t).

6. §. Oly okiratból, melyen a váltó lényeges kellékeinek (3. §.) valamelyike hiányzik, váltójogi kötelezettség nem származik.

Az ily okiratra vezetett nyilatkozatok váltójogi hatálylyal nem birnak.

A lényeges kellék hiányával egyenlőnek tekintendő, ha az a váltón szándékosan töröltetett ki.

A megtörtént törlés az ellenkezőnek bebizonyitásáig szándékosnak vélelmeztetik. (Lásd f. az 5. §-t).

II. A kibocsátó.

7. §. A kibocsátó a váltó elfogadásáért és kifizetéseért váltójogilag felelős. (Lásd f. a 7. 25. §-t).

III. A forgatmány.

8. §. A rendelvényesnek jogában áll a váltót forgatmány utján másra átruházni.

Ha azonban a kibocsátó a váltó átruházását e szavakkal: „nem rendeletre", vagy más hason értelmü kifejezéssel megtiltotta, a forgatmánynak váltójogi hatálya nincs. (Lásd f. a 19. §-t).

9. §. A forgatmány által a váltóból eredő összes jog, különösen a tovább forgathatás joga is, a forgatmányosra átruháztatik. A váltó a kibocsátóra, az intézvényezettre, elfogadóra, vagy valamelyik korábbi forgatóra is érvényesen átruházható, és azok bármelyike által ismét tovább forgatható. (Lásd f. a 11. §-t).

10. §. A forgatmány a váltónak vagy a váltó másolatának hátára, vagy a váltóhoz vagy a másolathoz csatolt lapra (toldatra) vezetendő, és akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti a váltó vagy a másolat hátára vagy a toldatra (üres hátirat). (Lásd f. a 10. §-t).

11. §. Minden váltóbirtokosnak jogában áll a váltón levő üres fogatmányokat kitölteni, vagy a váltót e kitöltés nélkül ujabb forgatmánynyal tovább forgatni. (Lásd f. a 10. §-t).

12. §. A forgató a váltó minden későbbi birtokosának az elfogadás és kifizetésért váltójogilag felelős.

Ha azonban a forgató forgatmányához ily megjegyzést: „szavatosság nélkül" „kötelezettség nélkül", vagy valamely hason értelmü kikötést csatolt, a forgat-

mány alapján őt kötelezettség nem terheli. (Lásd f. a 11. 22. §-t).

13. §. Ha a forgatmányban a tovább adás ezen szavakkal: „nem rendeletre", vagy más hason értelmü kifejezéssel megtiltatott, a forgatmányost követőknek a tilalmat használó forgató ellen viszkeresetök nincsen. (Lásd f. a 19. §-t).

14. §. Ha a váltó a fizetés hiánya miatti óvás felvételére rendelt határidő eltelte után forgattatik, a forgatmányos a forgatónak jogaiba lép.

Maga a forgató ezen esetben váltójogilag kötelezve nincsen. (Lásd f. a 11. §-t).

15. §. Ha a forgatmányhoz ezen megjegyzés: „behajtás végett" „meghatalmazásul", vagy más a meghatalmazást kifejező megjegyzés csatoltatik, a forgatmány a váltó tulajdonát át nem ruházza; azonban a forgatmányos a váltó-összeget felveheti, óvással élhet, forgatója előzőjét a fizetés meg nem történtéről értesitheti, a ki nem fizetett váltót beperelheti, és a letett váltó-összeget felveheti.

Az ily forgatmányos jogait hasonló forgatmánynyal másra is átruházhatja; ellenben nem áll jogában a váltót tulajdonilag még az esetben sem átruházni, ha a meghatalmazási forgatmányban ezen kifejezés: „vagy rendeletére" foglaltatik. (Lásd f. a 24. §-t).

IV. Engedmény.

16. §. A váltóból eredő jogok engedmény utján is átruházhatók oly hatálylyal, hogy az engedményes jogait az elfogadó és az engedményező előzői ellen váltói uton érvényesitheti.

Az engedményt, ép ugy mint a hátiratot, magára a váltóra vagy annak másolatára, vagy a váltóhoz avagy a másolathoz csatolt lapra (toldatra) kell vezetni. (Lásd f. a 20. §-t).

V. Elfogadás végetti bemutatás.

17. §. A váltóbirtokosnak jogában áll a váltót — a vásári váltók kivételével — elfogadás végett az intézvényezettnek lejáratig bármikor bemutatni, és az elfogadás

nem teljesitése esetében óvással élni. Ellenkező megállapodásnak váltójogi hatálya nincsen.

A váltó puszta birtoka jogot ád az elfogadás végetti bemutatásra és az elfogadás nem teljesitése esetében a váltó óvatolására. (Lásd f. a 21. 25. §-t).

18. §. A hazai vásárokra szóló váltók a vásár tartama alatt a 35. §-ban foglalt fizetési határidőig elfogadás végett bármikor bemutathatók. (Lásd fentebb a 7. 25. §-t).

19. §. A lát után bizonyos időre fizetendő váltókat a forgatók s a kibocsátó elleni viszkereset különbeni elvesztésének terhe alatt a váltóban foglalt különös meghagyáshoz képest, ilyennek nem létében pedig a kiállitástól számitandó két év alatt kell elfogadás végett bemutatni.

Ha az ily váltón valamelyik forgató forgatmányában különös bemutatási határidőt jelölt ki, az ő váltójogi kötelezettsége megszünik, ha a váltó a kijelölt határidő alatt elfogadás végett be nem mutattatik. (Lásd f. a 23. 26. §-t).

20. §. Ha a lát után bizonyos időre fizetendő váltó elfogadása kieszközölhető nem volt, vagy ha az intézvényezett az elfogadás keltezését megtagadja, a váltóbirtokos a forgatók és a kibocsátók * elleni viszkereset elvesztésének terhe alatt a váltónak kellő időben történt bemutatását a 19. §-ban érintett idő alatt felvett óvással igazolni tartozik. Az óvatolás napja ily esetben bemutatási napnak tekintetik.

Ha az óvás felvétele elmulasztatott, azon elfogadóra nézve, ki az elfogadást nem keltezte, a váltó lejárata a bemutatási határidő utolsó napjától számittatik.

(* A „kibocsátók" itt, kétségkivül sajtó hibából csúszott be a „kibocsátó" helyett a hivatalos kiadásba. (Lásd egyébiránt f. a 26. 27. §-t).

VI. Az elfogadás.

21. §. Az elfogadást magára a váltóra kell ráirni.

Minden, a váltóra vezetett s az intézvényezett által aláirt nyilatkozat, feltétlen elfogadásnak tekintetik, a mennyiben abban világosan kifejezve nincsen, hogy

az intézvényezett az elfogadást vagy átalában nem,* vagy csak bizonyos megszoritásokkal kivánta teljesiteni.

Feltétlen elfogadásnak tekintetik az is, ha az intézvényezett, nevét vagy czégjét, minden hozzáadás nélkül, a váltó elölapjára irja.

A megtörtént elfogadást visszavonni nem lehet.

(* Magától értődik, hogy ha az intézvényezett a váltót egyátalában nem akarja elfogadni, akkor arra a nevét rá nem irja. Lásd egyébiránt f. a 12. 13. §-t).

22. §. Az intézvényezett az elfogadást a váltóban kitett összeg egy részére szorithatja; minden más megszoritás az elfogadás teljes megtagadásának tekintetik. Az elfogadó azonban ily esetben is nyilatkozatának tartalma szerint váltójogilag felelős. (Lásd f. a 12. §-t).

23. §. Az intézvényezett az elfogadás alapján az elfogadott összegnek lejáratkor leendő kifizetéséért váltójogilag felelős.

Az elfogadás az intézvényezettet a kibocsátó irányában is váltójogilag kötelezi; ellenben az intézvényezettet, elfogadása alapján, a kibocsátó ellen váltójogi kereset nem illeti. (Lásd f. a 15. §-t).

24. §. Ha a váltón az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési hely van kijelölve, és a váltón még kitüntetve nincsen, hogy a fizetés ki által lesz teljesitendő, az intézvényezett az elfogadás alkalmával telepest kijelölni jogositva van. Ha ez meg nem történt, az tételeztetik fel, hogy az intézvényezett maga kivánja a telep helyén a fizetést teljesiteni.

A telepitett váltó kibocsátója az elfogadás végetti bemutatást a váltón megrendelheti.

E meghagyás teljesitésének elmulasztása a kibocsátó és a forgatók elleni viszkereset elvesztését vonja maga után. (Lásd f. a 26. §-t).

VII. Biztositási viszkereset.

1. Elfogadás hiánya miatt.

25. §. Ha az elfogadás átalában nem, vagy megszoritással, avagy nem az egész összegre történt, a váltóbirtokos, a felvett óvás kiadása mellett, a kibocsátótól s a forgatóktól biztositást követelhet arra nézve, hogy a

váltóban kitett, illetőleg az el nem fogadott összeg az el nem fogadásból keletkezett költségekkel együtt lejáratkor ki fog fizettetni.

A biztositás módját és mennyiségét az érdekelt felek egyetértőleg magok állapithatják meg; ha azonban e tekintetben meg nem egyezhetnek, a biztositandó összeg a biróságnál készpénzben leteendő. (Lásd f. a 38. §-t).

26. §. Az elfogadás hiánya miatt felvett óvás birtoka minden előzőt feljogosit arra, hogy bármelyik előzőjétől váltói kereset útján biztositást követelhessen.

A váltó bemutatása s annak igazolása, hogy a viszkereső azoknak, kik utána következnek, biztositást adott, nem szükséges. (Lásd f. a 38. §-t).

27. §. Az adott biztositék nem csak a viszkeresőnek, hanem azoknak is, kik a biztositékot nyujtó fél után következnek, fedezetül szolgál, ha ők a biztositást nyujtó ellen biztositási viszkeresetet inditanak. Ezek nagyobb biztositékot csak az esetben követelhetnek, ha az adott biztositás módja vagy mennyisége ellen alapos kifogást tehetnek. (Lásd f. a 38. §-t).

28. §. A biztositék visszaadandó:

1. ha a váltó utólagosan teljesen elfogadtatik;

2. ha az előző ellen, ki a biztositást adta, a váltó lejártától számitva egy év alatt fizetési viszkereset nem indittatik;

3. ha a váltó kifizettetik, vagy ha a biztositást adónak váltójogi kötelezettsége megszünik. (Lásd f. a 39. §-t).

2. Biztonság hiánya miatt az elfogadónál.

29. §. Ha a váltó egészben vagy részben elfogadtatott, biztonság hiánya miatt viszkeresetnek csak akkor van helye:

1. ha az elfogadó csőd alá jutott;

2. ha az elfogadó ellen a váltó elfogadása, illetve kiállitása után valamely pénzbeli tartozás miatt a végrehajtás siker nélkül megkisértetett.

Ezen esetekben a váltóbirtokos és minden forgató, ha óvással igazolja, hogy az elfogadótól biztositást nem nyert, s hogy az elfogadás a váltón kijelölt szükségbeli

utalványozottak által sem teljesittetett, úgy az előzőktől, mint magától az elfogadótól biztositást követelhet.

A biztositás módjára és hatályára nézve a 25. §. 2. pontja* és a 27. §. megfelelően alkalmazandó.

A biztositék a 28. §. 2. és 3. pontja esetében, valamint akkor is visszaadandó, ha a váltó a netaláni szükségbeli utalványozott által utólagosan elfogadtatott.

Az előzők az általok adott biztositékot azon esetben is visszakövetelhetik, ha az elfogadó utólag teljes biztositást nyujt.

A váltó puszta birtoka oly meghatalmazásnak tekintendő, melynek alapján az 1. és 2. pont alatti esetekben az elfogadótól biztositást követelni, s annak megtagadása esetében óvással élni lehet.

(* Helyesebben : második kikezdése. Lásd f. a 38. 39. §-t).

VIII. A váltókötelezettség teljesitése.

1. Fizetési határnap.

30. §. Ha a váltó kifizetésére meghatározott nap van kijelölve, a lejárat e napra esik.

Ha a fizetési nap valamely hó közepére tüzetett ki, a váltó azon hó 15-én jár le; ha pedig a fizetés valamely hó elejére vagy végére tüzetett ki, a lejárat ugyanazon hó első, illetőleg utolsó napjára esik.

Ha a fizetési időben a nap és hó mellett az év hiányzik, azon év értendő, melyben a váltó kiállittatott, ha azonban a fizetési nap azon évben már eltelt, a lejárat a legközelebbi évre esik. (Lásd f. a 7. §-t).

31. §. A látra szóló váltók a bemutatáskor járnak le. Ily váltókat, a forgatók s a kibocsátó elleni viszkereset elvesztésének terhe alatt, a váltóban foglalt különös meghagyáshoz képest, ilyennek nem létében pedig a kiállitástól számitandó két év alatt kell fizetés végett bemutatni.

Ha a látra szóló váltón valamelyik forgató forgatmányában különös bemutatási időt jelölt ki, annak váltói kötelezettsége megszünik, ha a váltó e határidő alatt be nem mutattatik. (Lásd f. a 23. §-t).

32. §. Azon váltókra nézve, melyek lát vagy kelet

után bizonyos időre szólanak, a lejárat kiszámitása iránt következő határozatok szolgálnak irányadóul:

1. ha a határidő napokban állapittatott meg, a lejárat a határidő utolsó napjára esik; e határidőbe azon nap, melyen a kelet utánra szóló váltó kiállittatott, vagy a lát utánra szóló váltó elfogadás végett bemutattatott, nem számittatik be;

2. ha a határidő hetekben, hónapokban, vagy több hónapra terjedő időszakban, évben, félévben vagy évnegyedben állapittatott meg, a lejárat a fizetési idő hetének vagy hónapjának azon napjára esik, mely, elnevezésénél vagy számánál fogva, a kiállitás illetőleg a bemutatás napjának megfelel; ha pedig e nap a fizetési hóban hiányzik, a lejárat e hó utolsó napjára esik;

3. félhónap alatt mindig tizenöt nap értetik.

Ha a határidő egy vagy több egész s egy fél hóban állapittatott meg, a félhónap mindig a határidő végén* számitandó.

(* Helyesen : az egész hónapnak vagy hónapoknak nem előtte, hanem utána. Lásd f. a 7. §-t).

33. §. A fizetést a fizetési napon déli 12 óráig kell teljesiteni. (Lásd f. a 35. §-t).

34. §. Ha a kelet utánra szóló és belföldön fizetendő váltó oly országban állittatott ki, melyben az ó időszámitás áll fenn, a nélkül hogy megjegyeztetett volna, hogy a váltó új időszámitás szerint kelt, vagy ha a váltó mind két időszámitás szerint kelteztetett, a lejárat napja az új időszámitás szerinti naptár azon napjától számittatik, mely az ó időszámitás szerinti kiállitási napnak megfelel. (Lásd f. a 7. §-t).

35. §. A hazai vásárokra kiállitott váltók lejárata esik:

1. a vásár napjára, ha ez egy napig tart;

2. a vásár utolsó napjára, ha ez egy napnál hoszszabb ideig, de legfeljebb 8 napig tart;

3. a vásár nyolczadik napjára, ha a vásár nyolcz napnál tovább tart. (Lásd f. a 7. §-t).

2. Fizetés.

36. §. Forgatott váltóknál a forgatmányos tulajdonosi minősége a határiratoknak összefüggő s egész ő

hozzá lenyúló lánczolata által igazoltatik. Ez összefüggés akkor létezik, ha az első hátirat a rendelvényes* nevével, minden későbbi hátirat pedig annak nevével van aláirva, ki a közvetlen megelőző hátiratban mint forgatmányos fordul elő. Ha valamely üres forgatmány után további forgatmány következik, az tételeztetik fel, hogy az utóbbi kiállitója üres forgatmány mellett jutott a váltó birtokába.

A kitörölt forgatmányok a birtokosi minőség megbirálásánál mint nem létezők tekintetnek.

A fizető a hátiratok valódiságát vizsgálni nem tartozik.

(* Az új törvény a régi törvény *intézvényes* szava helyett a *rendelvényes* szót használván, mi ezt munkánkban, a törvény iránti tiszteletből, mindenütt megtartóttuk, noha *az intézvényest* helyesebbnek hiszszük, a mennyiben *az intézvényezett* (mely szót az új törvény megtartott) és *intézvényes* között az a viszony, a mi az *utalványozott* és *utalványos* között. Lásd különben f. a 35. §-t).

37. §. A fizetést a váltóban kitett pénznemben kell teljesiteni.

Ha a váltó a fizetés helyén folyamatban nem lévő pénznemről vagy számolási értékről szól; — a mennyiben a kibocsátó a fizetést a váltóban kitett pénznemben ezen szóval „valósággal“ vagy más hasonló kifejezéssel határozottan ki nem kötötte, a fizetés az országban folyamatban levő pénznemben teljesithető azon folyam szerint, melyben azon pénznem a budapesti értéktőzsdén a fizetési napot megelőzőleg utólszor jegyzett árfolyamok középáraként mutatkozik. (Lásd f. a 35. §-t).

38. §. A váltóbirtokos a felajánlott részletfizetést vissza nem utasithatja. (Lásd f. a 35. §-t).

39. §. A váltóadós csak a nyugtatványozott váltó kiadása mellett köteles fizetni.

Ha részlet fizetést tett, csak azt követelheti, hogy az a váltóra feljegyeztessék, s neki arról a váltó másolatán nyugtatvány adassék. (Lásd f. a 35. §-t).

40. §. Ha a fizetés a lejáratkor nem követeltetik, az elfogadó a fizetés hiánya miatt óvás felvételére rendelt határidő eltelte után, a váltó-összeget, a váltóbirto-

kos veszélyére és költségeire, a biróságnál leteheti. A letétel érvényességéhez a váltóbirtokos megidéztetése nem szükséges. (Lásd f, a 35. §-t).

IX. *Fizetési viszkereset.*

41. §. A fizetés hiánya miatt a kibocsátó és forgatók ellen érvényesithető viszkereset fentartására szükséges:

1. hogy a váltó fizetés végett bemutattassék;

2. hogy ezen bemutatás és a fizetés nem teljesitése kellő időben felvett óvással igazoltassék.

Az óvás a fizetés napján déli 12 óra után vehető fel, legkésőbb azonban a fizetési napra következő második köznapon kell felvétetnie. (Lásd f. a 31. 40. §-t).

42. §. Ha valamelyik előző az óvást ezen kifejezéssel: „óvás nélkül“ vagy „költségek nélkül“ elengedte, a váltóbirtokos ezen előző ellenében, a viszkereset fentartása végett óvással élni nem tartozik.

Az óvás elengedése azonban a váltóbirtokost azon kötelezettség alól fel nem menti, hogy a bemutatást kellő időben teljesitse. Ha a váltó kötelezett, ki az óvást elengedte, a bemutatás kellő időben megtörténtét tagadja: a bizonyitás terhe őt illeti.

Az óvás elengedése az előzőt az óvási költségek megtéritése alól fel nem oldja. (Lásd f. a 21. §-t).

43. §. A telepitett váltókat a telepesnél, vagy ha ilyen megnevezve nincs, magánál az intézvényezettnél és pedig a telep helyén kell fizetés végett bemutatni. Ugyanott veendő fel az óvás is, ha a fizetés nem teljesittetett.

Ha a váltó a telepesnél kellő időben nem ovatoltatik, a váltóbirtokos nem csak a kibocsátó és a forgatók elleni viszkeresetét, hanem az elfogadó elleni váltókeresetét is elveszti. (Lásd f. a 28. §).

44. §. Az elfogadó elleni váltó kereset fentartására a 43. §. második bekezdésében emlitett eset kivételével óvás felvétele nem szükséges.

Ezen intézkedés kiterjed azon telepitett váltókra is, melyeken az intézvényezettől különböző * személy

telepesként megnevezve nincsen, vagy a telepes egyszersmind a váltó birtokosa.

(* T. i. az intézvényezettől *jvgilag* különböző személy. Lásd különben f. a 33. §-t).

45. §. A fizetés hiánya miatt óvatolt váltó birtokosa köteles közvetlen előzőjét a váltó ki nem fizetéséről, az óvás felvételétől számitandó két nap alatt irásban értesiteni; e végre azonban elegendő, ha a tudósitás az érintett idő alatt postára adatik.

Minden tudósitott előző köteles, a tudósitás vételétől számitandó két nap alatt saját közvetlen előzőjét hasonló módon értesiteni.

A váltóbirtokos vagy forgatmányos, ki az értesitést elmulasztja, vagy azt nem közvetlen előzőjéhez intézi, az ebből eredő károkat az összes, illetőleg az átugrott előzöknek megtériteni köteles. Ezen felül elveszti ezen személyek elleni igényét a lejárattól a keresetre hozott birói határozat kézbesitéseig járó kamatokra és költségekre nézve. (Lásd f. a 34. §-t.)

46. §. A kellő időben történt értesités bebizonyitására elegendő, ha postaigazolványnyal bizonyittatik, hogy az érdekelt előző részére a meghatározott napon levél adatott fel, kivéve ha a czímzett fél igazolhatja, hogy a levél mást tartalmazott.

Az értesités vételének napja hasonlag posta-igazolványnyal bizonyittatik. (Lásd f. a 34. §-t.)

47. §. Ha valamelyik forgató a váltót hely megnevezése nélkül adta tovább, ez esetben a fizetés meg nem történtéről a forgató azon legközelebbi előzője értesithető, ki a váltót a helynek megjelölése mellett ruházta át. (Lásd f. a 34. §-t.)

48. §. Minden váltókötelezettnek jogában áll követelni, hogy neki a váltó-összegnek, a kamatoknak és költségeknek lefizetése mellett, a nyugtatványozott váltó s a fizetés hiánya miatt felvett óvás kiadassék.

Ha több váltókötelezett ajánl fizetést, a váltóbirtokos annak ajánlatát köteles elfogadni, kinek fizetése által legtöbben szabadulnak a kötelezettség alól. (Lásd f. a 40. §-t.)

49. §. A fizetés hiánya miatt megóvatolt váltó birtokosa jogositva van keresetét, illetőleg viszkeresetét,

valamennyi váltókötelezett vagy a váltókötelezettek bármelyike vagy többje ellen szabad választása szerint intézni, a nélkül, hogy a be nem pereltek ellen követelési jogát elvesztené.

A váltóbirtokos a forgatmányosok sorrendjéhez kötve nincsen. (Lásd f. a 40. §-t.)

50. §. Azon váltóbirtokosnak, ki a váltót fizetés hiánya miatt óvatoltatta, viszkereseti igényei kiterjednek:

1. a ki nem fizetett váltó-összegre és ennek a lejárattól számitandó 6% kamataira;

2. az óvási s egyéb költségekre;

3. 1/8% váltó-díjra.

E tételeket az esetben is felszámithatja, ha keresetét egyedül az elfogadó ellen intézi.

A fentebbi összegek oly esetben, midőn a viszkeresett * a fizetés helyétől különböző helyen lakik, azon közép váltó-árfolyam szerint számitandók, melylyel a fizetés helyéről a viszkeresett lakhelyére intézvényezett látra szóló váltók birnak.

Ha azonban a fizetés helyéről a most érintett helyre váltó-árfolyam nem jegyeztetik, a viszkeresett lakhelyéhez legközelebbi piacz ** árfolyama szolgál irányadóúl.

A váltó-árfolyam a viszkeresett kivánságára közhitelességü árfolyam-jegyzékkel, vagy két kereskedő bizonyitványával igazolandó.

(* A „viszkeresett“ szó helyett munkánkban a „viszkereset alá vett“ szavakat használtuk.

(** T. i. pénz vagy értékpiacz, azaz tőzsde. Lásd különben a 40. 41. §§-t).

51. §. Azon forgató, ki a váltót beváltotta, a korábbi forgatóktól, a kibocsátótól és az elfogadótól követelheti:

1. az általa kifizetett összeget, a fizetés napjától számitandó 6% kamatokkal együtt;

2. a felmerült költségeket;

3. az 1/8% váltó-díjt.

Ezen összegek oly esetben, midőn a viszkeresett más helyen lakik, azon közép váltó-árfolyam szerint fizetendők, melylyel a viszkereső lakhelyéről a viszkeresett

lakhelyére intézvényezett látra szóló váltók birnak. Ha a viszkereső lakhelyéről a viszkeresett lakhelyére váltó-árfolyam nem jegyeztetik, ez a viszkeresett lakhelyéhez legközelebb eső piacz közép árfolyama szerint számittatik.

A váltó-folyam igazolására nézve az 50. §. határozatai szolgálnak irányadóúl. (Lásd f. a 41. §-t.)

52. §. Az 50. és 51. §§. 1. és 3. pontjaiban foglalt határozatok által nincs kizárva az, hogy a viszkereső a külföldre intézett viszkeresetében az ott megengedett magasabb tételeket felszámithassa; ugyanez áll jogában a külföldi viszkeresőnek is, ki belföldre intéz viszkeresetet, azon magasabb tételekre nézve, melyeket kiegyenlitenie kellett. (Lásd f. a 40. §-t).

53. §. A viszkeresőnek jogában áll a viszkeresettre, követelése erejéig, viszváltót intézvényezni.

Ez esetben követeléséhez számithatja a viszváltó értékesitésével járó alkusz- és netaláni bélyeg-díjakat is.

A viszváltó látra állitandó ki s közvetlenül a viszkeresett lakhelyére intézvényezendő. (Lásd f. a 42. §).

54. §. A viszkeresett csak a váltó, az óvás és a nyugtatványozott viszkereseti számla kiadása mellett köteles fizetni. (Lásd f. a 40. 41. §§-t).

55. A forgató, ki az utána következők közül valamelyiket kielégitette, saját hátiratát és az ezt követő hátiratokat kitörölheti. (Lásd f. a 43. §-t).

X. *Közbenjárás.*

1. Névbecsülési elfogadás.

56. §. Ha a váltón a fizetési helyre szóló szükségbeli utalvány * van kijelölve, a váltóbirtokos, ha az elfogadás megtagadtatott vagy kieszközölhető nem volt, mielőtt biztositási viszkeresettel élhetne, az óvás felvétele után a váltót elfogadás végett a szükségbeli utalványozottnak bemutatni tartozik.

Több szükségbeli utalványozott közül annál kell a váltót előbb bemutatni, kit korábbi előző jelölt ki, ha azonban ez a váltóból ki nem tünik, a bemutatás sorrendhez kötve nincsen.

(* Azaz oly személy, ki az elfogadásra az esetben szó-

littatik fel, ha a szükség ugy hozza magával. Lásd különben f. a 14. §-t).

57. §. A váltóbirtokos oly névbecsülési elfogadást, melyet a váltón mint szükségbeli utalványozott meg nem nevezett személy ajánl fel, elfogadni nem tartozik. (Lásd f. a 14. §-t).

58. §. A névbecsülő az elfogadás hiánya miatt felvett óvást, a költségek megtéritése mellett magának kiadatni s annak függelékében a névbecsülési elfogadást megjegyeztetni tartozik.

Ugyanaz a névbecsültet a történt közbenjárásról az óvás megküldése mellett tudósitani, s e tudósitást az óvatolás napjától számitandó két nap alatt postára adni tartozik. Ha ezt tenni elmulasztja, az ebből eredő kárért felelős. (Lásd f. a 14. §-t).

59. §. Ha a névbecsülő elfogadásában kitenni elmulasztotta, hogy az elfogadás kinek érdekében történt, kétség esetében, névbecsültnek a kibocsátó tekintetik. (Lásd f. a 14. §-t).

60. §. A névbecsülő az elfogadás által váltójogi kötelezettséget vállal a névbecsültet követők irányában. E kötelezettsége azonban megszünik, ha neki a váltó a fizetési napot követő második köznap eltelte előtt fizetés végett be nem mutattatik.

Ha a váltó valamely szükségbeli utalványozott vagy más közbenjáró által névbecsülésből elfogadtatott, a váltóbirtokost és a névbecsült követőit biztositási viszkereset nem illeti. A névbecsült s ennek előzői azonban viszkeresettel élhetnek. (Lásd f. a 15. §-t).

2. Névbecsülési fizetés.

61. §. Ha a fizetés hiánya miatt óvatolt váltón vagy annak másolatán a fizetési helyre szóló utalvány vagy névbecsülési elfogadás létezik, a váltóbirtokos a váltót, a fizetési napra következő második köznap eltelte előtt a szükségbeli utalványozottaknak, illetőleg a névbecsülési elfogadónak fizetés végett bemutatni s az eredményt a fizetés hiánya miatt felvett óvásba vagy ennek függelékébe feljegyeztetni tartozik.

Ebbeli mulasztása az utalványozó, illetőleg a név-

becsült és az ezt követők elleni viszkereset elvesztését vonja maga után. (Lásd f. a 27. §-t.)

62. §. A váltóbirtokos a névbecsülésből ajánlott teljes fizetést, bárkitől származzék is az ajánlat, vissza nem utasithatja. Ha az ily ajánlatot visszautasítja, viszkeresetét a névbecsült és követői ellen elveszti. (Lásd f. a 35. §-t).

63. §. A névbecsülő a fizetés által a váltóbirtokosnak az elfogadó, a névbecsült s ennek előzői elleni jogaiba lép; ennélfogva követelheti, hogy neki a váltó s a fizetés hiánya miatt felvett óvás — ez utóbbi a költségek megtéritése mellett — átadassék. (Lásd f. a 36. §-t).

64. §. Több névbecsülési fizetést ajánlók közül elsőség azt illeti, kinek fizetése által legtöbben szabadúlnak a kötelezettség alól.

Azon közbenjáró, ki a váltót kifizeti, jóllehet, hogy más, kit a váltó vagy az óvás tartalma szerint elsőség illetendett, a fizetésre késznek ajánlkozott, nem indithat viszkeresetet azon forgatók ellen, kik a jogosultabb közbenjáró részéről ajánlott fizetés folytán a kötelezettség alól szabadultak volna. (Lásd f. a 35. §-t).

65. §. A névbecsülő elfogadó, ki a fizetést azért nem teljesitheti, mert a váltót az intézvényezett, vagy más közbenjáró fizette ki, a fizetőtől $^{1}/_{3}$% váltódíjt követelhet. (Lásd f. a 35. §-t).

XI. A váltó-kezességről.

66. §. A kezességnek magára a váltóra, vagy annak másolatára, vagy a váltóhoz vagy a másolathoz csatolt toldatra irva, és a 3. §. 5. pontja alatt meghatározott módon aláirva kell lennie, különben váltójogi kötelezést nem szül. (Lásd f. a 16. §-t).

67. §. A váltó-kezesség, mely egyetemleges fizetési kötelezettséget állapit meg, akkor is érvényes, ha az, kiért a kezesség elvállaltatott, szenvedő váltó képességgel nem bir. Ha világosan kitéve nincsen, hogy a kezesség kiért vállaltatott, ez az elfogadóért, és ha a váltó még elfogadva nincsen, a kibocsátóért vállaltnak tekintetik. (Lásd f. a 16. §-t).

68. §. A váltó-tulajdonos kötelessége a kezes elleni

váltókereseti, illetőleg viszkereseti jog megszerzésére és fentartására mindazokat teljesiteni, melyeket a jelen törvény azon váltó-kötelezettek elleni kereseti, illetőleg viszkereseti jog fentartására előszab, a kikért a kezesség elvállaltatott. (Lásd f. a 16. §-t).

69. §. Ha a váltót a kezes fizeti ki, ez váltójogi keresetet nyer az ellen, kiért a fizetést teljesitette. A többi váltó-kötelezettek ellen őt kereseti vagy viszkereseti jog csak annyiban illeti, a mennyiben e jog azt, kiért a fizetést teljesitette, a fizetés esetében hasonlólag illetné. (Lásd f. a 16. §-t).

XII. A váltók többszörözése.

1. Váltó-másodlatok.*

70. §. Az idegen váltó kibocsátója köteles a rendelvényes kivánságára a váltót több egyenlő példányban kiállitani. E példányok a szövegben „első", „másod", „harmad" stb. váltónak nevezendők, ellenkező esetben minden egyes példány önálló váltónak tekintetik.

A másodlatok kiállitását a forgatmányos is követelheti, e végett közvetlen előzőjéhez fordulván, ki ismét saját előzőjét keresi meg, mig a megkeresés a kibocsátóhoz kerül. Ez a kiállitott másodlatokat az emlitett módon a forgatmányoshoz juttatja, mely alkalommal a forgatók a másodlatokat eredeti hátirataikkal ellátni tartoznak.

(* A *másodlat* helyett mindenütt a *hason példányt* használtuk, s csupán azon czélból, hogy a tanuló a váltómásodlat és másolat közötti különbséget minél könnyebben felfogja. Lásd különben f. a 9, §-t).

71. §. Ha a váltónak több egyenlő példánya közül valamelyik kifizettetik, ez által a többi példányok erejöket elvesztik.

E tekintetben kivételnek van helye:

1. a forgatóra nézve, ki ugyanazon váltónak több példányát különböző személyekre ruházta át, és az oly későbbi forgatókra nézve, kiknek aláirásai a fizetéskor visszamaradott példányokon léteznek. Ezek a vissza nem adott példányokon levő forgatmányaiknál fogva felelősök maradnak;

2. az elfogadóra nézve, ki ugyanazon váltónak több példányát fogadta el. Ez a fizetéskor vissza nem adott példányokon levő elfogadásánál fogva felelős marad, a mennyiben magából a többszörös elfogadásból ki nem tünik, hogy ez csak azon feltétel mellett történt, a mennyiben valamelyik példány még elfogadva nem lenne. (Lásd f. a 36. §-t).

72. §. Ki a váltónak több példánya közül egyet elfogadás végett elküldött, köteles a többieken megjegyezni, hogy az elfogadás végett elküldött példány kinél található, e megjegyzés elmulasztása azonban a váltót erejétől meg nem fosztja.

Az elfogadás végett elküldött példány gondviselője köteles azt annak kiadni, ki az átvételre jogosultságát forgatmányosi minőséggel (36. §,) vagy egyébként igazolja. (Lásd f. a 9. §-t).

73. §. A váltóbirtokos azon másodlat alapján, melyre feljegyeztetett, hogy az elfogadás végett elküldött példány kinél található, elfogadás hiánya miatt biztositási, és a fizetés hiánya miatt fizetési viszkeresettel csak ugy élhet, ha óvással igazolja:

1. hogy az elfogadás végett elküldött példány neki a gondviselő által ki nem adatott; és

2. hogy az elfogadás, illetőleg a fizetés a másodlatra nem teljesittetett. (Lásd f. a 28. §-t).

2. Váltó-másolatok.

74. §. A váltó-másolatnak a váltó teljes szövegét, a rajta levő hátiratokkal és megjegyzésekkel együtt kell tartalmaznia. E mellett kitüntetendő a másolaton, hogy mint másolat meddig terjed.

Ha az eredeti példány elfogadás végett elküldetik, a másolaton megjegyzendő, hogy az elküldött eredeti példány kinél található. E megjegyzés elmulasztása azonban a forgatmányozott másolatot váltóerejétől meg nem fosztja. (Lásd f. a 8. §-t).

75. §. A másolaton levő eredeti forgatmány a forgatót ép ugy kötelezi, mint ha az eredeti váltót forgatta volna. (Lásd f. a 28. §-t).

76. §. Az eredeti példány gondviselője köteles azt

annak kiadni, ki jogosultságát az átvételre, a másolaton levő eredeti hátirattal vagy más módon igazolja.

Ha a gondviselő az eredeti példány kiadását megtagadja, a másolat birtokosa azon forgatók ellen, kiknek eredeti hátiratai e másolaton vannak, elfogadás hiánya miatt biztositási, fizetés hiánya miatt pedig fizetési viszkeresettel csak a 73. §-ban érintett óvás felvétele után élhet. (Lásd f. a 36. §-t).

XIII. Elveszett váltók.

77. §. Az elveszett váltó tulajdonosa annak megsemmisitését a fizetési hely illetékes biróságánál kérelmezheti.

A kérvényező kötelessége a váltó masolatát bemutatni, vagy legalább annak lényeges tartalmát megjelölni és a váltó előbbi birtoklását kimutatni. Ha a biróság a beterjesztett adatokat elégségeseknek találja, az elfogadónál a fizetést betiltja és hirdetményt bocsát ki, melyben a váltó birtokosát felszólitja, hogy igényeit, a váltó felmutatása mellett, 45 nap alatt bejelentse.

A 45 napi határidő, ha a váltó még le nem járt, a lejáratot követő első naptól, lejárt váltónál a váltó megsemmisitési eljárás meginditása iránt kibocsátott hirdetménynek a hivatalos hirlapban első megjelenését követő naptól számittatik (Lásd f. a 49. §-t).

78. §. A megsemmisitési eljárás folyamatba tétele után a váltótulajdonos, feltéve hogy a váltó már lejárt, az elfogadótól a váltóösszeg kifizetését követelheti, ha a megsemmisitésig kellő biztositékot nyujt. Ily biztositék adása nélkül a váltótulajdonos csak azt követelheti, hogy az elfogadó a váltó-összeget birói kezekhez letegye.

A váltótulajdonos oly telepitett váltók megsemmisitését, a melyeken az intézvényezettől különböző személy van telepesként kijelölve, csak akkor kérelmezheti, ha a telepesnél kellő időben történt bemutatást óvással igazolja. (Lásd f. a 49. §-t).

79. §. Ha a kibocsátott hirdetmény folytán váltóbirtokosul senki nem jelentkezett, a váltó semmisnek nyilvánittatik. Ha a birtokos a váltót a kitüzött határidő alatt bemutatja, a megsemmisitési eljárás megszüntette-

tik, és a kérvényező a részére elrendelt tilalom feloldása mellett, tulajdoni jogának a váltóbirtokos elleni érvényesitésére a köztörvény utjára utasitandó.

A váltó megsemmisitése után, annak biróilag elismert tulajdonosa, az elfogadótól a váltó kifizetését váltójogi úton követelni jogositva van. (Lásd f. a 49. §-t).

80. §. Ki váltóbirtokosi minőségét a 36. §. határozatai szerint igazolja, a váltó kiadására csak az esetben kötelezhető, ha őt annak megszerzésénél roszhiszeműség vagy vétkes gondatlanság terheli. (Lásd f. a 49. §-t).

XIV. Hamis és hamisitott váltók.

81. §. A váltón előforduló hamis vagy hamisitott aláirások a rajta levő valódi aláirások váltójogi erejére befolyást nem gyakorolnak. (Lásd f. az 51. §-t).

82. §. Ha a váltó meghamisittatik, azon forgatók, kik azt a meghamisitás előtt ruházták át, a váltó eredeti tartalma szerint felelősök, ellenben azok, kik a váltót a meghamisitás után forgatták, a meghamisitott tartalom szerint kötelezvék. (Lásd f. az 51. §-t).

83. §. Az előbbeni czikk határozatai, meghamisitás esetében, az elfogadóra és a kezesre is nyernek alkalmazást. (Lásd f. az 51. §-t).

XV. A váltó-elévülés.

84. §. Az elfogadó * elleni váltójogi kereset a váltó lejáratától számitandó három esztendő alatt évül el.

(* T. i. a közönséges elfogadó ellen. Lásd különben f. a 48. §-t).

85. §. A váltóbirtokosnak a kibocsátó s a többi előzők elleni viszkereseti igényei elenyésznek:

1. 3 hónap alatt, ha a váltó Európában volt fizetendő, Izlandot és a Farői szigeteket kivéve;

2. 6 hónap alatt, ha a váltó Ázsiának és Afrikának közép- és fekete-tenger melletti partvidékein és ezen tengereknek az emlitett földrészekhez tartozó szigetein volt fizetendő;

3. 18 hónap alatt, ha a váltó valamely Európán

kivüli országban, vagy Izlandban és a Farői szigeteken volt fizetendő.

A váltóbirtokos ellen a fennebbi esetekben az elévülési idő az óvás felvétele napjával veszi kezdetét. (Lásd f. a 48. §-t).

86. §. A forgatónak a kibocsátó s a többi előzők elleni viszkereseti igényei elévülnek :

1) 3 hónap alatt, ha a viszkereső Európában lakik, Izlandot és a Farői szigeteket kivéve ;

2) 6 hónap alatt, ha a viszkereső Ázsiának és Afrikának a közép- és fekete tenger melletti partvidékein és ezen tengereknek az emlitett földrészekhez tartozó szigetein lakik ;

3) 18 hónap alatt, ha a viszkereső valamely más Európán kivüli országban, vagy Izlandban avagy a Farői szigeteken lakik.

A forgató ellen a határidő, ha előbb fizetett, mint sem ellene váltókereset indittatott, a fizetés napjától, minden más esetekben pedig a keresetlevél kézbesitési napjától kezdődik. (Lásd f. a 48. §-t).

87. §. Az elévülés a kereset meginditása által, de csak azon váltókötelezett irányában szakittatik meg, ki ellen a kereset intéztetett.

A váltó-viszkeresettel megtámadott forgató jogositva van viszkereseti jogainak az elévülés elleni biztositására, előzője ellen keresetlevél helyett perbejelentéssel élni.

A perbejelentő viszkereseti jogainak elévülése, az ellene hozott birói határozat jogerőre emelkedésének időpontjától veszi kezdetét. (Lásd f. a 48. §-t).

88. §. Az elévülés hivatalból figyelembe nem vétetik. (Lásd f. a 48. §-t).

89. §. A váltóadós ellen nyitott csőd tartama alatt az elévülés meg nem kezdődik, és félbe szakad, ha az elévülés már kezdetét vette. (Lásd f. a 48. §-t).

90. §. Ha a váltó kibocsátójának, vagy elfogadójának váltói kötelezettsége elévülés által vagy az által, hogy a váltójogok fenntartására szükséges cselekmények elmulasztattak, megszünik ; ezek a váltóbirtokos irányában, köztörvényi uton, csak annyiban maradnak kötelezve, a mennyiben ennek kárával gazdagodnának.

A forgatók ellen, kiknek váltókötelezettsége megszünt, ily keresetnek helye nincsen. (Lásd f. a 48. §-t.)

XVI. A váltóhitelező jogai.

91. §. A váltó-kibocsátó, forgató, elfogadó és kezes a váltó minden birtokosa irányában egyetemlegesen vannak kötelezve. Ezen egyetemleges kötelezettség kiterjed mindenre, mit a váltóbirtokos a váltókötelezettségek nem teljesitése miatt követelni jogositva van. (Lásd f. az 50. §-t).

92. §. A váltóadós csak oly kifogásokkal élhet, melyek magából a váltójogból erednek, vagy melyek őt a mindenkori felperes ellen közvetlenül illetik. (Lásd f. az 50. §-t).

93. §. A váltóadós azon kifogással, hogy a váltón akkor, midőn arra az elfogadás vagy más nyilatkozat vezettetett, valamely lényeges kellék hiányzott, a harmadik jóhiszemü váltóbirtokos ellen egyátalán nem, mások ellen pedig csak annyiban élhet, a mennyiben bebizonyitani képes, hogy az utólagos kitöltés a létre jött megállapodás ellenére történt. (Lásd f. az 50. §-t).

94. §. A kölcsönös követelések leszámitásának csak akkor van helye, ha az adóst a mindenkori felperes ellen valódi lejárt váltóbeli, vagy jogérvényes birói határozattal vagy birói egyességgel megállapitott pénzbeli követelés illeti. (Lásd f. az 50. §-t.)

XVII. Külföldi törvényhozás.

95. §. A szenvedő váltóképesség külföldiekre nézve rendszerint azon ország törvényei szerint itélendő meg, melyhez a váltókötelezett mint alattvaló tartozik.

Azonban a saját hazája törvényei szerint váltóképességgel nem biró idegen, a belföldön elvállalt váltói kötelezettségért felelős, ha őt ezen törvény szerint a váltóképesség megilleti. (Lásd f. a 47. §-t).

96. §. A külföldön kiállitott váltóknak és váltónyilatkozatoknak lényeges kellékei azon hely törvényei szerint itélendők meg, a hol azok keletkeztek.

Ha azonban a külföldön keletkezett váltónyilatkozatok a belföldi törvény rendeleteinek megfelelnek, a

váltóra később vezetett és a belföldön keletkezett nyilatkozatok jogérvényessége a külföldi törvény alapján meg nem támadható.

Váltójogi hatálylyal birnak azon nyilatkozatok is, melyek belföldiek közt külföldön keletkeznek, habár csak a belföldi törvény rendeleteinek felelnek is meg. (Lásd f. a 47. §-t).

97. §. A váltói jogok érvényesitése vagy fentartása végett külföldön teljesitett cselekvények alaki kellékei azon hely törvényei szerint itélendők meg, a hol azok teljesittettek. (Lásd f. a 47. §-t.)

XVIII. Az óvás.

98. §. A váltó-óvásokat közjegyzői székhelyeken és e helyekhez csatolt járásbirósági területen a közjegyző ; más járásokban a járásbiró, aljárásbiró, a járásbirósági jegyzők és aljegyzők teljesitik.

Az 1874-ik évi XXXV. t. cz. 213. §-nak a kinevezett váltójegyzők eddigi hatáskörének fentartására vonatkozó intézkedése érintetlenül hagyatik. (Lásd f. a 29. §-t).

99. §. Az óvásnak magában kell foglalni :

1) a váltónak vagy másolatnak és minden rajta levő hátiratnak s megjegyzésnek hű mását ;

2) nevét vagy czégjét azon személyeknek, a kik részére és a kik ellen az óvás felvétetett ;

3) az óvatolt személyhez intézett felszólitást, ennek válaszát vagy annak megjegyzését, hogy nem válaszolt, vagy feltalálható nem volt ;

4) névbecsülési elfogadás vagy fizetés esetében annak megemlitését, hogy ki által, kiért és mily módon lett a névbecsülés ajánlva és teljesitve ;

5) a helyet, évet, hónapot és napot, melyen a felszólitás — 3. pont — történt, illetőleg siker nélkül megkisértetett ; végre

6) az óvatoló személy aláirását hivatalos pecsétjével. (Lásd f. a 30. §-t).

100. §. Ha ugyanazon váltójogi kötelezettség teljesitése több személytől követelendő, a többszörös felszólitások egy óvási oklevélbe foglalhatók. (Lásd f. a 30. §-t).

101. §. Az óvatoló személyek kötelesek az óvást a váltóbirtokosnak vagy meghatalmazottjának eredetben haladéktalanul kiadni.

Egyuttal a felvett óvásokat egész kiterjedésben egy e végre vezetendő, laponként folyó számmal ellátott és hitelesitett jegyzőkönyvbe napról napra idő- és sorrendben bevezetni, és az érdekelt feleknek vagy ezek jogutódainak a költségek megtéritése mellett akár egyszerű, akár hiteles másolatban bármikor kiadni tartoznak. (Lásd f. a 32. §-t).

XIX. A bemutatás és egyéb váltócselekvények helye és ideje.

102. §. Az elfogadás vagy fizetés végetti bemutatás, az óvás, valamint átalában azon cselekvények, melyek a jelen törvény szerint a váltói jogok érvényesitése vagy fentartása végett valamely személynél teljesitendők, ez utóbbinak üzleti helyiségeiben, ilyenek hiányában pedig annak lakásán és pedig délelőtt 9—12 óra közt, délután pedig 2—5 óra közt eszközlendők. Az ily cselekvények más helyen, például a tőzsdén, csak az érdekeltek beleegyezésével történhetnek.

Az, hogy az üzleti helyiség vagy a lakás kipuhatolható nem volt, igazoltnak csak akkor tekintetik, ha az óvatoló személy e részbeli tudakozódása a helybeli rendőri hivatalnál, illetőleg a községi elöljáróságnál siker nélkül maradt, s e körülmény az óvásban kiemeltetik. (Lásd f. a 31. §-t).

103. §. Ha a váltó lejárata vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti valamely közönséges ünnepnapra esik, a fizetés csak a legközelebbi köznapon követelhető.

Ezen intézkedés kiterjed a váltómásodlatok és másolatok kiállitására, az elfogadás iránti nyilatkozatra, az óvás felvételére, valamint minden a váltóból folyó kötelezettség teljesitésére. (Lásd f. a 31. §-t).

XX. Hiányos aláirások.

104. §. Váltó-nyilatkozatok, melyek névaláirás helyett keresztvonással vagy más kézjegygyel eszközöltetnek, váltójogi hatálylyal rendszerint nem birnak.

Azoknak váltó-nyilatkozata, a kik nevöket testi fogyatkozás miatt nem irhatják alá, érvényes, ha névaláirás helyett biróilag vagy közjegyzőileg hitelesitett kézjegygyel eszközöltetik. (Lásd f. az 5. §-t).

105. §. Ki valamely váltó-nyilatkozatot, mint másnak meghatalmazottja ír alá, a nélkül hogy erre felhatalmazva lenne, személyesen és azon minőségben felelős, melyben az állitólagos meghatalmazó felhatalmazás esetében felelős lett volna.

Hasonló módon és személyesen felelősök azon gyámok és egyéb képviselők is, kik jogosultságok tullépésével irnak alá váltó-nyilatkozatot. (Lásd f. az 5. §-t).

XXI. A zálog- és visszatartásjog.

1. Zálog-jog.

106. §. A váltóbirtokos magát azon tárgyakból, melyekre magán uton zálog-jogot nyert, ha az adós kötelezettségének kellő időben eleget nem tesz, váltói uton kielégitheti, és e végből :

1. az ingóságokat a váltó-eljárás szabályai szerint kielégitésre fordithatja.

2. a tőzsdei árfolyammal biró papirokat a lejárat napján, a helybeli tőzsdén, ha pedig a lejárat* helyén tőzsde nem létezik, a lejárati napot követő harmadik napon a legközelebbi tőzsdén eladhatja, vagy pedig azokat az azon napi árfolyamban követelése erejéig megtarthatja. Köteles azonban erről az adóst a cselekmények valamelyikének foganatositását követő 24 óra alatt levélben értesiteni. A legközelebbi tőzsde alatt oly értékpapirokra nézve, melyek belföldi tőzsdén jegyeztetnek, belföldi, más értékpapirokra nézve külföldi tőzsde értendő.

3. a váltóbeli vagy egyéb követeléseket behajthatja vagy követelése erejéig megtarthatja.

A váltóbirtokost ezen jogok még azon esetben is megilletik, ha az adós idő közben csőd alá került.

Köteles azonban mindegyik esetben — a mennyiben teljes kielégitést nyert — az adósnak, illetőleg a csődtömegnek az eredeti váltót kiszolgáltatni és a netaláni felesleget kiadni.

(*A lejárat helyén azon helyet kell érteni, a hol lakik az a kinél az értékpapir zálogban van. Igy p. ha Magyarországon pénztőzsde volna nem egyedül Budapesten, hanem p. még Pozsonyban, Szegeden, s Nagyszebenben is, ha B forgatmányos A forgatótól értékpapirt bír zálogban, és A forgató-viszkereset esetében, egyszerű felszólitásra neki nem fizet, B forgatmányos, ki tegyük hogy Nagyszebenben lakik, a kérdéses váltó pedig Kassán fizetendő, a nagyszebeni tőzsdén az értékpapirt bizvást eladhatja. Látszik tehát hogy a lejárat helye a fizetés helyétől különböző, de más felől igaz az is, hogy a lejárati hely iránti intézkedésnek jelenleg, midőn csak egy helyen van értéktőzsdénk, gyakorlati czélja nincsen. Lásd különben a 44. §-t).

107. §. Ha a váltóbirtokos oly mulasztást követ el, mely a zálogul szolgáló tárgy vagy követelés részben vagy teljes elvesztését vonja maga után, az adósnak kártéritéssel tartozik. (Lásd f. a 44. §-t).

2. Megtartási jog.

108. §. A váltóbirtokos lejárt váltóbeli követelése tekintetében megtartási joggal élhet adósának azon pénzeire, ingóságaira és értékpapirjaira, melyek jogszerű uton tényleges birtokába vagy rendelkezése alá kerülnek.

E jog azonban nem gyakorolható, ha a fentebb érintett tárgyak akár az adós akár egy harmadik által az átadás előtt vagy átadás alkalmával meghatározott rendelkezés mellett kerülnek a hitelező birtokába.

A váltóbirtokos le nem járt követelésére nézve is megtartási joggal élhet, ha az adós csőd alá került, vagy ha az ellene valamely pénzbeli tartozás miatt megkisérlett valamely végrehajtás sikertelen maradt.

Ez esetben az adós utasitása vagy a határozott rendelkezés sem zárják ki a megtartási jog gyakorlását, ha az érintett ténykörülmények a tárgyak átadása után következtek be, vagy a hitelező azokról a tárgyak átvétele után értesült,

A váltóbirtokos, kit ezen §. értelmében megtartási jog illet, köteles annak gyakorlásáról az adóst azonnal értesiteni. (Lásd f. a 45. §-t).

109. §. A megtartási jog kereset utján érvényesithető, s hatályára nézve a kézi záloggal egyenlő. (Lásd f. a 45. §-t).

III. RÉSZ.

A saját váltó.

110. §. A saját váltó lényeges kellékei :

1. a váltó-elnevezés magában a váltó szövegében, vagy ha az nem magyar nyelven állittatott ki, annak a nem magyar nyelven megfelelő kifejezés ;

2. a fizetendő pénzösszeg kitétele. Ha az összegen felül járulékok köttetnek ki, ezen kikötés nem létezőnek tekintetik ;

3. azon személy vagy czég megnevezése, melynek részére vagy rendeletére a fizetés teljesitendő ;

4. a fizetés ideje (3. §. 4. p.)

5. a kibocsátó név- vagy czégaláirása;

6. a kiállitás helyének, évének, hónapjának és napjának kitétele. (Lásd f. az 5. 11. §-t).

111. §. Saját váltóknál, melyekben külön fizetési hely kijelölve nincsen, a kiállitás helye fizetési helynek s egyszersmind a kibocsátó lakhelyének tekintendő. (Lásd f. a 18. §-t).

112. §. Jelen törvénynek az idegen váltóra vonatkozó következő intézkedései, a saját váltókra is kiterjesztetnek:

1. a 4. és 6. §§-ok a váltó külalakjára ;

2. a 8—16. §§-ok a váltó-forgatmányra és engedményre ;

3. a 19. és 20. §§. a lát után szóló váltó bemutatására, azon különbséggel, hogy a bemutatásnak a kibocsátónál kell történni ;

4. a 29. §. a biztositási viszkeresetre azon különbséggel, hogy az a kibocsátónál hiányzó biztonság miatt követelhető ;

5. a 30—40. §§. a lejáratra és fizetésre azon különbséggel, hogy a váltó összeg letéteményezése a kibocsátó által eszközölhető ;

6. a 41. és 42. valamint a 45—55. §§. a fizetési viszkeresetre ;

7. a 61—64. §§. a névbecsülési fizetésre;

8. a 66—69. §§. a váltó kezességre azon különbséggel, hogy ha nincs kitéve, kiért vállaltatott a kezesség, ez a kibocsátóért vállaltnak tekintetik;

9. a 74—76. §§. a váltó másolatokra;

10. a 77—83. §§. az elveszett és hamis váltókra azon különbséggel hogy a 77. §. esetében a fizetés a kibocsátó által teljesitendő;

11. a 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. és 109. §§. intézkedései, a mennyiben a váltó-elévülés általános elveire, a forgatók elleni viszkereseti jogok elévülésére, a váltóhitelezők kereseti jogára, a külföldi törvényhozásra, a bemutatás és egyéb váltójogi cselekmények helyére és idejére, a hiányos aláirásokra, valamint a zálog és visszatartási jogra vonatkoznak. (Lásd e munka előszavát.)

113. §. A telepitett saját váltót a telepesnél, és ha ilyen megnevezve nincsen, a kibocsátónál és pedig a telep helyén kell fizetés végett bemutatni. Ugyanott veendő fel az óvás is, ha a fizetés nem teljesittetett.

Ha a váltó a telepesnél kellő időben nem óvatoltatik, a váltóbirtokos nem csak a forgatók elleni viszkeresetét, hanem a kibocsátó elleni váltó keresetét is elveszti.

Nem telepitett váltót, továbbá oly telepitett váltót, a melyen telepesként külön* személy megnevezve nincsen, végre azon telepitett váltót, a melyen a telepes egyszersmind váltóbirtokos, a kibocsátó elleni váltó kereset fentartására lejáratkor megóvatolni nem szükséges.

(* T. i. jogilag különböző személy. Lásd különben f. a 33. §-t).

114. §. A saját váltó kibocsátója elleni váltójogi igények a váltó lejárati napjától számitandó három év alatt évülnek el. (Lásd f. a 48. §-t.)

A törvény többi §-ai, számszerint 5, átmeneti vagyis ideiglenes intézkedéseket foglalnak magokban. Minthogy ezek a törvénynek kiegészitő részét csak rövid ideig képezik, vagyis ezeknek tudása csak rövid ideig

szükséges, mi ezeket munkánk folyamában mellőztük, e helyen azonban czélszerünek látjuk e §-okat néhány magyarázó észrevétellel kisérni.

115. §. A jelen törvény életbe léptetése előtt kiállitott váltók és váltónyilatkozatok kellékei, valamint a törvény életbe léptetése előtt váltókötelezettséget elvállalt személyek szenvedő váltóképessége az eddigi törvények alapján birálandó meg.

(Tegyük fel, hogy p. Tóth Péter 1876. november havában igy irta forgatmányát egy váltóra: Helyettem Veres Mihály*nak*. Kecskemét, november 11. 1876 Tóth Péter; Veres pedig egy további forgatmányt igy: Helyettem Stern Jakabnak *vagy rendeletére;* Szeged, november 28. 1876. Veres Mihály; tegyük fel továbbá, hogy ugyanazon év deczember havában valamely vallás lelkésze egy váltót elfogadott. Ha már e váltók iránt 1877. január 1. után, a mely napon az uj törvény életbe lépett, per támad, a váltó biróság az első esetben Tóth Pétert, ha ellene Stern támaszt viszkeresetet, elmarasztalni nem fogja, mert Tóth az 1840. v. törvény 31. §. szerint csak Veresnek van váltójogilag lekötelezve, de nincs a Veres következőinek; a második esetben pedig a lelkészt azért nem fogja elmarasztalni, mert ugyanazon törvény szerint egy vallás felekezet lelkésze sem váltó képes; holott az uj törvény szerint mind Tóth, Stern irányában, mind a lelkész el fog marasztaltatni, ha január 1. után váltót forgat, vagy elfogad.)

116. §. Jelen törvénynek a váltóból eredő kereseti és viszkereseti jogokra, azok fentartására s elenyészésére vonatkozó intézkedései kiterjednek azon, e törvény életbe leptetése után lejáró váltókra is, melyek „*jelen törvény hatályba lépte előtt állittattak ki.*“

(Itt oly váltókról van szó, melyek az uj törvény életbe lépte *után* járnak le. Az ily váltót tehát p. nem fizetés esetében harmad fél nap alatt, az eddigi 24 óra helyett, érvényesen lehet megovatoltatni; az óvásról pedig nem lesz szükség, mint eddig, mindazon megelőzőket értesiteni, kik ellen a váltóbirtokos viszkeresettel akar élni, hanem elég csak a maga közvetlen megelőzőjét értesiteni; az ily váltó továbbá az elfogadó illetőleg kibocsátó irányában, a lejárattól számitva, nem 2 év alatt, mint eddig, hanem 3 év alatt veszti el váltójogi erejét stb.)

117. §. Azon váltók, melyek elévülése, jelen törvény életbe léptetése előtt már kezdetét vette, a kereseti, valamint a viszkereseti jog elévülése tekintetében az eddigi törvények szerint birálandók meg.

(E szerint azon közönséges elfogadó, ellenében, a ki egy váltót 1874. deczember 31. napján tartozott volna kifizetni, a

váltóbirtokos, ki őt, tegyük 1877. január 2. fogja perbe, nem fogja azt mondhatni, hogy a váltói joga még nem évült el (az uj törvény az elévülést 3 évben állapitja meg) mivel az elfogadó azt fogja válaszolni, hogy ez esetben nem az uj, hanem a régi törvény az irányadó. Igy egy győri kereskedő, ki a váltóját 1876. nov. 15. a miatt mert az elfogadó nem fizetett, megóvatoltatván, 1877. január 28. egy Budapesten lakó megelőzője ellen viszkeresetet támaszt, nem mondhatja azt, hogy az ő viszkereseti joga még nem évült el (az uj törvény szerint ugyanis ily esetben a viszkereseti jog 3 hónap alatt évül el, az óvás kivétele napjától számitva), mert arra az ő ellenfele teljes joggal azt fogja felelni: barátom, ebben az ügyben nem az uj, hanem a régi törvény dönt, s e szerint neked legkésőbben 1876. deczember 31. kellett volna beadnod ellenem a viszkeresetet, mert a Győrmegyei lakos a Pestmegyei lakos ellen a régi törvény szerint csak 45 nap alatt léphetett fel viszkeresetével.)

118. §. Az igazságügyi minister felhatalmaztatik addig is, mig a polgári perekben követendő eljárás a peres ügyek minden nemére kiterjedőleg törvény által szabályoztatik, a váltó ügyekben követendő eljárást rendeletileg megállapitani.

(Az uj váltó eljárást a m. igazságügyi minister 1876. november 30. rendeletével tette közzé.)

119. §. Jelen törvény életbe léptetése időpontjának meghatározásával, valamint e törvény végrehajtával az igazságügyi minister, illetőleg Horvát-, Szlavonországban, a horvát-, szlavon-, dalmátországi bánbizatik meg.

(Valamint az 1840. váltó törvény ki volt terjesztve Horvát-, Szlavonországra is, ép ugy ki van terjesztve rá az uj váltó törvény is. Magyarországon az új váltótörvény, az uj váltó eljárással együtt, 1876. november 30. igazságügy ministeri rendelet értelmében, 1877. január 1. napján lépett életbe.)

II. FÜGGELEK.

A váltóügyben előforduló bélyegdijak.

ELSŐ SZAKASZ.

A váltó-levél bélyegdija.

ELSŐ FEJEZET.

Belföldön kiállitott s bel- vagy külföldön fizetendő váltó bélyegdija.

1. §. Megjegyezvén mindenek előtt azt, hogy *belföldön* kiállitott váltónak a törvény szerint nem csak az oly váltó tekintetik, melyet a magyar korona polgára, hanem az is, melyet a birodalmi tanácsban képviselt országok polgára, még pedig akár amaz itt, akár emez ott állitott ki, a különbség csak az lévén, hogy a bélyegdij azon államterület bélyegjegyeivel rovandó le, a hol a váltó kiállittatott: a magyar korona területén kiállitott váltó, az 1868. XXIII., 1869. XVI., 1870. LVIII. stb. törvényczikkekben foglalt módositásokkal törvényes erőre emelt osztrák bélyeg és illeték szabályzat szerint, az abban foglalt, itt következő két különböző fokozat bélyegdijai alá esik még az esetben is, ha azt valamely idegen állam polgára állitotta volna itt ki.

I. Fokozat.

				bélyegdij. frt	kr.
		60	forintig	—	5
60	forinton felül	120	„	—	10
120	„ „	240	„	—	20
240	„ „	360	„	—	30
360	„ „	480	„	—	40

					bélyegdij frt	kr.
480	forinton	felül	600	forintig	—	50
600	„	„	720	„	—	60
720	„	„	840	„	—	70
840	„	„	960	„	—	80
960	„	„	1080	„	—	90
1080	„	„	1200	„	1	—
1200	„	„	2400	„	2	—
2400	„	„	3600	„	3	—
3600	„	„	4800	„	4	—
4800	„	„	6000	„	5	—
6000	„	„	7200	„	6	—
7200	„	„	8400	„	7	—
8400	„	„	9600	„	8	—
9600	„	„	10800	„	9	—
10800	„	„	12000	„	10	—
12000	„	„	13200	„	11	—
13200	„	„	14400	„	12	—
14400	„	„	15600	„	13	—
15600	„	„	16800	„	14	—
16800	„	„	18000	„	15	—

És igy tovább. E szerint 1200 forintig minden 120 forinttól 10 kr. és 1200 forinton felül minden 1200 forinttól 1 forint bélyegdij fizetendő, a maradék pedig teljes 120, illetőleg teljes 1200 forintnak tekintetik. Ehhez képest egy 20415 forintról szóló váltónak a bélyegdija 15 + 1 + 1 forint és + 10 kr., mert 18000-ért jár 15 frt 1200-ért 1, 1200-ért ismét egy, és a 120-at meg nem ütő 15 forintért 10 kr. = 17 frt 10 kr.

II. fokozat.

					bélyegdij. frt	kr.
			20	forintig	—	7
20	forinton	felül	40	„	—	13
40	„	„	60	„	—	19
60	„	„	100	„	—	32
100	„	„	200	„	—	63
200	„	„	300	„	—	94
300	„	„	400	„	1	25

					bélyegdij frt	kr.
400	forinton	felül	800	forintig	2	50
800	„	„	1200	„	3	75
1200	„	„	1600	„	5	—
1600	„	„	2000	„	6	25
2000	„	„	2400	„	7	50
2400	„	„	3200	„	10	—
3200	„	„	4000	„	12	50
4000	„	„	4800	„	15	—
4800	„	„	5600	„	17	50
5600	„	„	6400	„	20	—
6400	„	„	7200	„	22	50
7200	„	„	8000	„	25	—

8000 forintot meghaladó összeg bélyegdija pedig minden 400 forint után 1 frt 25 krban van megállapitva, s a maradék itt is teljes 400 forintnak tekintetik. Ennél fogva egy 9230 forintról szóló (több mint 6 hónap alatt fizetendő) váltó bélyegdija tesz 25 frt + 1 frt 25 kr. + 1 frt 25 kr. + 1 frt 25 kr. és (a 30 forint maradék után is) + 1 frt 25 kr. = 30 forint.

A belföldön kiállitott minden váltó, melyen a fizetési idő a kiállitástól számitva, 6 hónapra vagy hat hónapnál rövidebb időre van kitüzve, az I. fokozat szerinti bélyegdij alá; — a hat hónapnál hosszabb időre kiállitott váltó pedig p. ha igy szól: *Lát után 8 hónapra fizessen ön*, vagy ha a váltó 1877. jan. 1. kelt és igy szól: *A folyó évi Lőrincz napi debreczeni vásárkor* (mely augusztusban tartatik), a II. fokozat szerinti bélyegdij alá esik. Az I. fokozat alá eső váltót fogjuk nevezni *rövid lejáratu*, a II. fokozat alá esőt pedig *hosszu lejáratu* váltónak. Magát a bélyegdijat pedig kétféle képen lehet lefizetni, illetőleg a dijkötelezettségnek eleget tenni.

1. Ugy, hogy a váltó bélyegzett ürlapon állittatik ki. Ily bélyegzett ürlapokat az állam 25-félét huszonöt különböző árban árultat azon dijért, melyet a rajtok levő bélyegnyomat mutat. E bélyegnyomatok pedig épen azon huszonöt dijtételt mutatják, melyek az I. fokozat utolsó (forint, krajczár) rovatában láthatók.

2. Ugy hogy a váltó vagy bélyegtelen ürlapon a

milyenek a tőzsökben (egyenként 2 krajczárjával) hasonlóan árultatnak, vagy tiszta lapon állittatik ki, s a megfelelő bélyegjegy a váltó előlapjára ráragasztatván, a felragasztott bélyegjegy valamely adóhivatal által átbélyegeztetik. Ez átbélyegzés annyira szükséges, hogy e nélkül az 1871. LXIII. t. cz. 2. §. értelmében az ily váltó ugy tekintetik mintha a megfelelő bélyegjegy nem is ragasztatott volna reá. Ily külön bélyegjegyeket az állam hasonlóan árultat, s ezek közül azok, melyek a váltóra használhatók, ezek: 5, 10, 15, 20, 25, 50, 60, 75, 90 krajczáros; és 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 15 és 20 forintos bélyegjegyek. Ha tehát valaki egy 16000 forintról szóló s 5 hónap alatt lejáró váltót állit ki, minthogy ennek bélyegdija az I. fokozat szerint 14 frt, ily bélyegjegy pedig nem létezik, két vagy három (10 + 4 vagy 12 + 1 + 1 stb.) bélyegjegyet kell a váltóra ragasztani. De mi történik oly esetben, midőn a váltó tetemesebb összegről szól?

Erre nézve az 1871. LXIII. t. cz. 3. §. azt rendeli, hogy „ha a váltó oly nagy összegről szól, hogy annak a kincstári váltó-ürlapokon benyomva levő legmagasabb bélyeg (15 frt) sem felel meg, az illeték hiányzó része a váltó aláirása után legkésőbb 8 nap alatt, valamely adóhivatalnál közvetlen befizetés által pótolandó.“ Ily eset pedig előfordul, valahányszor a rövid lejáratu váltó 18 ezer forintnál, a hosszu lejáratu pedig 4800 forintnál nagyobb összegről szól. Ha azért valaki egy hosszu lejáratu váltót p. 7000 forintról állitana ki 15 forintos ürlapon, a 4800-tól 7000-ig levő 2200 forint különbség után még 7 forint 50 krt kell az adóhivatalnál lefizetnie. A fizetés megtörténtét az adóhivatal mindenkor magán a váltón tartozik elismerni.

Megjegyzendők még különösen a következők:

a) Hogy midőn az 1868. XXIII. t. cz. 2. §-a azt rendeli, hogy „a fokozatos illeték alá eső jogügyletek iránt kiállitott okiratoknak, ha bár két vagy több egyenlő példányban szerkesztettek is, csupán *első eredeti példánya* vettetik a jogügylet természetének megfelelő fokozatos illeték alá, mig a többi példány ivenként 50 kr. állandó bélyegilleték alá esik; ha azonban az első eredeti példánytól járó fokozatos illeték ennél csekélyebb összeget

teszen, a többi példánytól ezen csekélyebb illetéknek csak fele jár“ ; ugyan e §. utolsó kikezdésében e kedvezmény alól a váltót kiveszi, a mi azt teszi, hogy ugyanazon egy váltónak első, másod, harmad sat. azaz minden egyes hason példányáért, valamint ugyanazon egy váltónak minden másolatáért — a mennyiben ez utóbbira eredeti forgatmány iratott — a bélyegdíj egyenként és külön-külön lerovandó.

b) Hogy a *látra* szóló váltótól a bélyegdíj az I. fokozat szerint fizetendő ugyan a kiállitáskor; de ha az ily váltó a kiállitás napja után 6 hónapnál későbben mutattatnék be fizetés végett, a bélyegdíjnak azon része, mely a II. fokozat szerint még hiányzik, az adóhivatalnál való közvetlen befizetés által lerovandó. Igy ha egy váltó 350 forintról 1877. jan. 2. látra 30 kros ürlapon kiállitatott, és csak aug. havában mutattatik be fizetés végett, e váltó bélyegdíja fejében még 95 kr. közvetlenül befizetendő.

Hasonló eljárás követendő akkor is, ha egy *lát után* bizonyos idő alatt fizetendő váltót, a mely tegyük 200 forintról 1877. febr. 1. 3 hónapra, és igy 20 kros ürlapon állittatott ki, csak julius 1. napján lehetett láttamozás végett bemutatni, mivel ez esetben febr. 1-től jul. 1-ig 5 hónap, s ez utóbbi naptól okt. 1-ig a midőn a váltó fizetendő, 3 hónap, vagyis a kiállitástól fogva 8 hónap van. (A váltó-ürlap 20 krt mutatván, fizetendő még 43 kr.)

c) Hogy azon esetben, ha a fizetési idő meghosszabittatik, mi leginkább az egyszerű váltóknál, a hol t. i. csak két személy áll egymással szemben, fordul elő, a bélyegdíj, ha a meghosszabitott határidő 6, illetőleg 12 hónapot meg nem halad, az I. fokozat szerint, ellenkező esetben a II. fokozat szerint rovandó le. A mi különben oda megy ki, mint ha a lejárt váltó helyett új váltó állittatnék ki.

Az új váltó törvény a meghosszabitásról teljesen hallgat. Miután azonban a fizetési idő meghosszabitását jogtalan cselekvénynek bélyegezni nem lehet, azt hiszszük, hogy a meghosszabbitás valamint eddig, úgy ezentúl is szokásba fog lenni, s különösen, hogy a biróság, melynek a 88. §. szerint még az elévülést sem szabad

hivatalból figyelembe venni, a meghosszabbitást oly momentumnak, melyért váltói illetékességét leszállithatná, nem fogja tekinteni. A hitelezőnek természetesen ezentúl is ügyelni kell arra, hogy a meghosszabbitással az elévülési határidőn belől maradjon, azaz a lejárat napjától számitva 3 éven túl terjedő meghosszabbitást ne engedjen.

d) Hogy az esetben. midőn a már lejárt váltó a kiallitás napjától számitott 6 hónap után tovább forgattatik, arra a II. fokozat szerint járó bélyegdíjból hiányzó rész hasonlóan lefizetendő.

e) Hogy ha a váltóbirtokos, nagyobb biztosság okáért, a rövid lejáratú váltót betábláztatja, arra a II. fokozat szerint járó bélyegdíjból hiányzó részt az esetben is tartozik lefizetni, ha azon napon melyen a bekeblezésért folyamodott, a váltó kiállitásától számitva, 6 hónap még el nem telt volna is.

Jegyzés. Az új váltó eljárás 101. §. az 1844. VI. t. cz. 22. §-ának azon intézkedését, hogy a betáblázott váltó a betáblázás által közönséges kötelezvénynek tekintendő, hatályon kivül helyezte, mert kimondja hogy a betáblázás a váltónak sem jogi hatályára, sem a birói illetőségre befolyással nincs.

f) Hogy a hosszú lejáratu váltón minden egyes forgatmány külön-külön bélyegdíj, még pedig a II. fokozat szerinti alá esik.

Ha tehát p. egy 1500 frtról szóló, 8 hónap alatt lejáró, s igy a II. fokozat szerint 5 frtos ürlapon kiállitott váltó hátiratilag másra ruháztatik, egy 5 frtos bélyegjegyet kell ráragasztani s azt valamely adóhivatalnál átbélyegeztetni. Ugyan ez áll a kezességre nézve is. Ellenben a rövid lejáratu váltón mind a forgatmány, mind a kezesség bélyegmentes.

MÁSODIK FEJEZET.

Belföldön kiállitott váltók mintái a bélyegdíj tekintetéből.

2. §.

A.

Bécs, szept. 15. 1876. *1500 frt o. é.*

Kelet után öt hónapra fizetek ezen váltónál fogva
Berg S. úr rendeletére

egyezerötszáz forintot

Fizetendő Budapesten

Karr A.

B.

Helyettem Tóth I.
rendeletére.
Prága, aug. 10.
1876.
Bing S.
Berg K.
mint kezes

Helyettem Kolb M-
nek mint engedmé-
nyesemnek.
Kecskemét, szept. 5.
1876.
Tóth I.

Helyettem Sipos G-
nek behajtás végett.
Lemberg, decz. 28.
1876.
Kolb M.

Győr, ápr. 3. 1876. *3000 frt.*

1877. jan. 3. fizessen ön ezen váltónál fogva
Bing S. rendeletére

háromezer forintot

Értéke számolásban

Kern M. úrra Grátzban

Hetyei S.

Az A. alatti váltónak magából a tartalmából kitünvén, hogy ez rövid lejáratu, a Bécsben lakó kiállitó Karr azt 1 forintos bélyegnyomatu osztrák ürlapon állitja ki, s igy küldi meg Berg S-nek Budapestre. Ha Berg e váltót tovább nem adja, midőn 1877. febr. 15. neki az öszveg Budapesten kifizettetik, illetőleg a midőn a fizetést e váltón elismeri, akkor arra még egy forintos (magyar) bélyegjegy ragasztandó, mivel nálunk 1500 frttól a váltó bélyegdíja 2 frt. Ha pedig Berg e váltót forgatás által tovább adja, forgatmánya elébe hasonlóan 1 frtos (magyar) bélyegjegyet tartozik ragasztani. A mi ha megtörtént, e váltó azután a monarchiának sem egyik sem másik felében további bélyegdij alá nem esik, bár hány forgatmány vagy kezesség jőjön is rá, s igy a kifizetés alkalmával a ráirandó nyugta is illeték-mentes.

Nem igy áll azonban a dolog a B. alatti váltóval, mint a melynek tartalma mutatja, hogy hosszú lejáratú. A hosszú lejáratú váltón ugyanis, azon kivül hogy az intéző illetőleg elfogadó vagy kibocsátó a II. fokozat szerinti díjat lerója, le kell azt róni, ugyancsak a II. fokozat szerint, minden egyes forgatmánytól vagy kezességtől is.

Megjegyezvén azt, hogy a birodalom osztrák felélében az I. fokozat tételei az 1876. május havától fogva alább szállittattak, a II. fokozat tételei pedig azon mennyiségben, melyben nálunk, érintetlenül hagyattak, a B. alatti váltón a következő bélyegdíják mutatkoznak:

1. Hetyei részéről egy 12 frtos bélyegü magyar ürlap, s rá 50 krros magyar bélyegjegy;

2. Bing S. mint forgató részéről 12 frt 50 kr. osztrák bélyegjegyekben;

3. Berg K. mint kezes részéről — tegyük fel hogy ő Prágában lakik, hasonlóan 12 frt 50 kr. osztrák bélyegjegyekben;

4. Tóth István forgató részéről hasonlóan 12 frt 50 kr. magyar bélyegjegyekben;

5. Kolb forgató részéről ismét 12 frt 50 kr. osztrák bélyegjegyekben.

Kern M. intézvényezett részéről az elfogadás alkalmával külön bélyegdíj nem szükséges, mert Hetyei a

kibocsátó a bélyegkötelezettségnek már eleget tett; ellenben Sipos akkor midőn Grátzban a pénzt megkapja, a váltóra irandó nyugtáját 12 frt 50 kr. tevő osztrák bélyegjegyekkel tartozik ellátni.

HARMADIK FEJEZET.

Külföldön kiállitott váltó bélyegdíja.

3. §. A külföldön azaz nem a magyar korona területén és nem a birodalmi tanácsban képviselt országok valamelyikében kiállitott váltó bélyegdíjáról a törvény, természetesen csak az esetre rendelkezik, ha az ily váltó a belföldre kerül, t. i. a rendelkező, rendelvényes vagy forgatmányos vagy saját rendeletre szóló váltónál az elfogadó itt lakik.

A külföldön kiállitott váltót, akár belföldi polgár, akár külföldi polgár állitotta azt ki, a törvény ugy tekinti, ha bár külföldi bélyegjegygyel el van is látva, mint ha teljesen bélyegtelen volna. Az ily váltóra nézve az a szabály, hogy mielőtt az elfogadtatnék, forgatmány által másra ruháztatnék, fizetés teljesittetnék, óvás tétetnék, vagy hivatalosan használtatnék, a bélyegkötelezettségnek eleget kell tenni.

A külföldi váltót a törvény kétféle kedvezésben részesiti; egyik az, hogy az ily váltót rövid lejáratunak tekinti, ha a fizetési idő egy évet meg nem halad, s hosszú lejáratunak csak az ellenkező esetben; vagyis a 12 hónap alatt lejáró ily váltót az I. fokozat szerinti mérsékelt bélyegdíj alá veti, s csak a 12 hónapnál hoszabb idő alatt lejáró ily váltóra rója a II. fokozat magasabb bélyegdíját; másik az, hogy a bélyegkötelezettnek saját tetszésére bizza, hogy a kellő bélyegjegyet felragasztván, azt vagy az adóhivatal által átbélyegeztesse, vagy pedig ő maga átirja oly módon hogy a bélyegjegy vagy bélyegjegyek felső részére a kelet jöjön p. *Budapest, aug. 16. 1876.*, az alsó részén pedig a név álljon p. *Stolz és társa.*

Lássuk most a bélyegkötelezettek viszonyait.

a) *Mielőtt a váltó elfogadtatnék.* Leipzigben kiállit valaki egy saját rendeletre szóló váltót, s benne mint

intézvényezettet egy győri lakost nevez meg. E váltó bélyegdiját a győri lakos magyar bélyegjegyekkel tartozik az elfogadáskor leróni.

b) *Mielőtt a váltó forgatmány által másra ruháztatnék.* Liverpoolban kiállittatik egy hosszu lejáratú (p. 18 hónap alatt fizetendő) váltó, s azt annak birtokosa egy bécsi kereskedőre forgatja. Ez utóbbi, az esetben, ha azt egy pozsonyi lakosra forgatja, tartozik a bélyegdijat osztrák bélyegjegyekben a forgatmányától leróni. A pozsonyi lakos ismét az esetben, ha ő ezt a váltót tovább forgatná, magyar bélyegjegyekben, a dijat leróni tartozik.

c) *Mielőtt a váltóra a fizetés teljesittetnék.* Egy hallei kereskedő kiállit Varga M. kassai lakos mint rendelkező számára, egy Kassára telepitett saját váltót. Vargának kötelessége, be nem várva a lejárat napját, a váltónak kezéhez jutásától számitva, 14 nap alatt a bélyegkötelezettségnek eleget tenni, s azon esetben ha a váltón 14 napnál rövidebb fizetési idő volt kitüzve, természetesen előbb. Magától értődik, hogy fizetés alkalmával ő a bélyegdijat magának a hallei kereskedő által megtéritteti.

Ha azonban e váltó nem Kassán hanem Halleban fizetendő, ez esetben Varga azt, a nélkül, hogy (magyar) bélyegjegyel ellátná, az öszveg behajtása végett meghatalmazó-levél mellett egy hallei ismerősének fogja küldeni. De az esetben ha ily forgatmányt irna rá *NN-nek behajtás végett*, a bélyegdijat már magyar bélyegjegyekben le kell rónia.

d) *Mielőtt a váltó megóvatoltatnék.* Megtörténik, hogy egy külföldön kiállitott rövid lejáratú váltó forgatás utján már mind a birodalom osztrák részében, mind a magyar korona területén több kézen ment át a nélkül hogy a váltó birtokosok egyike is a bélyegkötelezettségnek eleget tett volna. Tegyük fel, hogy e váltó, mely Pozsonyban fizetendő, a lejárat előtt 2—3 nappal, Éder pozsonyi kereskedére forgattatik. A pozsonyi adós a váltót ki nem fizetvén, Édernek viszkeresete végett, óvási oklevélre van szüksége. Ő ekkor Pozsonyban egy váltójegyzőhöz vagy közjegyzőhöz fordul, a ki őt figyelmezteti, hogy az óvást csak akkor veheti ki, ha Éder a bélyegkötelezettségnek eleget tett, fen maradván a bélyegdijra nézve viszkeresete.

e) *Mielőtt a váltó hivatalosan használtatnék.* Véleményünk szerint a váltó hivatalos használatba nem csak akkor vétetik, midőn az iránt a birtokos a biróság előtt keresetet indit, hanem p. akkor is, midőn avval hatóságilag elrendelt árverésen valamit vásárol, vagy nyilvános árlejtés alkalmával óvadék gyanánt leteszi, föltéve, hogy a hirdetmény vagy föltételek szerint a váltóval való fizetés vagy óvadék nyujtás meg van engedve. Ily esetben a bélyegkötelezettségnek előbb eleget kell tenni.

A külföldi váltó bélyegdijáról jegyezzük meg még általában:

1. Hogy ha a váltón az öszveg nem osztrák értékben van kitéve, az ezen értékre átszámitandó, s az igy mutatkozó öszveg után rovandó le a bélyegdij. Nem elég pedig az átszámitást ugy tenni, hogy p. 1 font sterling 10 frt 21 kr., 1 franc 40 kr., 1 mark 50 kr. tevén, a váltó öszveg ennyi s ennyit tesz osztrák értékben. Az igy kijött öszveghez hozzá kell még adni az arany agiót is, s pedig az azon napi árfolyam szerint, melyen a bélyegkötelezettség beállott. Igy p. egy 100,000 francról szóló váltó után a bélyeg dij nem 40,000 forinttól számitandó, mert 40,000 forintot az arany pénzben (p. 20 francos Napoleon aranyakban) tesz. Ha azért a bélyegkötelezettség beálltának napján a 20 francos arany 10 forinttal osztrák értékben jegyeztetik — a mi épen 25% agio, — a 100,000 francos váltóra 50,000 o. é. forintnak megfelelő bélyegjegyek ragasztandók.

Az értékfolyam felszámitásának egyébiránt csak az oly öszvegre nézve van helye, mely a 12 hónapnál rövidebb időre kiállitott váltónál 18,000 forintot, a hoszszabb időre kiállitottnál pedig 4800 forintot meghalad, miután kisebb öszvegeknél az agio a bélyegdijra nézve különbséget nem tesz.

2. Hogy azon megjegyzések, melyeket fentebb a belföldön kiállitott váltó bélyegdijára nézve *a. b. c. d. e. f.* alatt tettünk, a kölföldi váltó bélyegdijára is állanak azon különbséggel, hogy ez utóbbinál csak az esetben rovandó le a bélyegdij a II. fokozat szerint, ha a váltóból világosan kitünik, hogy a fizetési idő 12 hónapot meghalad. Jelesül:

a) A külföldi váltónak is minden hason példányától és minden másolatától lerovandó a bélyegdij.

b) Akár látra, akár lát után bizonyos idő alatt fizetendő az ily váltó, ha az első esetben fizetés végett, a második esetben pedig elfogadás illetőleg láttamozás végett 12 hónap alatt be nem mutattatik, illetőleg ha a lát után bizonyos időre szóló váltón a kiállitástól a lejáratig terjedő idő 12 hónapot meghalad, a II. fokozat szerinti bélyegdij jár.

c) Meghosszabbitás esetében, hasonló körülmények között, a külföldi váltó bélyegdija is az I. vagy a II. fokozat szerint rovandó le.

d) Az esetben ha a már lejárt váltó a kiállitás napjától számitott 12 hónap után tovább forgattatik, hasonlóan a II. fokozat bélyegdija alá esik. Igy ha egy Marseilleben 1876. márczius 1. kiállitott, és kelet után 10 hónapra fizetendő váltó, egy budapesti lakosra 1877. február 23. forgattatik s ez azt márczius 3. tovább adja (mely forgatmánynak mint lejárat utáninak, mint már a föntebbiekből tudjuk, csak köztörvényi ereje van), ő e forgatmánya felébe egy II. fokozat szerinti bélyegjegyet tartozik ragasztani.

e) Az esetben, ha a külföldön kiállitott váltó betábláztatik, föltéve, hogy az illető a magyar korona területén ingatlan vagyonnal bir, hasonló körülmények között, a II. fokozat szerinti bélyegdij rovandó le. Végül

f) Forgatás vagy kezesség esetében, ha a forgatást vagy kezességet az teszi, kinek legelőbb jutott a külföldi váltó a kezeihez, a bélyegdijat a forgatástól, vagy kezesvégtől, föltéve, hogy a váltó hosszu lejáratú, a II. fokozat szerint tartozik leróni.

II. SZAKASZ.

Váltó ügyben rendesen előforduló bélyeg dijak.

ELSŐ FEJEZET.

Keresetlevél, Itélet, Feljebbezés.

4. §. 1. *Kereset-levél.* Kereset-levél adatik be a birósághoz (Budapesten a kereskedelmi és váltó-törvényszék-

hoz, vidéken a törvényszékhoz s pedig a kellően meghatalmazott ügyvéd által)

a) midőn a váltóbirtokos azon okok valamelyikénél fogva, melyeket fentebb a 38.§-ban emlitettünk, az öszveget valamelyik megelőzője által biztosittatni kivánja, s mely kereset *biztositási viszkeresetnek* mondatik. A bélyegjegy, melylyel e keresetlevél ellátandó:

ha a váltó öszveg 50 forintot meg nem halad, ivenként . . . . 20 kros

ha pedig az 50 forintnál több, ugyancsak ivenként . . . . 50 kros

b) midőn a váltóbirtokos a közönséges elfogadó illetőleg kibocsátó ellen intézi követelését. A bélyegjegy erre nézve is 20, illetőleg 50 kr.

c) midőn a váltóbirtokos, fentebb a 40. §-ban emlitett okból az öszveg lefizetését valamelyik megelőzőjétől követeli, s mely kereset *fizetési viszkeresetnek* mondatik. A bélyegjegy itt is 20, illetőleg 50 kr.

d) midőn a váltóbirtokos azon okból, mert az elmarasztalt fél a helyett, hogy őt a kitűzött idő alatt kielégitette volna, az első biróság határozatát feljebbezte, az öszveg és járulékai biztositását kivánja, s mely *biztositási végrehajtás iránti kérvénynek* mondatik. A bélyegjegy erre nézve is 20, illetőleg 50 kr. E *kérvény* pedig ilyformán hangzik:

Tekintetes kir. törvényszék!

A tekintetes kir törvényszék folyó évi augusztus 4-dik 5326. szám 5./. alatt mellékelt itéletében kimondta volt, hogy Beér József ellenfelem tartozik nekem az itélet kézbesitésétől számitandó 3 nap alatt 3000 frtot az itéletben emlitett járalékokkal együtt, különbeni végrehajtás terhe alatt, lefizetni. Ez itéletet ellenfelem feljebbezvén, miután ily esetben az uj váltó eljárás . . . §. szerint az öszveg és járulékai biztositását kivánni jogom van, kérem a tekintetes törvényszéket:

Méltóztassék ellenfelemnek Szentendrén lévő 300 hektoliter borára az összeirást és birói zárt számomra elrendelni s e végett a szentendrei kir. járásbiróságot azon tudósitás mellett megkeresni, hogy az összeirásnál

és birói zárnál engemet Szentendrén 30. sz. alatt lakó Kardos Imre ügyvéd ur fog képviselni.

Kassa, augusztus 10. 1877.

Kertes Mihály.

e) midőn a váltóbirtokos azon okból, mert az elmarasztalt fél vagy feljebbezéssel nem élt, vagy ha élt, a másod biróság az első biróság határozatát helybe hagyta, vagy esetleg a harmad (legfőbb) biróság elmarasztalólag itélt, magát biróilag kielégittetni kivánja, s mely beadvány *kielégitési végrehajtás iránti kérvénynek* mondatik. Bélyegjegye ennek is, ha az öszveg 50 frtot meg nem halad, 20 kr. ellenkező esetben 50 kr.

E kereset ily formán hangzik:

Tekintetes kir. törvényszék!

A tekintetes kir. törvényszéknek folyó évi augusztus 22-dik 6200. számu s ·/. alatt csatolt végzésével Beér József ellen a biztositási végrehajtás számomra elrendeltetvén, ennek következtében a B. alatti melléklet szerint az összeirás megtörtént, s a 300 hektoliter borra, a mint az az összeirásból látszik, igényt senki nem jelentett be. Mivel pedig a tekintetes törvényszéknek C. alatt mellékelt itéletét, a kir. itélő tábla, a D. alatti itéletével helybe hagyta, s ez itélet kézbesitésétől fogva már 3 nap eltelt a nélkül, hogy ellen felem engemet kielégitett volna, s ez esetben a kielégitési végrehajtást kivánni jogom van, kérem a tekintetes törvényszéket:

Méltóztassék a birói zár alá vett 300 hektoliter bornak árverés utján való eladását elrendelni s ennek eszközlése végett a szentendrei kir. járásbiróságot megkeresni, kijelentvén részemről hogy az árverésnél engemet Kardos Imre szentendrei ügyvéd ur fog képviselni.

Kassa, november 10. 1877.

Kertes Mihály.

2. *Itélet.* Az első biróság váltóügyben vagy *végzéssel* vagy *itélettel* határoz; végzéssel a sommás eljárásban, melyben az alperesnek a nélkül, hogy meghallgattatnék, a

keresetbeli öszveg és járulékai kifizetése meghagyatik; itélettel a rendes eljárásban.

Akár végzéssel, akár itélettel döntsön az első biróság, annak bélyegdíja:

	frt	kr.
ha az öszveg 50 frtot meg nem halad .	1	—
ha 50 forintot meghalad, de 200-at nem	2	50
ha 200 forintot meghalad, de 800-at nem	5	—
ha végre 800 forintot meghalad, az öszvegtől	1%	—

mely aztán mint százalékos illeték nem bélyegjegyekkel, hanem a megtörtént kiszabás utján, készpénzben fizettetik le az adóhivatalnál; holott az 1 frtos, 2 frt 50 kros, és 5 frtos itéletdíj a tárgyalási jegyzőkönyvre ragasztandó bélyegjegyek által rovatik le, a végzési díj pedig (sommás eljárásban) magára a keresetlevél hátára a végzés felébe ragasztandó bélyegjegyek által.

3. *Feljebbezés.* A feljebbezés bélyegdíja:

	frt	kr
ha a váltóösszeg 50 forintot meg nem halad, az első példány első ívétől	1	—
„ „ „ 2-dik „	—	20
a másod példánytól ívenként	—	20
ha az összeg 50 forintot meghalad, de 200-at nem, az első példány első ívétől . .	2	50
„ „ „ 2-dik „ . .	—	50
a második példánytól ívenként .	—	50
ha az összeg 200 forintot meghalad, de 800-at nem, az első példány első ívétől . .	5	—
„ „ „ 2-dik stb. ívétől	—	50
a másod példánytól ívenként .	—	50
ha végre az összeg 800 forintot meghalad, a végtelenig, az első példány első ívétől	10	—
„ „ „ 2-dik stb. ívétől	—	50
a másod példánytól ívenként	—	50

MÁSODIK FEJEZET.

Egyéb bélyegdíjak.

(betürendben.)

5. §.

Bizonyitvány, jelesül

a) a postahivatalé arról, hogy bizonyos belföldi megelőző, a ki valamelyik belföldi megelőzője ellen viszkeresetet indit, mely napon kapta a váltó megóvatolásáról való értesitést, s melylyel azt akarja igazolni, hogy az értesités vétele napjától a viszkereset beadásáig 3 hónap még nem telt el . . . . 50 kr.

b) a tőzsde-bizottságé az arany pénznemek, vagy az ezüst pénz, vagy az értékpapirok árfolyamáról, vagy pedig a váltó-árfolyamról . . . . 50 kr.

Eskü letételre való jelentkezés, ugy mint a közönséges peres beadvány, t. i. ha a váltóösszeg 50 forintot meg nem halad . . . . 20 kr.
ha pedig meghalad . . . . 50 kr.

Felzet. Felzetnek neveztetik átalában a birósághoz beadott iratnak azon rövid tartalma, mely a hosszában két rét összehajtott ivnek a hátára szokott iratni. Például föntebb a 4. §-ban levő kielégitési végrehajtás iránti kérvény felzete e volna:

A kassai tek. törvényszékhez
mint váltóbirósághoz.

kielégitési végrehajtás iránti
kérvénye

Kertes Mihály kassai lakosnak
(lakik . . . . utcza . . szám).

képviselve N. N. ügyvéd által
(lakik . . . . utcza . . szám).

Beer József kassai lakos ellen
(lakik . . . . utcza . . szám).

az alperes Szentendrén levő 300 hektoliter borának birói árverésen leendő eladatása iránt.

Az ily felzet azonban külön bélyegdij alá nem esik, ellenben bélyegdij-köteles a felzetnek minden másolata, mely hasonlóan csak felzetnek szokott neveztetni, s oly végből mellékeltetik, hogy az illető a kérvény elintézéséről értesittessék. Igy, ha az elfogadónál a váltó fizetés végett annak idejében be nem mutattatik, ő az összegnek a biróságnál való letételéért folyamodik, s egyuttal e folyamodásához egy puszta felzetet mellékel oly végből, hogy a biróság őt azon a hozandó végzésről értesitse.

Az ily felzetnek (felzet másolatnak) bélyegdija:
50 forinton aluli összegnél . . . . . . — 10 kr.
50 forintot meghaladó összegnél . . . . — 15 kr.

Jegyzőkönyvek, még pedig:

a) Tárgyalási jegyzőkönyv, az esetben, ha az összeg 50 forintot meg nem halad, ívenként . . . . 20 kr.
ha pedig meghalad, ívenként . . . 50 „

b) Tanuvallomási jegyzőkönyv, úgy mint a tárgyalási jegyzőkönyv.

c) Összeirási vagy más névvel zálogolási jegyzőkönyv, hasonlóan, mint a tárgyalási jegyzőkönyv.

d) Hitletételi jegyzőkönyv, mely fölvétetik, midőn az illető fél az esküt a biróság előtt leteszi, — úgy mint a tárgyalási jegyzőkönyv.

e) Árverési jegyzőkönyv. Ez kettős illeték alá esik, úgymint állandó és fokozatos illeték alá, jelesül: az esetben, ha a váltóösszeg 50 forintot meg nem halad, az állandó illeték ívenként 12 kros, ellenkező esetben pedig 36 kros bélyegjegy felragasztásával rovandó le, fokozatos illeték fejében pedig mind a két esetben külön még a III. fokozat szerinti díj fizetendő, még pedig nem a váltó összege után, hanem azon összeg után, mely az ingóságok eladásából befolyt.

A III. fokozat tételei pedig ezek:

		bélyegdij frt	bélyegdij kr.
	10 forintig	—	7
10 forinton felül	20 „	—	13
20 „ „	30 „	—	19
30 „ „	50 „	—	32

				bélyegdij frt	kr.
50	forinton felül	100	forintig	—	63
100	" "	150	"	—	94
150	" "	200	"	1	25
200	" "	400	"	2	50
400	" "	600	"	3	75
600	" "	800	"	5	—
800	" "	1000	"	6	25
1000	" "	1200	"	7	50
1200	" "	1600	"	10	—
1600	" "	2000	"	12	50
2000	" "	2400	"	15	—
2400	" "	2800	"	17	50
2800	" "	3200	"	20	—
3200	" "	3600	"	22	50
3600	" "	4000	"	25	—

4000 forinton tul pedig minden 200 forint után 1 forint 25 kr. fizetendő, s a 200 forintnál kisebb maradék 200 forintnak számittatik.

Ha pedig az árverés ingatlanra intéztetett, az esetben az árverési jegyzőkönyvre a 12 illetőleg 36 kros bélyegen kivül állandó illeték fejében még 50 kros bélyegjegy ragasztandó, az ingatlan árverési árától azon felül $4^3/_8$%, vagyis minden 100 forint 4 frt $37^1/_2$ kr. készpénzben fizetendő.

Költségjegyzék. Ha a fél követelt perköltségeit nem a keresetlevélben, illetőleg tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalja, hanem külön iratban mutatja ki:

ha a váltóösszeg 50 forintot meg nem halad
ivenként . . . . — 10 kr.
ellenkező esetben . . . . — 15 kr.

Letétel. A váltóösszegnek letételü elfogadása iránti folyamodásnak, a váltóösszegre való tekintet nélkül, bélyegdija ivenként . . . . — 50 kr.

A letétel, mint tudjuk, több okból kérethetik p. hézag miatt; a fizetésre felszólitónak nem kellően történt meghatalmazása miatt stb. Az ily folyamodás egyébiránt igy hangzik:

„Tekintetes kir. törvényszék!

Én alulirott egy folyó évi aug. 1. Tóth János által Veres G. mint rendelvényes részére 300 forintról kibocsátott s a f. é. decz. 1. napján lejárt váltót fogadtam el.

E váltót a mai napon Kári Péter azon felszólitással mutatta be nekem, hogy a 300 forintot neki mint Márton Mihály utolsó forgatmányos meghatalmazottjának fizessem ki. Minthogy azonban Kári ur felhatalmazását igazolni nem tudta, a pénzt neki ki nem fizettem. Ennek folytán azon kéréssel járulok:

Méltóztassék a tek. kir. törvényszék a 300 forintot letételkép elfogadni, s ez iránt a . . . adóhivatalt mint letéti pénztárt utasitani, s egyuttal Márton Mihályt (lakik helyben . . . . utcza . . . szám) a másod példányon, engemet pedig felzeten értesiteni.

Győr, decz. 4. 1877.

Kardos Mihály."

Megsemmisités. A megsemmisitési eljárás meginditása iránti folyamodás bélyegdija, minthogy ennek elintézésére hirdetvény kibocsátása szükséges:

az első ivtől	1 frt — kr.
2-dik stb. ivétől, s a másod példánytól ivenként, ha az összeg, 50 forintot meg nem halad	— frt 20 kr.
ha meghalad , ...	— frt 50 kr.

Hasonlóan 1 forint bélyegdij alá esik azon folyamodás is, mely akkor adatik be, midőn a 45 napi határidő alatt a váltó tényleges birtokosa nem jelentkezett.

Melléklet. Értjük ez azon iratot, mely a keresetlevélben foglalt kérelem támogatására szolgál. A mellékletek pedig vagy olyanok, melyek már a kellő bélyegjegygyel annak idejében elláttattak, illetőleg a bélyegdij értök készpénzben lefizettetett; vagy olyanok, melyeket a kellő bélyegjegygyel most kell ellátni. Az előbbiekre már külön bélyegjegy nem szükséges, az utóbbiak pedig

az esetben, ha a váltóösszeg 50 forintot

meg nem halad . . . . 10 kros

ellenkező esetben pedig . . . . . . 15 kros bélyegjegygyel látandók el.

Például fizetési viszkereset esetében, az első példányhoz mellékelt *eredeti* váltóra és *eredeti* óvásra a 10, illetőleg 15 kros bélyegjegy nem szükséges, de szükséges ez a postavevényre, melyet felperes az óvás közléséről a postahivataltól kapott; szükséges a mellékleti bélyegjegy a keresetlevél másod példányához csatolt másolati váltó, másolati óvás és másolati vevényre is stb.

Óvási oklevél. A bélyegjegy különböző a szerint, a mint az óvást birósági vagy nem birósági személy veszi ki, jelesül:

a járásbiróság által kivett óvásé, ha a váltóösszeg 200 forintot meg nem halad . . . 2 for.

200 forintot meghaladó összegnél . . . 3 „

váltó-jegyző vagy pedig közjegyző által kivett óvásé az összegre való tekintet nélkül . 1 „

Miután azonban a járásbirósági személynek fáradságáért külön díj nem jár, holott a váltójegyzőnek vagy közjegyzőnek 2 frt 10 kr. külön díj fizetendő, látni való, hogy a járásbirósági személy által kivett óvás a 200 forintot meg nem haladó összegre nézve kevesebbe kerül.

Ügyvédi meghatalmazás. Ennek, a váltóösszegre való tekintet nélkül, bélyegdija mindig . — 50 kr.

Viszkereseti számla. Allandó bélyegdíja, az összegre való tekintet nélkül . . . . 5 kr.

Viszváltó. Ez ugyanazon bélyegdíj alá esik, mely alá az alapváltó, még pedig, minthogy látra szól, mindig az I. fokozat szerinti alá.

Igazságügyminiszteri rendelet

a váltótörvény életbeléptetése és a váltóügyekben követendő eljárás szabályozása tárgyában.

A váltótörvényt tárgyazó 1876. évi XXVII. t. cz. 118. és 119. §§-ban nyert felhatalmazás alapján rendelem a mint következik:

I.

Általános határozatok.

1. §. Az 1876. XXVII. törvényczikkben megállapitott váltótörvénykönyv a budapesti és marosvásárhelyi kir. itélőtáblák egész területén 1877. évi január hó 1. napján lép hatályba.

Ezen naptól kezdve a megjelölt területeken érvényben levő anyagi váltótörvény, s a váltóügyekben való eljárást és végrehajtást szabályozó előbbi törvények és rendeletek, — a mennyiben azoknak egyes intézkedései az 1876. évi XXVII. t. cz. által (vt. 115. és 117. §§.) vagy a jelen rendelet által fenn nem tartattak — hatályon kivül lépnek.

2. §. Azon területen, melyen a polg. törvénykezési rendtartást tartalmazó 1868. évi LIV. t. cz. hatálylyal bir, a váltóügyekben is ezen törvényczikknek s az ezt módositó későbbi törvényeknek a peres és a végrehajtási eljárást tárgyazó, az új váltótörvény vagy a jelen rendelet által meg nem változtatott intézkedései lesznek alkalmazandók.

3. §. Azon területeken, a melyeken az 1868. évi LIV. törvény czikk nem bir hatálylyal, a váltó-eljárásra utasitott ügyekben, a fennálló birói hatáskör és illetőség fentartása mellett, ezentúl is azon rendeletek és szabályok lesznek alkalmazandók, melyek ezen ügyekre nézve az illető területeken jelenleg vannak hatályban.

A hol mindazonáltal a jelen szakasz rendelkezésénél fogva ezentúl is hatályban maradó előbbi rendeletekben vagy szabályokban az anyagi váltótörvényre történik hivatkozás: ez alatt az 1876. XXVII. t.-czikkben foglalt váltótörvénynek megfelelő szakaszai értendők.

4. §. A váltó-eljárásra tartozó kereset felett első végzés hozatalánál, továbbá váltóperekben az itélet-hozatalnál, az elsőfoku biróság egyik szavazó tagjának kereskedelmi ülnöknek kell lennie.

Más végzések hozatalánál is helyesen alakitottnak tekintendő a váltóügyekben eljáró és itélő biróság, ha ebben mint szavazó biró egy kereskedelmi ülnök vesz részt.

II.

Különös határozatok.

Hatáskör.

5. §. Váltóeljárásra csupán a következő peres és peren kivüli ügyek tartoznak:

1. Váltókeresetek és viszkeresetek, akár fizetésre, akár biztositásra (vt. 25., 26., 27., 28. §§.) intéztessenek.

2. A váltótörvény 87. §. szerinti perbejentések.

3. A váltótörvény 109. §-a alapján megtartási jog érvényesitésére inditandó keresetek.

4. Váltójegyzők ellen az 1844. évi VI. t.-cz. 5. §-a alapján inditandó kártéritési keresetek.

5. Ügyvédi munkadijak s költségek megitélése iránti keresetek, ha azok a váltó-eljárásra tartozó ügyekből származnak.

6. Az 5. pontban megjelölt dijak és költségek megállapitása iránt akár a fél, akár az ügyvéd által beadott kérvények elintézése.

7. A váltótörvény által a váltóeljárásra utasitott egyéb peren kivüli ügyek, jelesül a váltó-biztositékok letétele és azok kiadása iránti kérelmek (vt. 25., 28., 40. stb. §§.), elveszett váltók megsemmisitése (vt. 77. §.) feltéve, hogy a váltó, a bemutatott másolat, vagy a kérvényben megjelölt tartalom szerint, minden lényeges kellékkel el van látva.

A váltóbiróságok hatáskörébe tartozik végre a váltójegyzők óváskönyvének hitelesitése és vizsgálata is.

6. §. Az előző szakasz szerint a váltóeljárásra nem tartozó kereset vagy kérvény az első biróság által hivatalból visszautasitandó még az esetben is, ha ily ügyre nézve a felek a váltóeljárást kötötték volna ki.

Hivatalból utasitandó vissza a váltókereset az esetben is, ha a felmutatott okiratból a váltó lényeges kellékeinek valamelyike hiányzik (vt. 6. és 115. §§.).

Birói illetőség.

7. §. A váltó fizetési helyére nézve illetékes biróságnál valamennnyi váltókötelezett beperelhető.

A váltókötelezett mindazonáltal, lakhelyének birósága előtt is beperelhető.

A váltókeresetre illetékes biróság illetékes lehet a váltó-viszkeresetekre nézve is, a mennyiben a viszkereset a váltókeresettel együtt vagy ez után indittatik meg.

Ugyanezen föltétel alatt illetékes a váltókezesre nézve azon biróság is, mely előtt azon kötelezett ellen illetékesen indittatott meg a váltóeljárás, a kiért váltókezességet vállalt.

A perbejentések (vt. 87. §.) ugyanazon biróságnál nyujtandók be, mely a viszkereset feletti eljárásra illetékes.

8. §. Ha a váltóösszeg akár birói, akár magán uton ingó zaloggal biztosittatott: azon körőlmény, hogy a zálogadó váltóadós később csődbe esett, — a mennyiben a váltóhitelező követelését csupán a zálogból kivánja kielégittetni — a váltóbiróság illetőségét nem szünteti meg. Ez esetben mindazonáltal a birói határozatok a csődnyitás napjától kezdve a perügyelőnek kézbesitendők.

9. §. Váltójegyzők elleni kártéritési keresetek (5. §. 4. pont) azon

váltóbiróságnál inditandók, melynek területén a váltójegyző az óvás idejében székhelylyel birt.

10. §. A váltótörvény 109. § a alapján (5. §. pont) inditandó keresetekre nézve azon biróság illetékes, melynél a megtartási jogalapjául szolgáló váltó beperoltetett; ha pedig ez még meg nem történt, azon biróság, mely a beperlés esetében azon váltóra nézve illetékes lenne.

A jelen rendclet 8. §-ának intézkedése a megtartási jog érvényesitésére is kiterjed.

11. §. Ügyvédi munkadíjak s költségek megitélésére s megállapitására nézve azon biróság illetékes, melynél az ügy, a melyből azok felmerültek, folyamatban volt.

12. §. A jelen rendelet 5. §. 7. pontjában felsorolt perenkivüli ügyek illetőségére nézve, a mennyiben a váltótörvény ez iránt nem intézkedik, az eddigi szabályok követendők.

A váltóösszegek a vt. 25., 29., 40. §§. stb. eseteiben a fizetési hely biróságánál teendők le; a biztositék visszaadása is a vt. 28. és 29. §§. eseteiben ugyanazon biróságnál kérelmezendő még akkor is, ha a felek a biztositás módja s mennyisége iránt magán uton állapodtak meg.

Felperesség, alperesség, képviselet.

13. §. A sommás, valamint a rendes keresetekben a keresetlevél irásban és ügyvéd ellenjegyzése mellett kellő számu felszerelt példányban nyujtandó be. A keresetlevél küllapján a következők teendők ki:

a) a biróságnak, melyhez intéztetik, neve és székhelye, és a biróságnak „mint váltóbiróság" megjelölése;

b) a kereset nemének „sommás" vagy „rendes" kitétele;

c) a felek vezeték- és kereszt- vagy mellék-neve vagy a czég, mely alatt be vannak jegyezve, a felek polgári állása, lakhelye, alperesnek lakása s üzleti helyisége is;

d) ha a kereset kereskedelmi társaság ellen intéztetik: azon személy neve és lakása, esetleg üzleti helyisége is kiteendő, a ki a kereset elfogadására fel van jogositva;

e) a kereseti összeg, s ha ennek tárgyát nem váltóból származó követelés képezné, a kereset tárgyának rövid megjelölése.

A váltókereset első példányához az eredeti váltó, esetleg a megsemmisitési eljárásra vonatkozó eredeti végzés és az ügyvédi megbizás hiteles alakban, a többi példányokhoz pedig egyszerü másolatban melléklendők.

A jelen rendelet 5. §. 3—5. pontjai alapján inditandó kereseteknek az 1868. évi LIV. t. cz. 64. §-ában előirt egyéb kellékekkel is kell birniok.

Az *a)*, *c)* és *d)* alatti kellékekkel a perbejelentésnek is kell birnia, és minden példányhoz a váltó, esetleg megsemmisitési végzés, egyszerü másolatban melléklendő.

Ha ezen kellékek bármelyike hiányzik, a kereset illetve perbejelentés, szükség esetében, rövid záros határidő alatti kijavitás végett visszaadandó.

14. §. Ha felperesnek ugyanazon adós ellen több váltón alapuló követelése van: valamennyi egy keresettel perelhető be.

15. §. Beavatkozásnak, viszonkeresetnek és szavatosságnak nincs helye.

16. §. Váltói peres eljárásban mindenik fél, ha maga nem ügyvéd, tartozik magát ügyvéd által képviseltetni.

Ha a fél ügyvéd nélkül jelenik meg a tárgyalásra: meg nem jelentnek tekintendő. A meg nem jelenéssel egyenlőnek tekintetik az is, ha a fél helyett megjelent ügyvéd kellő megbizással nincs ellátva.

Ügyvéd ellenjegyzése nélkül benyujtott peres beadvány hivatalból visszautasitandó.

Eljárás.

17. §. Sommás eljárásnak csak minden lényeges kellékekkel biró váltó alapján, s az esetben van helye, ha a váltó ellen aggály nem mutatkozik, s a kereseti követelés s járulékainak megállapitásához szükséges minden okirat (váltó, esetleg óvás, árfolyamjegyzék stb.) eredetiben felmutattatik, és ha a kereseti jog elévültnek nem mutatkozik.

18. §. Az előző szakasznak megfelelő sommás kereset vagy viszkereset alapján a biróság végzésileg meghagyja alperesnek, hogy a végzésben számszerint kiteendő váltótartozást járulékaival, ugyszintén a meghatározott perköltséget, három nap alatt, végrehajtás terhe mellett felperesnek fizesse meg; vagy pedig netáni kifogásait ugyanannyi idő alatt a váltóbirósághoz adja be.

Ha pedig a sommás viszkereset a váltótörvény 25. és 29. §§. eseteiben biztositásra intéztetik, ha az eredeti óvás is felmutattatik, a váltótörvény 29. §-a esetében pedig az ott érintett tények valamelyike is hiteles okirattal igazoltatik: a biróság szintén végrehajtás terhe mellett meghagyja alperesnek, hogy a váltó-összeget járulékaival a fentebbi idő alatt birói kézbe tegye le, a meghatározandó perköltséget pedig felperesnek fizesse meg, vagy kifogásait ugyanannyi idő alatt adja be.

A sommás végzés a kereset első példányával s eredeti mellékleteivel együtt felperes ügyvédjének, a másodpéldány pedig alperesnek, s ha több alperes volna, mindegyiknek egy példány kézbesitendő.

A sommás végzés nem indokolandó.

19. §. A kifogások az ellenbeszéd minden kellékeivel s ügyvédi ellenjegyzéssel ellátva, a per birájánál teljesen felszerelt két példányban nyújtandók be; az első példányhoz az ügyvédi megbizás is eredetben vagy hiteles másolatban csatolandó.

Ha az alperesi ügyvéd nem lakik a biróság székhelyén: a tárgyalásra idéző, s a további határozatok elfogadására a biróság székhelyén lakó megbizottat tartozik kijelölni; ha pedig ezt elmulasztja: a mulasztó fél költségére s veszélyére hivatalból gondnok rendelendő, s a határozatok ennek kézbesitendők.

Ha a biróság székhelyén kivül lakó alperes kifogásait kellő időben postára adja: a szállitásra szükséges rendes idő a kitüzött határidőbe nem számittatik.

20. §. Ha a biróság a sommás eljárásnak helyét nem találja, vagy ha a keresetben rendes eljárás kéretik, ugy szintén ha kellő időben kifogások adatnak be: a pernek a váltóeljárás szerinti rendes tárgyalására határnap tüzendő, melyre a felek a kereset, illetve a kifogások példányain oly hozzáadással idézendők, hogy a kitűzött határnapon meghatalmazott ügyvédjeik által az 1868. évi LIV. t. cz. 111. §-ában meghatározott következmények terhe alatt jelenjenek meg.

Első esetben felperes a sommás végzés megtagadásának indokairól is értesitendő.

21. §. Ha a sommás végzés több alperes ellen szól, a kifogások feletti tárgyalásra csak akkor tűzendő határnap, ha kifogásait valamennyi alperes beadta, vagy ha azok benyujtására a határidő valamennyi alperesre nézve már lejárt.

Valamennyi kifogás felett egy jegyzőkönyv veendő fel.

22. §. A tárgyalásra rövid, mindazonáltal oly időre tűzendő ki a határnap, hogy a biróság székhelyén lakó alperesnek az idézés vétele és a tárgyalási nap között legalább 24 órai, a biróság székhelyén kivül lakó alperesnek pedig a megjelenésre elegendő idő maradjon.

Hirlapi idézés esetében a tárgyalási határnap a hirdetménynek harmadszori megjelenésétől számitott 15 napnál rövidebb nem lehet.

23. §. A rendes tárgyalásnál az 1868. LIV. t. cz. 144—150. §§-ban szabályozott jegyzőkönyvi eljárás követendő.

A sommás végzés folytán beadott kifogások fölötti tárgyalás két nap alatt befejezendő.

Ha több alperes külön képviselő által jelenik meg: ezek mindegyike — az ellenbeszédnek és a viszonválasznak jegyzőkönyvbe igtatására — 24 órai időt vehet igénybe.

A kifogások első példánya mellékleteivel szintén a jegyzőkönyvhöz csatoltatik.

24. §. A jelen rendelet 5. §. 1. pontja alapján inditandó perekben halasztásnak csak a felek beleegyezésével, s legfelebb 8 napra van helye; ez esetben az 1868. LIV. t.-cz. 151. §-ban meghatározott eljárás követendő.

A jelen rendelet 39. §. esetében, ugy szintén az 5. §. 3—5. pontban elősorolt perekben, az illetők indokolt kérelmére, a tárgyalási határnap hoszszabb időre tűzhető ki.

25. §. A birói illetőség elleni kifogás sommás eljárás eseteiben a végzés elleni kifogásokban, rendes eljárás eseteiben pedig az ellenbeszédben terjesztendő elő, s az ügy érdemével együtt tárgyalandó s eldöntendő.

Ha a biróság magát illetéktelennek találja: e felett az ügy érdemének érintése nélkül végzésileg határoz.

26. §. Az 1868. évi LIV, t. cz. 112. §-ának intézkedése a meg nem jelent pertársakra nézve csak az esetben alkalmazandó: ha az ügy nem tartozik a váltóbiróság hatóságához; ugyszintén az esetben is, ha a megjelent alperes által oly kifogás hozatik fel, mely a kötelezettséget valamennyi alperesre nézve megszünteti.

Az idézett t. cz. 113. §-a esetében pertárnok az iratokat haladéktalanul bemutatja.

Ily esetben a tárgyalás újabb elrendelését, s e végett új határnap kitűzését bármelyik fél kérheti.

Bizonyitás.

27. §. Közös okirat előterjesztése az ellenfél beleegyezése nélkül el nem rendelhető.

28. §. Váltóperben alperesi kifogások tanuk általi bizonyitásának csak az esetben van helye: ha a tanu a biróság székhelyén van; vagy ha az ily bizonyitékot ajánló fél a máshol lakó tanut, legfeljebb tizenötöd napra kitűzendő határnapon, az eljáró biróság elé állitja.

29. §. Főeskü általi bizonyitásnak váltóperben csak a felek beleegyezésével van helye.

Kivétetik az okirat valódiságának bizonyitása, mire nézve az 1868. LIV. t. cz. 172. §-a alkalmazandó.

Felfedező eskünek váltóeljárásban nincs helye.

30. §. Az eskü letételére azon naptól számitandó három nap alatt kell jelentkezni, melyen az itélet az esküvel bizonyitó fél részére jogerejüvé vált.

Ezen szabály a gondnok által képviselt félre is kiterjed. A gondnok kérelmére mindazonáltal, gondnokoltja lakásának kinyomózása czéljából, szükség esetében, a biróság 30 napig terjedhető halasztást engedhet.

31. §. Az aláirások összehasonlitására szükséges szakértőket, megfelelő számban, a törvényszék székhelyén levő kereskedelmi és iparkamara, s a hol ilyen nincs, a kereskedői testület javaslata alapján a törvényszék elnöke nevezi ki s esketi fel.

Ha sem ipar- és kereskedelmi kamara, sem kereskedelmi testület nem létezik a törvényszék székhelyén, az elnök a helyben levő kiválóbb kereskedők vagy szakértelemmel biró, teljesen megbizható személyek közűl nevez ki szakértőket.

Aláirások összehasonlitására az elnök által kinevezetteken kivül más szakértők nem alkalmazhatók.

Ha az állandó szakértők alkalmazása ez utóbbi módon sem lenne lehetséges az aláirások összehasonlitása végetti szemle eszközlésére, mindenik esetben a budapesti kir. itélőtábla területén a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék, a marosvásárhelyi kir. itélőtábla területén pedig a kolozsvári kir. törvényszék lesz megkeresendő.

32. §. A tanuk és szakértők vallomásai feletti észrevételek megtétele iránt külön tárgyalásnak nincs helye.

Joguk van mindazonáltal az illető feleknek a szemlére s annak eredményére vonatkozó észrevételeket, a szemléről felvett jegyzőkönyv berekesztése előtt, ebbe igtatni.

Birói határozatok.

33. §. Rendes eljárás szerint lefolyt perekben az ügy érdeme mindig itélet által döntetik el.

A marasztaló itéletben, valamint a sommás végzésben (18. §.) kiteendő a váltó kiállitási helye, ideje, összege és a marasztalt fél neve és kötelezettségi minősége (elfogadó, kibocsátó, forgató stb.) is.

A kötelezettség teljesitésére három napi határidő tűzendő.

Ezen határidő, hirlapi idézés esetében, a sommás végzést tartalmazó hirdetménynek harmadszori megjelenését, ha pedig a sommás végzés a gondnoknak később kézbesittetett: a kézbesitést követő napon veszi kezdetét.

34. §. Ha a sommás eljárásra alkalmas váltó alapján rendes tárgyalás kéretett: felperes részére a tárgyalás által felmerült költség s ügyvédi munkadíj meg nem állapitható.

Ha a per érdemében egészen vagy részben vesztes fél a perköltségben nem marasztaltatik, ez külön indokolandó.

A felebbviteli költséget és munkadíjat az illető felsőbb biróság állapitja meg.

35. §. A birói határozatokba vagy azok kiadmányaiba becsúszott tollhibák, szükség esetében, a feleknek meghallgatása után igazitandók ki.

A kiigazitás a fél által az első biróságnál beadandó kérelem folytán azon első vagy felebbviteli biróság által eszközlendő, melynek határozatába a hiba becsúszott.

Ha az alsó biróságok a felettes biróság határozatában vesznek ily hibát észre: az összes ügyiratokat minden további intézkedés mellőzésével, a hiba kiigazitása végett, az illető felsőbb biró sághoz közvetlenül felterjesztik.

A felterjesztés és kiigazitás soron kivül eszközlendő.

A birói határozatok kézbesitése.

36. §. A határozatok kézbesités utján közöltetnek; a kézbesitéseknél az 1868. évi LIV. t. cz. 259—273. §§. következő eltérésekkel követendők.

A 265. §. esetében, ha a honn nem talált alperesnek nyilt üzlete van: kifüggesztésnek csak akkor van helye, ha alperes üzleti helyiségében nem találtatott. A kifüggesztés ez esetben is alperes lakásán eszközlendő s erről az üzletbeliek is értesitendők.

Ha a honn nem talált alperesnek nincs háznépe, sem nyilt üzleti helyisége: a kézbesitendő ügydarab jelentés mellett a biróságnak viszszamutatandó, s ha alperes holléte nem tudatik, részére ügygondnok rendelendő. Ez esetben a kézbesités a hirlapi idézés mellőzésével az ügygondnok kezeihez eszközlendő.

Ugyanezen eljárás követendő az esetben is, ha a kellőleg megidézett fél lakását a per folyama alatt megváltoztatta, s újabb lakását a biróságnak be nem jelentette.

37. §. A 268. § *a)* pontjában érintett helyhatósági bizonyitványt a vt. 102. §. második bekezdése értelmében kivett óvás is pótolhatja. Ha az iránt forogna fenn veszély, hogy időközben a kereseti jog, habár csak egy kötelezettre nézve is, megszünik: a helyhatósági bizonyitvány a tárgyalás alkalmával pótlólag is bemutatható.

Az ügygondnokot a reá bizott perre vonatkozólag mindazon jogok és kötelezettségek illetik, melyek a fél által meghatalmazott ügyvédre nézve megállapitvák. Ha mindazonáltal az ügygondnok gondnokoltjának aláirását tagadná: tartozik egyszersmind a tagadásának alapját képező adatokat és körülményeket előadni.

38. §. Az 1868. LIV. t. cz 270. §. szerinti eljárás váltói úton az érdemleges határozat jogerőre emelkedésétől számitandó három év alatt inditható meg.

39. §. A kereset kézbesitése előtt meghalt váltókötelezett helyett annak örökösei idézendők meg.

Ha az örökösök ismeretlenek vagy tartózkodásuk helye nem tudatik, a távollevőkre nézve megállapitott eljárás követendő.

Azon körülmény mindazonáltal, hogy az örökösök ismeretlenek, vagy hollétök nem tudatik, szintén helyhatósági vagy az örökösödési ügyben eljáró biróság bizonyitványával igazolandó. Ha ezt felperes azonnal teljesiteni képes nem volna: kérelmére a tárgyalás elnapolásának lesz helye. (24. §.).

Az ország azon részeiben, melyekben az osztr. ált. polg. törvénykönyv van hatályban, az ennek 811. §-ában foglalt határozvány a jelen rendelkezés által nem érintetik.

A kereset kézbesitésére nézve előirt szabályok megfelelőleg a perbejelentés kézbesitésénél is követendők.

Felebbvitel, felebbezés és semmiségi panasz.

40. §. A felebbvitelnek az 1868. LIV. t. cz. 275. §-ában meghatározott nemei a váltóeljárásra nézve is fentartatnak.

Az emlitett törvény hatodik czime I—III. fejezetének a felebbvitel körüli intézkedései mindazonáltal a következő szakaszokban meghatározott eltérésekkel lesznek alkalmazandók.

41. §. Minden felebbviteli beadvány rendszerint három nap alatt nyujtandó be.

A kivétel jelen rendelet végrehajtási eljárásában van megállapitva.

Ha ugyanazon határozat ellen felebbezés és semmiségi panasz használtatik, mindkét orvoslat egy beadványba foglalandó; azon körülmények mindazonáltal, melyekre a semmiségi panasz alapittatik, tüzetesen megjelölendők.

A felebbezés hatálya a nem felebbező pertársakra csak a jelen rendelet 26. §-ában meghatározott korlátok közt terjed ki.

Távirat általi felebbvitel be nem adottnak tekíntetik.

42. §. Az 1868. LIV. t.-czikkben, ugyszintén az 1874. XVI. t.-cz. 4. §-ában és a jelen rendeletben külön kijelölt vegzéseken felül, felebbvitelnek a következő végzések ellen sincs helye, és ha beadatik, az az első foku biróság által hivatalból visszautasitandó u. m.:

1. Sommás eljárás utján hozott fizetési meghagyás ellen.

2. Tárgyalást rendelő végzés ellen az esetben is, ha a sommás eljárás iránti kérelem elmellőztetett, vagy megtagadtatott.

3. A beadvány külső kellékeinek kiegészitését, vagy a beadványban hivatkozott mellékletek pótlását rendelő végzés ellen.

4. Az igazolásnak helyt adó végzés ellen.

5. Oly végzés ellen, melylyel halasztás, végirat és ellenvégira beadása megengedtetik.

6. Tanuk vagy szakértők kihallgatását elrendelő végzés ellen.

7. A fentebb 5. és 6. pont alatt elősorolt intézkedéseket megtagadó végzés ellen.

8. A tárgyalás kiegészitését és újabb itélet hozatalát rendelő felsőbb birósági végzés ellen. (1868. LIV. t. cz. 108. §.).

Az 1868. LIV. t. cz. 296. §-ának rendelkezése az 1., 2., 3., 4., 5., 8. pont alatti esetekre nem alkalmazható.

43. §. Azon esetekben, melyekben a felebbvitel, illetőleg a felebbezés a jelen rendelet határozott intézkedése által nem záratik ki, vagy melyek a következő szakasz szerint semmiségi panasz tárgyát nem képezik, úgy szintén az igazolást megtagadó végzés ellen, felebbezésnek van helye.

Az első biróság végzését helybenhagyó másodbirósági végzés ellen mindazonáltal további felebbezés nem engedtetik meg. (1868. LIV. 295. §.).

44. §. Semmiségi panasznak van helye:

a) ha az ügy váltóbiróság hatóságához nem tartozik (5. §.);

b) az 1868. LIV. t.-cz. 297. §. 4., 5., 8., 9., 14. és 15. pontjaiban felsorolt esetekben;

c) ha a per folyamában oly lényeges eljárási szabályok hagyattak figyelmen kivül, hogy ennek következtében alapos véghatározat hozatala lehetlenné vált;

d) ha oly határozat elleni felebbvitel, mely ellen a perorvoslat nincs kizárva, vagy ha oly beadvány, melynek beadása határidőhöz van kötve, a benyujtási időnek helytelen kiszámitása miatt utasittatott vissza.

45. §. A felebbviteli birói hatóságot a semmiségi panaszok felett is első sorban rendszerint a kir. itélő táblák, másod és utolsó fokban pedig a kir. Curia mint legfőbb itélőszék gyakorolják.

Mennyiben van ettől a végrehajtásra vonatkozólag eltérésnek helye, az ez iránti intézkedések a jelen rendeletnek a végrehajtási eljárást szabályozó részében foglaltatvák. (90. §.).

46. §. Ha a másodbiróság az 1868. LIV. t.-cz. 297. §. 4., 5., 8. és 9. pontjai valamelyikére, vagy a jelen rendelet 44. §. *d)* pontjaira aalpitott semmíségi panaszt elveti: az ily határozat ellen további semmi-

ségi panasznak még akkor sincs helye, ha a nevezett biróság az idézett t.-cz. 303 §., illetve 1870. XIV. t.-cz. 3. §-át alkalmazandónak találta volna.

Nincs helye a további semmiségi panasznak, ha a kir. itélőtábla az első foku biróság határozatát a 297. §. 9. pontja alapján semmisitette meg.

47. §. A jelen rendelet 44. §. *a)* pontja, úgy szintén az 1868. LIV. t.-cz. 297. §. 14. és 15. pontjai alatt elősorolt esetek a felebbviteli biróságok által hivatalból figyelembe veendő semmiségi eseteket képeznek.

Igazolás.

48. §. Igazolással élhet azon fél, a ki oly ténykörülményt igazol, mely valószinüvé teszi, hogy önvétke nélkül vagy ügyvédének mulasztásából

1) nem jelent meg a tárgyalásra, vagy az eskületételre; vagy pedig

2) a sommás végzés elleni kifogásait, felebbezési vagy eskületételre jelentkező beadványát a jelen rendeletben meghatározott időben hasonló okból nem adta be

49. §. Az igazolási kérelem a 48. §. 1. pontjának eseteiben azon napot, melyen a mulasztás következményeit kimondó birói határozat kézbesittetett, követő 3 nap alatt, — a 2. pont esetében pedig az elmulasztott határidőt követő naptól számitandó 15 nap alatt, két teljesen felszerelt példányban, s ha több ellenfél van, a megfelelő számu felzetekkel ellátva nyujtandó be.

A kérvény másod példánya, tárgyalás kitüzése esetében, az első helyen megnevezett ellenfélnek kézbesitendő.

50. §. A kellő időben beadott igazolás folytán rövid időre kitüzendő tárgyalás, minden halasztás kizárásával, az első határnapon befejezendő, s a biróság által haladéktalanul elintézendő.

Az 1868. LIV. t.-cz. 313. §-a azon esetekben is, melyekben az igazolás a jelen rendelettel ki van zárva (53., 81., 84—87. §§.), úgy szintén a jelen rendelet 55. §-a megfelelőleg az igazolásnál is alkalmazandó.

Az igazolásra kitüzött tárgyalási határnap elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

51. §. Ha a biróság az igazolásnak helyt ád, az igazoltnak kimondott mulasztás folytán netán már meghozott határozatot hatályon kivül helyezi, egyszersmind az elmulasztott tárgyalás megtartására újabb határnapot, az elmulasztott beadvány benyujtására pedig három napi határidőt tüz ki.

Az igazolási eljárásban felmerült költségeket az igazolást kérelmező viseli, még az esetben is, ha az igazolásnak hely adatott.

Ha az ügyvéd mulasztása miatt kéretik az igazolás, ez is megidézendő, s ha mulasztása kiderül, az igazolási költségekben mindkét fél részére ő lesz elmarasztalandó.

Az ügyvéd meg nem jelenése: mulasztása beismerésének tekintendő. A költségekben való elmarasztalás a netán okozott kárnak meg téritési kötelezettségét s a fegyelmi eljárást nem zárja ki.

52. §. Az igazolás, az ez iránti kérvény benyujtása előtt már meghozott és kézbesitett határozatnak végrehajtását nem gátolja ugyan, azonban az igazolási kérvénynek — s ha az igazolásnak hely adatott, — a pernek jogérvényes eldönteséig, az árverésen vagy egyébkép befolyt pénz ki nem adható, valamint a végrehajtásilag lefoglalt köve-

telés át nem ruházható. Az igazolásnak helyt adó végzés a végrehajtásnak a biztositáson túl terjedő folytatását megakadályozza.

Ha a tárgyalási határnap elmulasztása miatti igazolási kérvény beadásakor az elmulasztott tárgyalás iránt még nem hozatott határozat; ennek hozatala, — ha pedig a határozat már meghozatott, de még nem kézbesittetett: ennek kézbesitése az igazolási kérvény jogérvényes eldöntéseig felfüggesztetik ugyan, azonban az ellenfél kérelmére a biztositás elrendelendő.

53. §. Végirat és ellenvégirat beiktatására kitűzött határnap — vagy egyéb oly határidők és határnapok — mulasztása miatt, melyekhez különös joghátrány kötve nincsen, jelesül eskü kivételnél, tanuk vagy szakértők kihallgatásánál való jelenlét elmulasztása stb. igazolásnak nincs helye.

Perújitás.

54. §. Perújitásnak csak oly bizonyiték alapján van helye, mely akár magában véve, akár az alapperben előadott tényekkel és bizonyitékokkal kapcsolatosan, lényegileg a per tárgyára vonatkozik, és ha kimutattatik, hogy az új bizonyiték az alapperben nem használtathatott.

Az alapperben az ellenfélnek esküje által bizonyitott tény valótlanságának bebizonyitására irányzott perújitásnak csak akkor lehet helye: ha a letett eskü a büntető biróság által hamisnak mondatott ki; vagy ha az 1868. évi LIV. t.-cz 322. §. esete forog fenn.

Az eskü le nem tétele esetében is megújitható a per annak ellenfele által, a kinek részére az megitéltetctt, ha az újitó fél más bizonyitékot hoz fel, s ha ellenfelének esküjét letettnek elfogadja.

Az 1868. LIV. t.-cz. 323. §-a ez esetben is hatálylyal bir.

Újitott perekben a jelen rendelet 28. §-a nem alkalmazandó.

55. §. Az alapperben jóhiszemüleg eljárt nyertes fél ellen, ha ezen per folyama alatt harmadik személyek elleni váltójogi igényei elévülés folytán elenyésztek, vagy idő rövidsége miatt többé nem érvényesithetők: perújitásnak nincs helye.

56. §. A perújitási kereset az alapperbeli itélet jogerőre emelkedésétől számitandó három év alatt adható be.

III.

A végrehajtási eljárásról általában.

A) Biztositás.

57. §. Biztositási végrehajtásnak a per folyama alatt helye van:

1. ha valószinüvé tétetik, hogy a beperelt váltókövetelés azon idő alatt is, mig véghatározat hozatik, veszélyeztetve van;

2. ha alperes a váltó aláirását beismeri, de oly kifogást hoz elő, mely miatt az ügyben végitélet nyomban nem hozathatik;

3. ha alperes a váltón levő aláirás valódiságát tagadja, de a neki az iránt ajánlott esküt, hogy az aláirás tudta és meggyőződése szerint hamis, vagy nem fogadja el, vagy annak letétele iránt épen nem, vagy határozottan nem nyilatkozik (1868. LIV. t.-cz. 233. 234. §§.)

4. az igazolásnak a jelen rendelet 52. §-ában érintett esetében.

Véghatározat után pedig helye van a biztositásnak:

a) ha a biztositást vagy fizetést rendelő sommás végzés ellen kellő időben kifogások adattak be;

b) ha biztositási vagy fizetési feltétlen kötelezettséget tartalmazó első vagy másodbirósági itélet ellen a marasztalt fél részéről kellő időben felebbvitel használtatik;

c) váltóbiróságok előtt kötött egyezség alapján, ha a kötelezettség teljesitésének ideje még be nem következett, és a biztositáshoz való jog az egyezségben fentartatott.

58. §. A biztosítási végrehajtás ugy ingó, valamint ingatlan vagyonra elrendelhető.

Ha a felek között az iránt, vajjon a foganatositott végrehajtás folytán szerzett biztositék akár magában véve, akár a netán már előbb adottal a követelés és járulékainak fedezésére elégséges, vita merül fel: e fölött a biztositást foganatositó biróság, szükség esetében, a feleknek meghallgatása után, minden jogorvoslat kizárásával határoz.

59. §. A biztositási kérvények felszerelésére, a lefoglalt ingók összeirására, becslésére és őrzésére, a telekkönyvezett ingatlanoknak a biztositási zálogjognak előjegyzésére, azok tartozékainak, valamint a nem telekkönyvezett ingatlanoknak összeirására, a központi pénztárból járó követelések lefoglalására stb.-re nézve, a kielégitési végrehajtásnál előirt szabályok megfelelő értelemben alkalmazandók.

60. §. A biztositás foganatositásáról felvett jegyzőkönyv a kiküldő biróságnak bemutatandó, mely azt a kiküldöttnek eljárása ellen netán beadott előterjesztés alapján (89. §.), vagy ha előterjesztés nem adatott, hivatalból megvizsgálja, a felmerült hiányokat kipótoltatja, az eljárási költségeket megállapitja és a foglalás természetéből kifolyó intézkedéseket megteszi. Minderről az érdeklettek végzésileg értesitendők (74. §.).

Ha a biztositási végrehajtás megkeresés folytán foganatosittatott, a foglalásról felvett jegyzőkönyv hivatalos másolata a foganatositás felett hozott végzéssel együtt a megkereső biróságnak megküldendő. (65. §.).

61. §. Biztositási végrehajtás esetében az igénylők jelentkezésére sem hirdetmény, sem felhivás nem bocsáttatik ki. Fölülfoglalás esetében mindazonáltal a 76. §-nak erre vonatkozó rendelkezései követendők.

Azon esetben, melyben az 1868. LIV. t. cz. 343. §-a szerint az árverésnek is helye van: ezt — a mennyiben lehetséges — a felek, szükség esetében pedig a szakértők meghallgatása után a biztositási végrehajtást foganatositó biróság rendeli el. Ezen végzés ellen perorvoslatnak nincs helye.

Az árverés megtartására kitüzött határnap, valamint az árverésnek helye és ideje, az árverezendő dolgok rövid megjelölése mellett, ezen esetben is, mindazonáltal a viszonyoknak és a sürgősségnek megfelelő módozatok szerint, nyilvános hirdetmény által közzéteendők.

Az 1868. LIV. t. cz. 344. §-a váltóeljárásra utasitott ügyekben nem alkalmazható, mindazonáltal az alaptalanul kieszközölt végrehajtás által okozott költség s netáni kár megtéritése köztörvényi uton követelhető.

62. §. Ha a biztositási végrehajtás alapját képező sommás végzés a kifogások felett hozott itélettel hatályon kivül helyeztetik, vagy ha az itélet a felebbviteli biróság által megváltoztatik, avagy feloldatik, és további eljárás rendeltetik: a foganatositott biztositás mindaddig érvényben marad, mig a felmentő itélet jogerőre nem emelkedik, vagy végrehajthatóvá nem válik. (63. §. 2. pont.).

B) Kielégités.

63. §. Kielégitési végrehajtásnak van helye:
1. ha a fizetésre szóló sommás végzés ellen a kitűzött időben kifogások nem adattak be;
2. ha a fizetésre kötelező itélet ellen a jelen rendeletben meghatározott időben felebbvitel nem adatott be, vagy ha a feltétlen fizetésre kötelező e. b. itéletet a másodbiróság helybenhagyta. A helybenhagyással egyenlőnek tekintetik az is, ha a másodbiróság a felebbező javára változtatta meg az első biróság itéletét, azonban csak a másodbiróságilag is feltétlenül megitélt összegre nézve:
3. a fizetésre kötelező itéletnek nem felebbezett pontjaira nézve;
4. ha alperes a kifogásoktól, vagy a felebbvivő a felebbviteltől eláll;
5. harmadbirósági itélet alapján;
6. váltóbiróság előtt kötött egyezség alapján.

Kielégitési végrehajtásnak van helye a fentebbi feltételek mellett a váltóbiztositást rendelő határozat alapján is (18. §. 2. p.), mindazonáltal az ily végrehajtásból befolyandó készpénz, a váltó-összeg s járulékai erejéig, letétbe helyezendő, s ott tartandó mindaddig, mig a fizetést rendelő határozat jogérvényre nem emelkedett. Az ily határozat alapján foganatositott árverésen a végrehajtató az 1868. LIV. t. cz. 407. §-án alapuló jogot nem gyakorolhatja.

64. §. A kielégitési végrehajtás a per biróságánál kérelmezendő akkor is, ha az a biztositásilag már lefoglalt tárgyakra kéretik.

Váltóperekben a végrehajtási kérvény első példányához az eredeti váltó is melléklendő; ha pedig az eredeti váltó azon biróság iratai közt léteznék, melynél a végrehajtás elrendelése kéretik: ezen körülmény a kérvényben megemlitendő.

Ha a végrehajtás oly ingatlanokra kéretik elrendeltetni, melyekre a zálogjog a követelésre nézve előjegyeztetett vagy bekebeleztetett, ezen körülmény a végrehajtási kérvényben az illető végzésre való hivatkozással megemlitendő.

Azon határozatnak jogerőre emelkedését, melynek alapján a végrehajtás kéretik, a biró hivatalból tartozik kinyomozni.

65. §. Ha a kilégitési végrehajtás oly ingókra rendeltetik el, melyek biztositásilag már lefoglaltattak, a kiküldött utasitandó, illetőleg a 60. §. 2. pontjának esetében a biróság megkeresendő, hogy a lefoglalt ingók újabb összeirásának mellőzésével, az 1868. LIV. t. cz. 464. és következő §§-ban, illetőleg a jelen rendelet 77. §-ban szabályozott eljárást kövesse, s ennek eredményéhez képest az árverést foganatositsa.

Ha pedig a kielégités a marasztalt félnek közpénztárból járó, a törvény által (1876. XXXI. t. cz.) a foglalás alól ki nem vett pénzeire rendeltetik el: az illető pénztár a biztositási lefoglalás alapján visszatartott pénzeknek kiszolgáltatására utasitandó. Ezen végzés a pénztár felettes hatóságának mindazonáltal csak akkor küldendő meg, ha az jogerőre emelkedett.

66. §. Ha a végrehajtás Horvát-Szlavonországok vagy az osztrák-magyar monarchia másik államának területén, vagy pedig külföldön foganatositandó: a végrehajtást elrendelő végzésen kivül minden további intézkedés és eljárás, a végrehajtást foganatositó biróság által az ennek területén hatályban levő törvények szerint rendeltetik el és eszközöltetik.

67. §. Folytatólagos végrehajtásnak az 1868. LIV. t.-czikkben meghatározott eseteken kivül következő esetekben van helye:

1. ha végrehajtató kimutatja, hogy követelése a korábbi foglalás alkalmával végrehajtás alá vett dolgok által nincs fedezve;

2. ha a lefoglalt ingó dolgokra a törvényes időben tulajdoni vagy a befolyandó vételárra elsőbbségi igények támasztatnak;

3. ha a lefoglalt dolgok az 1868. LIV. t. cz. 297. §. 20. pontjában emlitett oknál fogva az összeirásból törültetni kéretnek.

68. §. Ha a folytatólag lefoglalandó ingó dolgok a végrehajtást foganatositó biróság területén vannak, a végrehajtás folytatását rendszerint ezen biróság rendeli el.

Ha azonban a vételár elégtelensége forog fenn, s az árverési eljárásról a jelentés még nem adatott be: a birósági kiküldött köteles az 1868. LIV. t. cz. 412. §-ának első bekezdése értelmében eljárni.

Minden egyéb esetben, valamint az 1868. LIV. t. cz. 378. §. esetében is (86. §.) a folytatólagos végrehajtás a per biróságánál kérelmezendő, és ez által rendelendő el.

A folytatólagos végrehajtási kérvény ugyanannyi példányban s akkép felszerelve nyujtandó be, mint az első végrehajtási kérvény, s abban a folytatólagos végrehajtáshoz való jog irományszerüleg igazolandó.

69. §. A jelen rendelet 67. §. 1. pontjának esetében jogositva van a biróság a folytatólagos végrehajtással járó költségeket a körülményekhez képest a végrehajtást szenvedőnek terhére megállapitani, vagy azokat megszüntetni.

Az idézett szakasz többi pontjainak esetében, a folytatólagos végrehajtás költségeit mindenkor a végrehajtást szenvedő viseli.

70. §. Ha a végrehajtás ingókra és ingatlanokra kéretik: az mindezekre elrendelendő, és a végrehajtási eljárás vagy együtt, vagy külön foganatositható. Az ingatlanok végrehajtásánál kivétel nélkül az 1868. LIV. törvényczikknek ide vonatkozó rendelkezései követendők.

Az ingókra elrendelt végrehajtás foganatositása végett, ha az a per biróságának székhelyén kivül eszközlendő: e végre a jelen §. előbbi pontjában meghatározott esetben is az illetékes járásbiróság keresendő meg. A per birósága saját kiküldöttje által csak az esetben foganatosittathatja a székhelyén kivül levő ingókra a végrehajtást, ha azok saját területén léteznek, és a végrehajtásnak ekképi foganatositása kevesebb költségbe kerül, mint ha az a székhelyén kivül levő járásbiróság kiküldöttje által foganatosittatnék.

Az ingatlanra elrendelt végrehajtás foganatositása végett mindig az illető telekkönyvi hatósággal felruházott biróság keresendő meg.

71. §. Ha oly tárgyak foglaltatnak le, melyek a birói kiküldött által az 1868. évi LIV. t.-cz. 400. §-a szerint birói letétbe helyezendők: a végrehajtató fél kivánhatja, hogy a kiküldött a letételt az ő jelenlétében teljesitse.

72. §. Ha a foglalás a biróság székhelyén vagy ennek közelében foganatosittatik, a birói kiküldött az ingók becslésére, a mennyiben állandóan alkalmazott s felesketett birósági becsüsök vannak, rendszerint ezeket alkalmazza. (1868. LIV. t. cz. 363. §.).

73. §. A végrehajtási jegyzőkönyvbe az 1868. évi LIV. t.-czikk 365. §-ban felsoroltakon kivül még a következők veendők be:

a) a végrehajtást rendelő biróság megnevezéso, a végzésnek száma és éve; ha megkeresés folytán történik az eljárás, a kiküldő biróságnak is megnevezése és végzésének száma;

b) a végrehajtás foganatositásának éve s napja, továbbá az eljárás kezdetének s befejezésének órája;

c) nagyobb városokban a végrehajtás helyének — városrész, utcza és házszám szerint határozott megjelölése;

d) annak megemlitése, hogy az idézett t. cz. 368. §. szerinti figyelmeztetés megtörtént;

e) a 370. és 371. §§. eseteiben megjegyzése annak, mely tárgyak irattak össze kizárólag a korábbi foglaltató részére;

f) a 386. §. esetében azon felettes hatóságnak megnevezése, mely alatt a pénztár áll; ez esetben a birói kiküldött csak a pénztárt értesiti; az ennek megtörténtéről szóló elismervényt, melyen a birói kiküldött az átvétel óráját is följegyezni köteles, a jegyzőkönyvhöz csatolja; a felettes hatóságnak értesitése a kiküldő biróság által történik. (65. §.).

74. §. A végrehajtási jegyzőkönyv az eljárás befejezése utá 48 óra alatt a kiküldő biróságnak bemutatandó; ha ezen határidő meg nem tartathatik: a késedelem igazolandò.

Ha birói letétbe helyezendő dolgok foglaltatnak le, a jegyzőkönyv 24 óra alatt mutatandó be; vagy ha ez nem volna lehetséges, a lefoglalt tárgyak ezen idő alatt előleges jelentés mellett mindenesetre letétbe helyezendők.

A biróság a végrehajtási jegyzőkönyvet a kiküldöttnek eljárása ellen netán beadott előterjesztéssel (89. §.) egyidejüleg megvizsgálja, a felmerült költségeket megállapitja, és ha az eljárás helyesen történt, a további teendők iránt a jelen rendelet 65. §-ának megfelelőleg intézkedik.

A kiküldő biróság a késedelmes birósági végrehajtó ellen minden igazolatlan mulasztás esetében az 1871. LI. t. cz. 14. §-át tartozik alkalmazni.

75. §. A végrehajtás foganatositására kiküldött köteles a foglalás eszközlése előtt a foglaláskor a végrehajtást szenvedő fél személyének azonosságát kinyomozni, továbbá lehetőleg kipuhatolni, hogy a lefoglalni szándékolt tárgyakra nem intéztetett-e már előbb foglalás, és kinek részére.

Az előbb már lefoglalt ingók csak az esetben irandók össze újolag, ha a korábbi foglalásról szóló jegyzőkönyv eredeti példánya meg nem szerezhető. Az újabb összeirási jegyzőkönyvben mindazonáltal a korábbi foglaltatóknak, esetleg képviselőiknek neve és lakása, a menynyiben a kiküldött erről tudomást szerzett, megjelölendő.

Ha azonban az előbbi foglalásról felvett eredeti jegyzőkönyv megszereztetett, az esetben a felülfoglalás azon jegyzőkönyvre a felek s ügyvédeik neveinek, az összegnek és a birói végzés számának megjelölése mellett jegyzendő fel.

A felülfoglalásnak ez utóbbi mód szerinti teljesitéséről jegyzőkönyv veendő fel, melyhez az alapjegyzőkönyv másolata is füzendő; ha pedig ez a kiküldő biróság irattárában lenne: ebből a felülfoglalási jegyzőkönyvbe csak a lényegesb adatok és az alapjegyzőkönyv birósági száma vezetendők be.

A felülfoglalási jegyzőkönyv elintézésénél is a jelen rendelet 65. illetve 74. §§. szabályai követendők.

76. §. Ha a felülfoglalás a hirdetmény kibocsátása után foganatosittatik: az igénylők jelentkezésére újabb hirdetésnek nincs helye. Az ismert igénylők azonban a felülfoglalásról a birói kiküldött által haladéktalanul oly figyelmeztetéssel értesitendők, hogy igényeiket a jelen rendelet 78. esetleg 80. §-ában kijelölt módon érvényesitsék.

Ezen eljárásról a jelentés csak az értesités megtörténte után teendő meg.

Az ismert igénylőknek ezen szakaszban megrendelt módon való értesitése biztositási felülfoglalás esetében is eszközlendő.

Ismert igénylőnek tekintetik az is, a ki az alapfoglalás folytán igénykeresetet adott be.

77. §. Az 1868. évi LIV. t. cz. 464., 466. és 467. §§. azon eltéréssel alkalmazandók, hogy az igénykeresetek, és pedig a tudva lévő igénylők részéről a felhivás kézbesitését, az ismeretlenek részéről pedig a hirdetvény kifüggesztését, illetve hirlapi közzététel esetében a hirdetvény harmadszori megjelenését követő naptól számitott nyolcz nap alatt a birói kiküldötthöz adandók be.

Ha ugyanazon dolgokra egyidejüleg vagy pedig a hirdetvény kibocsátása előtt, több foglalás intéztetik: valamennyi foglaltatóra nézve csak egy hirdetvény bocsátandó ki.

A hirdetvény általi felhivás hatálya kiterjed azon ismert igénylőkre is, a kik az eljáró biróság területén kivül laknak, vagy a kik a foglalás alkalmával bejelentett helyen nem találtatnak.

Az igénykeresetnek az 1868. évi LIV. t. cz. 64. és 65. §§-ban felsorolt kellékekkel kell birnia; az első példányhoz a végrehajtási jegyzőkönyv hiteles másolata is csatolandó. Az igénykereset az illetékes járásbirósághoz czimezve annyi példányban nyujtandó be, hogy felperesnek és mindenik foglaltatónak egy teljesen felszerelt, a végrehajtást szenvedőnek pedig mellékletek nélküli példány jusson.

A kiküldött a beadott igénykereseteket, a benyujtás napjával ellátva, a határidő lejártával a végrehajtás helyének járásbiróságához, — ha pedig Budapesten — több járásbiróság területén foganatosittatott a foglalás: ahhoz, melynek területén az első foglalás történt, — jelentés mellett 24 óra alatt bemutatni tartozik; egyszersmind, ha az igénykereset az összes lefoglalt dolgokra nem terjed ki, az eljárást azon dolgokra nézve, melyek iránt igény nem támasztatott, folytatandja; ellenkező esetben az eredeti végrehajtási jegyzőkönyvet, az igénylő s ügyvédje nevének s lakásának feljegyzése mellett, a kiküldő birósághoz bemutatja.

78. §. Ingókra támasztott igényperek kivétel nélkül az 1868. évi LIV. t.-czikkben megállapitott sommás eljárás utján és pedig valamennyi foglaltatóra nézve együttesen tárgyalandók és egy végzésben döntendők el.

Az igénylőkre nézve csak az esetben van együttes tárgyalásnak és eldöntésnek helye, ha ugyanazon dolgokra többen támasztanak igényt, vagy pedig ha az ugyanazon foglalási jegyzőkönyvben összeirt különböző dolgok iránt valamennyi igénylő részéről egy közös igénykereset adatott be.

79. §. Az igénykereset feletti sommás tárgyalásra a foglaltatók, az őket a váltóperben vagy a végrehajtásnál képviselt ügyvédek által is megidézhetők.

Ha a végrehajtást szenvedő vagy foglaltató a kijelölt helyen nem lakik, s e miatt a tárgyalásra meg nem idézhető: a jelen rendelet 36. §-a szerinti eljárásnak van helye.

80. §. Ha az igénylő az igényper folyama alatt jő tudomására annak (76. §.), hogy az általa igényelt tárgyakra újabb foglalás intéztetett, jogában áll ezen körülményt az igénye fölötti perdöntő végzés hozatala előtt az eljáró sommás biróságnak bejelenteni, és a felülfoglaltatónak a már folyamatban levő perbe idéztetését kérni.

A járásbiróság ezen bejelentés folytán új tárgyalási napot tűz ki, melyre a felülfoglaltatót is felzetileg megidézi, és a tárgyalást, ha a folytatólag megidézett a korábbi tárgyalásban kifejtettekhez nem járul, a körülményekhez képest a feleknek újabb kihallgatása mellett folytatja, s határozatát az utóbbi felülfoglaltatóra is kiterjeszti.

Ha az igénylő a felülfoglalást nem jelentette be, s a felülfoglaltató nem idéztetett meg, valamint az esetben is, ha a perdöntő határozat meghozatala után, de annak jogerőre emelkedése előtt eszközöltetik felülfoglalás: köteles az igénylő igénykeresetét a 76. §. szerinti értesités kézbesitésétől számitandó 8 nap alatt a birói kiküldöttnél benyujtani.

81. §. Az igénypernek jogérvényes eldöntése után az igénylőnek oda itélt s későbbi felülfoglalás által nem terhelt dolgok a zár alól hivatalból feloldandók; egyebekre nézve pedig az 1868. LIV. t. cz. 402. s következő §§-aiban előirt, vagy a fenforgó körülményeknek megfelelő további eljárás hivatalból folytatandó.

Ha az igényper birája nem egyszersmind a végrehajtást foganatositó biró: jogerőre emelkedett határozatát ez utóbbinak megküldi, ki a fentebbieket eszközölteti.

Igényperben igazolásnak vagy perújitásnak nincs helye.

A felebbvitelre nézve az 1868. LIV. t.-czikk szabályai követendők. (92. §.).

82. §. Az árverési jegyzőkönyvnek az 1868. LIV. t.-cz. 409. §. és a jelen rendelet 73. §-nak *a)*, *b)* és *c)* pontjaiban elősorolt kellékekkel is kell birnia, továbbá abban az árverés alapjául szolgáló foglalási jegyzőkönyv ügyszáma és minden egyes eladott tételnél annak sor- (tétel-) száma is feljegyzendő, ugy szintén az elsőbbséget bejelentők pontosan megnevezendők.

83. §. Ha az árverésen befolyt összeg a végrehajtatónak kiadatik: az, valamint általában a végrehajtás folyama alatt tett minden fizetés, a kiküldött által az eredeti váltóra, esetleg az itéletre, egyezségre vagy sommás végzésre is feljegyzendő. A részlet-fizetésekről a váltó másolatán nyugta állitandó ki.

Ha pedig az árverés kezdete előtt szóval vagy irásban elsőbbségi igény jelentetik be, vagy ha az árverés alapját képező foglalási jegyzőkönyvből az tünik ki, hogy az elárverezendő dolgokra több foglalás intéztetett, és az árverésről valamennyi foglaltató, a netán alkalmazott zárgondnok, vagy az 1868. LIV. t. cz. 362. §. szerint törvényes zálogjoggal biró hitelező nem értesittetett, a birói kiküldött az árverési jegyzőkönyvet a befolyt összeggel, a végrehajtási jegyzőkönyvvel és elsőbbségi bejelentvényekkel, 24 óra alatt, a felmerült árverési költségek felszámitása mellett, a kiküldő biróságnak bemutatja. (74. §.).

A végrehajtó biróság a letétel iránt intézkedik, a költségeket megállapitja, s az elsőbbségi igények tárgyalására határnapot tűz ki.

84. §. Az elsőbbségi bejelentések tárgyalására és eldöntésére azon biróság van hivatva, melynek kiküldötte az árverést foganatositotta.

Ezen tárgyalás a váltóbirósággal felruházott biróságoknál, a jelen rendelet 23. illetve 24. §. 1. pontja szerint, a járásbiróságoknál pedig az 1868. LIV. t. cz. 466. §. rendeletéhez képest, sommás uton valamennyi bejelentvény felett együttesen történik.

Az elsőbbségi tárgyalásra az árvereltetőn és végrehajtást szenvedőn kivül a 83. §-ban megjelölt valamennyi érdekelt fél is megidézendő. Az idézésre nézve a jelen rendelet 79. §-a irányadó.

Az elsőbbségi kérdésben hozott érdemleges végzés ellen felebbezésnek van helye. A felebbezésre nézve — a mennyiben váltóbiróság határozata vagy pedig ennek folytán hozott másodbirósági határozat ellen intéztetik: a jelen rendelet; a mennyiben pedig ez járásbirósági, illetőleg ennek folytán hozott másodbirósági határozat ellen intéztetik: az 1868. LIV. t.-cz. rendelkezései irányadók.

Elsőbbségi ügyben igazolásnak vagy perújitásnak nincs helye.

Az elsőbbséget megállapitó végzésnek jogerőre emelkedése után, a kiutalványozás hivatalból eszközlendő.

85. §. Ha akár magánfél, akár pedig közpénztár, a nála többek részére lefoglalt pénzt birói kézbe kivánja letenni, azt azon biróságnál teheti le, a melynek kiküldöttje által az első foglalás eszközöltetett. A letéti beadványhoz valamennyi foglaltatónak a foglalás időrendje szerint összeállitott pontos kimutatása, a letevőnek aláirásával ellátva csatolandó, s ezen kimutatáshoz a foglalásokra vonatkozó összes birósági vagy más hatósági végzések és birói kiküldötti rendelvények, a foglalás időpontjának lehetőleg tüzetes kitétele mellett, eredetiben melléklendők.

Ha az első foglalás váltóbirósági hatósággal felruházott biróság végzése alapján foganatosittatott: a pénzletételnek ily esetben is azon biróságnál kell történnie, melynek kiküldöttje az első foglalást eszközölte. — Ezen esetben a biróság, ha az elsőbbség a mellékelt kimutatásból s mellékleteiből kétségtelenül ki nem tünik, ennek tisztába hozatala végett hivatalból tárgyalást tűz ki. A további eljárás ez utóbbi esetben is a 84. §. szabályainak megfelelő módon, mindazonáltal azon eltéréssel eszközlendő, hogy a kimutatásban megnevezett foglaltatók, ha tartózkodásuk ismeretlen, hirlapilag idézendők, és részökre gondnok rendelendő. (22. §.).

86. §. Végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti keresetnek beadása idejére nézve (1868. LIV. t.-cz. 374. §.), ha a végrehajtáshoz való jog csak a foglalás után felmerült tények folytán szünt meg: a határidő ezen tény felmerülte után foganatositott végrehajtási eljárás befejezésétől, illetve a biró vagy a kiküldött erre vonatkozó intézkedésének kézbesitésétől számittatik.

A felebbvitelre, igazolásra és perújitásra nézve a jelen rendelet 84. §-nak ide vonatkozó határozmányai megfelelőleg alkalmazandók.

87. §. A végrehajtási jog elévülésének (1868. LIV. t.-cz. 378. §.) azon hatálya van, hogy a végrehajtás újolag, de csakis a marasztalt félnek meghallgatása után, s az esetben rendelendő el, ha az, a ki ellen a végrehajtás kéretik, a követelésnek kifizetését, vagy egyébképi megszüntét bebizonyitani nem képes.

A tárgyalás úgy ezen, mint az előző §. esetében a jelen rendeletben meghatározott rendes eljárás szabályai szerint történik, azon eltéréssel, hogy a tárgyalás minden halasztás kizárásával, a biróilag kitűzött első határnapon befejezendő.

A véghatározat ellen csak semmiségi panasznak van helye.

Az igazolásra és perújitásra nézve a jelen rendelet 84. §-nak ide vonatkozó határozmányai alkalmazandók.

88. §. A váltótörvény 106. §. 1. pontja alapján elrendelendő végrehajtásnál sem az igények bejelentésére hirdetménynek, sem elsőbbség iránti eljárásnak nincs helye. A kézi zálog, becslés és hirdetés előrebocsátása után, elárverezendő, s a biztositott követelés a vételárból a birói kiküldött által kielégitendő, a netáni felesleg pedig a kifizetett eredeti váltóval az adósnak, esetleg a csődtömegnek kiadandó, vagy akadály esetében birói kézbe teendő. A kifizetésről szóló nyugta a birói kiküldött által a váltóra irandó.

Az ezen eljárásban hozott végzések ellen felebbezésnek van helye, mely azonban csakis az árverésen befolyt pénzek kiadatását függeszti fel. (92. §.).

89. §. A végrehajtás foganatositására kiküldött által elkövetett szabálytalanságok, a sérelmes intézkedés kézbesitését, illetőleg az el-

járás foganatositását követő 3 nap alatt, a sértett fél által közvetlenül a végrehajtó birósághoz benyujtandó előterjesztés folytán orvosoltatnak.

A kiküldő biróság a panasz iránt, szükség esetében, a kiküldöttnek, vagy az érdekletteknek meghallgatása után, a lehető gyorsasággal határoz, és ha azt alaposnak találja, annak orvoslását elrendeli, és kiküldöttét a hibás eljárás kiigazitására, vagy a mulasztás pótlására, esetleg szabályszerü új eljárás foganatositására utasitja.

Az előterjesztés felett hozott végzés a feleknek is kézbesitendő.

90. §. A végrehajtási eljárás folyamában hozott mindazon birói végzések ellen, melyekre nézve a perorvoslat nincs kizárva, a mennyiben egyes végzések ellen a jelen rendeletben (81., 84., 85., 86. és 88.) más orvoslat megállapitva nem lenne, csupán semmiségi panasznak van helye. A semmiségi panaszhoz, ha az biztositási vagy kielégitési végrehajtást rendelő végzés ellen adatik be: a felebbvivőnek kézbesitett kérvénypéldány is mindig melléklendő.

A végrehajtási eljárás folyama alatt felmerült semmiségi panaszok felett a semmitőszék határoz.

91. §. A végrehajtási eljárás folyamában hozott birói határozatok ellen semmiségi panasznak van helye:

a) az 1868. LIV. t.-cz. 297. §. 4., 5., 8., 9., 14. és 15. pontjaiban, valamint a jelen rendelet 44. §. *d* pontjában felsorolt esetekben;

b) ha a biróság a biztositási vagy kielégitési végrehajtási kérelem felett akár megadólag, akár megtagadólag törvényellenesen határozott;

c) ha végrehajtás elrendelése, esetleg foganatositása által az 1868. LIV. t.-cz. 395—398. §§-nak, illetőleg az 1876. XXXI. t.-cz. rendelkezései megsértettek;

d) ha a végrehajtásnál a végrehajtási eljárás valamely lényeges szabálya figyelmen kivül hagyatott.

Az 1868. LIV. t.-cz. 297. §-nak 14. és 15. pontjai eseteiben a végrehajtást elrendelő, vagy a végrehajtási eljárás alatt kelettkezett végzés elleni semmiségi panaszszal az előző eljárásban keletkezett birósági határozat és eljárás megsemmisitése is kérelmezhető, ha a sértett fél az eljárás szabálytalansága következtében a semmiségi panasznak az előbbeni határozat elleni használatára nem volt képesitve.

92. §. A semmiségi panasz benyujtásának idejére, helyére és felterjesztésére nézve a járásbiróságoknál kizárólag az 1868. LIV. t.-cz. 298. §. *a)*, *b)* és *c)* pontjai, illetve a birói ügyviteli szabályok 242. §-a azon eltéréssel alkalmazandók, hogy a semmiségi panasz, ha az a 81. §. esetleg a 84. 85. §§-ban érintett végzés ellen felebbezéssel kapcsolatosan használtatik: a jelen rendelet 51. §. értelmében egy beadványba foglalandó.

Ezen szabályok a váltóbirósági hatósággal felruházott biróságoknál is megfelelőleg alkalmazandók, mindazonáltal a 84., 85., 86. és 88. §-ban érintett végzések elleni felebbvitel a 41. §-ban meghatározott időben nyujtandó be.

93. §. A semmiségi panasz a végrehajtás folytatását nem gátolja. A semmiségi panasz elintézéséig mindazonáltal sem a lefoglalt vagy egyébkép befolyt pénz nem fordítható a nyertes fél kielégitésére, sem a végrehajtást szenvedőnek lefoglalt követelési joga a nyertes félre át nem ruházható.

A végrehajtás folytatására szükséges iratok, az elsőfoku biróság által csupán másolatban terjesztendők a semmitőszékhez.

Az 1868. LIV. t.-cz. 303. §-a, és az 1870. évi XIV. t.-cz. 3. §-a ez esetben is alkalmaztatik.

94. §. Az 1868. LIV. t.-cz. 297. §. 14. és 15. pontja alatt elősorolt esetek, úgy szintén a jelen rendelet 91. §. *c)* pontja alatti esetek közül az ugyanazon t.-cz. 396. és 398. §§-ba és az 1876. XXXI. t.-czikkbe ütköző intézkedések hivatalból figyelembe veendő semmiségi eseteket képeznek.

Ha ezen eseteket a másod- vagy harmadbiróság (45. §.) venné észre: az 1868. LIV. t.-cz. 304. §-a szerinti intézkedésnek van helye.

95. §. Az 1868. LIV. t.-cz. 369., 370. és 371. §§-nak rendelkezései az esetben is alkalmazandók, ha a közönséges polgári törvénykezési rendtartás, és a jelen rendelet szerinti eljárás alá tartozó külön ügyekben foganatositandó végrehajtások forognak fenn.

Ily esetben, ha a váltóeljárás szerinti ügyben a foglalás előbb eszközöltetett, mint a közönséges polgári eljárás szerinti ügyben, ugy szintén ha a foglalás egyidejüleg történt: további végrehajtási eljárásnál, mind kétnemü ügyben, a jelen rendelet szabályai követendők.

Az árverés elrendelését és foganatositását mindenik foglaltató kérheti, az árverés határnapjáról azonban valamennyi foglaltató külön értesitendő.

IV.

Vegyes intézkedések.

96. §. Az 1868. évi LIV. t.-czikk 102., 107. §§. a váltóeljárás szerint befejezett perek előadásánál is alkalmazandók, azon eltéréssel, hogy az első biróságnál a perek kifüggesztésének nincs helye.

97. §. Azon ügyekben is, melyekben eddig a váltóügyeken kivül az 1840. XV. t.-czikk II. részében szabályozott tárgyalás követtetett: a jelen rendeletben megállapitott jegyzőkönyvi tárgyalás követendő. (23. és 24. §§.).

98. §. A váltóösszegek és a váltótörvény alapján eszközlendő letétekre nézve a birói letétek kezelése tárgyában 1874. évi deczember 15-én 36,723. sz. a. kibocsátott igazságügyminiszteri rendelet alkalmazandó.

A letételt megengedő végzésben, illetőleg azt elrendelő határozatban, a letevőnek neve kiteendő és a váltó kelet, lejárat, összeg és az elfogadó neve szerint meghatározandó.

Azon esetekben, melyekben a letétel önkényt ajánltatik (vt. 40. §.), annak teljesitésére 24 órai határidő tűzendő ki. Ha a birói meghagyásnak ezen idő alatt elég nem tétetett, a letétel törvényes időben teljesitettnek nem tekintetik. A váltóösszegnek készpénzben való letételét (vt. 25., 29. §§.) meghagyó sommás végzés vagy itélet egyidejüleg a birósági letéthivatalnak is kézbesitendő, s ez utóbbi egyuttal a letéteménynek elfogadására utasitandó.

99. §. A váltó-eljárásra utasitott peren kivüli ügyekben (5. §. 5. és. 6. pont) netán szükségesnek mutatkozó tárgyalás a jelen rendeletben megállapitott rendes eljárás szerint történik; az ily ügyekben hozott véghatározatok ellen a jelen rendeletben a peres eljárásra nézve megállapitott szabályok szerinti felebbezésnek van helye.

V.

Átmeneti intézkedések.

100. §. A kir. közjegyzői dijakat szabályozó 1874. évi deczember 17-én 4186. sz. a. kiadott igazságügyminiszteri rendeletnek az óvás-óvásközlési és másolási dijak megállapitására voatnkozó intézkedései a váltójegyzőkre is kiterjednek. (vt. 98. §.).

101. §. Ha az 1840. évi XV. t.-cz. hatálya alatt kelt váltó alapján a zálogjog az új váltótörvény hatályba lépte után beadott kérvény folytán bekebeleztetik vagy előjegyeztetik: ezen körülmény a váltónak jogi hatályára s a birói illetőségre nézve befolyással nem bir.

102. §. A jelen rendelet 8., 10. és 88. §§-nak intézkedése azon zálog vagy megtartási jogok érvényesitésére is kiterjed, melyek ezen rendelet hatályba lépte előtt az addig érvényes módon szereztettek.

103. §. Azon perek, melyek a jelen rendelet hatályba lépte napjáig tétettek folyamatba: ugy az első mint a felebbviteli bíróságoknál mindenben az eddigi eljárás szabályai szerint tárgyalandók és eldöntendők.

A jelen rendeletnek az igazolásra vonatkozó szabályai megfelelőleg az ily perekben is alkalmazandók.

Ha a határozat közlése hirdetés által történik: az igazolási kérvény beadásának határideje a kihirdetéstől számitandó. Egyéb határidők az eddigi eljárás szabályai szerint számitandók.

104. §. Ha az eddigi eljárás szerint befejezett per a jelen rendelet hatályba lépte után új bizonyitékok alapján megújittatik: az eljárás a jelen rendelet szerint történik.

Az 1840. XV. t. cz. II. rész 194. §. *a)* pont esetében igazolásnak van helye; a további eljárás ily esetben a jelen rendelet szerint történik. Az igazolási kérvény, a mennyiben annak benyujtására az emlitett t. cz. 195. §-ában meghatározott idő még le nem telt, a jelen rendelet hatályba léptétől számitandó 15 nap alatt adandó be.

105. §. A jelen rendelet hatályba lépte előtt elrendelt, de azon ideig nem foganatositott foglalások eseteiben mind a foglalás, mind pedig a további végrehajtási eljárásra nézve megfelelőleg a jelen rendelet szabályai követendők.

A jelen rendelet 86. és 87. §§. a korábban megkezdett végrehajtásoknál is alkalmazandók, ha a korlátozási vagy megszüntetési kereset, illetve a végrehajtási kérvény a jelen rendelet hatályba lépte után adatik be.

Kelt Budapesten, 1876. évi november hó 30. napján.

Perczel s. k.

TARTALOM.

Hiba igazitás.

A 43. lapon lévő váltómintából az intéző neve t. i. *Kund Ede*, tévedésből kimaradt.